

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE
KURDUĞU EŞDİZİMLER (I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)**

HAZIRLAYAN ÖZLEM AKTAŞ

DANIŞMAN
Doç. Dr. NUH DOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORDU 2019

ÖĞRENCİ BEYAN METNİ

Yüksek Lisans Yeterlik tezi olarak savunduğum “TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE KURDUĞU EŞDİZİMLER (I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmadan yazdığımı ve yararlandığım kaynakların “Kaynakça” bölümünde gösterilenlerden farklı olmadığını, belirtilen kaynaklara atıf yapılarak yararlandığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25/10/ 2019

Özlem AKTAŞ

15530100004

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Özlem AKTAŞ'ın hazırladığı “TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE KURDUĞU EŞDİZİMLER (I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)” başlıklı tezini 25 /10 / 2019 tarihinde aşağıda imzaları olan jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	Üniversite	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Salim KÜÇÜK	Ordu Üniversitesi	
Jüri Üyeleri	: Dr Öğr. Üyesi. Salih DEMİRBİLEK	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	
	: Doç. Dr. Nuh DOĞAN	Juannes Gutenberg Üniversitesi	

ONAY

..... / / 2019

Dr. Öğr. Üyesi Yahya TURAN

Enstitü Müdürü V.

ÖN SÖZ

Türkçede eşdizimler çoğunlukla söz varlığının deyim, atasözü, kalıp ifade vb. içinde değerlendirilmiş ve tanımlanmıştır. Eşdizimler söz varlığının bu ögelerinden farklı nitelikler sergileyen sözcük birleşmeleridir. Eşdizimler, hiçbir dil bilgisel ve anlamsal sınırlılık olmamasına karşın bileşen unsurlarının değiştirimi keyfi olarak kısıtlanan, bileşenlerinin karşılıklı olarak birbirini gerektirdiği ve sınırlı sözcük setleriyle kullanıldığı bir sözcük birleşmesi türüdür. Bu özellikleriyle eşdizim diğer sözcük birleşmelerinden ayrılır.

Avrupa’da eşdizimlilik çalışmaları 20. yüzyılda başlamış ve çalışmalar doğrultusunda eşdizim sözvarlığı belirlenmiş ve eşdizim sözlükleri hazırlanmıştır. Türkolojide ise eşdizimlilik çalışmaları 2000’li yılların başında başlamış olup yazın alanında sınırlı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalarda eşdizimlerin kapsamlı ve yeterli bir şekilde ele alınmadığı söylenebilir. Bu alandaki çalışmaların yetersizliği söz varlığı ve sözlükçülük araştırmalarının yanı sıra ana dili öğretimi ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi ve Türkçenin etkili kullanımını zorlaştırmakta ve geciktirmektedir. Bundan dolayı eşdizimlerin diğer sözcük birleşmelerinden (deyim, atasözü, kalıp ifade vb.) ayırt edilerek belirlenmesi ve Türkçenin kapsamlı eşdizim sözlüğünün hazırlanması gerekir. Türkolojide eşdizim çalışmalarının artmasıyla Türk dilinin söz varlığının zenginliği de ortaya çıkacaktır. Yazın alanında eşdizimlilik çalışmalarının sınırlı olması bizi bu çalışmaya yöneltmiştir.

Tez konusunun belirlenmesinde, araştırma aşamasında ve teziminiz tamamlanmasında bana destek olan kıymetli hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Nuh DOĞAN’a, lisansüstü eğitim dönemimde bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren Sayın Prof. Dr. Salim KÜÇÜK hocama, Bölüm Başkanı Sayın Doç. Dr. Mesut TEKŞAN’a, ayrıca şahsıma her türlü desteği sağlayan aileme ve Emine OSMANOĞLU’na teşekkür ederim.

Özlem AKTAŞ

ORDU 2019

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
GÖRSELLER DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
Tezin Konusu	1
Tezin Amacı ve Önemi	1
Kapsam ve Sınırlılıkları	2
Tezin Gerekçesi.....	2
Tezin Yöntemi.....	2
Türkçede Eşdizimlilik Araştırmaları.....	5
1. EŞDİZİMLİLİK	7
1.1. Sözlüksel ve Dil Bilgisel Eşdizimlilik.....	11
1.1.2. Sözlüksel Eşdizim Türleri	15
1.2. Eşdizim Kalıpları.....	17
2. SÖZCÜK BİRLEŞMELERİ VE EŞDİZİMLİLİK	19
2.1. Deyim–Eşdizim	19
2.2. Atasözü–Eşdizim.....	23
2.3. Birleşik Sözcük- Eşdizim	25
2.4. Kalıp İfade–Eşdizim.....	29
2.5. İkileme–Eşdizim.....	31
2.6. Sözlükselleşme ve Eşdizim	33
2.6.1. Yeni oluşum.....	34
2.6.2. Genelleşme.....	34
2.6.3. Sözlükselleşme.....	34
2.7. Eşdizimliliğin Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler	35
2.7.1. Dil Bilgisel Biçimlenmişlik	35
2.7.2. Genelleşme.....	36
2.7.3. Anlamsal Açıklık ve Kapalılık	37
2.7.4. Değiştirebilirlik.....	38
2.7.5. Anlamsal Birlik ve Güdüleme	42

3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE KURDUĞU EŞDİZİMLER (I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)	43
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	180
KAYNAKÇA	183
ÖZGEÇMİŞ	186

ÖZET
TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE KURDUĞU
EŞDİZİMLER
(I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)

AKTAŞ, Özlem

Yüksek Lisans, Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nuh DOĞAN

(Ekim – 2019)

(Sayfa sayısı:186)

Eşdizimlilik, bazı sözcüklerin hiçbir dil bilgisel ve anlamsal sınırlılığı olmamasına rağmen bileşen unsurlarının değiştirimi keyfi olarak kısıtlanan, bileşenlerinin karşılıklı olarak birbirini gerektirdiği ve sınırlı sözcük setleriyle kullanıldığı sözcük birleşmesi türüdür. Araştırmaya konu olan eşdizimli sözcük tanımdan da anlaşıldığı gibi bu özellikleri ile diğer sözcük birleşmelerinden ayrılır. Eşdizimlilik belirlenirken derlem bilimin verileri kullanılır. Çalışmada eşdizimli sözcükleri belirlemede Türkçenin Ulusal Derlemi'nden (TUD) yararlanılmıştır.

Derlemden elde edilen veriler dil bilgisel biçimlenmişlik, genelleşme, anlamsal açıklık ve kapalılık, değiştirebilirlik ve anlamsal birlik ve güdüleme ölçütlerine göre diğer sözcük birleşmelerinden (deyim, atasözü, kalıp ifade, birleşik sözcük vb.) ayırt edilmiştir. Eşdizimli sözcükleri diğer sözcük birleşmelerinden ayırt etmek için anlamsal açıklık ve kapalılık, değiştirebilirlik ölçütleri kullanılabilir. Diğer ölçütler bütün sözcük birleşmeleri için geçerlidir.

Dilbilimi alanında tartışma konusu olan eşdizimliliğin sözcük birimi mi ya da sözcük biçimi mi arasında gerçekleştiğine karar verilerek Türkçe Sözlük'te madde başı olan (I-Ö) harfleri ile başlayan isimlerin fiillerle kurduğu eşdizimler tespit edilerek üçüncü bölümde listelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eşdizim, Derlem, Sınırlı Eşdizim.

ABSTRACT
NOUN-VERB COLLOCATIONS DICTIONNARIES IN TURKISH
(LETTERS I-P)

AKTAŞ, Özlem

High License, Turkish Language And Literature Master Siense

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Nuh DOĞAN

(September - 2019)

(Page: 186)

Collocation is a type of word merger in which some words have no linguistic and semantic limitation, but the exchange of component elements is arbitrarily restricted, and their components require each other and are used with limited sets of words. As can be understood from the definition of the synonym of the subject of the research with these features are separated from other word combinations. The data of collection science is used when determining collocations. In the study, Turkish National Corpus (TUD) was used to determine collocative words. In total, the use of nine thousand eight hundred and sixty names with verbs has been examined in the collection. The data obtained from the collection were differentiated from other word combinations (idioms, proverbs, phrase expressions, compound words etc.) by taking various criteria as criteria.

The data obtained from the collection were differentiated from other word combinations (idioms, proverbs, phrase expressions, compound words, etc.) according to the criteria of grammatical shaping, generalization, semantic openness and closeness, changeability and semantic unity and motivation. Semantic openness and closedness, interchangeability criteria can be used to distinguish syntactic words from other word combinations. Other criteria apply to all word combinations.

By deciding whether collocation is the word unit or word format of the linguistics subject of discussion, the collocations established by the verbs formed by the names beginning with the letters (I-Ö) in Turkish Dictionary are determined and listed in the third section.

Key Words: Collation, Corpus, Limited Collation.

KISALTMALAR VE SİMGELER

akt. : Aktaran

bkz. : Bakınız

DE : Dil bilgisel eşdizimlilik

Ed. : Editör

S. : Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dili Kurumu

TUD : Türkçe Ulusal Derlemi

vb. : Ve benzeri

vd. : Ve diğerleri

vs. : Vesaire

→ : Eşdizimin yönünü gösterir

~ : Adı geçen ismi gösterir

{ } : Adı geçen ismin iyelik çekim kategorisini gösterir

[] : Adı geçen ismin ad durum eklerini almadan önce aldığı çekim eklerini gösterir.

• : Eşdizim yapısının derlemden çekilmiş örnek kullanımını gösterir

TABLolar DİZİNİ

Tablo-1.....	41
--------------	----

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil-1.....	5
--------------	---

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel-1.....	3
---------------	---

Görsel-2.....	4
---------------	---

GİRİŞ

Tezin Konusu

Tez çalışmasında eşdizimlilik konusu ele alınmıştır. Eşdizimlilik, sözcüklerin genellikle birlikte ve sık kullanımına bağlı olarak oluşmaktadır. Ancak dilde bu olguyu sağlayan farklı sözcük birleşmeleri de bulunmaktadır. Eşdizimler söz varlığının önemli bir kısmını oluşturmasına rağmen deyim, atasözü, kalıp söz vb. sözcük birleşmeleri içinde değerlendirilmiştir. Eşdizimler, diğer sözcük birleşmelerinden farklı özellikler göstermesine rağmen söz varlığını yansıtan sözlüklerde düzenli bir şekilde verilmeyip betimlenmemiştir. (bkz. Doğan, 2015, s.67-84). Bu tez çalışmasında Türkçe Sözlük'teki I-Ö aralığında madde başı olan isimlerin fiillerle isim→fiil (isim+fiil) kurduğu eşdizimler TUD aracılığıyla incelendi ve elde edilen veriler anlam temelli yaklaşım doğrultusunda belirli ölçütlere dayandırılarak listelendi. Çalışmanın kuramsal çerçevesi Nuh Doğan'ın çalışmalarına dayanmaktadır.

Tezin Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı Türkçenin eşdizimsel söz varlığının bir bölümünü belirlemek ve eşdizimli sözcükleri söz varlığını yansıtan sözlüklerde diğer sözcük birleşmelerinden özellikle deyim ve birleşik sözcüklerden ayırt etmek ve sözlüklerde betimlenmesini sağlamak hedeflenmiştir. Sözlük hazırlayıcıların eşdizimli sözcüklere dikkatlerini çekerek sözlük biliminde yapılacak olan araştırmalara katkı sağlamak amaçlanmıştır. Sözlükler dil öğretiminde kullanılan önemli materyallerin başında gelir. Sözlüklerin genel olarak iki işlevinden söz edebilir. Birinci işlev olarak sözlük kullanıcıları sözlükleri metin oluşturmada (kodlama) yani dil öğretiminde dört temel beceriden konuşma ve yazma becerisinde kullanmaktadır. İkinci işlev olarak dil konuşurları sözlükleri metin çözümlemede (analiz etmede) yani okuma ve dinleme becerisinde kullanmaktadır. Sözlüklerin bu işlevlerine bakıldığında genel bir sözlükte eşdizimli sözcüklerin düzenli bir şekilde betimlenmesi, gösterilmesi gerekir. Alanda sınırlı çalışmaların bulunması söz varlığı ve sözlükçülük araştırmalarının yanı sıra ana dili öğretiminde ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sözcük öğretimi ve Türkçenin etkili kullanımını güçleştirmekte ve geciktirmektedir. Türkçenin eşdizim sözlüğünün hazırlanmış olması ana dili öğretimini ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimini kolaylaştıracaktır. Bu çalışma ile Türkçenin eşdizimsel söz

varlığının belirli türünü belirleyerek Türkçenin eşdizim sözlüğünün malzeme oluşturulacaktır. Bu duruma bağlı olarak ileriye dönük Türkçenin eşdizim sözlüğünün hazırlanmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Kapsam ve Sınırlılıkları

Türkçe söz varlığının önemli bir kısmını oluşturan eşdizimler, diğer sözcük birleşmeleri içinde değerlendirilmiş olup genel sözlüklerde etiketlenmemiştir. Eşdizimler, deyim, atasözü, kalıp ifade vb. gibi sözcük birleşmelerinden farklı nitelikler sergilemektedir. Eşdizimlerin, sözlüklerde diğer sözcük birleşmeleri içinde değerlendirilmeyip sözlüklerde düzenli bir şekilde gösterilmesi ve betimlenmesi gerekir.

Türkiye Türkçesinde isimlerin fiillerle (isim→fiil= isim+fiil) kurduğu eşdizimleri ve alana yönelik sözlük oluşturma çalışmasına üç arkadaşla birlikte başladık. Bu çalışmada Türkçe Sözlük'ün (2011) 11. baskısı kullanılmıştır. Sözlükteki I-Ö harfleri aralığındaki madde başı olan isimlerin fiillerle kurduğu eşdizimler TUD aracılığıyla incelendi ve elde edilen veriler anlam temelli yaklaşım doğrultusunda belirli ölçütler kıstas alınarak diğer sözcük birleşmelerinden ayırt edildi. Yapılan incelemede toplam dokuz bin sekiz yüz altmış (9860) ismin derlemde fiillerle kullanımı incelenmiş ve isimlerin fiillerle kurduğu sınırlı eşdizimler TUD'daki örnek kullanımları ile birlikte listelenmiştir.

Tezin Gerekçesi

Türkçenin söz varlığında bulunan eşdizimler, deyim atasözü, kalıp söz vb. sözcük birleşmeleri içinde değerlendirilmiştir. Ancak eşdizimler hiçbir dil bilimsel ve anlamsal sınırlılık olmamasına karşın bileşen unsurlarının değiştirimi keyfi olarak kısıtlanan, bileşenlerinin karşılıklı olarak birbirini gerektirdiği ve sınırlı sözcük setleriyle kullanıldığı bir sözcük birleşmesi türüdür. Bu özellikleri ile eşdizim diğer sözcük birleşmelerinden ayrılır. Eşdizimlerin dilin söz varlığını yansıtan sözlüklerde düzenli bir şekilde gösterilmesi ve betimlenmesi gerekir. Yazın alanında sınırlı çalışmaların bulunması bizi bu çalışmaya yöneltmiştir.

Tezin Yöntemi

Araştırmada sözlük bilim yöntemi ve derlem bilimi yöntemi kullanılmıştır. Eşdizim çalışmaları derlem bilimine dayanmaktadır. Türkçe Sözlük'teki I-Ö aralığındaki madde başı olan isimlerin fiillerle kurduğu sınırlı eşdizimler isim→fiil (isim+fiil) TUD aracılığıyla incelenerek anlam temelli yaklaşım doğrultusunda belirlenmiştir.

Çalışmada Türkçe Sözlük'teki I-Ö aralığındaki madde başı olan isimler TUD'dan sorgular kısmından *Yazılı Metin Sorgusu* kısmı seçilerek ismi yazıp *Biçim Birim Arama* seçeneği tıklanarak sözcük türü bölümünden de *Ad* seçilerek araması yapılmıştır. Daha sonra *Eşdizimlilik* seçeneği seçilmiştir. Eşdizim sonuçları için ekranın sağ alt kısmında anahtar sözcüğün sağından ve solundan (5) sözcüklük aralığın olduğu bölümden *Güncelleme* tuşuna basıldığında girilen sözcüğün diğer sözcük türleri ile kullanımı elde edilir. Görsel 1'de *kafa* sözcüğü sağ ve sol (5-5) aralık seçildiğinde sözcüğün en sık kullanıldığı sözcük türleri çıkmaktadır.

#	Sözcük	Yazılı Metinlerdeki Toplam Sayı	Beklenen Eşdizimlilik Sıklığı	Gözlenen Eşdizimlilik Değeri	Birlikte oldukları doküman sayısı	Log-likelihood Değeri	MI Değeri	MI3 Değeri	T-Score Değeri	Dice Coefficient Değeri
353653	bir	1315029	418.4915	4754	1492	15804.8508	3.5059	27.9357	67.1236	0.0071
1061709	bu	693877	220.8176	2122	1043	6048.137	3.2645	25.3669	45.4216	0.006
1059304	ve	1128733	359.2051	2293	1087	4889.8729	2.6744	25.0004	46.797	0.004
772868	da	397286	126.4313	1389	778	4241.2972	3.4576	24.3373	36.9712	0.0067
573090	o	183423	58.3721	1019	591	3971.7864	4.1257	24.1116	31.8039	0.0102
708903	ama	142833	45.4548	858	546	3463.6003	4.2385	23.7281	29.2074	0.0108
1279559	kafa	2683	0.8538	341	171	3457.2844	8.6416	25.4689	18.4652	0.0369
1129640	de	388972	123.7855	1207	696	3410.7324	3.2855	23.7599	34.4698	0.006
693324	gibi	205230	65.3119	878	561	2983.4818	3.7488	23.305	29.5086	0.0079
1057021	ne	165735	52.7431	798	515	2884.4981	3.9193	23.1998	28.1546	0.0088
535676	çok	219323	69.7968	773	491	2345.4186	3.4692	22.6579	27.6801	0.0066
388349	diye	82458	26.2412	549	373	2314.086	4.3869	22.5882	23.3918	0.0112
175499	her	149243	47.4947	609	443	2006.724	3.6806	22.1812	24.6038	0.0074
812952	için	280508	89.2681	739	528	1853.2706	3.0494	22.1082	27.031	0.0213
571814	kaşık	2109	0.6712	191	143	1798.0565	8.1527	23.3076	13.8197	0.0213

Görsel-1: Kafa İsmi Sağ ve Sol 5 Sözcük Aralığındaki Birliktelik Kullanımı

Görsel-2'de *kafa* sözcüğü sağ ve sol (1-1) aralığı seçildiğinde de *kafa* sözcüğünün sık kullanıldığı sözcük türleri çıkmaktadır. Ancak görsel 1'de *kafa* sözcüğü sağ ve sol (5-5) aralıkta arandığında elde edilen ilk yirmi birliktelik kullanımının bir sözcük birleşmesi olmadığı görülür. *Kafa* sözcüğünün dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmemiş rastlantısal eşdizimleri “bir, ve, de, gibi, için” gibi edat, bağlaçlarla olan birliktelik kullanımının çok yüksek olduğu görülür. Ancak bu kullanımlar eşdizimli ifadeler değildir. Görsel 2'de *kafa* sözcüğü sağ ve sol (1-1)

aralıkta arandığında bu sözcüğün ilk yirmide eşdizimsel kullanımı elde edilmektedir.

917463	karşıbran	189	0.0601	52	51	615.364	9.7558	21.1567	7.2111	0.0061
32758	karşıklığı	136	0.0433	49	41	611.5974	10.1449	21.3743	7	0.0061
465179	yoran	120	0.0382	47	45	596.4641	10.2653	21.3745	6.8556	0.0051
1247778	đank	68	0.0216	42	38	586.0883	10.9225	21.7071	6.4807	0.0051
253761	kendi	66771	21.249	178	155	445.097	3.0664	18.0179	13.3237	0.0041
1267422	göre	77576	24.6876	187	142	434.6691	2.9212	18.015	13.6534	0.0041
577057	tablan	620	0.1973	46	39	413.5493	7.865	18.9122	6.7822	0.0051
1186749	karmakarşık	424	0.1349	41	36	391.2058	8.2472	18.9623	6.4031	0.0051
39381	benim	44423	14.1371	139	118	387.0332	3.2975	17.5354	11.7793	0.0041
171812	koymuştu	437	0.1391	38	34	354.1371	8.094	18.5899	6.1644	0.0041
200710	salladı	947	0.3014	44	36	353.3297	7.1898	18.1087	6.6331	0.0051
1231112	karşıyer	518	0.1648	39	33	351.7847	7.8862	18.457	6.2449	0.0041
7214	biraz	33010	10.505	113	103	332.8663	3.4272	17.0675	10.6231	0.0041
1281795	tutan	3087	0.9824	54	49	327.7871	5.7805	17.2903	7.348	0.0051
4357	karşıbrıcı	87	0.0277	27	26	327.1593	9.9296	19.4393	5.1961	0.0031
220621	yormaş	55	0.0175	25	22	326.9032	10.4801	19.7678	5	0.0031
1260343	içli	7055	2.2452	67	46	326.4049	4.8993	17.0314	8.1842	0.0031
284046	karşıbrıcı	220	0.0761	31	28	315.0346	8.6700	18.5703	5.5677	0.0031

Görsel-2: Kafa İsminin Sağ ve Sol 1 Sözcük Aralığındaki Birliktelik Kullanımı

Görsel-1’de görüldüğü gibi sözcüğün kullanım sıklığının yüksek olması onun eşdizim olduğunu göstermez.

Tez çalışmasında sağ ve sol (1-1) aralık tercih edilmiştir. Elde edilen veriler anlam temelli eşdizim yaklaşımı doğrultusunda belirli ölçütler (anlamsal açıklık ve kapalılık, değıştirebilirlik vb.) kıstas alınarak sınırlı eşdizimler tespit edildi ve çalışmanın üçüncü bölümünde liste halinde verildi.

Tezde isimlerin fiillerle kurduğu eşdizimler gösterilirken ismi belirtmek için ~ işareti kullanıldı. İsimlerin iyelik çekim kategorisi oval köşeli parantezle { } gösterildi. İsimlerin özel kullanımları (çokluk ekiyle) köşeli parantezle [] gösterildi. Çalışmanın amacı sözlük oluşturmak olduğu için çalışmada madde başları verilirken yanına isim yazılmıştır. Bu yazım şekli, işaretlemeler ve eşdizimsel yapının TUD’daki örnek kullanımları *şekil- 1’de* gösterilmiştir.

İLİK isim

~[ler]{İ}ne **sinmek**• Beylik korkusu iliklerinize sinmiş.

~[ler]{İ}ne **işlemek**• Yetkinlik duygusu iliklerine işlemişti.

~[ler]{İ} **donmak**• Bunları düşününce bile iliklerim donuyor, aynaya bakacak yüzüm olmuyor.

~~[ler]{İ}nde **duymak**• onun otuz-kırk yılı birden, çok yoğun bir biçimde beyninde, ruhunda, iliklerinde duymasını gerçekleştirir.

~ **almak**• Bir saat içerisinde ilik almıyor.

~e **geçirmek**• sarı tırnakları fazlaca uzun olduğundan düğmeleri iliklere geçiremiyordu.

KABUK isim

~{U}na **çekilmek**• Dış işleri bu güç karşısında kendi kabuğuna çekilmiş gözükmetedir.

~ **bağlamak**• Yara kabuk bağlar ve iyileştikten sonra yerinde bir iz kalır.

Şekil 1: Kabuk ve İlik İsminin Fiillerle Kurduğu Sınırlı Eşdizim Gösterimi

Türkçede Eşdizimlilik Araştırmaları

Avrupa’da eşdizim çalışmaları 1950’li yıllarda başlamışken Türkolojide ise 2000’li yılların başında başlamıştır. Son yıllarda Türkçede eşdizimlilik alanına yönelik çalışmalar artış göstermiştir. Fakat bununla beraber eşdizimlilik alanında gerçekleşen çalışmalar istenen seviyede değildir. Türkolojide ilk eşdizim çalışması Soyer’e aittir. 2006 yılında hazırlamış olduğu “Arapça-Türkçe Çevirilerde Sözcük ve Kalıplaşmış İfadeler Düzeyinde Eşdizimlilik Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı yüksek lisans tezinde Türkçe-Arapça ve Arapça-Türkçe çevirilerde eşdizimli sözcüklerin çevirisinde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlarla ilgili altarnetif çözümler sunmuştur. Özkan, 2007 yılında “Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik Kullanımları ve Eşdizimliliği adlı doktora tezinde Türkçe Sözlük’te madde başı olan belirteçlerin fiillerle kullanımını derlem tabanlı incelemiş, belirteçlerin hangi fiillerle kullanıldığını sıklık frekanslarıyla birlikte belirtmiştir. Eken, 2015 “Anlatı Metinlerinde Sözcük Birliktelikleri: Türkçe Üzerine Eğitim-Öğretim Ortamları Hedefli Gözlemler” doktora tezinde eşdizimlilik hakkında bilgi vermiş, eşdizimli sözcük birlikteliğinin en çok masal

anlatı türünde olduğunu belirtmiştir. Aksu Kurtoğlu 2015 yılında “Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatistiksel ve Anlamsal Ölçütler Temelinde Derlem Çıkışlı Bir Ulamlama” adlı doktora tezinde Ankara TÖMER’de okutulan Yeni Hitit Öğretim (2012) Seti’ndeki yer alan isim+fiil yapısındaki eşdizimlerin kullanımlarını değerlendirmiştir. Ayabakan, 2015 “Türkçe Sözlük’te Eşdizimli Öğelerin Sunumu ve Görünümleri” adlı yüksek lisans tezinde, basit raslantısal örnekleme yöntemiyle sekiz harf (a,f,h,m,s,t,u,y) seçerek Türkçe Sözlük’te bu harflerle başlayan madde başlarını eşdizimlilik açısından inceleyerek sözlükteki görünümelerini listelemiş ve Türkçe sözlükler ile İngilizce sözlükler arasında karşılaştırma yapmıştır. Bağcı, 2014 “İngilizce’yi 2. Dil Olarak Öğrenen Türk Üniversite Düzeyi Öğrencilerin Algılama ve Üretme Seviyesindeki Eşdizim Bilgisi” adlı yüksek lisan çalışmasında farklı seviyelerde İngilizce öğrenen Türk öğrencilerin eşdizimlilik bilgisini sorgulamış ve ileri seviyedeki Türk öğrencilerin anlamsal eşdizimlerde daha iyi performans gösterdiğini belirtmiştir. Alsarray, 2015 “Türkçe Ulusal Derlemi’nde Yüksek Sıklıkta Kullanılan Adların Eşdizimlilikleri” adlı yüksek lisans tezinde Türkçede sık kullanılan elli (50) belirlemiş ve bu elli ad içinden zaman kavramı ile alakalı altı (6) sözcükbirim üzerinde durmuş ve bu sözcükbirimlerin derlemde kullanım sıklıklarını tablo halinde betimlemiştir. Doğan, 2016 “Türkiye Türkçesinde Fiillerin Eşdizimleri” adlı kitabında isim+fiil (isim←fiil) yönündeki sınırlı eşdizimleri TUD’daki örnek kullanımları ile birlikte vermiştir. Türkiye’de 2007 yılında Özkan’ın yapmış olduğu çalışma eşdizim çalışmalarını tetiklemiş ve çalışmalara öncülük etmiştir denilebilir. Özkan, sıklık temelli eşdizim yaklaşımı doğrultusunda projelerde hazırlamıştır: “Türkiye Türkçesi Söz Varlığında Sıfatların Eşdizimliliği 'Derlem-tabanlı Bir Uygulama” (Tubitak,2011), “Türkiye Türkçesinde Fiillerin Derlem Denetimi ve Derlem Tabanlı Sözlüğü” (Tubitak, 2013). Özkan, 2019 “Türkiye Türkçesinde Adlarla Önadların Birliktelik Kullanımı ve Eşdizim Sözlüğü Derlem Tabanlı Bir Uygulama” adlı sözlükte, Türkçe Güncel Sözlük’teki (TGS) isimlerin derlem tabanlı bir uygulama ile hangi sıfatlarla birliktelik sergilediğini ve derlemde görülen sıklık frekansları ile birlikte vermiştir.

1. EŞDİZİMLİLİK

Yazın alanında eşdizimlilik terimi için çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır:

Terimi ilk kullanan Firth'e göre eşdizimlilik kelimenin içerisinde yer aldığı cümleden soyutlanan ve kelimenin anlamsal tanımından ayrılan bir anlamdırma işidir (Firth'den akt., Hirik, 2017).

Halliday (1966: 156) eşdizimi, sözcüklerin birlikte bulunma eğilimi biçiminde tanımlamaktadır (Halliday'dan akt., Eken, 2016).

Doğan, eşdizimlilik bir dilde bir sözcüğün diğer belirli sözcüklerle ya da sınırlı bir sözcük setiyle alışlagelmiş kullanımını ifade eder şeklinde tanımlamıştır (Doğan, 2016, s. 269).

Özkan; dilde, herhangi bir dil birimi "seçme" ve "birleştirme" ilkelerine bağlı olarak, dizgede anlam gerektirdiği sürece başka bir dil birimiyle bir araya gelebilir, birlikte kullanılabilir. Bu "birlikte kullanılabilirlik" kullanım sıklığına bağlı olarak dilde genele oranla yüksek bir dağılıma sahipse ve bu dağılım anlamlı bir farklılaşma olarak karşımıza çıkıyorsa eşdizimli yapılar olarak değerlendirilir (Özkan, 2014, s.26).

Beker, eşdizimliliği kelimenin karşıt (zıt) anlamını mantıklı bir şekilde takip etmeyen alâkasız anlamsal kısıtlamalar şeklinde tanımlar (Beker'den akt., Soyer, 2006).

Deyimler gibi kalıplaşma eğilimi göstermeyen ancak bir araya gelmeleri veya bir arada bulunmaları bakımından alışkanlık gösteren biçimbirim birlikteliğine eşdizimlilik (collacation) denilir (Hirik, 2017, s.720).

Yukarıdaki tanımlarda eşdizimliliğin standart bir tanımının olmadığı anlaşılmaktadır. Eşdizimlilik teriminin farklı tanımlarının olmasının sebebi ise eşdizimlilik konusuna yönelik farklı yaklaşımların benimsenmiş olmasıdır. Eşdizimlilik tanımları genelde iki yaklaşımdan beslenmektedir. Birincisi sıklık temelli yaklaşımdır. Bu yaklaşımın temeli İngiliz dilbilimci Firth'e dayanmaktadır.

Firth eşdizimliliği açık biçimde tanımlamaz. Eşdizimliliği sözcüklerin birbiriyle karşılıklı gerektirme ve alışlagelinen sıklık kullanımını şeklinde kullanan Firth'in yaklaşımı takipçileri tarafından daha ileriye taşınmıştır. Sıklık temelli yaklaşım, Halliday ve Sinclair'in eşdizimlilik tanım ve uygulamalarıyla daha açık hâle gelmiştir. Halliday (1966) eşdizimliliği "birbirinden belirli mesafe aralığında gerçekleşen sözlüksel unsurların bütün dizimsel birlikte kullanım olasılıkları"

olarak görür. Sinclair (1991: 170) ise eşdizimi “bir metinde birbirine kısa bir mesafede gerçekleşen iki ya da daha fazla sözcüğün birlikte kullanım (sıklığı)” şeklinde tanımlamış ve sözcükler arasında mesafenin maksimum dört sözcük girecek kadar olduğunu ifade etmiştir (Doğan, 2016, s. ?).

Bir kelimeyi beraberindeki, ona eşlik eden kelimeler ile birlikte ezberlemek öğrenmek gerekir (Firth, 1957). Çünkü Firth eşdizimi bir metindeki bağlamsal ilişkilerin birleşimi olarak ele alır ve bir sözcüğün her yeni bağlamda farklı bir anlam kazandığını ifade eder. Firth’e göre eşdizim, birlikte görülen sözcükler arasında sözdizimsel ve anlambilimsel olarak kurulan ilişkiler ve işlevler ağının toplamıdır (Eken, 2016, s.30). Firth göre eşdizimlilik sözcük birimleri arasında gerçekleşmez, sözcük biçimleri arasında gerçekleşir. Firth’e göre *kira vermek, kiraya vermek, kirasını vermek, kirası verilmek* birleşmeleri farklı eşdizim örnekleridir. Yani sözcük her yeni bağlamda farklı bir anlam kazanır.

Sinclair ve Halliday Firth’in eşdizim tanımını geliştirmiştir. Sinclair eşdizimi metinsel bir olgu olarak görür ve eşdizimliliği tümce düzeyinde sınırlandırır. Sinclair eşdizimi bir metinde kısa bir mesafe içerisinde oluşan iki ya da daha fazla sözcüğün birlikte bulunması şeklinde tanımlar (Sinclair, 1991). Sinclair, eşdizimli sözcük birleşmelerini *rastlantısal* ve *anlamli* eşdizimler olmak üzere ikiye ayırır (Doğan, 2016). Rastlantısal eşdizimler bazı bağlamlarda bir defalığına gözlemlenen sözcük birleşmeleridir. Bu eşdizimlerde birbirini gerektirme ya da birbirini çağrıştırma durumu söz konusu değildir. Anlamli eşdizim ise beklenenden daha sık birlikte bulunan ve birliktelikleri sıklığa bağlı olarak nedensiz ve keyfi olarak kısıtlanan sözcük birleşmeleridir. Eşdizimi, sözcüklerin birbirine eşlik etmesi şeklinde tanımlanır (Halliday, 2014, s.11). Halliday, Firth’ten farklı olarak eşdizimin sözlüksel birimler arasında gerçekleştiğini ifade eder. Halliday’a göre sözlüksel birimler farklı biçimbirimler olabilir ancak bu eşdizimsel yapının farklı biçimbirimsel değişkenleri olarak görür. Yani *ders vermek, dersini vermek, ders verilmek, (tarih) dersi vermek* birleşmeleri *ders vermek* birleşmesinin farklı biçimbirimsel değişkenleridir. Ancak bu durum tartışmalı bir konudur. Çünkü bu birleşmeler bir bağlamda farklı anlamlar kazanabilir.

1a) Yılmaz Bey okuldan sonra dershanede ders veriyor.

2a) Arkadaşlar olarak Ayşe’ye dersini verdik.

3a) Bu kitapta insanlara hayat dersi verilmiş.

1(a)'da Yılmaz Bey'in öğretmen olduğu anlıyoruz. Yani kişinin mesleğinin ne olduğu bağlamdan anlaşılır. 2(a)'da ise arkadaşlarının Ayşe'ye kızdığını ve sert davranarak Ayşe'nin hatasını anlamasını sağladıkları anlamı bağlamdan çıkartılır. 3(a)'da ise insanların kıssadan hisse çıkarttığını bağlamdan anlıyoruz. Bu durumda ders vermek birleşmesi her yeni bağlamda farklı anlam kazanmaktadır. Sinclair ise eşdizimi sözcük biçimleri arasında gerçekleştiğini ifade ederken bazı çalışmalarında da eşdizimin sözcük birimleri arasında gerçekleştiğini dile getirir (Nesselhauf, 2005, s.13).

Sıklık temelli eşdizim yaklaşımında eşdizimliliğin belirlenmesinde derlem bilimin verileri kullanılır. Ancak derlemin verdiği veriler eşdizimliliği belirlemek için yeterli değildir. Derlemin verdiği verilerde sözcüğün sık kullanıldığı ancak dil bilimsel açıdan iyi biçimlenmemiş rastlantısal eşdizimlerde bulunmaktadır. İkinci yaklaşım ise anlam temelli yaklaşımdır. Bu yaklaşımın önemli temsilcileri Rus dilbilimcisi Cowie ve Ukraynalı dilbilimci Mel'çuk'tur. Cowie eşdizimsel yapılara *sözcük birleşmesi* adını vermiş ve bu birleşmeleri dörde ayırmıştır: *açık birleşmeler serbest birleşmeler* (free combinations), *sınırlı eşdizimler* (restricted collocations), *değişmeceli deyimler* (figurative idioms) ve *yalın deyimler* (püre idioms). Cowie'nin dörde ayırdığı sözcük birleşmelerini diğer sözlük birleşmelerinden ayırmak için bazı ölçütler kullanır. Bu ölçütler anlamsal açıklık-kapalılık ve değiştirilebilirliktir. Anlamsal açıklık ve kapalılık sözcük birleşmesinde birleşmeyi oluşturan bileşenlerin mecazi anlam taşıyıp taşıyımaması durumudur. Değiştirilebilirlik ise sözcük birleşmesinin bileşen unsurlarından birinin başka sözcükler ile değiştirilip değiştirilemeyeceği durumudur. Eşdizimsel yapılar anlamsal açıklık-kapalılık ve değiştirilebilirlik açısından diğer birleşmelerden farklılık gösterir ve bileşenlerinden birinin mecaz anlamda kullanılmasına rağmen eşdizimin anlamına bileşenlerinin ayrı ayrı anlamından bütünün anlamına ulaşılır. İsim→fiil (isim+fiil) yapısındaki *kalori yakmak* eşdiziminde *kalori* ismi gerçek anlamını korumakta, *yakmak* fiili gerçek anlamını korumayıp mecaz anlamda kullanılmaktadır. *Kalori yakmak* yapısında fiil unsuru fiilin yakın anlamlısı *harcamak* fiili ile yer değiştirebilmektedir.

Sıklık temelli eşdizim yaklaşımında eşdizimliliğin ölçütü kelimelerin birlikte kullanımı ve sıklığıdır. Anlam temelli eşdizim yaklaşımında ise kelimelerin birlikte kullanımı ve sıklığı önemli olmakla birlikte sözcüklerin söz dizimsel/dil

bilgisel ve anlam bilimsel özellikleri de önemlidir. Sıklık temelli ve anlam temelli eşdizim yaklaşımında eşdizim tanımının ortak noktası birlikte kullanım kıstasıdır.

Eşdizimlilik araştırmalarında araştırmacıları sıkıntıya sokan konulardan birisi de eşdizimliliğin sözlük birimleri arasında mı yoksa sözcük birimleri arasında mı gerçekleştiğidir. Doğan, bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

Eşdizim çalışmalarında dil bilimcileri sıkıntıya sokan temel konulardan biri eşdizimliliğin *sözcük birimleri* (lexeme) arasında mı yoksa *sözcük biçimleri* (word forms) arasında mı gerçekleştiğİ meselesidir. Sözcük birimi, bir sözcüğün bütün çekimsel ve türetimsel şekillerini kapsayan, sözcüğün kök şekilleri olarak da görülebilecek dilin soyut birimlerini ifade eder. Sözcük birimi, Halliday tarafından yukarıdaki tanımında da geçtiğİ gibi sözlüksel birim (lexical unite) terimiyle anılır. Bir sözcüğün farklı çekimsel ve türetimsel şekilleri ise sözcük biçimi olarak kabul edilir. Örneğın verdi, verecek, verdirmek, verilmiş, verildiğİ, vermesi ve karar, kararı, kararını, kararlar vs. sözcük biçimlerinin vermek ve karar sözcük birimlerinin farklı çekimsel ve türetimsel şekilleri olduğu söylenebilir. Eşdizimin sözcük birimleriyle mi yoksa sözcük biçimleriyle oluştuğu meselesi araştırmacıların sıklıkla ihtilafa düştüğü, tam olarak karar veremedikleri, konu hakkında fikirlerinin değıştiğİ bir durum olmuştur (Doğan, 2016, s.24).

Karantinaya almak birleşmesinde *karantina* ismi *almak* fiiline yönelme durum ekiyle bağlanırken *keyfine bakmak* yapısında *keyif* ismi *bakmak* fiiline yönelme durum ekiyle bağlanmıştır. Ancak bu fiisel eşdizimli yapıda fiilin isimle eşdizimsel kullanımı yalnızca yönelme durum ekiyle gerçekleşmemektedir. İsmın aynı zamanda yönelme durum ekinden önce iyelik çekimlerinden biriyle çekimlenmesi de gerekmektedir. Aksi halde *keyfe bakmak* yapısı dil bilgisel kullanım olmayacaktır. Sıklık temelli eşdizim yaklaşımında ve anlam temelli eşdizim yaklaşımında eşdizimin sözcük birimleri arasında mı yoksa sözcük biçimleri arasında mı gerçekleştiğİ tartışma konusu olmuştur. Bu tartışmalar doğrultusunda sözlüksel ve dil bilgisel eşdizimlilik türleri ortaya çıkmıştır.

Alanda eşdizim çalışmalarının artması ile birlikte sıklık ve anlam temelli yaklaşımı benimseyen araştırmacılar da ortaya çıkmıştır. Mitchell (1971), Greenbaum (1974), Kjøllmer (1994), Stubbs (1995), Altenberg (1998), Nesselhauf (2005) gibi araştırmacılar hem anlam temelli hem de sıklık temelli yaklaşımı bir ölçüde birlikte kullanmayı yeğleyen araştırmacılar dır (Eken, 2016, s.40).

Çalışmada Cowie'nin sözcük birleşmesi adını verdiğİ ve dörde ayırdığı birleşmelerden olan sınırlı eşdizimler diğİer sözcük birleşmelerinden ayrırt edilmiştir. Serbest birleşmelerin anlamları açıktır ve dil öğreniri bu birleşmelerin anlamını bilir. Değışmeceli deyimler ise metnin bağlamından mecaz anlamda mı ya da gerçek anlamda mı kullanıldığİ anlaşılır. Değışmeceli deyimler deyimleşme

ölçeğinde sınırlı eşdizim ile yalın deyimlerin ortasında yer almaktadır. Yalın deyimlerde ise birleşmenin anlamına birleşen unsurların anlamından ulaşılamaz ve bütünün anlamı mecazdır. Deyimselleşme ölçeğinin son basamağında bulunur (Doğan, 2016). Sınırlı eşdizimlerde birleşen unsurların biri mecaz anlamda kullanılmakta olup bileşen unsurların ayrı ayrı anlamından bütünün anlamına kısmen ulaşılabılır. İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça gibi dünyada yaygın kullanılan dillere yönelik eşdizimsel sözlük çalışmaları fazladır. Bu durum da dili yeni öğrenenlere kolaylık sağlamaktadır. Türkçede böyle bir çalışmanın olmaması Türk dili için önemli bir eksiklik olup Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.

1.1. Sözlüksel ve Dil Bilgisel Eşdizimlilik

Dilbilim alanında eşdizimlilik, sözlüksel ve dil bilgisel eşdizimlilik başlığı altında ikiye ayrılıp incelenmiştir. Sözlüksel eşdizimlilik, iki ya da daha fazla sözcüğün sıklıkla kullanımına bağlı olarak dil bilgisi ve anlamsal sınırlılık olmamasına karşın keyfi kullanım normlarının oluştuğu, unsurlarının birbirini kısıtladığı ve birbirini gerektirdiği sözcük birleşmeleridir (Doğan, 2018, s.554). Eşdizimlilik çalışmaları sıklık ve anlam temelli yaklaşım doğrultusunda yürütülmüştür. Sıklık temelli yaklaşım yalnızca (collocation) kavramından hareket ederken, *anlam temelli yaklaşım* “tüm sözcük birleşmelerinden” hareket eder (Doğan, 2016, s.25). Anlam temelli yaklaşımda eşdizimliliğin belirlenmesinde sıklık temelli yaklaşımda olduğu gibi derlemeden elde edilen sıklık ve istatistiksel veriler değil, bu verilerin dil bilgisel/ söz dizimsel bir yapıda gerçekleşen iki ya da daha fazla sözcüğün birlikteliğinin anlamsal boyutunu kıstas alır.

Sözlüksel eşdizimlilik iki sözcük arasında kısıtlı değiştirim ve karşılıklı gerektirim ilişkileri olan bir sözcük birleşmesi türü olarak kabul edilir (Doğan, 2018, s.535). *Kesmek* fiili, *temas* ve *bağ* sözlük birimleriyle eşdizimlenirken, fiilin **bağlantı*, **irtibat* ve **ilişki* sözcükleriyle; *temas* ve *bağ* sözcüklerinin de yakın anlamlısı olmasına karşın **kopmak* fiiliyle eşdizimlenmesi dil bilgisi ve anlam müsaade etmesine rağmen keyfi olarak kısıtlanır. *Temas* ve *bağ* isimleri *kopmak* fiilini gerektirirken *kesmek* fiili de *temas* ve *bağ* isimlerini gerektirir. Bu durum, *kesmek* fiilinin eşdizime özgü özelleşmiş bir anlam kazanmasını ve sözcük birleşmesinin sözlükselleşmesini sağlamaktadır:

- teması/ bağı+ kesmek

- temas/ bağ + *kopmak
- *bağlantıyı / *irtibatı / *ilişkiyi + kesmek

Dil bilgisel eşdizimlilik sadece eşdizimlilik araştırmalarında değil daha sonra ortaya çıkan farklı yapı merkezli dilbilimi kuramlarında da tanımlanmış (Doğan, 2018). Hoey'in (1998) dil bilgisel eşdizimlilik "colligation" tanımında daha geniş bir kavram olarak ele almıştır:

a) Bir sözcüğün kendi öbek sınırları içinde tuttuğu ya da bundan kaçındığı dil bilgisel bir birliktelik

b) Bir sözcük grubunun tercih ettiği ya da kaçındığı dilbilgisel/ söz dizimsel işlevler

c) Bir sözcüğün bir dizimdeki yeri tercih etmesi ya da bundan kaçınması

Hoey (2005) yukarıda çizdiği çerçeve bağlamında dilbilimsel unsurlar arasında üç farklı birbirini gerektirme ve çekme ilişkisinin olduğunu dile getirir (Hoey'den akt., Doğan, 2018).

a) Bir sözlüksel unsur ile bir dil bilgisel grup arasındaki ilişki (*Ayşe sına va girecek adaylara başarı lar dilemek istiyor* cümlesinde *istemek* fiili isim-fiil yan cümlesi ile, özellikle belirli bir sözcük biçimiyle kullanılır. Fiil yan cümle nin diğer fiilimsi biçimleriyle teşkil edilen biçimlerinden kaçınır: *Ayşe sına va girecek adaylara başarı lar *dileme, *dileyiş istiyor.*)

b) Bir sözlüksel unsur ile onun kullanılabilceği belirli söz dizimsel işlev arasındaki ilişki (*baş-ı-m ağrı yor/ dönü yor; şimşek akı yor. Başım ağrı yor* cümlesinde, *baş* ismi ve *ağrı mak* fiili arasında sözlüksel eşdizimlilik vardır, ancak aynı zamanda isim unsuru iyelik yapısında ve özne işlevinde gerçekleşmesi bu yapının dil bilgisel eşdizimlilik koşullarını ifade ettiği söylenebilir. Buna benzer durum *şimşek akı yor* cümlesinde de vardır. şimşek isminin akmak fiiliyle birlikte kullanımında özne işlevinde gerçekleşmesi bir dil bilgisel eşdizimlilik ilişkisi olarak kabul edilrbilir.)

c) Bir sözcük ile onun bir söz öbeğinde ya da cümlede kullanılabilceği durumlar arasındaki ilişki (*Yemeği mutfakta yiyorlar* cümlesinde "mutfakta" fiile bitişik konumda yer almak zorundadır. Kelimenin yeri değiştirildiğinde **Mutfakta yemeği yediler*. Cümlesinin anlamı diğeriyle aynı değildir.) (Doğan, 2018).

Dil bilgisel eşdizimliliğin başka önemli bir özelliğide bir sözcük biriminin farklı sözcük biçimlerinin farklı farklı dil bilgisel kalıpları tercih etmesi veya kaçınmasıdır. (*Israrına dayanamamak* sözcük birleşmesinde fiil unsurunun

olumsuzluk ekiyle teşkil edilmesi gerekir. *Manzaraya karşı oturup keyif çattı/ *çatmadı* cümlesinde ise söz dizimsel işlevlerin ve dil bilgisel kategorilerin fiilin olumsuzluk biçimiyle eşdizimlenmekten kaçındığı görünür.

Benson vd. (2009) *yarı-sabit birleşmeler* adını da verdiği eşdizimlerin *dil bilgisel* (grammatical collations) ve *sözlüksel* (lexical collocations) olmak üzere iki türünün olduğunu ileri sürer. Dil bilgisel eşdizimleri (grammatical collocations) İngilizcede isim, sıfat ve fiil gibi özerk (dominant) bir sözcük ile edatların ya da mastar ve cümlecik gibi diğer gramatikal yapıların oluşturduğu kabul edilir (Benson'dan akt., Doğan, 2016, s.29). Dil bilgisel eşdizimlilik, bağımsız sözcüklerin dil bilgisel görevleri olan ekler veya edatlarla oluşan birleşmelerdir. Dil bilgisel eşdizimlilik Türkçede isimlerin fiillere, isimlerin isimlere, sıfatların isimlere belirli edat ve durum ekleriyle bağlanması durumunda ortaya çıktığı söylenebilir. Örneğin *komaya girmek* eşdiziminde *koma* ismi *girmek* fiiline yönelme durum ekiyle bağlanırken *inancını yitirmek* eşdiziminde *inaç* ismi *yitirmek* fiiline belirtme durum eki ile bağlanmıştır. Ancak bu eşdizimde ismin fiille kullanımı ismin sadece belirtme durum ekiyle birlikte kullanılmasıyla gerçekleşmez. İsmi aynı zamanda belirtme durum ekinden önce iyelik biçimlerinden biriyle çekimlenmesi de gerekir. Aksi halde *inancı yitirmek* yapısı dil bilgisel bir kullanım olmayacaktır. Türkçede dil bilgisel eşdizimlilik fiillerin edatlarla kullanımıyla da ortaya çıkmaktadır. *Yaparım diye öne atılmak* gibi.

Türkçede isimler fiile belirli ad durum ekleriyle bağlanmaktadır. Bu durumda Türkçede sözlüksel ve dil bilgisel eşdizimin ayrımını zorlaştırmaktadır. Türkçede dil bilgisel ve sözlüksel eşdizimlerin özellikle fiisel eşdizimlerin (isim+fiil) iç içe bulunduğu, bir fiilin sözlüksel eşdizimleri belirlenirken aynı zamanda dil bilgisel eşdizimlerinin de büyük oranda belirlendiği söylenebilir (Doğan, 2016, s.30-31).

Doğan, Türkçede dil bilgisel eşdizimliliğin sekiz farklı yapıda olduğunu belirtir:

DE1) isim+fiil

a) *İsim +durum eki + fiil*

b) *Yan cümle + fiil*

DE2) edat + isim

DE3) isim + isim

DE4) isim + sıfat

DE5) edat + sıfat

DE6) isim + edat

DE7) yan cümle + isim

DE8) isim + zarf (Doğan, 2018, s. 535-545).

Çalışmada bu sekiz yapıdan birincisi isim+fiil kalıbının, a)İsim +durum eki + fiil yapısı incelendi. Türkçede fiiller isimler ile aynı dizimde dizimlenirken farklı dil bilgisel biçimbirimlerle birleşir. Çoğunlukla fiiller 1. Aşamada dil bilgisel eşdizimlilik düzeyinde edatlar ve ad durum ekleriyle eşdizimlenir. Bu durumda fiillerin sözlüksel eşdizimi belirlenirken aynı zamanda 1. Aşama dil bilgisel eşdizimlerinde belirlenmiş olur (Doğan, 2018).

1) Kardeşi ilkokul-**da** okuyor.

2) Beklenen satış gerçekleşmeyince ürünleri indirim-**e** soktular.

3) Karışımı mikser-**den** geçirin.

Fiillerin isimlerle birlikte dizimlenmesi sırasında 1. Aşama dil bilgisel eşdizimliliğin dışında sözlüksel eşdizimin etkisiyle 2. Aşama dil bilgisel eşdizimlilik oluşabilir:

4a) CHP'liler sürekli bu özlem-**le** yanyor.

4b) Baba özlem-**i-y-le** yanmak istemeyen çocuklar var.

4c) Ülkede bu özlem-**le** yanmak istemeyen anneler var.

5) İnsanlara karşı inanç-**t-n-t** yitirdi.

(4a)'da yanmak fiili 1. Aşamada vasıta durum ekiyle eşdizimlenir ve "isim + vasıta eki+ fiil" dil bilgisel eşdizimin ortaya çıkmasını sağlar. (4b)'de ise sözlüksel eşdizim yapısında isim unsurunun aynı zamanda iyelik ekiyle de çekimlenmesi gerekir: isim + iyelik eki + vasıta eki +fiil. Aksi halde cümle dil bilgisel olmaktan çıkar (4c). Bu onun bütüncül ya da iki aşamalı dil bilgisel eşdizimliliğidir. İyelik eki ancak iyeliğin diğer alaçlarıyla değişebilir. Bu dil bilgisel eşdizimlilik kısıtlılığının sözlüksel eşdizimliliğin etkisiyle meydana geldiği söylenebilir (Doğan, 2018, s.539). (5)'de ise inaç ismi yitirmek fiiline belirtme durum ekiyle bağlanmıştır. Ancak fiilin isimle dil bilgisel eşdizimliliği ismin sadece belirtme durum ekli olmasıyla gerçekleşmez. İsmi aynı zamanda da belirtme durum ekinden önce iyelik biçimlerinden biriyle gerçekleşmesi de gerekir. Aksi halde *inancı yitirmek yapısı dil bilgisel bir kullanım olmayacaktır.

Söz konusu yapıda isim ve fiil unsurları arasında sözlüksel eşdizim olmasına rağmen dil bilgisel eşdizimlilik yoktur. Bu da fiilsel eşdizimin dil bilgisi dışı olmasına yol açar (Doğan, 2018, s.539). Çalışmada isimlerin iyelik çekim kategorisi oval köşeli parantez { } ile gösterildi. İsimlerin ad durum eklerinden başka aldığı çokluk eki köşeli parantez [] ile gösterildi. İsmi belirtmek için ~ işareti kullanıldı: *İnancını yitirmek* eşdizimi çalışmada

~{I}nı yitirmek• şeklinde gösterilmiştir.

1.1.2. Sözlüksel Eşdizim Türleri

Anlam temelli eşdizim yaklaşımında eşdizimsel yapılar özellikle deyimlerden ve birlikte kullanımı olan diğer sözcük birleşmelerinden ayrıştırılmaya, söz dizimsel ve anlam bilimsel özellikleri belirlenmeye çalışılır. (Doğan, 2015, s.73). Anlam temelli yaklaşımın temsilcisi Cowie, eşdizimleri dört başlık altında incelemiştir.

Serbest Birleşim

Serbest birleşmeler, dil bilgisel yönden iyi biçimlenmiş, iki bileşeninde gerçek anlamda olduğu, bileşenlerinin birbirini anlamını etkilemediği müddetçe farklı kelimelerle sınırsız sayıda değiştirime açık olan, birleşmelerin çoğunun genelleşmediği, anlamsal olarak açık olan en az iki ya da daha fazla sözcükten oluşmuş birleşmelerdir. Buna örnek olarak; *elma soymak* gibi serbest bir birleşimde isim unsuru başka sözcüklerle yer değiştirebilir: *portakal soymak, kivi soymak, patates soymak, soğan soymak* vb. Diğer taraftan fiil unsuru da değiştirime açıktır: *elma dilimlemek, elma doğramak, elma rendelemek* gibi. Serbest birleşmedeki unsurlar sözcüklerin anlamsal özelliğine göre değiştirim olabilir.

Sınırlı Eşdizimlilik

Sınırlı eşdizimlilik, bileşenlerinden birinin gerçek anlamda kullanıldığı, diğerinin mecaz anlamda kullanıldığı birleşmelerdir. İsim→fiil (isim+fiil) yapısındaki birleşmelerde isim unsuru gerçek anlamını korur. Fiil unsuru ise isme bağlı olarak özel bir anlamda ya da mecaz anlamda kullanılır. Özelleşmiş anlamlı unsur genellikle belirli sözcüksel bağlamda kullanılmaktan meydana gelir (Doğan, 2016, s.4). Sınırlı eşdizimliliklerin, serbest birleşmelerden farkı sık kullanımları ve bileşenlerinden birinin değişiminin dil bilgisel ve anlamsal

sınırlılığın olmamasına karşın sınırlı sözcük setleri ile kullanımındır. *Para yatırmak* birleşiminde *para* sözcüğü gerçek anlamını korurken *yatırmak* fiili gerçek anlamını korumamakta ve mecaz anlamda kullanılmaktadır. *Doktora gitmek* birleşiminde *doktor* sözcüğü gerçek anlamını korurken, *gitmek* fiili de gerçek anlamını korurken isme bağlı olarak özel, dar bir anlamda kullanılmıştır.

Değişmeceli Deyimler

Değişmeceli deyim yapısındaki birleşmeler mecaz anlamlarını korur iken metinde gerçek anlamda kullanılan birleşme türüdür.

Birtakım sözcük birleşmeleri deyimleşme sürecinde eşdizimsel yapılar ile deyimler arasında bir köprü vazifesi gördüğü görülmüştür. Söz konusu özelliğinden ötürü Benson vd. (1986:254)'te geçiş birleşmeleri (transitional combination), Melcuk (1998: 29)'de yarı deyimler (quasi-idioms) terimiyle anılan bu tür sözcük birleşmelerine Cowie (1998: 214) değişmeceli deyim (figurative idioms) adını verir. Değişmeceli deyimlerin mecazi bir anlamı vardır; ancak gerçek anlamlarını da muhafaza ederler (Doğan, 2015, s.77).

İğne atsan yere düşmez “izdiham olacak şekilde kalabalık bir ortam” anlamını ifade etmekle birlikte cümleden çıkarılabilecek gerçek anlam elde edilmektedir. Kısacası değişmeceli deyimler yapısında birleşimleri esnasında sözcüklerin mecaz anlamlarının yanında gerçek anlamları da bulunmaktadır.

Yalın Deyimler

Bu birleşmelerde yapılar kalıplaşmıştır. Bu birleşmelerde sıralama ya da kelime değişimi yapılamaz. Anlamsal olarak mecaz anlam taşımaktadır. Bu sebeple anlamsal olarak analizi zor yapılan sözcük birleşmesidir.

Yalın deyimleri, değişmeceli deyimlerden ve eşdizimsel yapılardan ayırmanın iki temel ölçütü vardır. Birincisi, unsurlarının değiştirimi kesinlikle mümkün değildir, örneğin küplere binmek ifadesi küplere çıkmak ya da küpe binmek şeklinde kullanılamaz. İkincisi ise bunlar gerçek, güncel anlamlarını koruyamayan mecazi anlama sahip sözcük birleşmeleridir. Küplere binmek ifadesi değişmeceli deyimlerde olduğu gibi “küpün üzerine çıkma” şeklinde güncel, gerçek bir anlamı ifade edemez. Bununla birlikte değişmeceli deyimlere yalın deyimleri birbirinden ayıran sınır her zaman çok açık olmayabilir. Gemileri yakmak, bazı ana dili konuşurları için henüz tümüyle kalıplaşmamış mecazi anlam ifade eden değişmeceli bir deyimken, bazıları için tamamen kalıplaşmış, gerçek anlamının güncel olarak artık kullanılmadığı bir deyimdir (Kumanlı, 2016, s.77-78).

Nuh Doğan, Cowie'nin tasnifine yeni bir tür daha eklemiştir. Doğan'ın “bağlamsal eşdizim” adını verdiği eşdizim: dil bilgisel yönden iyi biçimlenmiş, birleşen unsurların her ikisinin de gerçek anlamda kullanıldığı, ancak fiil unsurunun duruma bağlı olarak özel bir anlam edindiği ve bu durum bağlamında isim unsurunun fiil unsurunun anlamını etkilemeyecek düzeyde değiştirilebilen en az iki sözcükten oluşan birleşmelerdir (Doğan, 2016, s. 140.) *Liseye, dershaneye, okula gitmek* gibi.

1.2. Eşdizim Kalıpları

Eşdizimsel yapılar dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmiş yapılardır. Dil bilimi alanında bu yapılara yönelik farklı ifadeler vardır. Hausmann(1989) Hint-Avrupa dillerini göz önüne alarak eşdizimliliğin iki unsurunun isim+sıfat, isim+fiil, fiil+isim, fiil+zarf, isim+ (edat)+isim gibi yapılarda karakteristik birleşmesi olarak tanımlar (Seretan'dan akt., Doğan, 2016, s.27). Özkan, Türkçede kullanılan eşdizim kalıplarının altı tane olduğunu belirtmiş ve bu kalıplara birkaç örnek vermiştir:

- zarf+fiil (açıkça söylemek, acı acı gülmek)
- sıfat+isim (derin uyku, güzel sanatlar)
- niteleyici söz+isim (bir güzel, bir ara, bir yana)
- fiil+isim (bilir kişi, çıkmaz sokak)
- fiilimsi+fiil (dönüp bakmak, yakıp yıkmak)
- isim+ilgeç (bana göre, senin için) (Özkan, 2011, s.95)

Özkan altı tane eşdizim kalıbından bahseder. Fakat dilbilim alanında faaliyet gösteren akademisyenlerin çoğunluğu zarf+fiil ile sıfat+isim dışındaki kalıpları eşdizim kalıbı olarak kabul etmemektedir. Özkan fikrini değiştirerek bu kanıya 2014 yılında “Türkçe Üzerine Derlem Dilbilim Adlı Uygulamaları” adlı çalışmasında katıldığını söylemek mümkündür (Özkan, 2014, s.24). Bu çalışmada eşdizimlerin isim, zarf, sıfat ve fiil sözcük türüyle oluştuğunu, sıfat+isim ve zarf+fiil olarak iki kalıbın olduğunu ifade etmesi eşdizimlilik çalışma alanında iki kalıbın olduğu sonucunu pekiştirmektedir. Oysaki eşdizimlerin Türkçede de Hint-Avrupa dillerindeki gibi değişik karşılıkları olan çeşitli dil bilgisel yapılarının olduğunu söylemek mümkündür. Türkçe için beş eşdizimsel kalıptan söz eder (Doğan, 2016, s.28). Bunlar:

- İsim (=tümleç)+fiil: ders almak, rafa kaldırmak, dikkat çekmek.
- İsim (=özne)+fiil: yıldırım atmak, dolu yağmak, şimşek çakmak.
- Sıfat+isim: ağır abi, açık hava, açık göz.
- Zarf+fiil: ağır konuşmak, sert bakmak.
- Zarf+sıfat: çok güzel, bir hayli yakışıklı.

Bu kalıplardan bazıları kabul edilmemektedir. Bunun temelinde sözcük birleşimlerine yönelik farklı bakış açılarının olması ve değişik eşdizimsel yaklaşımların olmasıdır. Türkçede olduğu gibi diğer dillerde de eşdizimlilik tartışmalı bir konudur. Çünkü eşdizimlilik alanında yaklaşım ve kelime bileşimlerinin bir standardının olmaması bu durumu oluşturmaktadır.

Çalışmada yukarıdaki kalıplardan İsim (=tümleç)+fiil ve İsim (=özne)+fiil kalıpları kullanılmıştır. Bu kalıplar derlemeden tespit edildi ve anlam temelli yaklaşım doğrultusunda incelendi, sınırlı eşdizimsel yapılar çalışmanın 3. Bölüm'ünde "Türkiye Türkçesinde İsimlerin Fiillerle Kurduğu Eşdizimler (I-Ö Maddeleri Örneği)" başlığı altında verildi.

2. SÖZCÜK BİRLEŞMELERİ VE EŞDİZİMLİLİK

Aksan (1995), Türkçenin söz varlığı içerisinde deyimlerin, atasözlerinin, ilişki (kalıp) sözlerin, terimlerin ve ikilemelerin bulunduğunu belirtmektedir. Buradan da Türkçenin zengin bir söz varlığının olduğunu ifade edebiliriz. Türkçede sözcük birleşmelerinden atasözleri, deyimler, ikilemeler ve kalıp sözler gibi çeşitli birleşmeler üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar ile bu alana yönelik teorik bilgiler artmış ve çalışma alanı genişleyip çeşitlilik göstermiştir. Türkçede birçok ifadenin terim olarak hangi kavram içerisine girdiği önemli bir sorundur. İfadenin deyim mi? atasözü mü? ya da birleşik sözcük olup olmadığına hüküm getirme süreci çetrefillidir. Söz konusu kaynaklarda deyim, atasözü, birleşik sözcük, ikileme ve kalıp söz arasında birbirine benzer birtakım ayrımlar yapılsa da teorik ayrımların sözcük birleşmelerini gerçek anlamda ayırtmadığı; deyim, atasözü, birleşik sözcük, ikileme ve kalıp sözlerle ilgili verilen örneklerde tam bir kargaşanın olduğu, örneklerin yapılan tanımlarla çeliştiği dikkati çekmektedir (Doğan, 2016, s.50). Bu kısımdan da anlaşılacağı gibi teorik ayrımlar olsa dahi gerçek anlamda bir fark olmadığı için kuramsal tanımlamalar ile tanımları desteklemek için kullanılan örneklerin birbiriyle çelişki içerisinde olduğu söylenebilir.

Sözcük bileşmelerinde eşdizimsel yapılarda, diğer sözcük birleşmeleri gibi (deyim, atasözü, ikilemeler, kalıp sözler gibi) yazılı ve sözlü dilde oldukça sık kullanılmaktadır. Bu yüzden Türkçenin söz varlığı içerisinde eşdizimli sözcükler oldukça mühim bir yer tutmaktadır. Ancak Türkçenin söz varlığı ve sözcük birleşimi üzerine yapılan araştırmalarda eşdizimli sözcüklere yeterince yer verilmediği ifade edilebilir. Bu da Türkçede kalıplaşmış bir dil birimi olan eşdizimlilik adına olumsuz bir durumdur. Bu olumsuz durumun temelinde fiisel eşdizimlerin çoğunlukla diğer sözcük birleşimleri, özellikle deyim ve birleşik fiiller içinde değerlendirilmesine sebep olmaktadır. Eşdizimlerin betimlenebilmesi ve diğerlerinden ayırt edilebilmesi için öncelikle Türkçede sözcük birleşmelerinin nasıl tanımlandığı ve algılandığının belirlenmesi gerekir (Doğan, 2016, s. 47-48).

2.1. Deyim–Eşdizim

Türk dili deyim yönünden oldukça zengin bir dildir. Gerek yazılı iletişimde gerek sözlü iletişimde günlük hayatta sıklıkla kullanılmaktadır. Bunun

nedeni de uzun ifadeleri kısa şekilde ve etkili bir şekilde aktarabilme açısından imkân vermesidir. Türkiye’de deyim alanında araştırmalar 1900’lı yılların başlarında yapılmıştır. Türkoloji’de 1950’li yıllardan sonra deyimlerin dil bilimi içerisinde ayrı bir disiplin olarak kabul edilmesine yönelik çalışmalar yrtlmeye başlanmıştır. Çünkü deyimler, gerçek kalıplaşmış kelime grupları hlinde kullanılmaları gerekse sabit yapılı karakter taşımaları sebebiyle anlam btnlgne sahip olmaları dolayısıyla dilbilimin ayrı bir kolunu oluşturur (Kuanyshbek, 2017, s.109). Yapılmış alışmalar sayesinde deyim alanında mesafeler kat edilmiştir.

Deyimler ile ilgili birçok tanımlama vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici birtakım özelliğe sahip olan kelime veya kelime grubu: *dalga geçmek, el ele vermek, abayı yakmak* vb. şeklinde tanımlamıştır (Korkmaz, 2003, s.66). Fuat Bozkurt, anlatım gücünü arttırmak için, az çok mantık dışına kayan kimi sözcüklerdir, şeklinde ifade etmiştir (Bozkurt, 1995, s.170). şükrü Elçin’de deyimleri, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedenden kurulu bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır, tarzında bir tanımlama yapmıştır (Elçin, 1981, s.642). Ömer Asım Aksoy, Belli bir kavramı, belli bir duygu ya da durumu dile getirmek için birden çok szcgn bir arada, seyrek olarak da tek bir szcgn yan anlamında kullanılmasıyla oluşan söz, şeklinde tanımlamıştır (Aksoy, 1982,s. 32). Grldg üzere deyimlere yönelik birçok tanım mevcuttur. Bu tanımlardaki ortak noktalar ise deyimlerin kalıplaşmış sözcük birleşmesi olması, en az iki sözcükten oluşması, en az iki sözcükten oluşması ve deyimi oluşturan sözcüklerin gerçek anlamından az çok sıyrılmış olmasıdır. Dilde bu özellikleri sergileyen başka sözcük birleşmeleri de vardır.

Deyim kavramı atasözleri ile karıştırılan bir kavramdır. Bu ayrımı yapmak için bazı özellikler dikkate alınmalıdır. Bu zellikler şoyledir:

- Atasözleri gt karakterli olup nasihat vermek amaçlı kullanılırlar ve onlar uzun süren deneyimler sonucu oluşmuş genel yargılı kalıplaşmış ifadelerdir. Deyimlerde ise gt karakteri bulunmamaktadır ve onlar genel amaçlı sylenmezler. Atasözleri gibi hükümde bildirmezler.

- Deyimlerde taraflar ilkin anlamlarını kaybetseler de, atasözleri mecaz anlamda kullanılmalarına rağmen kelimeler gerçek anlamlarını korur.
- Deyimler, biçimce kelime birleşimi şeklinde olduğu hâlde, atasözleri her zaman cümle şeklindedir. Deyimlerle atasözleri arasındaki farkları bulma zorluğu da cümle şeklindeki deyimlerle atasözleri arasındadır.
- Deyimlerde mecaz anlamlılık mutlaklıdır. Deyimleri oluşturan kelimeler düz anlamları haricinde kullanılmaktadır. Bu özelliği tüm atasözleri için geçerli kabul etmek doğru değildir. Çünkü atasözlerinin hepsinde mecazlı anlam yoktur.
- Atasözlerinde kelimeleri eşdeğerleri veya farklı sözcüklerle değiştirmek mümkün değildir. Bazı deyimlerde ise aksine kelime değişimi deyim anlamını bozmamaktadır.
- Atasözlerini oluşturan kelimelerde herhangi bir gramer değişikliği yapılamaz, çünkü biçim yönünden onlar kalıplaşmıştır. Ancak deyimlerde biçimce değişiklik yapmak mümkündür (Suleymanova, 2018, s.16-18).
- Deyimler anlamlarına göre derecelendirilmiştir. Bu derecelendirme şu şekildedir:

“...(i) deyim anlamına kaynaklık eden göstergelerin tek tek ele alındıklarında göndergesel anlamlarının, diğer bir deyişle düz anlamlarını korudukları *tam ya da birinci dereceden deyimler* (örn. *Aba altundan değnek göstermek* deyiminde, deyim anlamına kaynaklık eden göstergelerin, yan anlamlarıyla kullanılmışlardır.); (ii) deyimini oluşturan göstergelerin, yan anlamları değerlendirildikleri durumlarda deyim anlamına ulaşabildiği *ikinci dereceden deyimler* (örn. *Ağız değiştirmek* deyiminde *ağız* yan anlamıyla kullanılmakta, *değiştirmek* ise, göndergesel anlamıyla *ağız* göstergesine olan bağımlılığı nedeniyle bu duruma bağlı anlam özelliği kazanmaktadır.) ve (iii) deyimleşme sürecinde göstergelerin anlam değerini koruduğu ve her iki göstergenin de anlamlarının deyim anlamı içerisine taşıdığı *üçüncü dereceden deyimler* (örn. *Adamına düşmek* deyiminde her iki gösterge de yan anlamlarıyla kullanılmakta, *adam*, *iyi huylu*, *güvenilir kimse*; *düşmek* de *rastlamak*, *denk gelmek* olarak yan anlamlarıyla kullanılmaktadır.)” (Uzun’dan aktaran Can ve Ercan, 2015, s. 66-67).

Birinci dereceden deyimlerde birleştirmeyi oluşturan unsurların anlamından deyim oluşturduğu anlama ulaşılammaktadır. İkinci dereceden deyimlerde birleştirmeyi oluşturan unsurlardan birinin gerçek anlamda ya da yan anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu da kendisiyle kullanılan kelimenin anlamını deyim içerisine taşımasına sebep olmaktadır. Üçüncü derecedeki deyimlerde ise deyimleşme oluşumu en zayıf olan deyimlerdir. Çünkü bu kelimeler anlamlarını deyim içerisine taşımamaktadır. Bu sebeple de deyimleşme bağları zayıftır. Ancak bu bölümdeki deyim ögeleri bir arada kullanıldığında gerçek anlamlarını aşan farklı bir anlama bürünmeleri onların deyimler içerisnde yer almasına olanak sağlamaktadır.

Deyim kavramı ile eşdizim birbirine karıştırılan kavramlardır. Bu iki kavramın benzer özellikleri olduğu gibi birbirinden farklı özellikleri de vardır. Yapılan çalışmalarda eşdizimli sözcüklerin deyim kavramına dahil edildiği ve deyim örnekleri içinde verildiği tespit edilmiştir. Parlatır, “Deyimler” adlı çalışmasında *izin almak, izin çıkmak, izin vermek, izin koparmak* birleşmelerini deyim olarak almıştır (Parlatır, 2010, s.517). Deyimler eşdizimli yapılardan farklı özellikler sergiler, bunlar:

- Deyimler anlamsal açıdan kapalıdır ve çoğu mecaz anlamlıdır. Yani deyimi oluşturan birimlerden deyim anlamına ulaşamaz, *dilinde tüy bitmek* deyiminin bileşenlerinin ayrı ayrı anlamından bütünü anlamına ulaşamaz. *Dil, tüy* isimleri ve *bitmek* fiili gerçek anlamlarını korumamakta ve mecaz anlam kazanmakta *bir şeyi çok fazla söylemek, tekrar etmek* anlamında kullanılır. Ancak eşdizimli yapılar anlamsal açıdan açıktır, bileşenlerin biri mecaz anlamda olmasına karşın bileşenlerinin birinin anlamından bütünü anlamına ulaşılır. *Karar vermek* gibi.
- Deyimlerde deyimi oluşturan sözcüklerden birinin değiştirimi söz konusu değildir. Sözcüğün eş anlamlısı, yakın anlamlısı ya da başka bir kelime kullanımı söz konusu değildir. *Etekleri zil çalmak* deyiminde *zil* kelimesi yerine “*çan*” kelimesi kullanılamaz. Bu durum eşdizimli yapılar için tamamen geçerli değildir. Eşdizimde, eşdizimsel yapıyı oluşturan unsurlardan biri değiştirime açıktır. İsim→fiil (isim+fiil) yapısındaki eşdizimlerde fiil unsurunda da isim unsurunda da değiştirim olabilir.

Eşdizimlerde yapıyı oluşturan birimlerden biri kelimenin eş anlamlısı ya da yakın anlamlısı ile kullanılabilir. *Sorun yaşamak* yapısında isim unsuru *problem* kelimesiyle yer değiştirebilir. Aynı şekilde fiil unsuru da değiştirime açıktır. *Kalori yakmak* yapısında *yakmak* fiili *harcamak* fiili ile yer değiştirebilir.

2.2. Atasözü–Eşdizim

İnsanların uzun gözlem ve tecrübeler sonucu vardıkları yargıları hikmetli düşünce, öğüt ve örneklemeler yolu ile veren; birçoğu mecazi anlam taşıyan; yüzyılların oluşturduğu biçimde kalıplaşmış bulunan; daha çok sözlü gelenek içinde kuşaktan kuşağa geçerek yaşayan; anonim nitelikte özlü sözlere atasözü denir (Müdürlüğü, 1997, s.214). Atasözleri ataların yaşadığı tecrübeler sonucu ifade edilmiş, öğüt verici nitelikte olması ve anonim olması nedeniyle atasözleri bireysellikten uzak toplumsal bir bakış açısına sahiptirler. Atasözleri ile toplumun yapısı, kuralları anlayış ve zihniyeti tespit edilebilir.

Aksoy (2007), gelenekle yerleşmiş bir atasözü anlayışı vardır. Bu anlayışa göre atasözleri, ulusa ait bir hazinedir. İlahi güçlerin ifade ettiği sözler insan ruhuna işleyen bir etkisi vardır. Hatta eski bir atasözü şöyledir: Atalar sözü Kur’ana girmez, yanınca yelişür (Birlikte koşup, gider; ondan geri kalmaz) sözünün olduğunu belirtir. Aksoy’un bu sözleri de yukarıda ifade edilen atasözlerin ulusun ortak malı olduğu ve ulusu tanıtıcı bir unsur olduğunu söylememize imkân vermektedir.

Atasözleri toplum açısından bu kadar değerliyken bir sözün atasözü olup olmadığını belirleyen unsurlar nelerdir. Bunun üzerine birçok çalışma yapılmış ve birçok unsur belirlenmiştir. Bu unsurlar şekilsel ve kavramsal özelliklerdir.

A. Şekilsel özellikler

- *Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir.* (Sakla samanı gelir zamanı. Atasözünde *saman* yerine *ot* kelimesi kullanılamaz.)
- *Atasözleri kısa ve yoğun bir anlatıma sahiptir.*(İçi beni yakar dışı seni yakar. Atasözü her şeyin dıştan görüldüğü kadar güzel olmayabileceğini ifade etmektedir. Görünüşe aldatici olabileceğini anlatır.)
- *Atasözlerinin çoğu bir veya iki cümledir daha uzun olanlarının oranı toplama göre oldukça azdır.* (Aça dokuz yorgan örtmüşler, yine

uyuyamamış. Abdal ata binince bey oldum sanır, şalgam aş a girince yağ oldum sanır. Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az. Bunlara örnektir.

B. Kavramsal Özellikler

- *Sosyal olayların nasıl olageldiklerini –uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak tarafsızca bildiren atasözleridir.* (Minareyi çalan kılıfını hazırlar. Atasözünde olduğu gibi bir kötü iş yapanın her zaman duruma uygun bir açıklaması olur şeklinde.)
- *Tabiat olaylarının nasıl olageldiklerini- uzun bir gözlem sonucu olarak belirten atasözleri vardır.* (Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır. Atasözü mart ayında havaların biraz daha güzelleştiğini ama sıcak havaya geçiş ayı olduğu için tamda ısınmadığını ifade eder. İnsanlarında yakacakları bittiği için soğuğa karşı dayanmak için aslında önemli olan eşyalarından vazgeçtiklerini ifade eder.)
- *Sosyal olayların nasıl olageldiklerini uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak bildirirken bundan ders almamızı (açıkça söylemeyip dolayısıyla hatırlatan sözler vardır.* (Öfke ile kalkan ziyan ile oturur. Bu atasözü de öfkeli olduğumuz anlarda sağlık düşünemediğimizi ve aldığımız kararlardan ya da yaptığımız davranışlardan zarar görebileceğimizi belirtmektedir.)
- *Deneme veya mantığa dayanarak doğrudan doğruya ahlak dersleri ve öğüt veren atasözleri vardır.* (Çirkefe taş atma üstüne sıçrar. Bu atasözünde edepsiz bir kişiye hoşuna gitmeyecek bir şey yaptığında, kişinin saldıracağı belirtilmiştir.)
- *Birtakım gerçekler, felsefeler, bilgece düşünceler bildirmek (dolayısıyla yol gösteren atasözleri vardır.* (Bal bal demekle ağız tatlı olmaz. Bu atasözü bir iş hakkında güzel sözler söylemekle iş bitmez anlamına gelmektedir.
- *Adet ve gelenekleri bildiren atasözleri vardır.* (Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır. Atasözünde yapılan iyiliklerin insanda küçükte olsa hatırının kalacağını belirtmektedir.)

- *Bazı inanışları bildiren atasözleri vardır. (Anasının bahtı kızına. Atasözü annenin nasıl bir evlilik geçirirse kızının da o şekilde evlilik geçireceğini ifade eden atasözüdür) (İnan, 2016, s 28-34). (Aksoy, 1988 s. 132-134).*

Atasözleri görüldüğü üzere bir toplumun hayat tecrübesini aktardığı ve hayatın her alanı içerisinde yer alan kalıplaşmış sözlerdir. Dil araştırmacıları, hayatın içinde geniş bir alana sahip olan atasözleri üzerine birçok araştırma yapmıştır.

Atasözünün kavramsal özelliklerinden yola çıkarak atasözlerinin bir toplumun geçmişini, deneyimlerini, gelenek ve göreneklerini, olaylara ve durumlara bakış açılarını yansıtan kalıplaşmış sözler şeklinde tanımlayabiliriz. Atasözlerinin şekilsel özelliklerinden kalıplaşmış olması çalışmanın konusu olan eşdizimli sözcük birleşmelerini de kapsamaktadır. Atasözünü eşdizimli sözcük birleşmelerinden ayıran özellikler şunlardır:

- Atasözünü oluşturan kelimeler, kelimelerin eş anlamlısı ve yakın anlamlısı ile değiştirilemez. *Ak akçe kara gün içindir* atasözünde *ak* kelimesi *beyaz* ile, *kara* kelimesi *siyah* kelimesi ile yer değiştiremez. Ancak eşdizimli yapılarda yapıyı oluşturan unsurlardan biri kelimenin eş ya da yakın anlamlısı ile yer değiştirebilir. *Zaman kaybetmek* yapısında zaman sözcüğü *vakit* sözcüğü ile yer değişebilir. *Fırsattan yararlanmak* yapısında *yararlanmak* fiilin yakın anlamlısı *faydalanmak* fiiliyle yer değiştirebilir.
- Atasözleri kısa ve özlü anlatımlardır. Çoğu mecaz anlam taşır. Yani atasözünü oluşturan kelimelerin ayrı ayrı anlamlarından atasözünün genel anlamına ulaşılmaz. *Horozu çok olan köyün sabahı geç olur* gibi. Eşdizimsel yapılarda ise yapıyı oluşturan bileşenlerin ayrı ayrı anlamından bütünü anlamına ulaşılır yani bağlamdan eşdizimin anlamına ulaşılır. *Mideme kramp girdi*.

2.3. Birleşik Sözcük- Eşdizim

Dilde kelime türetme yollarından biri de birleştirmedir. Birleştirme yoluyla başta isimler olmak üzere fiiller veya başka kelime türleri yapılabilir. Birleştirmede esas olan , birleşen unsurların en az ikisinin kelime olmasıdır (Demirci, 2014, s.147). Birleşmenin çeşitli yolları vardır. Örneğin fiil+fiil

(*bakakalmak, biçerdöver*), isim+isim (*yavruağzı*), isim+fiil (*imambayıldı, hünkarbeğendi*), sıfat+isim (*Pamukkale, açığöz*) gibi.

Birleşik sözcük ise iki ya da daha fazla sözcüğün bir araya gelmesiyle yeni bir anlam oluşturmasıdır. Birden çok ayrı sözcüğün yeni bir kavram yaratması ile doğan sözcüklere birleşik sözcük denir (Bozkurt, 1995, s. 164). Vardar birleşik sözcüğü şu şekilde tanımlar; iki ya da daha çok sözlükbirimin kaynaşım kalıplaşmasıyla oluşan ve anlamlı bir tek birim işlevi gören öge (Vardar, 2002, s.44). Korkmaz (1992), yeni bir kavramı karşılamak için iki veya daha çok kelimenin Türkçenin söz kalıplarına uygun belirli yollarla bir araya getirilmesi ile kurulmuş söz birliğine birleşik sözcük denir. Bu tanımlardan yola çıkarak birleşik sözcüklerin özellikleri:

a) En iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmak

b) Kalıplaşmış olmak

c) Yeni bir anlam oluşturmak

d) Tek birim işlevi yani tek sözcük gibi işlev görmek

e) Belirli yollarla oluşturmak: isim+isim (*yavruağzı*), fiil+fiil (*biçerdöver*), isim+fiil (*hünkarbeğendi*), sıfat+isim (*karatavuk*) gibi.

f) İsim, sıfat tamlaması, birleşik fiil gibi söz öbeklerinden oluşmak.

g) Kimi birleşik sözcüklerde birleşenlerinin birinin ya da her ikisinin gerçek anlamını kaybetmesi (*gözbebeği, yavruağzı*) gibi.

Birleşik sözcükleri diğer birleşmelerden ayırt etmek için ne yapılmalıdır? Sıraladığımız özelliklerden iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmak (a), kalıplaşmış olmak (b), belirli yollarla oluşturmak (e), bileşen unsurlardan birinin ya da her ikisinin anlamını kaybetmesi (g) maddeleri diğer sözcük birleşmeleri için de geçerli özelliklerdir. Çürük (2017)'ün de tamamlamış olduğu doktora tezinde birleşik sözcükleri diğer sözcük birleşmelerinden ayırt etmek için altı temel ölçüt almıştır. Bunlar: yazım ölçütü, sesbilimsel ölçüt, biçimbilimsel ölçüt, sözdizimsel ölçüt, anlambilimsel ölçüt ve sözlükselleşmedir. Yazım ölçütünde Çürük, (2017) *ad+ad, ad+ad+(sI)* yapılarına dikkat çekmiş ve bu yapıları tam birleşik, yarı birleşik ve ara/zayıf birleşikler olmak üzere üçe ayırmış ve bu

yapıların hepsinin sözlükleşme de büyük bir bölümünün zamanla bu yapıları birleşik sözcük olarak kabul edileceğini belirtmiştir. Biçimbilimsel ölçüt ise birleşik sözcüğün bileşenleri arasına ilk bileşene ek gelmeme durumudur (*bilgisayar odası*). Ancak öğretmenler *odası*, *kimsesizler yurdu* örneklerinde birinci bileşenin çokluk ekini alma durumunu istisna kabul etmiş ve bunun sebebini birinci bileşenin topluluk anlamı ifade etmesine bağlamıştır. Çürük, biçimbilimsel ölçütünü birleşik sözcüğü öbeklerden ayırmak için kullanmış. Öbeklerde bileşen unsurun her ikisi de ek almaktadır (*ağacın dalları*) gibi. Sesbilimsel ölçütte ise vurgunun önemli olduğunu belirtir ve öbeklerde iki yüksek bir hafif vurgunun olduğunu, birleşik sözcüklerde ise tek bir yüksek vurgunun olduğunu belirtir. Sözdizimsel ölçüte göre birleşik sözcüklerin öğeleri arasına niteleyici sözün giremediğini (*bulaşık eski makinası*), öbeklerde ise araya niteleyici sözcük girdiğini (*tahta kırmızı kalemi*) belirtir. Anlambilimsel ölçüte göre birleşik sözcüklerde bileşen unsurların her ikisi de anlamını yitirir. Ancak birleşik sözcük olarak kabul edilen kelimelerde anlamlarını koruyan birleşmelerde vardır. Burada temel ölçüt birleşmenin tek bir unsuru karşılmasıdır. Sözlükselleşme, karmaşık sözcüklerin (complex words) veya söz dizimsel öbeklerin (syntactic groups) her bir parçasının biçimsel veya anlamsal özellikler kazanarak söz varlığının bir parçası olması durumudur (Kastovsky'den akt. Bozkurt, 2017, s.32). Sözlükselleşme sözcük birleşmelerinin tamamı için geçerli bir durumdur. Bu nedenle bu ölçüt sözcük birleşmelerini ayırt etmek için yeterli değildir. Çürük'ün söz ettiği anlambilimsel ve sözdizimsel ölçütler birleşik sözcüğü diğer birleşmelerden ayırmak için önemlidir. Örneğin *ilgi çekmek*, *kalp kırmak*, *kira vermek* yapıları birleşik sözcük özelliği göstermez. Örneğin ilgi çekmek birleşmesi ilgisini çekmek, ilgisini bu yöne çekmek vs.; kalp kırmak yapısı *kalbini kırmak*, *kalbini çok kötü kırmak* vs.; kira vermek ise (*1200 lira*) *kira vermek*, *evin kirasını vermek* şeklinde başka söz dizimsel yapılara dönüşebilmektedir. Bu durumlarda da söz dizimsel dizim yapının gönderimde bulunduğu kavramı değiştirmemektedir. Birleşik sözcüğün temel ölçütlerinden biri söz dizimsel dizim ve öbek olmaktan çıkması ve tek bir sözcük şeklini almasıdır. İlgi çekmek, kalp kırmak ve kira vermek yapıları söz dizimsel dizim ve öbek yapı gösteren sözcük birleşmeleridir.

Çalışmada isim+fiil (isim→fiil) yapısı incelendiği için bir diğer birleşik sözcük türü olan *isim + yardımcı fiil* yapısındaki birleşmelerde önemlidir. *Etmek*,

olmak, kılmak, eylemek ve buyurmak fiilleriyle kurulan sözcük birleşmelerinin eşdizim mi yoksa birleşik sözcük mü olduğu tartışmalı bir konudur. Çalışmada *etmek, olmak, kılmak, eylemek ve buyurmak* fiilleriyle kurulan sözcük birleşmelerinin hepsine yer verilmemiştir. Bunun nedeni ise bu fiillerin ismi yüklem durumuna getirmesidir. Özellikle *etmek, olmak* yardımcı fiilleri çok geniş isim seti ile kullanılmaktadır. *Teşekkür etmek, yardım etmek, telefon etmek, acele etmek, söz etmek vs.; sebep olmak, yardımcı olmak, pişman olmak, hasta olmak, evli olmak, aşık olmak, çocuk olmak vs.* çok geniş isim seti ile kullanılmaktadır. Bu durum eşdizimlerin keyfi ve nedensiz olarak gerçekleşen değiştirim sınırlılığı ile çelişmektedir. Ancak *etmek* ve *olmak* fiillerini mecaz anlamda kullanabiliyorsak ya da bu fiillerin yerine bağlamdan çıkan anlamı karşılayacak bir fiille kullanılabiliyorsa bu kullanımlar eşdizim olarak kabul edilebilir. Örneğin *meyveler olmak* yapısındaki *olmak* fiili olgunlaşmak anlamında kullanılmaktadır. *İki yıl sonra ikiz çocukları oldu* diziliminde *olmak* fiili *doğmak* anlamındadır.

Birleşik sözcüklerin eşdizimli sözcük birleşmelerinden farkı şunlardır:

- Birleşik sözcükler de bileşen unsurlardan biri ya da her ikisi de gerçek anlamını kaybeder ve tek bir kavramı karşılar. (kırkayak, açıkgöz) Eşdizimli sözcük birleşmelerinde ise unsurlardan biri mecaz anlamdadır. İsim +fiil yapısındaki birleşmelerde fiil mecaz anlamda kullanılmaktadır. Ihlamur kaynatmak birleşmesinde kaynatmak fiili demlemek anlamında kullanılmaktadır.
- Anlamsal açıklık ve kapalılık birleşik sözcüklerin bütünü için geçerli değildir. Bazı birleşmelerde bileşen her iki unsurda anlamını kaybeder ve yeni bir kavramı karşılar (hanımeli, kına çiçeği). Eşdizimli sözcük birleşmelerinde isim+fiil yapısındaki birleşmelerde fiil unsuru mecaz anlamda kullanılır ve bileşenlerin ayrı ayrı anlamından bütünün anlamına ulaşılır.
- Birleşik sözcüklerin ögeleri arasına niteleyici sözcük girmezken eşdizimli sözcük birleşmelerinde araya bir başka isim ve sıfat girebilir. *Para yatırmak* sınırlı eşdizimi *parayı bankaya yatırdı* şeklinde kullanılabilir.

2.4. Kalıp İfade–Eşdizim

Kalıp sözler Türk dilinin söz varlığının önemli unsurlarındandır. Kalıp sözler genel olarak sözcük bileşmeleri şeklinde kullanılır. Kalıp sözler, bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması âdet olan birtakım sözlerdir (Aksan, 2005, s.42). Kalıp sözler, dil bilgisel yapı ve kullanım sıklığına göre de tanımlanmıştır. Bu ölçütlere dayanılarak, kalıp sözlerin sayısı ve kişi ögeleri dışında değişmeyen ve kullanımları çok sınırlı olan birimler olduğu belirtilmiştir (Tannen vd. akt., Gökdayı, 2008, s.11). Başka bir tanıma göre de bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan bir takım sözlerdir (Doğan, 2016, s.63). Yani birlikte kullanımı alışlagelmiş sözcük topluluğudur. Diğer söz varlığı unsurları gibi sınırlandırılmış bir alanda sabit bir görevi ve anlamı olmayan çok geniş bir kullanım alanı olan unsurlardır. Kalıp sözlerin bir çok sınıflandırması vardır. Yapısına, anlamına, işlevine ve bağlamına göre kalıp sözler şu şekildedir.

Yapısına göre;

- Kalıplaşmış olmak (tam kalıplaşma ve yarı ya da çekirdek kalıplaşma)
- Tek sözcükle ve çok sözcüklü olabilmek (1 ila 14 sözcük uzunluğunda olabilir. Bir sözcükten oluşan kalıp sözler: merhaba, tebrikler, birden fazla sözcükten oluşan kalıp sözler Bize her yer Trabzon vb.)
- Söz öbeği yapısında olabilmek
- Cümle yapısında olabilmek
- Bitişken sözce olabilmek (Hoşça kal – Allah’a ısmarladık vb.)
- Dönüşüme uğrayabilmek.

Anlamına göre;

- Bazı kalıp sözlerin gerçek anlamıyla kullanılması (Görüşmek üzere, Durakta inecek var, vb.)
- Bazı kalıp sözlerin ise mecazi anlam taşıması (Saatiniz var mı? Buyurun, vb.)

İşlevine göre;

- İyi veya kötü dilek bildirenler (İyi yolculuklar, Hayırlı cumalar, vb.)
- Her duruma uygun sözler sağlayanlar (Merhaba, Hoşça kal, Görüşme üzere, vb.)

- Stresli durumlarda iletişim kurmaya yardım edenler (Allah sabır versin, geçmiş olsun, hayırlısı olsun, vb.)
- Mesajı daha açık ve kısa sürede iletmeye yarayanlar (Sizi tenzih ederim, Sözüm Meclisten dışarı, vb.)
- Nezakat kurallarına uymayı sağlayanlar (Teşekkür ederim, Rica ederim, Sağ ol, Allah razı olsun, vb.)
- Dinsel kimliği açığa çıkaranlar (Allah şifa versin, Allah sabır versin, Toprağı bol olsun, vb.)
- İletişim sürecini düzenleyenler (Günaydın, Merhaba, Nasılsınız, Ne yapıyorsunuz, Görüşürüz, vb.)
- Konuşmada anlatımı güçlendirenler (sözün gelişi, tabiri caizse, vb.)
- Duygusal tepkileri dile getirenler (Hadi canım, Yok artık, Allah aşkına, Allah çarpsın, vb.)
- Bazı durumlarda doğru şeyi söylemeyi sağlayanlar (Çok yaşa, Sen de gör, vb.)
- Toplumun inançlarını yansıtanlar (Nazar değmesin, Maşallah, İnşallah, vb.)
- Kültürel ayrıntıları gösterenler (Gözlerinizden öperim, ayıptır söylemesi, vb.)
- Söz eylemleri gerçekleştirenler (Yemin ederim, Elinize sağlık, vb.)
- Cevap öğüt ve ödüllendirmeler (Su verenlerin çok olsun, Başım gözüm üstüne, Kendine dikkat et, Su gibi aziz ol, vb.)

Bağlama göre;

- Üzüntü veya strese neden olan olaylarda söylenenler (Allah şifa versin, Başınız sağ olsun, Allah sabır versin, vb.)
- Mutluluk veren olaylarda söylenenler (Gözünüz aydın, Nice senelere, Hayırlı olsun, vb.)
- Başkasıyla yakın ilişki kurmak istenen durumlarda söylenenler (Estağfurullah, Efendim, Sizden iyi olmasın, vb.) (Gökdayı, 2008, s.92-100).

Kalıp sözler; deyimlere ve atasözlerine benzedikleri halde onlardan bariz özelliklerle ayrılıp kendi başına bir alt tür oluşturan kelime gruplarıdır (Demirci, 2014, s.213). Kalıp sözler; atasözü, deyim gibi içinden çıktıkları toplumların

geleneklerini, dini inançlarını ve kültürünü yansıtır. Toplumun beddualarını, temennilerin, anlık ruh hallerini ve dualarını kapsar: *Allah kahretsin, Allah tamamına erdirdin, çok yaşa, Allah affetsin* vb. gibi.

Kalıp sözlerde diğer sözcük birleşmelerinde olduğu gibi kalıplaşmış olma özelliği, mecaz olarak kullanılması, söz öbeği yapısında ve cümle yapısında olması gibi özellikler sergilemesi kalıp sözlerin diğer sözcük birleşmelerinden ayırt edilmesini zorlaştırmaktadır. Kalıp sözleri eşdizimli sözcüklerden ayırt etmek için:

- Kalıp sözler tek sözcükten oluşabilirken (*merhaba, görüşürüz* gibi.) eşdizimli sözcükler en az iki sözcükten oluşur. *Nutuk çekmek, final maçına çıkmak* gibi.
- Kalıp sözlerde sözcük değişirimi yoktur. *Hoşça kal, güle güle git* gibi. Eşdizimli yapılarda bileşmeyi oluşturan bileşenlerden biri sözcüğün eş ya da yakın anlamlısı ile yer değiştirebilir. *Manşetten vermek* yapısında *vermek* fiili *girmek* fiili yer değiştirebilmektedir.

2.5. İkileme–Eşdizim

İkilemeler,

- a) Aynı sözcüğün tekrar edilmesiyle,
- b) Anlamları birbirlerine yakın veya aynı anlam dairesindeki iki (veya daha fazla) sözcüğün tekrar edilmesiyle,
- c) Anlamca birbirlerine zıt iki (veya daha fazla) sözcüğün tekrar edilmesiyle,
- d) Bünyelerindeki sesleri birbirlerine benzeyen iki (veya daha fazla) sözcüğün tekrar edilmesiyle,
- e) Genellikle sesçe uyum içindeki iki (veya daha fazla) sözcüğün tekrar edilmesiyle oluşturulan;
 - a) Anlamı sağlamlaştırmak,
 - b) Anlatımın gücünü arttırmak,
 - c) Kavramı/kavramları açıklamak veya zenginleştirmek,
 - d) Anlama ahenk kazandırmak, söyleyişe özel bir kimlik ve güzellik katmak için kullanılan kalıp ifadelerdir (Aşçı, 2015 s.223).

İkileme, iki kelimenin güçlendirme, abartma, çoğaltma, birliktelik, sıralama vb. işlevlerle peş peşe gelmesiyle oluşan kelime grubudur; ancak, üç kelime ile üçleme de olabilmektedir. İkilemeyi oluşturan kelimeler arasında, anlam ilişkisi yanında, kelime türü, ses benzerliği vb. ilişkiler de bulunur. İkilemelerin arsına başka kelime veya kelime grubu girmez. Kelimeler, birbirine eksiz olarak bağlanırlar (Özmen, 2013, s.75).

İkilemeler Türkçenin söz varlığı içinde dikkat çekici unsurlarından biridir. Türkçenin lehçelerinde de belirgin şekilde kullanılmaktadır. İkilemeler günlük hayatta sözlü ve yazılı anlatımda oldukça sıkça başvurulan bir ögedir. Bunun sebebi ise anlatımı güçlendirmesi, pekiştirmesinin yanı sıra etkili bir anlatıma ve yazmaya olanak sağlamasıdır. İkilemelerin özellikleri şu şekildedir:

- Kalıplaşmış olmak (Tam ya da yarı kalıplaşma).
- Birden fazla sözcükten oluşmak.
- Ses ve söz benzerlikleriyle ve yinelemelerle oluşmak.
- Farklı sözcük türlerinde olmak (*ev bark* isim görevinde; *düşünmek taşınmak* fiil görevindedir).
- Anlamsal olarak tek bir kelime gibi işlev görmek (sözlük unsuru olmak).
- Gerçek anlamıyla kullanılan biçimleri vardır.
- Mecazi anlamıyla kullanılan biçimleri vardır.
- Anlatımı güçlendirir ve zenginleştirir (Hatipoğlu, Akyalçın vd. aktaran Doğan, 2016, s. 62).

İkilemeler de diğer kalıp sözlere benzer özelliklere sahiptir. Diğer kalıp sözlerden en önemli farkı ise farklı birleşim yapılarının olması ve cümle içinde farklı görevinin olmasıdır. Yatsı, ikilemelerin on değişik yapısının bulunduğunu belirtir. Bunlar şunlardır:

- Aynı sözcüğün tekrarı ile yapılan ikilemeler (Yavaş yavaş yürüdü.)
- Eş anlamlı sözcüklerin tekrarı ile yapılan ikilemeler (Güçlü kuvvetli biriydi.)
- Zıt anlamlı sözcüklerin tekrarı ile yapılan ikilemeler (Aşağı yukarı 50 liraydı.)
- Yakın anlamlı sözcüklerin tekrarı ile yapılan ikilemeler (Eş dost arayıp sormaz oldu.)
- Yansıma sözcüklerle yapılan ikilemeler (Tavandan tıkr tıkr sesler geliyordu.)

- Biri anlamlı diğeri anlamsız iki sözcüğün tekrarı ile yapılan ikilemeler (Yırtık pırtık bir elbise giyiyordu.)
- Her ikisi de anlamsız iki kelimenin tekrarı ile yapılan ikilemeler (İvır zıvır işlere arayıp durma.)
- Sözcüklerin olumlu ve olumsuz şekillerinin birlikte kullanılması ile yapılan ikilemeler (Gider gitmez ara.)
- Sayılarla kurulan ikilemeler (İkili ikili götürün. On on beş kişi vardı.)
- Ses değişimine uğrayarak oluşan ikilemeler (Kalem malem alacağım.) (Yatsı, 2007, s. 55-60).

Yapısına ve oluşumuna göre ikilemelerin özelliklerine bakıldığında ikilemeler eşdizimli sözcük birleşmelerinden farklı özellikler sergiler. Bunlar:

- İkilemelerin farklı oluşum şekilleri vardır. İkilemelerin bazıları eş ve yakın anlamlı sözcüklerden oluşabilir ancak bu ikilemelerde sözcük değişimini yoktur. Eşdizimli yapılarda bileşen unsurlar değiştime açıktır.
- İkilemeler anlamsız sözcüklerden oluşabilir. Eşdizimler ise anlamlı sözcüklerin yan yana gelmesiyle oluşur ve bileşenlerinin birinin mecaz anlamda kullanılır. Bağlamdan eşdizimin anlamına ulaşılır. *Bugüne kadar bu öğüdü tuttum.*

2.6. Sözlükselleşme ve Eşdizim

Sözlükselleşme teriminin dilbiliminde ve Türk dili araştırmalarında ortak kullanılan bir tanımı yoktur. Sözlükselleşme araştırmacılar tarafından farklı anlamlarda kullanılmıştır. Sözlükselleşme kimi araştırmacılar tarafından türetme, birleştirme, eksiltme gibi düzenli bir biçimde oluşturulan bütün kelime oluşturma yollarıyla oluşan kavramın dil göstergesi ile ifadesi, şeklinde kullanılırken, kimi araştırmacılar da sözlükselleşmeyi karmaşık sözcüklerin yani türemiş sözcük ve söz dizimsel birliklerin maruz kaldığı dil bilimsel süreç anlamında kullanmıştır. Lipka 2004'te sözlükselleşmeyi sıklık kullanımına bağlı olarak belirli bir içerikte tek bir unsur olma eğilimi gösterme süreci şeklinde tanımlamış (Lipka'dan akt., Doğan, 2016, s.74). Uzun (2006:89) sözlükselleşmeyi "yeni bir sözcüğün dilde belirli bir sözlüksel içerikle, belirli bir çapta yaygınlaşması, tutunması" olarak tanımlamaktadır (Uzun'dan akt., Bozkurt, 2017, s.34).

Bauer 1983'te karmaşık sözcüğün sözlükselleşmeden önce tarihinde yeni oluşum, genelleşme ve sözlükselleşme olmak üzere ayrı aşamalardan geçtiğini belirtir. Bauer'in belirttiği bu aşamalar sözcük birleşmelerinde de görülmektedir.

2.6.1. Yeni oluşum

Bir dil konuşuru konuştuğu dilin evrensel dil bilgisinde edinç (competence) adı verilen dil bilgisel kurallarını ve belirli bir söz varlığı bilgisini tabii olarak bilmektedir (Doğan, 2016, s.77). Konuşur dil edinimi sürecinde birleşik ve türemiş sözcükler oluştururken dilin sözcük oluşturma kurallarını kullanır. Konuşurun dil edinimi sözcük oluşturma kurallarına uygun olduğu sürece alıcı tarafından yadırganmamaktadır. Konuşur dilde sıklıkla kullanılan sözcük birleşmelerini kullanacağı gibi dilde yaygın olarak kullanılmayan; ancak belirli bir iletişim durumunda aniden ihtiyaç duyulan bir kavramı karşılamak üzere sözcük yapma yasasına başvurarak anlamsal açıdan kabul edilebilir yeni sözcük oluşumları kullanabilmektedir. Yeni oluşum, konuşurun ani durumlarda ortaya çıkan bazı gereksinimlerini karşılamak için önceden hazırlık yapmadan ürettiği sözcük ya da sözcük birleşmeleri olarak tanımlanabilir.

Eşdizimsel yapılar ve diğer kalıplaşmış sözcük birleşmeleri yeni oluşum sürecini tamamlamış ve toplumun geneli tarafından benimsenmiş sözcük birleşmeleridir. Eşdizimsel yapılar bu özellikleri bakımından yeni oluşum birleşmelerinden rahatlıkla ayrılabilir.

2.6.2. Genelleşme

Genelleşme, anlamlı bir birimin içeriğinin daha kapsamlı duruma gelmesidir (Vardar, 2002, s.102). Yani genelleşme yeni oluşmuş sözcüklerin ve sözcük birleşmelerinin toplumdaki konuşurlar tarafından bilindik, tanıdık bir sözlük unsuru olarak kullanıldığı süreçtir.

2.6.3. Sözlükselleşme

Sözlükselleşme (lexicalization) dilbilgisel bir birimin sözlüksel bir birime dönüşmesidir (Vardar, 2002, s.185).

Sözlükselleşme terimini Hengirmen (2009: s.342) "*Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*" adlı eserinde "bir yeni türetme sözcüğün zamanla dilde yayılması ve söz varlığının bir ögesi olarak sözlüklere alınma süreci" biçiminde tanımlamakta, "Belli bir alanın terimleri de o bilim dalından çıkarak yaygınlaşırsa ve genel dile katılırsa sözlükselleşmiş olur." biçiminde bir açıklama yapmaktadır (Hengirmen'den akt., Bozkurt, 2017).

Bir sözcüğün ya da birleşmenin sözlükselleşebilmesi için genelleşme aşamasını tamamlamış olması gerekmektedir. Yani toplumdaki konuşurlar tarafından benimsenmesi ve yaygın biçimde kullanılması şarttır.

2.7. Eşdizimliliğin Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler

Sıklık temelli eşdizimlilik yaklaşımında eşdizimlerin ögeler arasındaki mesafe yakın ya da uzak olabilir. Sıklık temelli eşdizimde sözcüklerin birleşmeleri değil birlikte kullanım sıklığı önemlidir. Bunun tersine anlam temelli eşdizim yaklaşımında sözcüklerin birlikte kullanım sıklığına bakmakla birlikte sözcüklerin eşdizimlilik oluşturacak şekilde dil bilgisel ve anlamsal olarak bir araya gelmesiyle oluşumunu belirlemektedir. Bu birleşmeleri birbirinden ayırt etmek için farklı ölçütler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu ölçütler dil bilgisel biçimlenmişlik, genelleşme, anlamsal açıklık ve kapalılık, değiştirilebilirlik, anlamsal birlik ve güdüleme ölçütleridir.

2.7.1. Dil Bilgisel Biçimlenmişlik

Sözcüklerin birlikte kullanım sıklığına dayalı olan sıklık temelli yaklaşımın, eşdizimi belirlerken iki ölçüt kullanmıştır. Bu ölçütler *yakınlık* ve *sıklık* ölçütleridir. Bu ölçütlere göre eşdizimlerin belirlenme ölçütlerinde iki sözcüğün arasındaki mesafenin dikkate alınması yakınlık ölçütüne göre eşdizimliliğin belirlenmesidir. Eğer iki sözcüğün birlikte kullanılmasına yönelik eşdizimlilik belirleniyorsa bu da sıklık ölçütüne göre eşdizimlilik belirlenmesidir. Anlam temelli eşdizimlilik yaklaşımı ise bu ölçütlerin aksine eşdizimin ve diğer birleşik unsurların belirlenmesinde sözcüksel kalıplarının ve dil bilgisel yapılarının göz önünde bulundurarak bunların söz dizimsel ve sözlüksel yönden değerlendirilmesi gerektiğini ifade eder. Kısacası sıklık temelli eşdizimlilik yaklaşımı sözcüklerin aralarında kurdukları sözlüksel kalıp olduğunu ve dil bilgisel kalıplardan farklı olarak ele alınmasının gerekliliğini öne sürerken anlam temelli yaklaşım eşdizimi dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmiş sözcük birleşmesi olarak ele almaktadır. Eş dizimler dillerde farklı dil bilgisel yapılarda gerçekleşebilir. Eşdizimlerin Türkçede çoğunlukla şu dil bilgisel/söz dizimsel yapılarda gerçekleştiği söylenebilir:

- *İsim (=durum ekli tüm isimler) + fiil: söz vermek, söz almak, ders çıkarmak, ders almak; derse girmek, söze girmek; tokadı basmak, konuyu bağlamak; işten atmak, cepten aramak vs.*
- *İsim (=özne) + fiil: yıldırım düşmek, rüzgâr çıkmak, hava açmak, kar yağmak, su basmak vs.*
- *Sıfat + isim: boş laf, ağır abi, ani karar, keskin viraj, şiddetli soğuk, soğuk davranış, derin konu vs.*
- *Zarf+fiil: sıcak davranmak, , baştan aşağı süzmek, ağır konuşmak, , ağırdan almak vs.*
- *Zarf+sıfat: oldukça kolay, çok zor, bir hayli yakışıklı vs.*
- *İsim+isim: acemi şanssı, Pazar keyfi vs.*
- *İsim+edat+fiil: dikkati üzerine çekmek vs. (Doğan, 2016, s.97-98).*

Yukarıdaki eşdizim kalıplarından Türkçede en çok kullanılan kalıp isim+fiil yapılarıdır. Türkçede ad durum eklerinin birleşimini ifade eden dil bilgisel eşdizimler, fiilin isteminden ve söz dizimsel gerçekleşmesinden bağımsız düşünülemez. Fiisel eşdizimler saptanırken sözcüklerin dil bilgisel eşdizimleri de doğal olarak belirlenmiş olur.

2.7.2. Genelleşme

Eşdizimleri dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmiş sıradan herhangi bir söz dizimsel yapıdan ayırt etmek için genelleşme ölçütü kullanılabilir (Doğan, 2016, s.107). Genelleşme, sözcük ya da sözcük birleşmelerinin dil kullanıcısı tarafından bilinen ya da alışlagelmiş şekilde kullanılmaya başlanmasıdır. Genelleşmiş sözcük birleşmeleri dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmiş yapılar olmasına karşın dil bilgisel açıdan iyi biçimlenmiş her sözcük birleşmesi genelleşmiş değildir. Sıklık temelli eşdizim yaklaşımında genel olarak kullanım sıklığı yüksek olan sözcük birleşmeleri genelleşmiş olarak kabul edildiği söylenebilmektedir. Ancak anlam temelli eşdizim yaklaşımında sıklık bir sözcük birleşmesinin genelleşmiş olması için yeterli görülmez, bunun yanında bir takım anlamsal ölçütlere başvurulur. Anlam temelli eşdizim yaklaşımında sözcük birleşmelerindeki sözcük unsurunun birinin mecazlaşması ya da özelleşmiş bir anlamda kullanılması gerekmektedir. Örneğin, *temiz tutmak, övgüler yağdırmak; sert bakış, ağır söz* gibi.

2.7.3. Anlamsal Açıklık ve Kapalılık

Anlamsal açıklık ve kapalılık kavramları sözcük birleşmelerinin farklılıklarını belirlemek için kullanılan diğer bir ölçüttür. Dil bilimsel açıdan iyi biçimlenmişlik, söz dizimsel bir yapıda gerçekleşmeyen belirli bir metin bağlamında sıklığa bağlı olarak gerçekleşen birliktelik kullanımlarını eşdizimlerden ve diğer sözcük birleşmelerinden ayıran kullanışlı bir ölçüttür (Doğan, 2016, s.112). Genelleşme ölçütü anlam temelli eşdizim yaklaşımında eşdizimsel yapıları belirlemede yeterli değildir. Çünkü genelleşme ve dil bilimsel biçimlenmişlik daha çok değişmeceli deyimler ve yalın deyimler için önemli ölçütlerdir. Ancak anlamsal açıklık ve kapalılık deyimlerin ve birleşik sözcüklerin sınırlı eşdizimden ayırt edilmesine yardımcı olan önemli bir ölçüttür.

Eşdizimsel yapıların bileşenleri, eşdizimin anlamına farklı katkıları vardır. Bu açıdan eşdizimin anlamsal yapısının karmaşık bir yönünün olduğu söylenebilir. Burada en önemli soru eşdizimin anlamı eşdizimi oluşturan sözcüklerin yani bileşenlerinin ayrı ayrı ifade ettiği anlamlarının toplamıyla mı yoksa eşdizimin bütün olarak ifade ettiği anlamla mı ilgili olmasıdır? Eğer eşdizimin anlamı bütünün bileşenlerinin tümlenmesi ya da toplamından oluşuyor ve onların anlamsal analiziyle elde edilebiliyorsa açık; bütünün anlamı bileşenlerin tümlenmesi ya da toplamından oluşmuyorsa ve onların anlamsal analiziyle tekrar elde edilemiyorsa kapalıdır (Doğan, 2016, s.113).

Bir birleşmede bileşenlerin her ikisi de gerçek anlamında kullanılıyorsa ve birleşmenin bütünün anlamı onu oluşturan sözcüklerin ayrı ayrı anlamından bütünün anlamına toplamına eşit ise bu birleşmeler açık ya da serbest birleşme olarak adlandırılmaktadır. Bir birleşmede birleşmeyi oluşturan unsurlardan birisinin gerçek anlamda kullanıldığı diğerinin mecaz anlamda ya da özel anlamda kullanıldığı ve birleşmeyi oluşturan unsurlardan birinin anlamından bütünün anlamına ulaşıyorsa buna sınırlı eşdizimlilik adı verilir. Sınırlı eşdizimler deyimlerde olduğu gibi tek bir anlam birimi oluşturmaz (Doğan, 2016, s.114). Deyimlerin anlamı deyimi oluşturan bileşenlerinin anlamının toplamından elde edilemeyen sözcük birleşmeleridir. Sınırlı eşdizimlerde isim+fiil yapısındaki dizimlerde bütüncül anlam ismin üzerine inşa edilmektedir. Fiil ise eşdizimin bütüncül anlamına gerçek anlamıyla katkı sağlamakla birlikte isme bağlı olduğu için anlamsal açıdan özelleşmeye, mecazlaşmaya maruz kalmaktadır. Sınırlı

eşdizimlerin anlamına bileşenlerinin anlamından ulaşıldığı için anlamsal açıdan açık birleşmelerdir. Ancak deyimlerin anlamı bileşenlerinin anlamının toplamından elde edilemeyen sözcük birleşmeleridir. Bu nedenle sınırlı eşdizimleri deyimlerden ayırt etmek için bu ölçüt kullanılır.

2.7.4. Değiştirilebilirlik

Değiştirilebilirlik, bir birleşmenin öğelerinin söz dizimsel yapı içindeki sözlüksel ilişkilerini ifade etmesi şeklinde tanımlanabilir (Doğan, 2016, s.121). Sözcük birleşmeleri, iki sözlük biriminin dil bilimsel kurallara göre ve anlam bilimsel sınırlılıklarla birlikte kurulmasıyla oluşur. Bu birleşmede birleşim unsurlarının dilin söz dizimi ve anlamsal sınırlılıkların imkân verdiği düzeyde yer değiştirmesi ya da başka unsurlar ile değiştirilmesidir. Sıradan sözcük birleşmeleri ve serbest birleşmelerin bileşenlerinin söz dizimi kuralları ve anlam bilimsel sınırlılıklar imkân verdiği sürece başka unsurlar ile sınırsız değişim olanakları vardır. Ancak bu durum sınırlı eşdizim, deyim, atasözü, ikilemeler ve kalıp sözler için geçerli değildir. Çünkü saydığımız bu sözcük birleşmelerinde sözcüklerin geneli sabit bir şekilde kalıplaşmıştır. Bu sebeple de sözcük birleşmelerinde bileşenlerin değişimi gerçekleşmemektedir. Değiştirilebilirlik ölçütü serbest birleşmeler ile sınırlı eşdizimlerin birbirinden ayırt edilmesinde önemli bir ölçüttür. Serbest birleşmelerde bileşen unsurlar başka sözcüklerle geniş ölçüde değiştirime açıkken sınırlı eşdizimler de bileşenlerin değiştirim olanağı anlam bilimsel açıdan imkân verdiği sürece olmaktadır. *Haber vermek* birleşmesinde isim unsuru *bilgi, mesaj, demeç, söylev* gibi sözcüklerle yer değiştirebilir. Eşdizimin bileşenlerinin anlam bilimi ve söz dizimi normları çerçevesinde eş ya da yakın anlamlı diğer sözcüklerle değiştirim yapıldığında elde edilen sözcük birleşmelerinin kabul edilebilir ve doğal karşılanmaması, değiştirimin kısıtlanması sınırlı eşdizimlerin en önemli niteliği olan keyfilikle (arbitrary), başka bir deyişle eşdizimsel sınırlılıklarla ancak açıklanabilir (Doğan, 2016, s.122). Değiştirim sınırlılıkları farklı şekillerde olabilir. Bazı eşdizimler iki yönlü olarak hem isim hem de fiil unsurunun değiştirime olanak verdiği ölçüde iken bazıları ise tek yönlü olarak yalnızca isim ya da fiilin değiştirimine olanak verir.

Değiştirim sınırlılıklarının farklılaşması eşdizimlerin hem türlerinin belirlenmesinde hem de diğer birleşik unsurlardan ayırt edilmesine olanak verir. Deyimler, parçalarının anlamından bütününe anlamı elde edilemediği için

bileşenlerinin hiçbiri eş anlamlı başka sözcüklerle değiştirilmesine olanak vermeyen birleşme türüdür. Deyimlerin değiştirime kapalı olması, onları nispeten değişime olanak veren sınırlı eşdizimlerden ayırır. *Akla kararı seçmek* deyiminde ak ve kara sözcüğü yerine beyaz ve siyah kelimesi kullanılamamaktadır. Ancak *ilerleme kaydetmek* sınırlı eşdizim yapısındaki isim unsuru *gelişme, aşama, büyüme, sıçrama, gerileme* sözcükleriyle yer değiştirebilmektedir.

Sınırlı eşdizimlerden isim+fiil yapısındaki birleşmeleri diğer sözcük birleşmelerinden ayırt etmek için araştırmacılar bazı kraterler belirlemiştir:

a) mecazi anlamda kullanılan bir fiil: (indirime) gitmek.

b) keyfi olarak sınırlanmış bir isim seti tarafından belirlenen (sözlüksel) bir bağlam: işbirliğine, değişikliğe, indirime (gitmek)

c) aynı sınırlı bağlamda aynı anlamda başka hiçbir fiilin gerçekleşmemesi: boşa gitmek, hüküm giymek vs. (Doğan, 2016, s. 131).

İsim+fiil yapısındaki eşdizimleri belirlerken bu durumları kıstas olarak belirliyoruz. Ancak sınırlı eşdizimlerde isim+fiil yapısındaki eşdizimin yönüde önemlidir. Çalışmada isim+fiil= isim→fiil yapısı incelendi. Türkeçede isim+fiil yapısındaki eşdizimlerin değiştirim yönü ve bileşenlerinin sınırlı kullanımını açısından farklı değiştirim düzeyleri bulunmaktadır (Doğan, 2016). Bu düzeyler şunlardır:

a) isim unsurunda fiil unsurunda kısıtlı olmadığı değiştirimin iki yönlü gerçekleşebildiği birleşmeler: *meyve, sebze, yumurta, peynir, et vs. + yemek, almak, satmak, sipariş etmek vs.*

b) eş ya da yakın anlamlı sınırlı fiillerin yine sınırlı isimler ile belirli ölçülerde kısıtlandığı ve değiştirimin iki yönlü olduğu birleşmeler: *çözüme, sonuca + varmak, ulaşmak.*

c) fiilin tamamen kısıtlandığı, isim unsurunun ise sınırlı sözcükler ile değiştiriminin olduğu birleşmeler: *makyaj, içki + tazelemek; sözünü, lafını kesmek.*

d) ismin tamamen kısıtlandığı, fiil unsurunun ise eş ya da yakın anlamlı fiiller ile değiştiriminin olduğu birleşmeler: *onurunu, gururunu + kaybetmek, yitirmek, çığnemek.*

e) her iki unsurunda kısıtlandığı ve değiştirimin hiçbir şekilde mümkün olmadığı birleşmeler: *röntgen çekmek, kıyamet kopmak.*

f) eş ya da yakın anlamlı sınırlı bir fiil grubunun anlam bilimsel bir isim grubuyla kısıtlandığı ve değiştirimin çoğunlukla tek yönlü olduğu birleşmeler: *okula, dershaneye, etüte, üniversiteye, anaokuluna, kursa vs. + gitmek.*

İsim+fiil yapısındaki eşdizimler belirlenirken bu ölçütler önemlidir. Ancak (e) maddesindeki birleşmeler değiştirime tümüyle kapalı olduğu için deyimlerle karışabilir. Bu durumu önlemek birleşmedeki ismin gerçek anlamda fiil unsurunun ise isme bağlı olarak özelleşmiş bir anlam kazanıp kazanmadığına bakılmalıdır.

Tablo-1:Girmek Fiilinin Eşdizim Olasılıkları

<i>~girmek</i>	<i>~girmek (2)</i>	<i>İşe ~</i>
Nereye	Tartışmaya	Gelmek
Eve	İndirime	Dönmek
Okula	Yasaya	Varmak
Sınıfa	Yürürlüğe	Koşmak
Odaya	Yanına	Yerleştirmek
Evine	Gerdeğe	Gitmek
Ülkeye	Gösterime	Göndermek
Söze	Okula	Yollamak
Bunalıma	Çatışmaya	Girmek
Strese	Derse	Taşımak
Mutfağa	Listeye	Vermek
Şehre	Koluna	Kalkışmak
İddiaya	Mülâkata	Uğurlamak
Ameliyata	İmtihana	Başvurmak
Kavgaya	Gruba	Çağırarak
Hayatına	Arayışa	Başlamak
İşe	Kampa	Yönelmek
Hamama	Oyuna	Sokmak
Camiye	Sevaba	Soyunmak
Depresyona	Menopoza	Karışmak
Sıkıntıya	İlişkiye	Uğramak
Dünya evine	Krize	Yetişmek
Denize	Komaya	Yaramak
Tünele	Derde	Atlamak
Kod	Kitaba	Dalmak
Şifre		Atılmak
Duşa		Koymak
Avrupa birliğine		Koyulmak
Otogara		Şaşırmak
Sınava		Yaramak
Bahçeye		Geçmek
Borca		Girişmek
Taksite		Bulaştırmak
Gelinliğe		
Devreye		
Politikaya		
Günaha		
Siyasete		
Ortama		
Rekabete		
Sıraya		
Kuyruğa		
Sisteme		
Arasına		
Savaşa		
Rüyasına		
Yatağa		
Konuya		
Hapse		
Araya		
İnternete		
Bahse		
Dereceye		

Tablo-1’de *girmek* fiilinin *denize, eve, sınıfa, mutfağa* ismi ile eşdizimlenmiş olması *girmek* fiilinin bu isimlerle sınırlı eşdizim oluşturduğu anlamına gelmemektedir. Girmek fiilinin sınırlı eşdizimlerini belirleyebilmek için isim unsurunun gerçek anlamını koruması gerekir ve *girmek* fiilide dizimlendiği isme bağlı olarak özel bir anlam kazanmalı veya mecaz anlamda kullanılmalıdır. *Bahse girmek, rüyasına girmek, borca girmek* gibi.

2.7.5. Anlamsal Birlik ve Güdüleme

Anlamsal birlik (semantic unity) Howarth’ın (1996) sözcük birleşmelerini birbirinden ayırmak için anlamsal açıklık/kapalıktan ayrı olarak kullandığı anlamsal ölçütlerden bir diğeridir (Doğan, 2016, s.135). Deyimler sözlükselleşmiş, kalıplaşmış, bölünemez ve tek parça gibi işlem gören sözlük birimleridir. Deyimin anlamı deyimi oluşturan bileşenlerin anlamından ulaşılamadığı için deyimler analiz edilebilir sözcük birleşmeleri değildir. Ancak eşdizimler deyimlerin aksine bileşen unsurların anlamından bütünün anlamına ulaşılmaktadır. Bu bakımdan eşdizimler tümlenebilir ve çözümlenebilir sözcük birleşmeleridir.

Değişmeceli deyimler anlamsal birlik göstermelerine rağmen bileşenlerinin gerçek anlamından bütünün sözlüksel anlamına ulaşamaz.

Güdüleme ise konuşurun ya da dinleyicinin bir deyim ifade ettiği anlamının kaynağını anlamlandırabilme yeteneğidir. Güdüleme değişmeceli deyimler ile yalın deyimler arasındaki farkı belirleyen bir ölçüttür. Örneğin *canı çıkmak, rafa kaldırmak, u dönüşü yapmak* gibi değişmeceli deyimlerinin anlamı bileşenlerinin toplamının ifade ettiği anlamdan hareket ile deyim anlamları elde edilebilir. Ancak *kanı kaynamak, kefeni yırtmak* gibi deyimlerinde sözcüklerin ayrı ayrı anlamlarından bütünün ifade ettiği anlamına ulaşamaz. Kısacası anlamsal birlik ve güdüleme, sözcük birleşmelerinin anlamsal açıdan sınıflandırılması bakımından önemli ölçütlerden biridir.

3. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE İSİMLERİN FİİLLERLE KURDUĞU EŞDİZİMLER (I-Ö MADDELERİ ÖRNEĞİ)

IHLAMUR isim

~ **kaynatmak**• Hatçe Serap'a bir ıhlamur kaynat.

IRKÇILIK isim

~**ı körüklemek**• alman halkında zaten var olan yahudi düşmanlığını "keşfetti"; zekice manevralar ve ajitasyon yeteneğiyle ırkçılığı körükledi ve bir ideoloji olarak ulusallaştırdı.

IRZ isim

~**{I}nı korumak**• "Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar.

~**{I}na geçmek**• "Çünkü öz yeğenin ırzına geçti."

~**{I}na tecavüz etmek**• Türk kadın ve kızlarının ırzına tecavüz etmek suretiyle bedbaht istilâcılar alçaklık ve kötülükte gerçekten görülmemiş örnekler sergiliyordu.

ISIRIK isim

~ **almak**• Bence herkeste sevmeye değer bir şeyler vardır, ben Nalan'ın bu yönünü görebildiğimi düşünüyorum." Hector reçelli bir dilim ekmeğin ucundan bir ısırık aldıktan sonra devam etti.

ISKARTA isim

~**ya çıkmak**• Hayatın diri olan yüzlerini gösteren aynalara, kendisi için, ıskartaya çıkmış fotoğraflar yansır.

ISLIK isim

~ **çalmak**• Rüzgâr teneke pencerelerde ıslık çalıyor, kuru meşe odunlar çıtırdıyordu.

~**ı andırmak**• Avludan, ıslığı andıran bir melodi geliyordu sanki, duyuyordum.

~ **tutturmak**• Güngör birden sinirli bir ıslık tutturdu.

~ **yükselmek**• Gülümsemesi sırtmaya dönüştü, dudaklarından bir ıslık yükseldi.

ISRAR isim

~{I}na dayana[ma]mak• Somi'yi de taksi şoförünün ısrarlarına dayanamayıp, havaalanı yakınlarındaki bir randevu evinden iki günlüğüne "rehber" olarak kiralamıştım.

İSTIRAP isim

~ çekmek• Kozan'da çok ıstırap çektim, ve hemen hiç bir iyi gün görmedim diyebilirim.

~ vermek• Ama bu savrulmak, bu bitmeyen arayış da bana çok ıstırap veriyor.

~la kıvranmak• Şehir ağır bir kâbus altında ıstırapla kıvranarak uyuyor gibiydi.

~tan kurtarmak• "Beyefendi, size çok teşekkür ediyorum, beni bir ıstıraptan kurtardınız" dediğini Kerim Manukyan her nedense unutmuş görünüyordu.

~ duymak• Hususiyle süt çocuklarının -her ne kadar anne-babalar ıstırap duysalar da- geceleri düzenli bir şekilde uyumamaları, buna mukabil ise gündüzleri sık sık uyuklamaları normal kabul edilmektedir.

~ getirmek• Türk-İş'e tanınan sendika diktatörlüğü çalışma hayatına baskı, terör ve ıstırap getirecektir.

~ı yansıtmak• Düşüncelerini, yıllardır içinde biriken duygu ve ıstırapı yansıtıyordu.

~ çığılı atmak• Doktoran kızı bir ıstırap çığılı atarak eğilir, nişanlısının üzerine kapanır.

~ yaşamak• Benzer ıstırapı yaşarken iç dalga ummalarımı kimlerle paylaşacağım?

Acizliğinin ~ı ile kavrulmak• Mahmut Bey acizliğinin ıstırapı ile kavruluyor, çırpınıyor...

~a çevirmek• Bir keşiş hücrelerini andıran taş odasında gözlerini açtığı ilk hissettiği kuvvetli bir kurtulma isteği oldu; bu odadan, onu bilmediği yerlere, bilmediği insanların arasına savuran bu hayattan, uykunun huzurlu vadilerini bile zaptedip o son sığınağını da bir ıstırapa çevirerek onun ruhunu kanatan bu kıskançlıktan, kederli bir keman sesi gibi rüyalarında dahi hiç susmadan tekrarlanan "Selim şimdi ne yapıyor?" sorusundan, bu yalnızlıktan, aldatılmanın getirdiği o korkunç kişilik yıkımından, hiç dinmeyen ağlama isteğinden, bütün

bunlara neden olan ve ona artık sadece acı verdiđini dūşündüđü bu aşktan kurtulmak istiyordu.

~{I} **azalmak**• Sonra karganın başı öbür yana dönüyor ve yelkovan on ikiye yaklaştıkça zavallının da ıstırabı azalıyor.

~a **dönüşmek**• Uyuduğum ya da kendimle baş başa kaldığım anlar hep aynı cümleyle ıstıraba dönüşüyor.

Sesini duyuramamanın ~ı ile yanmak• Kös dinlemiş deveye sesini duyuramamanın ıstırabı ile yanmış yakılmış; ama ne çare tarlayı kurtaramamış.

~{I}nı **paylaşmak**• Ana kız, Erdem'in yüreğine sığmayan taşkınlığın ıstırabını paylaştılar, aynı noktaya bakıp...

~a **düşmek**• Dilinden onun adını duyunca canım gibi bütün canlar gam ve ıstıraba düştü.

~{I}nı **yenmek**• Ali Çavuş, dişlerini sıkarak ıstırabını yenmeye çalışıyordu.

IŞIK isim

~ı **yakmak**• Ziyet, az önce ışığı yaktı.

~a **tutmak**• Biraz sonra tekrar ışığa tuttu.

~ **yanmak**• Alman hoca ile görüşen ve hazır olduğunu bildiren milli kaleciye yeşil ışık yandı.

~ı **söndürmek**• Yorganı boğazına kadar çekti, ışığı söndürdü.

~ **sönmek**• O sırada gök yine gümbürdedi ve ışıklar söndü.

~ **kararmak**• (İkisi de çıkarken ışıklar kararır, perde iner)

~ **sızmak**• Solundaki kömürlükten bozma evden de ışık sızıyordu.

~ **çakmak**• Aynı zamanda odada yeşil bir ışık çaktı.

~ **vurmak**• Arka Pencere'den dışarıya, yolun alt tarafına biraz ışık vuruyordu, ama benim dükkânın olduğu tarafı yalnızca titrek bir sokak lambası aydınlatmaya çalışıyordu.

~ **süzülmek**• Evet, garip bir ışık süzülüyordu uzaktan.

~ **belirmek**• Yerlerimize oturduğumuz bir sırada ışıklar belirdi yine salonda.

İŞİLTİ isim

~[lar] **saçmak**• Kimi kuyruklu yıldızlar gibi, benzersiz ışıltılar saçarak hızla gelir geçer.

İZDIRAP isim

~{I}nı **dindirmek**• Yüreğimizin acısını, ızdırabını dindirecek yerde adeta acılarımızla alay eder gibi bir vaziyet alması karşısında hakimin katili olmak mevkiine düşeriz" demiştir.

~ **çekmek**• Büyük bir ızdırab çekiyordu.

~ **vermek**• Mesleğimi çok seviyordum ve ayrılmak bana üzmekten de öte ızdırab veriyordu.

~ **bitmek**• Bir an önce olsun isteyiş, çile ve ızdırab bitsin isteyiş ve hemen hedefe varmak arzu ediş insanı yarı yolda bırakır çok kez.

~**tan kurtulmak**• "Bu ızdıraptan kurtulmalıyım" dedi Topal dişlerinin arasından.

~ **duymak**• "Evet boyunduruğun yere konduğu şu dönemde, din-i mübin-i islam'ı i'lâ etmek için koşup cihad etmiyor veya edemiyorsak, salveti altında ezildiğimiz bir dönemde, hakkı batılın salvetinden kurtarmak için uykularımız kaçmıyor ve ciddi bir ızdırab duymuyorsak, kınanacak birisi varsa o da biziz."

~ **yaşamak**• Nikâhsız ilişkiyi zamanında hoşgörüyü karşılamış toplumlar bugün kesinlikle bunun ızdıraplarını yaşar duruma gelmişlerdir.

İADE isim

Vergi ~si almak • 2006 yılında işyeri kira geliri elde edenler, yıllık 113 bin YTL'ye kadar olan gelirleri nedeniyle, hiç vergi ödemeyecekleri gibi üste vergi iadesi alacaklar.

Vergi ~si kalkmak• Vergi iadesi kalkmasaydı, ücretlilere 2008 yılında yaklaşık 3.5 milyar YTL vergi iadesi yapılacaktı.

KDV ~sinde bulunmak• Devlet, çeşitli sektörleri desteklemek amacıyla KDV iadesinde bulunurken, sahte belgeler düzenlenerek devlet hazinesi dolandırılmakta.

Vergi ~sinden yararlanmak, faydalanmak• Giyim giderlerinden; havlu ve bornoz harcamaları, vergi iadesinden yararlandırılmıyor.

İBADET isim

~[ler]{İ} **kısıtlamak**• Çünkü bizzat mevcut cumhurbaşkanı, laiklik uğruna, hatta ibadetlerin kısıtlanabileceğini beyan etmiştir!

~e **yönelmek**• yaş veya kuru pastalar yapıp o güzel geceyi önce kutlar, sonra da hep birlikte abdestler alınır, ibâdete yönelirlermiş.

~i **aksatmak**• Yaradılış gayesini daima hatırd tutmalı, ibadetleri aksatmamalıdır.

Halkın ~ine dokun[ma]mak• Bu politikaya göre, siyasete bulaşmadıkları sürece Müslüman halkın ibadetlerine dokunulmayacak, hatta bunlar teşvik bile edilecekti.

~ten **alıkoymak**• Mal-mülk ister; kıskançtır; erkeği ilimden, Allah'a ibadetten alıkoyar; en kötüsü bu kadar be-lı olduğu halde erkek ondan vazgeçemez.

~e **çağırma**• Bu duvarların ardından, müezzinler birbirlerinin ezanı bitirmesini kollayarak sırayla "insanları ibadete çağırarak", böylece, altı caminin bulunduğu bir semtte, bir değil altı ezan süresi boyunca hoparlörlerden ses gelmesi sağlanacaktır.

~te **bulunmak**• Müslümanların pek çoğu hususi ibadetlerde bulunuyorlardı.

Kendini ~e vermek• "Zühd (kalben dünyadan alakayı kesip insanın kendini ibadete vermesi) ile alakalı bir kitap yazacak mısınız?" diye sordular.

Geceyi ~le geçirmek• Bu geceyi de, diğer kandil geceleri gibi dua ederek ibadetle geçirmeliyiz.

~e **sarılmak**• Okudukça şükrediyorum, hamd ediyorum, ibâdete sarılıyorum, huzur buluyorum, mahrum olanlara duâ ediyorum.

~e **hazırlamak**• Bu konudaki dinî tavsiye, çocukları erken yaştan itibaren ibadete hazırlamaktır, "tek secde ile de olsa" çocuklar namaza alıştırmalıdır.

~{İ}ni **sürdürmek**• Yassıada'da bile Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan ibadetlerini sürdürmüşlerdir.

~e **açılmak**, Başbakan Yıldırım Akbulut, Yüce Atatürk'ün müze yaptığı Ayasofya'nın ibadete açılacağını müjdelerken(!) bu konudaki tartışmalar bir kez daha yoğunlaşarak sürüyordu.

~**e açmak**• Demirci, "Ayasofya'yı ibadete açmak isteyenleri irticacı olarak suçlamak laiklikle bağdaşmaz", görüşünü bildiriyordu.

~ **saymak**• Anadolu üzerine kıvrılarak büyümüş, onun şiirlerini ve türkülerini okuyarak vatan fikrini kuvveden fiile geçirmiş ve ona aşık olmayı "vatansal ibadet" saymış bir nesliz.

~ **bilmek**• Çünkü hepsi kültürlü, hepsi okumayı ibadet biliyor, hepsi insan olmanın onurunu aydınlığa ve bilgiye bağlıyor.

~**e koyulmak**• Kadın tövbe edip namaz, oruç ve ibadete koyuldu.

~**i bırakmak**• Namaz, oruç, hac zekat gibi ibadetleri bırakmış olan, tesettürü (örtünme) reddeden, içkiyi haram saymayan Anadolu Alevilerine İranın Şii rejimi yaşama şansı dahi vermez.

İBADETHANE isim

~ **saymak**• "Mahkeme cemevini ibadethane saymıyorsa, yasayla onu da çözeriz" diyerek bir çuval inciri berbat etti.

İBLİS isim

~ **bilinmek**• Secde Adem'e kılındı Yapmayan iblis bilindi.

~**i andırmak**• Bu haliyle gerçekten de cehennemden gelmiş bir iblisi andırıyordu.

İBARE isim

~**ye rastlamak**• Birleşmiş Milletler Antlaşması metninde bu iki kavramı birbirinden ayıran hiçbir ibareye rastlanmaz.

İBDA isim

~ **buyurmak**• Cenab-ı hak ins ve cinnimahza zât-ı uluhiyetinin bilinmesi için ibda' buyurmuştur.

İBRA isim

~**ya kalkışmak**• Çünkü suçu hemen başkasına atmanın, kendi nefsinin müdafaaya ve ibraya kalkışmanın kişiye kazandıracığı hiç bir şey yoktur.

İBRAZ isim

~ **eylemek**• İtilaf Devletleri'ne mensup siyaset adamlarının ibraz eyledikleri muhtelif teminatlara tamamıyla itimat edilmişti.

İBRET isim

~ **içermek**• Sisal bitkisinin hikâyesi de daha birçok ibretler içermekle beraber özellikle sabırla sevginin içice olarak başarıyı simgelemekte olduğunu ifade etmektedir:

~[ler] **sergilemek**• Binbir türlü üslûb ve tarz içerisinde kâh mecâzî, kâh hakîkî hikmet ve ibretler sergileyerek ilâhî sırların kulaktan gönle inmesine yardımcı olurlar.

~ **çıkarmak**• Hayatından Çıkarılacak İbretler 1. İbadet hayatındaki îtinası, fakirlere olan merhameti, cömertliği, kendi el emeği ile geçinmesi ve sahip olduklarını bol bol infak etmesiyle bizlere pek çok hususta örnektir.

~{İ} **ne sunmak**• İşte ibretinize sunmak istediğim olay bu.

~ **almak**• Cenâb-ı Hakk'ın kâinâta nakşettiği ilâhî sanat ve harikalara yoğunlaşan, geçmiş milletlerin ahvâlinden ibretler almaya yönelik bir "tatil" mi? Aslında müminlerin lügatında, tam anlamıyla "atalet" in hüküm süreceği bir "tatil" anlayışı var mıdır?

~ **olmak**• Özelleşmiş Haydn toplulukları, bazen ibret olsun diye bu spinetta konçertosunu çalarlar.

~ **dersi olmak**• Bediüzzaman'ın bu şekildeki muamelesi Ermeniler için büyük bir ibret dersi olmuş,

~ **le bakmak**• Süleyman etrafına ibretle bakıyordu.

İCABET isim

Davete ~{İ} **ni sağlamak**• Niyeti bir kez daha onu dükkanına davet etmek ve bu sefer ne yapıp edip bu dâvete icâbetini sağlamakmış.

İCAP isim

~{I} **na bakmak**• Bu görüşü paylaşan az sayıdaki eski yönetici bozuntusu da, aslında icaplarına bakılanlardı.

İCAR isim

~ **a vermek**• Canik Sancağında 19. yüzyılda aile içi münasebetlerde ilgi çekici bir uygulama da, bazı fakir ailelerin çocuklarını icara vermeleridir.

İCAT isim

~ **eylemek**• Nitekim, Descartes bu kendi sistemini, pek karışık bulduğu geometriye uygulamış, onu matematikle "açık" ve "seçik" bir şekilde ifade edilir hale getirerek "analitik geometriyi" icat eylemiştir.

~ **çıkarmak**• Durmadan bir icat çıkarmasanız olmaz mı?

~ **saymak**• Kameraların amatör sürümlerinin Diyarbakır'da uzay gemisi kabilinden icat sayıldığı o dönemde "Almancı" bir ailenin düğününde tanıştı kamerayla.

İCAZET isim

~ **almak**• Ahmet Hıfzı ve Mehmet Emin Efendi'lerden sülüs ve nesih meşk ederek icazet aldığı biliniyor.

~ **vermek**• Çankaya'nın bile icazet verdiği, sermayenin, her taraftan onu en tepeye sürmek için kararlar aldığı bir tetikçinin geri çevrilmesi de yine onun sayesinde oldu.

~ **dilenmek**• Alevi Bektaşî Federasyonu ve Avrupa Alevi Birlikleri Federasyonu huzura çıkıp bunlardan icazet dilenircesine "Madımak müze olsun" talebinde bulunuyor.

~ **koparmak**• Derviş Yunus, hocası Taptuk Emre'nin karısı ile mercimeği fırına verip, kırk sene gecikme ile icazetini kopardıktan sonra bir divan tertipler.

~**{İ}yle gerçekleşmek**• Bu açıdandır ki Türkiye'deki bütün değişim ve gelişmelerde ancak onunla birlikte olabilmekte ya da onun icazetiyle gerçekleşebilmektedir.

~ **çıkmaq**• Sonunda Ankara'dan icazet çıktı. Anlaşma için Ankara'ya çağırdılar.

İCAZETNAME isim

~ **almak**• İlk gelişinde Kadirilik tarikatı üzerine icazetname alan Şemsi Bitlisi, ikinci gelişinde de Şeyh Ahmedi Şerif'ten Nakşî tarikatı üzerine icazetname alır.

İCRA isim

~**ya vermek**• Şimdilerde aidatlarımı ödeyemiyorum. Vergi daireleri icraya vermiş. Bankalar peşimde...

Cebri ~ya gitmek• Milletvekiline karşı haciz uygulanabilir ve cebri icraya gidilebilir.

~ya düşmek• 450 bin dolarlık taksiti ödeyememesi üzerine icraya düşmüştü.

~ya sokmak• Bu sistem içinde Türkiye'nin meselelerine gerçekçi çözüm bulunacağından, bulunsa dahi süratle icraya sokulacağından şüpheliyim.

~ya koymak• İlk hedefiniz muasır medeniyet seviyesidir, ileri! dediği ve bu komutu uygun adım icraya koyulduğunda Batı'ya meydan okuduğunu düşünüyordu.

İCRAAT isim

~{I}nı zayıflatmak• Bundan dolayıdır ki muhalefet olgusuna şüphe ile bakılmakta, devletin otoritesini, icraatını zayıflattığı ve engellediği gerekçesiyle devlet, muhalif oluşumları olumsuzlamaktadır.

~a girişmek• Rusya'daki halkın ruhunda tesis edecek mahiyette ve tabii memleketimizin içtimai ve iktisadi şartlarına muvafık "nokta-ı sosyalizm" hüviyetinde kati ve esasi icraata girişmeksizin inkılap bayrağını halk koluna vermemizin imkanı yoktur.

~ta bulunmak• Müspet hareket eden insanlar, etraflıca düşünülmüş ve benliğe mal edilmiş belli tercihler ve ilkelere göre icraatta bulunurlar.

~ beklemek• İşçi, memur ve sözleşmeli personel icraat bekliyor.

İCRACI isim

~ çoğalmak• İcracılar çoğaldıkça da bağlama ustaları; dut ağaçlarını konuşturmaya devam edecektir ara sokaklarda.

İÇ isim

~inde barındırmak• Esasen 20. yüzyılın romanları imge, simge, işaret, alegori gibi tüm metaforik kullanımları içlerinde barındırırlar.

~{I}ni rahatlatmak• Hiç durmadan gitme fikri içlerini rahatlattı.

~ paralamak• Sinan ağlamaklı sesle içler paralıyor:

~{I} kavrulmak• İçleri kavrulmuştu.

~{I} kanamak• Boş bir evin sessizliğiyle içlerinin kanadığı oluyordu.

~{İ}ni ürpertmek• Aldıkları her nottan, attıkları her adımdan birilerinin haberinin olması fikri içlerini ürpertti.

~{İ} ferahlamak• Sanki o anda, mezarın başında bekleyenler, müjdeli, güzel bir haber aldılar; güzel yaşama, gelecek günlere, güzelliğe dair, içleri ferahladı; -i sıkılmak: Bu binaların içinde daralmaz mı ruhları, Tenzile, içleri sıkılmaz mı?..

~{İ} parçalanmak• Çok neşeli olduğunu da hiçbir zaman görmedik ama şimdi ona her baktığımızda inanın içimiz parçalanıyor.

~{İ}ne çekmek• Sokaklarda dolaşyorum; Boğaz'ı içime çekiyorum, çocukluğumun geçtiği Şişhane Yokuşu'nu arıyorum.

~ geçirmek•

~{İ}nde volkanlar patlamak• Gülüyor gibiydi ama nedense içinde volkanlar patlıyor, birileri denk gelse de ona haykırısam diyordu.

~{İ}ni dinlemek• En dipteki bankta oturur, doğayı ve içimi dinlerim.

~{İ}ni rahatlatmak• Rüzgârla birlikte gelen deniz kokusu içimi rahatlatıyordu.

Vadinin ~ine dalmak• İki Muharebe Arama Kurtarma Tilt Jet'i, arka arkaya sert birer dönüşle vadinin içine daldı.

~{İ} rahatlamak• Sonunda içi rahatlamış, kendinden memnun bir ruh haliyle gitmişti Cemil'in yanına.

İÇERİ isim

~den sarsmak• Son olarak 1968 yılında eşzamanlı bir kitlesel hareketlilik, ABD'den Fransa'ya, gelişmiş kapitalist dünyayı "içeriden" sarsmıştır.

~den çökertmek• ABD'nin Soğuk Savaş döneminde Sovyet Bloku'nu içeriden çökertmek için propaganda amacıyla kullandığı iki radyo RadioLiberty (Özgürlük Radyosu) ve RadioFree Europe (Hür Avrupa Radyosu)

~den yıkmak• Yani erkek kadını ancak "içeriden" yıkabilir. Erkeğin kurtuluşu; kadın erkek çatışmasında değil, kadın kadın çatışmasındadır!

~den kuşatmak• Siyasal İslamın bu strateji doğrultusundaki eylemleri içinde orduyu içeriden kuşatmak isteği, Türk milletinin hiç de yabancı olmayan bir gerçektir.

~den çözülmek• Bu sayede, Doğu Bloku savaşız olarak, beklenilenden daha hızlı ve düşük maliyetle içeriden çözülmüştür.

~den parçalamak• Türk Silahlı Kuvvetleri'ni içeriden parçalayarak birlik ve beraberliğini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır.

İÇERİK isim

~ taşımak• Benim için "ayrılık" biraz daha farklı bir içerik taşıyor.

~i zenginleştirmek• Bilgi amaçlı dosyalar, daha çok düz yazı formatındadır ve grafik/ses/animasyon vb. ile içeriği zenginleştirilmiş olabilir.

Filmin ~ini kaçırmak• Heyecan içinde kalkıp gidiyorum. Seyircinin gülmekten filmin özünü, içeriğini kaçırmamasından endişe ediyorum.

Bayramın ~ini kısırlaştırmak• Bu yaklaşım, 23 Nisanın dünya çocuklarına da armağan edildiği söylemi ile çelişmektedir ve bu bayramın içeriğini kısırlaştırmaktadır.

Mesajın ~ini çarpmak• Bu, yalnızca mesajın içeriğinin çarpılmasından ibaret bir risk değildir:

Metnin ~ini aktarmak• Raffel'e göre her üç çeviride de çevirmenin hedef dilde anlaşılabilir bir metin üretebilmesi, özgün metnin içeriğini aktarabilmesi ve kaynak ve hedef dilin sözdizimsel ve sözcüksel özelliklerini doğru bir biçimde kavrayarak diğer dile aktarabilmesi beklenir.

~i derinleştirmek• Rowling üçüncü ciltten sonra kendini daha ciddiye alarak içeriği derinleştirdi ve hikâyeye karanlık, kötülük, ölüm gibi temaları ekledi.

İÇKİ isim

~ye sığınmak• Güç hayat şartları karşısında içkiye sığındı, giderek daha çok içmeye başladı...

~e meyletmek• Bira kifayet etmediğinden, daha yüksek konsantrasyonlu içkilere meyletmişlerdir.

~yi menetmek• Haksız yere başkasının malını yemenin, içkinin menedildiği, Allah ve elçisine itaatın ve adaletin emredildiği, inananlara bile, Allah ve resulüne inanmalarının emredildiği.....

~ **tazelemek**• Herkes oturduktan sonra içkiler tazelendi ve gürültülü sohbetlere başlandı tekrar.

~**yi kaldırmak**• Mesela bazı insanlar var ki, "İçkiyi kaldıracağız" diyor.

~**yi kesmek**• İçkiyi kestim. Hastaneye gittim.

~**yi bırakmak**• İçkiyi bıraktım, sigarayı kestim.

~**yi kaçırmak**• Sıkılmış, biraz bunalıma girince de içkiyi kaçırmış anlaşılır.

İDAM isim

~**a göndermek, yollamak**• İzmir'de ve Ankara'da, milletvekili, eski bakan, vali ve bürokratlardan oluşan sanıklar, hukukçu olmayan bir heyet tarafından yargılandı, içlerinden bir bölümü avukat tutmalarına izin verilmeden idama gönderildi.

~ **cezasını kaldırmak**• Bu mektuptan bir süre sonra idamın kaldırılması çalışmaları başlıyor, nihayet 14.07.2004 tarihinde Meclis kararıyla idam cezası kaldırılıyor.

~**a çarptırmak**• Libya'nın AIDS davasında idama çarptırdığı Bulgar hemşirelerin kurtarılması pazarlığındaki rolü nedeniyle Meclis Araştırma Komisyonu'na ifadeye çağrılıyor.

İDDİA isim

~**da bulunmak**• Edes bu paranın verilmiş nedenini açıklamakta çok zorlandı ve iki ayrı iddiada bulundu.

~**ya girmek, tutuşmak, girişmek**• Aralarında iddiaya giriyorlar, "tutamazsın lan!" diyorlar.

İDEAL isim

~**[ler] taşımak**• 25 yaşında bir delikanlıydı ve gönlünde sayısız idealler taşıyordu.

~**{İ}ne erişmek, ulaşmak**• İşte kendini çeşitli nedenlerle ezilmiş ya da subaylara karşı "mağdur" hisseden kimi astsubaylar bir tutku halinde, oğullarının subay olmasını istemişler ve bir ölçüde ideallerine erişmişlerdir de..

~**[ler]{İ}ni yitirmek, kaybetmek**• Şimdiki gençlik ideallerini yitirmiş durumda.

~**{İ} kal[ma]mak**• Çünkü birçok başörtülü kız okulun yerine hiçbir şeyi koyamadı, idealleri kalmadı, kendilerini boşlukta hissettiler.

İDEOLOJİ isim

Sapık ~[ler]e saplanmak• Nerelerden ne kadar kısaltsam, gibi sapık ideolojilere saplanıp günü ayna karşısında geçirmelere takılırsanız, işi daha da zorlaştırırsınız.

~ **çökmek**• Beşeri sistemler ve ideolojiler çöküyor.

~**yi zorlamak**• Karmaşık yapısıyla, gerilim ve çelişkileriyle, o ideolojiyi zorlayarak, dayandığı yapma söylemleri açık eder.

İDMAN isim

~**dan düşmek**• olur olmaz bir sebeple "it dalaşı" patlamamışsa istifini bozamaz, idmandan düşmemek için, kollamakla muvazzaf olduğu hanenin çevresinde volta atmak

İDRAK isim

Sorumluluğunun ~ine varmak• Bir kere çevre sorumluluğunun idrakine vararak davranmaya başlayınca, ondan sonra diğer bütün kültürel gelişmeleri başarabiliyor.

İDRAR isim

~ **kaçırmak**• Yeni yöntemde ameliyatlarda görülen idrar kaçırma, erkeklik kaybı gibi riskler de ortadan kalkıyor.

~**{I}nı bırakmak**• Çocuk dışkısını ve idrarını bırakarak ya da tutarak haz duygusuna erişir.

~ **tutmak**• Ağrı ve hastalık ciddiye alınmazsa idrar tutmada ve cinsel konularda sorunlar başlayabilir.

İFADE isim

~ **vermek**• Erbakan, ilk iki çağrı eline ulaşmadığı gerekçesiyle ifade vermeye gitmedi.

Sitemli ~ takınmak• Ardından, biraz da sitemli bir ifade takınarak ilave ettiler.

~ **almak**• Soruları bitmişti, ifadem alındıktan sonra serbest bırakıldım ve işime döndüm.

~**ye gitmek**• Bursa Valisi Orhan Taşanlar ifadeye gitmedi.

Çelişkili ~[ler] içermek• İnciller bu konuda çelişkili ifadeler içermektedir.

~**ye çağrılmak**• Bulgar hemşirelerin kurtarılması pazarlığındaki rolü nedeniyle Meclis Araştırma Komisyonu'na ifadeye çağrılıyor.

İFFET isim

~{**İ**}ne saldırmak• Namuslarına, iffetlerine saldırılıyor.

~**e gelmek**• Zina eden kadın zinadan vazgeçip iffete gelir.

~{**İ**}ni korumak• Örtünmeden maksat iffeti korumaktır; iffetini koruyanlar açılabilir, faiz yasağından maksat fakirin sömürülmesini önlemektir; fakirin menfaatine olan faiz serbesttir.

~{**İ**}ni satmak• Geçen yıl, bir gazetede okumuştum: Afrika'da birçok çaresiz kadın, çocuklarını doyurabilmek için bir yumurta karşılığı iffetini satıyormuş.

~{**İ**}ne dokunmak• 421 inci maddede tanımlanmayan sarkıntılıktan Yargıtay, "belli bir kimseye karşı işlenen ve o kimsenin edep ve iffetine dokunan, mücerret, aralıklı ve şehvet hissine dayalı, iz'aç edici davranışlar"ı anlamaktadır²⁹.

~{**İ**}yle oynamak• . Onların yaşında, park köşelerinde iffetiyle oynayanlar dolu.

~{**İ**}ni yitirmek, kaybetmek• Elbette bir kadının iffetini yitirmiş olması, daha ürpertili..

İFLAH isim

~{**I**} kesilmek, tükenmek• Kulaç atarken iflahım kesildi.

~{**I**} gevremek• Yoksulluktan iflahı gevremiş bir çift kara ayağa giyilen petterlik.

~{**I**}nı sökmek• Hangi gizli düşünce beni mengenesine almış sıkıyor ve iflahımı söküyor şimdi anladınız mı?" dedi..

~{**I**} tükenmek• İflahının tükendiğinden söz ediyor, ama etkileyici bir kararlılık yansıyor umarsızlığından bile.

İFLAS isim

~**a sürüklemek**• Anadolu yaylasının ortasına itildiği yalnızlığın er ya da geç tüm Kemalist hareketi iflasa sürükleyeceği, iki kere iki dört edercesine kanıtlanmıştı.

~**a gitmek**• "İflasa gidiyoruz, hükümet uyuyor mu?" diye ekledi.

İFTAR isim

~**a çağırmaq**• Muharremde oruç tutardım, beni iftara çağırırlardı, et yemediğim için onlar da yemezdi.

~ **vermek**• Öyle ki, CHP Meclis'te, Alarko İstanbul'da iftar verebiliyor.

~ **açmaq**• Bütün bir oruç ayında hep gecekondularda ve bodrum katlarında kent yoksullarıyla iftarını açıyor.

İFTİHAR isim

~ **duymak**• Talebeler tartışsalar da, biri baskın çıksa tartışmadan o galip gelen büyük bir iftihar duyardı.

~ **saymaq**• Zamanında kalkması gereken tekneler vardı. Bu tekneler bir Batumlu için iftihar sayılacak maceranın başlaması olacaktı.

İFTİRA isim

~ **atmaq**• “Fırsat buldukça sana iftira atıyor, hakaret ediyorlar.”

~**ya uğramak**• Esasında Fazıla, Mukaddem Bey'in iftiraya uğradığını bilmektedir.

~**da bulunmaq**• Türk subayına dahi böyle haince, alçakça ve adice iftirada bulunabiliyorlar.

İĞNE isim

~ **vurulmaq**• İğneden ödü patladığı için, sahneye çıkarken sesimiz açılısın diye yapılan iğnelerden vurulurken yanında ben olurdum.

~ **vurmaq**• Bir yandan nargilesini fokurdadırken, öte yandan da, kimi gelene iğne vurdu; kimisine de, raflardaki adı sanı belirsiz sıvıları birbiriyle karıştırarak yaptığı ilaçları boş gazoz şişelerine koyup koyup uzattı.

İĞRENTİ isim

~ **uyandırmak**• Şalvarının yırtıkları beyaz bir iplikle acemice teyellenmişti, teyellemeyi unuttuğu bir yırtıktan, soğuktan ürperip tavuk derisi gibi diken diken olan eti, bakanda merhametle karışık bir iğrenti uyandırıyordu.

~ **duymak**• Kalabalık bir caddede giden kadın bir sokak çapkınının bacaklarına değen elinden iğrenti duyabilir; ama aynı kadın, beğendiği bir erkeğin, vücudunun aynı bölgesine dokunuşlarından sonsuz bir zevk alabilir.

İHALE isim

~**ye girmek**• RTÜK'ün ihale yasağına rağmen, medya patronları kamu ihalelerine giriyor ve kazanıyor.

~**ye vermek**• Hemen ardından şehir şebekesinin yenilenmesi işini 400 milyar liraya ihaleye verdi.

~**yi almak**• Bugün özellikle Afrika ve Körfez ülkelerinde Türk firmaları pek çok ihaleyi alacakken, bu konuda sorun yaşıyorlar.

~ **açmak**• bir türlü bütçesini denkleştiremeyen belediyenin Park ve Bahçeler Müdürlüğü de, tıpkı parklardaki dut ağaçlarındaki dutların toplanması için yaptığı gibi, söz konusu ilanların toplanıp satılması için ihale açtı.

~ **açılmak**• Demek bir RANT var, diyelim bir baraj ihalesi. İhale açılıyor.

~**den çekilmek**• Bunun üzerine nihai olarak 475 milyon dolar teklif verdiği öğrenilen Sanko Kimya, sürpriz şekilde ihaleden çekildi.

~**ye çıkartmak**• Hemen akabinde adam ihaleye çıkartıyor, kendisi ihaleye girip alıyor, adamın evi de içerisinde.

~**ye çıkmak**• Başbakanın desteklemesinin cesaret verdiğini ifade ederek "3 ay önce 10 tane golf tesisinin kurulması için gerekli izin çıktı ve bunların 9 tanesi ihaleye çıktı.

~**yi kazanmak**• Türk Telekom A.Ş.'nin A.Ş.'nin GSM operatörü Aycell Haberleşme ve Pazarlama Hizmetleri A.Ş. tarafından GSM 1800 bandında çalışacak mevcut şebekenin yurt çapında genişletilmesi için açılan ihaleyi kazandı.

~**ye katılmak**• İhaleyi yapan idareler, ihalelere katılmaktan yasaklamayı gerektirir bir durumla karşılaştıkları takdirde, gereğinin yapılması için bu durumu ilgili bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

İHANET isim

~**e uğramak**• Şinasi amcamı ve kendimi ihanete uğramış gibi duyumsuyordum.

~ **sergilemek**• Bu düşmanlığın neticesi olarak savaşın sonuna doğru Murat Giray ve İbrahim Paşa, Merzifonluya karşı bir ihanet sergileyeceklerdir.

~**e katlanmak**• Yalana, ihanete katlanamazdı.

~**te bulunmak**• Yine kendi atilerinin ne olacağını düşünmeden bir vecibe-i insaniye olarak muhacirler pek mühim ihanette bulunmadılar mı?

~**e sürüklemek**• (mektup açacakları ile işlenen cinayetlerin sayısındaki düşüş, birçoğunu rahatsız ediyor ve hatta ketumları belirsiz bir ihanete sürüklüyordu)

İHBAR isim

~**da bulunmak**• "Natural England" adlı çevre örgütünün ihbarda bulunduğu, Prens Harry'nin de bunun üzerine sorgulandığı kaydedildi.

~ **sanmak**• Zira basit bir ihbar sanılabilecek eylem sonrası gelinen nokta, belki de ülkede, özellikle 3 Kasım 1996 tarihinde Susurluk kazası ile ortaya çıkan kirli ilişkiler yumağının zincir halkalarından biridir.

~**ı aldır[ma]mak**: Putin suikast ihbarına aldırmadı, İran'a gitti.

İHLASLI isim

~ **bulmak**• O gün sen belki de kendini eskisinden daha ihlaslı bulamayacaksın.

İHMAL isim

~**e gelmek**• Beğenilen formuyla Kurtkaya ihmale gelmez.

İHMALKÂRLIK isim

~ **göstermek**• AllâhRasûlü'nün hayatında, benzeri daha pek çok örneğini bulabileceğimiz bu konuda ihmalkarlık gösterilirse, buluş çağına gelmiş çocuğun ibadet hayatına alışmasında ciddî problemler ortaya çıkabilir.

İHSAN

~ **buyurmak**• Cenâb-ı Hak, bu yüksek hâli, yâni ince, zarif ve rakik bir gönle sahip olabilmeyi cümlemize ihsân buyursun.

~**da bulunmak**• Kral, Kalas ailesine ihsanda bulundu ve önceki mahkemenin bütün hâkimlerini azletti.

İHTAR isim

~ **vermek**• Siyasi Partiler Yasası'na aykırı olduğu gerekçesiyle bu partiye ihtar verilmesi istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

~**da bulunmak**• Ermeni komitelerine ve Ermeni milletvekillerine son bir kez hatırlatmada ve ihtarda bulundu.

~ **almak**• O da stüdyoya gelmişti ama son dakika da babasından böyle bir ihtar alınca stüdyonun içine giremedi.

İHTARNAME isim

~ **çekmek**• Semra Özel federasyona ihtarname çekerek tazminatları ve 59 aylık maaşını kapsayan toplam 300 bin YTL'yi bulan tazminatının ödenmesini istedi.

~ **yollamak, göndermek**• Alacaklılar da herhalde Guernesey'deki posta kutusuna ihtarname yollayıp duruyordu.

İHTİLAF isim

~ **çıkarmak**• u çocuklar çok ciddi ihtilaflar çıkarılarak birbirlerine düşürüldü ve bir kan gölü içinde boğuldular.

Siyasi ~dan doğmak• İslamiyette mezhepler, Hıristiyanlıkta olduğu gibi itikadî meselelerde ortaya çıkan ihtilaflardan değil, daha çok siyasî iktidarın nasıl ele geçirileceği, meşruiyetini nasıl sürdüreceği, kimin yönetmeye hakkı olduğu gibi siyasî ihtilaflardan doğmuştur.

İHTİLAL isim

~**e kalkmak**• Nihad ve arkadaşları için eski bir İttihatçı, "ben on dokuz yaşında ihtilale kalktım, hem böyle üç beş sergerdeye karşı değil.

~**e gitmek**• Bir ihtilâlden kaçarken diğer bir ihtilâle gidiyoruz.

İHTİMAL isim

~ **ver[me]mek**• Ben, bu mübarek gönüllerde, bu yolla duyulan zevk ölçüsünde başka bir zevkin bulunacağına ihtimal vermiyorum...

~ **bulunmak**• Nobre'nin Galatasaray karşısında forma giyme ihtimali bulunduğunu belirterek, "Nobre'nin akut dönemi iyi geçiyor.

~**[ler] sıralamak**• Sonra plan ve program faslı başlayacak, ihtimaller sıralanacak ve en aza indirilmeye çalışılacaktı.

~**[ler] sunmak**• Dünya, toprak, sana bazı ihtimaller sunar.

~ **taşımak**• Güvenlik güçlerine, altyapıya yönelik eylemler, Batı'ya karşı Türkiye'nin eline koz verme ihtimalini taşıyordu.

Sabotaj ~ini kuvvetlendirmek, güçlendirmek• Yangının farklı yerlerden aynı anda başlamış olması sabotaj ihtimalini güçlendiriyor.

İHTİMAM isim

~ **göstermek**• İslâm dininin pâdişâhı, gaza ve cihâda ihtimam göstererek, dakika kaybetmezlerdi.

İHTİRAS isim

Hakimiyet ~ına düşmek• Ancak güç ve hakimiyet ihtirasına düşmemek için kendini çok kontrol etmesi gerekir.

~[lar] **sergilemek**• Hiç kuşkusuz İtalya, iki Dünya savaşı arasındaki dönemde Kızıldeniz adaları üzerinde ciddi bölgesel ihtiraslar sergilemiş, belli zaman dilimlerinde bu adalardan bir kısmının zilyetliğini ele geçirerek, bu isteğini gerçeğe dönüştürmüştür.

İHTİYAÇ isim

~ **duymak**• Bundan başka, asıl ihtiyaç duyulan şey bu sahadaki çalışmaların bibliyografyasıdır.

~**tan doğmak**• Bu ziyaret ihtiyaçtan doğmuştur, elzemdir.

~**ı karşılamak, gidermek**• Mevcut öğretmen ihtiyacını karşılamak gayesi ile öğretmen okulları dışında öğretmen temini yoluna gidilmiştir.

~ **göstermek**• Bazen zaman içerisinde gelişen ve çok açık olması gereken hukuki kavramlar bile yoruma ihtiyaç gösterir hale gelmiştir.

İKAZ isim

~**da bulunmak**• Lucescu futbolcularına Rizespor'un diri, çok koşan ve pres yapan bir takım olduğu ikazında bulundu.

~ **buyurmak**• Cenâb-ı Hak âyet-i kerîmede şöyle ikaz buyurur: "Allâh'ı unutan ve bu yüzden Allâh'ın da onlara kendilerini unuttuğu kimseler gibi olmayın.

İKİLEM isim

~ **yaşamak**• Köydeki öğrenci, ilgisiz bir veli ile kendisiyle ilgilenilmesi gerektiğini söyleyen öğretmeni arasında ikilem yaşamaktadır.

~**de bırakmak**• İş ve sağlığımızın ön planda olduğu bu dönem, yapmanız gereken yolculuklar, almanız gereken eğitim sizi ikilemde bırakabilir.

~**e düşmek**• Mûsikîmizden birkaç portreye ayrılan son bölümde bile bazen eleştiriyor mu-övüyor mu ikilemine düşebiliyoruz.

~**e sokmak**• Ötekini ikileme sokmak kimi zaman işkenceye dönüşebiliyor.

~ **sergilemek**• Ana babalar da benzeri bir ikilem sergiliyorlar.

~**de kalmak**• Bir an ikilemde kaldım, konuşmaya cesaret edemiyordum.

İKİRCİM isim

~**e düşürmek**• Süha, polisi ikircime düşürmeyi başarmıştı.

~**e sokmak**• Okuyucuyu ikircime sokma hakkımız yok ki...

İKRAM isim

~**da bulunmak**• Gelen misafirler çadırlara yerleşir, kendilerine ikramlarda bulunulur.

~**[lar]a boğmak**• Ana'nın çocukları ona gittiğinde sevgi gösterilerine, ikramlara boğardı.

İKRAMIYE isim

~ **kazanmak**• 5 bilen 58 kişi 1 milyar 220 milyon 900'er bin lira ikramiye kazandı.

~ **vermek**• 15 şekilde sonuçlanan üçlü ganyan ise 1,25 YTL ikramiye verdi.

~ **dağıtmak**• 100 adet 15 milyar, 100 adet 10 milyar ve 500 adet de 5 milyar liralık ikramiye dağıtılacak.

~ **almak**• Üstelik ikramiyeyi almak için de bir iki ay beklemeniz gerekiyordu.

~ **çıkamak**• Diyelim, o sabah güneş doğmayacak. İçlerinden birine büyük ikramiye çıkacak.

~**yi kapmak**• Ünsal Hoca, zamanla çocukluğunun geçtiği kaldırımlarda "Zenginler de Ağlar" dizisinin başlaması için dakikaları sayan kadınları, yılbaşı çekilişinde 15 milyarlık büyük ikramiyeyi kapmak dışında hayali kalmamış yığınları, üniversite kantininde astroloji tartışmalarını gördü...

İKRAR isim

~**dan gelmek**• Her sükut ikrardan gelmez.

İKTİBAS isim

~**ta bulunmak**• Önce birkaç iktibasta bulunayım.

İKTİDAR *isim*

~**a gelmek**• Adnan Menderes hükümeti 1950 yılında iktidara geldikten sonra dış borçlanmayı o kadar aşırı bir noktaya getirdi ki, devlet iflasın eşiğine geldi.

~**da kalmak**• Bunun sonucu, demokratik olmayan şekilde iktidarda kalmak, iktidarlarını sürdürmek için her türlü girişimde bulunmak eğilimi güçleniyor.

~**{I}nı sürdürmek**• Bunun sonucu, demokratik olmayan şekilde iktidarda kalmak, iktidarlarını sürdürmek için her türlü girişimde bulunmak eğilimi güçleniyor.

~**{I}nı kaybetmek, yitirmek**• " Dünyaya açılmaya çabalayan Türkiye'nin önüne Batı'dan örülmeye çalışılan bu yeni perdeye, yeni faaliyet alanlarında karanlık iktidarlarını kaybetmek istemeyen eski Gladio aktörleri de Türkiye içinden katkıda bulundu.

~**{I}nı korumak**• Amcası Aybars ve Oktar Hanları Rua zamanındaki iktidarlarını koruyorlardı.

~**{I}nı derinleştirmek**• Veli Küçük'ü sorgulayanların, iktidar hesabından, iktidarlarını derinleştirme çabasından önce adaleti, belki de kurtarılan hayatları savunurum.

~**la uyuşmak**• Her zaman iktidarlara uyuşmuşlardır.

~**{I}nı sarsmak**• Bugünün egemenleriye, yeni bir "kırılma noktası"nın iktidarlarını sarsıp, uygarlık tarihinin gidişatını bir kez daha değiştirmesini hiç mi hiç istemiyorlar.

~ **kurmak**• Marksist anlamında, "bireyi ihmal ettiği" ve hatta birey üzerinde çoğu zaman ek külfetler, iktidarlar kurduğu için sorunludur.

~**ı indirmek**• O dip dalgası zaten iki seçimdir iktidarları indiriyor aşağı.

İKTİSAT *isim*

~ **okumak**• Biri tarih, biri iktisat okuyordu.

İLAÇ *isim*

~**ı kesmek**• Ama bazı ilaçları kesemeyiz.

~ **almak**• Trakya Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mehtap Yazıcıoğlu, ilaç alerjisinin, herhangi bir yolla ilaç alımından sonra deride kaşıntı ve kızarıklık gibi basit

belirtilerden ölüme kadar gidebilecek ciddi reaksiyonlara yol açabileceğini bildirdi.

İLAHİ isim

~ **okumak**• Öğretmen ve Pirlar önünde şarkılar ve ilahiler okunur, oyunlar oynanırdı.

İLAN isim

~ **vermek**• Hırsızlığın ardından Bingöl Gazetesi'ne ilan vererek cüzdanımın içindeki ehliyetin, nüfus cüzdanının çalındığını bildirdim.

~ **çıkmaq**• Sıra ekonomik haberler ekine geldiğinde karşınıza tam sayfa bir ilan çıkıyor.

~**a çıkılmak**• Uluslararası ilana çıkıldığı durumlarda, önceden ulusal ilanın yapılamayacağı hükmü vurgulanmalıdır.

~ **açmak**• 2 ay içinde yaptığım tüm satışları sanki yeni satıyormuş gibi ilan açsam 30 tane ilan açmam lazım, herkes böyle yaparsa ne olacak bu forumun hali, tabii ki keşmekeş...

~**a çıkarmak**• 5.000.000 Euro'nun Euro'nun Euro'nun üzerindeki alım planlarını, alımın özünü açıklayacak şekilde ve gösterge niteliğinde Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesi'nde Gazetesi'nde Gazetesi'nde ön ilana çıkarmalıdır.

~**a çıkmaq**• Techizat yatırımı için ilana çıktık.

İLAVE isim

~**de bulunmak**• "Hem şehri görmüş olursun, hem de kazandığınla okul masraflarını karşılayıp paşalar gibi okursun." diye ilavede bulunmuştu.

İLÇE isim

~**de çürümek**• "Bu ıssız ilçede çürüyoruz," diyen inilti, nevroitik bakışlar, okey kâğıt tuzağında çırpınan eller, terhis gününü özlemle bekleyen asker gibi her gün konuşulan tayinler, geri çevrilen dilekçeler, öfkeler...

~**de takılmak**• İki yıl ilçede takıldı.

İLERLEME isim

~ **kaydetmek**• Milliyetçi Hareket Partisi tarafından temsil edilen aşırı sağın belirgin bir ilerleme kaydettiği ifade ediliyor.

~ **göstermek**• Sol, entelektüel olarak 20. yüzyılda kalıcı bir ilerleme gösterememiştir.

~**yi sürdürmek**• Reggio'yu basan Barbaros kuvvetleri hiç acele etmeksizin, Trenyen Denizi'nden kuzeybatı yönüne ilerlemeyi sürdürdüler.

~ **saymak**• "Meşrutiyet" yönetimini başlatmış olması dolayısıyla çok önemli bir ilerleme sayılır.

~ **gözlemek**• Kontrollü beslenmeleri sonucunda bedensel gelişimlerinde yaşlılarının ortalamasına göre birkaç yıl ilerde olacak şekilde ilerleme gözlenmiş olmakla beraber, ruhsal gelişimlerdeki projede öngörülmüş olan içe kapanıklık ve durgunluk tutumları, baskın bir şekilde davranışlarına yansımıştı.

İLETİ *isim*

~**yi yanıtlamak, cevaplamak**• İletiyi yanıtlıyorum: "Ben de heyecanlıyım. Yemekte görüşürüz."

~ **almak**• Bu, popüler kültürün hiçbir zaman sanatın gönderdiği ve aldığı seçkin iletiyi alamayacağı anlamına gelmektedir.

İLETİŞİM *isim*

~ **kurmak**• Benimle sağlıklı ve kalıcı bir iletişim kurmak için her yolu deneyin.

~**e geçmek**• Vecd haline gelmiş bilge kişi veya kişilerin Tanrı ile iletişime geçebildiği düşünülürdü.

~ **sağlamak**• Fisio 825, 10 metrelik menzil içindeki başka bir mobil telefon, kulaklık seti, kişisel bilgisayar veya avuçiçi bilgisayar gibi Bluetooth özelliğine sahip diğer elektronik cihazlar arasında kablosuz iletişim sağlamak üzere Bluetooth özelliği ile donatılmış.

~**i kesmek**• Bir süre sonra, 'nasıl olsa kavga edeceğiz' diyerek iletişimi kesiyorlar.

~**i güçlendirmek**• Halı davetkârdır, sıcaktır, iletişimi güçlendirir.

~**de bulunmak**• Kişiler arası iletişimde bulunurken pek çok duygumuzu, düşüncemizi sözlerle değil jest ve mimiklerle de anlatırız.

~**i koparmak**• İşte bazı proteinler bu hücreler arasında birikerek iletişimi koparıyor.

çevresiyle ~ kopmak• Bu yüzden çevresiyle iletişimi kopmuş, içe kapanık bir hayat tarzına saplanmıştı.

İLETİŞİMSİZLİK isim

~ **doğmak**• Oysa araştırma kuruluşlarında var olan aşırı bürokratik engel, araştırmacıların şirket sorunlarına uzak kalması, ilgi duymaması; şirketlerin de araştırma kuruluşlarına güvenmeyip, sıcak bakmaması gibi durumlarda kuruluşlar arasında bir iletişimsizlik doğmaktadır.

İLGİ isim

~ **çekmek**• Ayrıca her başlık okuyucunun ilgisini çekecek kadar çarpıcı ve çok yer kaplamayacak şekilde kısa olmalıdır.

~ **göstermek**• Erkeklerin yoğun olarak ilgi gösterdiği Taksim'deki kutlamalarda kadınlar zor anlar yaşadı.

~ **görmek**• 1991'de eski Doğu Bloğu ülkelerinden gelen ucuz fiyatlı ithal otomobiller büyük ilgi gördü.

~ **duymak**• Bilişim Sektörü, sadece genç kuşağın değil, değişik sektörlerde çalışan fakat umduğunu bulamayan kişilerin de ilgi duyduğu bol kazançlı bir mecra haline gelmişti.

~**{İ}** **bulun[ma]mak**• Bulgar istihbarat servisinin olayla ilgisi bulunmadığını kanıtlamaya çalışan Stankov'a göreyse Ağca, cezaevinden erken çıkma vaadi karşılığında Bulgar istihbaratını suikasta bulaştırdı:

~ **uyandırmak**• Tabii konuyla ilgili tarihi derinliğini ve ilgisinin derecesini bilemediğimiz, dönemin içişleri Bakanı Saadettin Tantın'ın da okuyucunun ilgisini uyandırdığı belirtilmelidir.

İLHAM isim

~ **vermek**• Filmdeki karaktere ilham veren Simon Wiesenthal, soykırımdan sağ çıktıktan sonra Avusturya'da birkaç gönüllü arkadaşıyla beraber Yahudi Dokümantasyon Merkezi'ni kurdu.

~ **almak**• 1444'de Gutenberg, bu baskıdan ilham alarak sklp takılan harfler kullanmaya başladı.

İLİK isim

~[ler]{İ}ne **sinmek**• Beylik korkusu iliklerinize sinmiş.

~[ler]{İ}ne **işlemek**• Yetkinlik duygusu iliklerine işlemişti.

~[ler]{İ} **donmak**• Bunları düşününce bile iliklerim donuyor, aynaya bakacak yüzüm olmuyor.

~[ler]{İ}nde **duymak**• Değişmeyi görür, tâ iliklerinde duyar.

İLİNTİ isim

~ **kurmak**• Osmanlı çağında gerçekleşen ilke ve sistem değerleri arasında ilinti kurmak pek isabetli bir yaklaşım sayılmazdı.

İLİŞKİ isim

~ **kurmak**• Ses çıkarmak başka, düşünerek ilişkiler kurmak başkadır.

~**yi kesmek, koparmak**• Safran'la ilişkiyi kesmek zorundaydı.

~ **bozulmak**• Ancak birbirlerini yaraladıkları vakit ilişki bozulur.

~**yi onarmak**• Dışarıdan bakınca liberal açılımlar yanlısı görünen ve ABD ile ilişkileri onarmaktan yana olduğu söylenen Raul Castro hakkında konuştuğumuz Kübalıların hemen hepsi olumsuz görüş bildirdi.

~**yi bozmak**• AKP'nin bu oyunla seçmenle kurduğu büyülü ilişkiyi bozmak için siz SHP olarak seçmene ne mesaj vereceksiniz?"

~**ye geçmek**• Ayrıca araştırma kuruluşlarının bir bölümü uluslararası kuruluşlarla ilişkiye geçerek ortak projeler yürütmektedir.

~{İ} **kesilmek**• "Dn nezaret altına alınan muharrir Aziz Nesin'in bir hafta önce gazetemizle ilişkisi kesilmiştir.

~**yi güçlendirmek**• Tartışabilmek evliliği ve ilişkiyi güçlendirir.

~**yi düzeltmek**• Solun sorunu İslam'la ilişkiyi düzeltmek.

~**yi sürdürmek**• İki genç arasında kısa sürede bir sevgi doğmuş Schubert eski aşkı Therese Grob'u unutturan bu yeni ilişkiyi sürdürürken verim gücünü yinelemiştir.

~**yi bitirmek**• O benim için çok değerli ama onu üzmeden bu ilişkiyi bitirmek istiyorum.

~**[ler] yürütmek**• İş çevrelerinin devlet ve özellikle Ordu'yla her zaman iyi ilişkiler yürütmek için özel çabalar harcadıkları da herkesin malumudur.

~ **bulunmak**• Araştırmamızda dişi pupa ağırlığı ve yumurta sayısı arasında bütün besinler için geçerli olmak üzere ilişki bulunmuştur.

~**ye girmek**• İstanbul'da ilişkiye girdiği kadın da arkamızdan Adana'ya geldi.

~**{İ}ni dondurmak**• Gümrük Birliği'ni Türkiye'ye bir büyük avantaj getiriyor şekliyle alıp da sadece bu çerçevede içerisinde AB'deki ilişkilerimizi dondurursak Türkiye bundan zarar eder.

İLKE isim

Eşitlik ~**ini çiğnemek**• Cinsiyet ayrımcıları kendi sekslerinden olanların çıkarlarını ön planda tutarak eşitlik ilkesini çiğnerler.

İLKOKUL isim

~**da okumak**• Işık Lisesi'nin ilkokulunda okurken bir çocuk benle "Dönme, dönme" diye alay etti, arkamdan güldüler.

~**da okutmak**• Tam o sıralarda, Mustafa, üç kızını da Mimar Kemal İlkokulu'nda okutuyordu.

İLLET isim

~**e tutulmak**• Sakın buna, şurada-burada bu illete tutulmamış bireylerin var olduğunu söyleyerek karşı çıkmayın.

~**le pençeleşmek**• Yeğenimin 50-60 günlük köpeği, annesinden erken ayrıldığı için gençlik hastalığı denilen bir illetle pençeleşiyordu.

Kanser ~**ine yakalanmak**• Son zamanlarda kanser illetine yakalanmıştı.

İLTİFAT isim

~ **yağdırmak**• Sanatçı komşuma iltifatlar yağdırırken beni unutmuş görünüyorlardı.

~ **almak**• URO 2008'de büyük bir başarı elde ettiklerini belirten Terim, "Bazen 3. olarak en az 1. ve 2. kadar takdir görüp, iltifat alabiliyorsunuz.

~**ta bulunmak**• Yani ilminin ihatasını ve vücûdunun tecellisini farklı aynalarda izhar ederek o aynalara iltifatta bulundu.

~ **görmek**• Pamuk şunu iyi biliyor, öyküsünü günümüz üzerinden kurgulasaydı Avrupa'da pek iltifat görmezdi.

~**a boğmak**• Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuyan şımarık tek oğlunun Hariciye sınavlarını kazanmak üzere iyi notlar alması için odama gelip bana yalvaracak, beni iltifatlara boğacaktı!

~ **beklemek**• Yıllarımı hep tek taraflı severek, sevgiye ve ilgiye aç şekilde iltifat bekleyerek geçirdim.

İLTİMAS isim

~ **geçmek**• Yoksa kimse Mehmet Ali Birand'a iltimas geçmiyordu.

~**ı doğurmak**• Bu ise zamanla rüşveti ve iltiması doğurdu.

İMAJ isim

~**{I}nı düzeltmek**• Rus şirketi imajını düzeltmek için Schalke 04 futbol takımıyla 100 milyon avroluk bir sponsorluk anlaşması imzaladı.

~ **oluşturmak**• İspanya'nın tanıtım ve imaj oluşturma çalışmaları yaklaşık olarak on yıldır aynı PR şirketi tarafından yürütülmektedir.

~**{I}nı zedelemek**• DYP Kayseri Milletvekili Sevgi Esen bu tür uygulamaların Türkiye'nin imajını zedelediğini ifade ederek, "21. yüzyılda da olsak, bu kadar yasa da çıkarsak hala kadının adı yok.

İMAN isim

~ **zayıflamak**• İman zayıflayınca birtakım olumsuzluklardan söz etmeye başlarız.

İMAR isim

~**a açmak**• "Yeşil alanın imara açılması" sözünü bu ülkede yaşayan herkesin hayatında en az bir defa duymuş olması,

İMDAT *isim*

~ **dilemek, istemek**• Eğer imamın yaptıkları sonunda oğlu iyi olursa, İsmail için de ondan imdat dileyecekti.

~{I}na **yetişmek**: Bereket versin, halk imdatlarına yetişiyordu.

İMGE *isim*

~ **uyandırmak**• Beyindeki nöronlar arası fizyolojik etkinleşme, bir uyarıcının birçok imgeyi uyandırmasına sebep olur.

İMKAN *isim*

~ **vermek, tanımak**• Dil ve Kavramların Geliřmesi Dil insanların aralarında haberleşmelerine imkan veren duygu ve dūřüncelerini, arzularını isteklerini,

~ **doğmak**• Hız sınırlamasına uyulmasıyla yapılacak tasarrufla her yıl yüzlerce km bölünmüş yol veya demiryolu yapma imkanı doğacaktır.

~ **sunmak**• Ayrıca, belirli bilgilere GSM telefonu kullanarak ulaşma ve yazdırma imkanı sunuyor.

~ **sağlamak**• Diğer taraftan, kesici kenarın uygun seçimi, kısa sürede üretim için ilerlemenin büyük alınabilmesine ve bitmiş yüzey pürüzlülüğünün kabul edilebilir olmasına imkan sağlamaktadır.

~ **yaratmak**• Mesleğe yeni katılan kurum ve kişilerin mesleki girişimlerinde yol gösterici olmak ve sektörümüzün karşılaştığı mekan ve finans sorunlarında kaynak ve imkan yaratmak.

~ **bulmak**• Böylece Tantan, seçimler sonrası Meclis'e girme imkânı bulmuş oldu.

~ **hazırlamak**• Zaman her şeyin, her gerçeğin tarih önünde samimi olarak incelenmesine imkan hazırlar.

~**dan faydalanmak, yararlanmak**• Bir arada bulunmanın sağlamış olduğu bütün imkanlardan faydalanmak amacıyla kurulan tekstil kentler de bu yatırımların lokomotifliğini yapıyor.

~ı **kal[ma]mak**• Merkez Bankasının bağımsız para politika yapma imkanı kalmamıştır.

İMPARATORLUK *isim*

~ **kurmak**• Osmanlılar, mükemmel askeri örgütlenmeleri sayesinde kocaman bir imparatorluk kurmuşlardır.

~ **çökmek**• Oğulları arasında başlayan kanlı savaşlarda imparatorluk çökerken Şah Cihan, son yıllarını Yamuna Nehri'nin kıvrımındaki Agra Kalesi'nden Tac Mahal'i seyrederek sürgünde geçirmek zorunda kalır.

~ **u parçalamak**• Düyun-u Umumiye döneminde bu kurumun ardında imparatorluğu parçalamaya hazırlıklı devletlerin oluşu

~ **dağılmak**• İtalya 90 Dünya Kupası'nın ardından imparatorluk dağıldı.

İMTİHAN isim

~ **a girmek**• Sonra askerliğe müracaat edip imtihana girmeye karar verdi.

~ **ı kazanmak**• Bir tanesini saklayıp seni imtihan etmek istedim, ama sen yine imtihanı kazandın.

~ **vermek**• Dikkat edersen, sen de bir imtihan vermektensin şu anda!

~ **[lar]la boğuşmak**• Aynı zamanda, Allah Rasûlü'ne bu kadar yakın olması, onun sürekli imtihanlarla boğuşması anlamına geliyordu.

~ **a almak**• Bizi imtihanlara almıyorlardı.

~ **a hazırlamak**• Ebeveyni onu sadece yarış atı gibi imtihandan imtihana hazırlamışlar; böyle sorularla zihnini yormamasını, tek hedefinin tıp fakültelerine girmek olması gerektiğini öğütlemişlerdi.

~ **a sokmak**• Yeni yönetim başkenti naklederek kendisini böyle zor bir imtihana sokmaktadır.

~ **geçirmek**• Medeniyetler, insanlar ve değerler bütünüyle bir imtihan geçiriyorlar.

İmanından ~ **a çekilmek**• Allah'ın halifesi olmakta iman şart kılınmamış ve Adem imanından imtihana çekilerek Allah'ın halifesi olmamıştır.

~ **a çekmek**• Şimdi benle uğraşıyor. Hafızlığı unutmayayım diye sık sık imtihana çekiyor."

~ **a açmak**• Yunan elini alan Romalı general, Yunan gençlerinin en değerlilerini Roma hizmetine seçmek için bir sınav (imtihan) açmıştı.

~**ı kaybetmek**• Öteki iki arkadaşın ise imtihanı kaybettiler.

Ortaokul ~**ı kalkmak**• Şimdi bir ayrıcalık Galatasaray'da okumak, o zaman da ayrıcalıktı tabii ama bir zamana kadar imtihan vardı, yeni sekiz yıllık eğitim sistemiyle beraber ortaokul imtihanı kalktı.

İMTİYAZ isim

~ **vermek, tanımak**• 36 Aynı şekilde Hoca Abraham'in Antakya'da pamuk temizlemek için kuracağı fabrikaya da imtiyaz verilmiştir.

~ **koparmak**• Bu, büyük imtiyazlar koparma oyununun kaçınılmaz sonucuydu.

~**ı yitirmek, kaybetmek**• şimdi bu kirli aletin kullanım imtiyazı yitirilmiş bulunuyor.

~**[lar] kalkmak**• Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle AB ve ABD arasındaki uçuşlarda imtiyazlar kalkarken, her iki taraftaki tüm hava yolu şirketleri istedikleri havaalanından kalkış hakkına da sahip olacak.

İMZA isim

~ **atmak**• Daihatsu Terios, bir önceki yılın aynı dönemine göre Türkiye satışlarını kendi pazarında 5 kat artırarak, yeni bir rekora daha imza attı.

~ **toplamak**• Milletvekilleri, İzmir, İstanbul ve Ankara ile Doğu ve Güneydoğu'daki bazı kentler de içinde olmak üzere yurt genelinde imza toplamaya başladılar.

~ **dağıtmak**• İzmir'de coşkulu bir taraftar grubu tarafından karşılanan futbolcular hayranlarına imza dağıtıp, birlikte fotoğraf çekti.

~**{I}nı taşımak**• Kapak tasarımı ise Bener Hakkı Hakeri'nin imzasını taşıyor.

~ **koymak**• Bir kınama, bir protesto, ya da ortak tavır alma bildirilerine, duyurularına birlikte imza koyarak,

~**ya açmak**• BM Genel Kurulu'nun onayına sunulacak, daha sonra üye ülkelerin imzasına açılacak.

İNANCA isim

~ **bağlanmak**• İdealist Olmak Bir fikre, bir inanca bağlanmak onurlu ve erdemli bir insanlık meziyetidir.

Anlamsız ~ kapılmak• Bu garip ve anlamsız inanca kapılmış olanların kimler olduğunu artık çok iyi biliyoruz, diye söze başladı Ferit Paşa.

~ **sarılmak**• Fakat Serkan babasını dinlemedi, bir inanca sarılır gibi sarıldı mesleğe.

İNANÇ isim

~{I}nı **yitirmek**• Reel sosyalizmin çözülüşü, sosyalizme olan inançlarını yitirmeyenlerin genel bir "eziklik hissi" yaşamasına yol açtı.

İNANIRLIK isim

~ **kazanmak**• Şehirlerde, yollarda, çölde yaşam güvence altındaydı ve yerleşmiş bir düzen inanırlık kazanmıştı.

İNAT isim

~ı **bırakmak**• İnadı bırak. Derdin neyse söyle!

~{I}ndan **vazgeçmek**• Yine de inadından vazgeçmez, şimdi bir ihtimal bu yazıyı okursa canıma okuyacak.

~{I}nı **kırmak**• İnadımı kıramayınca, boynunu büküp giydi.

İNCELİK isim

~ **göstermek** • Cemile Cevher ve Acının Uçları kitaplarını yayımlamakla ne yaman bir incelik göstermişti.

~ **katmak**• Ağaç bahçeye nasıl bir görkem katıyorsa bodur ağaç da güzellik ve incelik katar.

İNCİ isim

~ **dağıtmak**• Dünyanın dört bir yanına dost incilerimizi dağıttığımız.

~[ler] **döktürmek**• Dizinin başrol oyuncularını, "erkek" ya da "kadın" olmanın erdemleri-zorlukları üzerine sayfalarca taşan inciler döktürüyorlar.

~[ler] **saçmak**• Olur ya, işler iyice rayına girince, çar çiçek açar, işin dozu da biraz kaçır, yepyeni inciler saçar...

İNCİR isim

~[ler] **kabarmak**• İncirler kabarmış, cevizler olmak üzereydi.

İNDİRİM *isim*

~e **gitmek**• Ancak, zaman zaman oluşan bütçe yükü nedeniyle destekleme fiyatlarında indirimle gidiliyor, garantilere sınır getiriliyordu.

~e **sokmak**• Örneğin bugün alıyor, biz yarın indirimle sokmuşuz o malı.

~ **almak**• Eğer karşılığında buna değecek bir indirim alacaksanız, o işyerini mutlu etme fırsatını kaçırmayın derim.

~e **koymak**• O zaman tabii o farkı öderiz. 10 günlük süre geçirilmemişse indirimle koyduğumuz her mal için müşterimize fiyat farkını iade ederiz.

İNEK *isim*

~ **sağmak**• Muço çok akıllı bir kedidir. Her türlü iş yapar, inek sağıyor, bahçeye bakar, alışverişe çıkar, ama en çok temizlik yapmayı sever.

~ **bakmak**• Bütün ömrü inek bakmakla geçmiştir.

İNFAZ *isim*

~ı **durdurmak**• Saat 11.20'de af komisyonunun sekreteri cezaevini aradı ve komisyonun fikrini değiştirdiğini, infazın durdurulmasını istedi.

~a **göndermek, yollamak**• Abdulla Kahhar, aydının aydını infaza göndermesine bir mana veremez.

İNFİAL *isim*

~e **kapılmak**• "Polis, infiale kapılan taşkın kalabalığı durdurmak için, uyarı ateşi açmak zorunda kaldı"

~ **yaratmak**• Olay ilçede büyük infial yaratmıştır.

~ **duymak**• Etrafa da daha ahlakçı bakıyorsun ister istemez; daha eski kuşaklarda gördüğün kusurlar, bozukluklar karşısında da bayağı bir infial duyuyorsun.

İNİŞ *isim*

~e **geçmek**• Gerçekten yorgunum, bir fotoğrafı bile zor çekiyoruz ve hemen inişe geçiyoruz.

İNKÂR

~a **yönelmek**• Geçmişini, tarihini inkâra yöneliyor" dedi.

~**a sapmak**• Halbuki bunlar, ilk yaratılışlarını düşünürlerse, ikinci yaradılışları hakkında ne hayrete düşer, ne de inkara saparlar.

~**a yaklaşmak**• Bu tehlike de, inanan insanların bakışlarının bulanarak, imanlarından şüphe duyarak inkâra yaklaşmasıdır.

~**a kalkışmak**• Bu Bakımdan, hakikatini kavriyamıyoruz diye, bir şeyi inkara kalkışmakta akıl kârı değildir.

İNSAF isim

~**a sığ[ma]mak**• İnsanlığa ve insafa sığmayacak derecede iğrenç iftiralar midisini bulandırdı.

~**{I}na bırakmak**• "31.12.1981 tarihinden önce orman niteliğini tam olarak kaybetmiş yerlerden " sayılarak ormancılık düzeni dışına çıkarılmış; buraları bu duruma getirenlerin insafına bırakılmıştır.

~**{I}na sığınmak**• Seninde insafına sığınıyorum be Ruhsar'cım!

İNSAFSIZLIK isim

~ **saymak**• Kendileri ve seyircileri açısından, çok genç mankenleri bir görüntü olarak ele alıp değerlendirmeyi biraz haksızlık, insafsızlık sayarım.

İNSAN isim

~**dan saymak**• Hz. Ömer şöyle dile getirmişti: "Bizler, Hz. Peygamber gelmezden önce, kadını insandan saymazdık!"

~ **yetiştirmek**• Toplumların gelişmesinde en önemli unsurlardan biri, iyi eğitim görmüş insanlar yetiştirmektir.

Hoşgörülü ~**[lar] yetişmek**• Aile rolleri esnek ise, dünyayı çok boyutlu görebilen hoşgörülü insanlar yetişir.

~**[lar]dan soğumak**• Tedirginlik, öfke, sıkıntı, her an nabız gibi atar ve sizi böyle yaşamaya iten mekândan, o mekândaki insanlardan soğursunuz.

~ **kaynamak**• Fırat'ın her iki yakasında da insan kaynıyordu karınca gibi.

~**ı yanıltmak**• Ölçülemeyen konular sağlıklı olarak değerlendirilemez, insanları yanıltabilir.

İNSANİYET isim

~ **götürmek**• Ve, bu medeniyet, insanlığa asırlarca sadece saadet, adalet, hakkaniyet ve insaniyet götürmüştür.

~ **ölmek**• Kullandığınız markayla, gittiğiniz mekanlarla, satın alma gücünüzle ölçülüyorsunuz; insaniyet öldü ama beşerî zafiyet kanser gibi bütün her tarafı istila etti!

İNSANLIK isim

~**tan çıkmak**• İnsanı insan kılan erdemleri yok sayan, insanlıktan çıkmış insansı yaratıklar...

~ **göstermek**• Orada en çok geçen lâf, adama biraz yakınlık gösterseniz, insanlık gösterseniz adam şüphelenir benden kaç para istiyor, diye.

~**la yüzleşmek**• Bugün, yanı başımızda Irak'ta ve Lübnan'da yaşananlar, tarihin insanlıkla yüzleştirdiği kaçınıcı savaş?

~**tan çıkarmak**• Çünkü çocuğuma da rüşvet kestiler, dediler ki, sen 1 milyar para vermezsen 8 gün annen burada kalacak, 8 günü insanlıktan çıkaracağız demişler.

İNSİYATİF isim

~**{İ}ne bırakmak**• Bazı uygulama yöntemlerinin devletlerin insiyatifine bırakılması istenmediği alanlarda direktifler yerine yönetmeliklerin de uygulanması uygun görülmüştür.

~ **kullanmak**• Böyle bir tecrübenin zayıf da olsa uçlardaki siyasi, sosyal ve kültürel ortamın kendisine has özellikleriyle uyuştuğu ve erken dönemdeki kanunlaşma sürecinde beylerin "insiyatif kullanma" eğilimini güçlendirdiği göz ardı edilmemelidir.

~ **almak**• 2. Düşünce cüretine ve insiyatif alma alışkanlığına sahip olmak.

~**{İ}ne bırakılmak**• Ayrıca astsubayların atanmaları, tamamen kişilerin iyi niyet ve insiyatifine bırakılmıştır.

İNSÜLİN isim

~**e geçmek**• Ağızdan ilaçlar yetersiz kalmaya başlar, bu durumda insüline geçmek gerekir.

İNTİBA isim

~ **uyandırmak**• Bizim insani değerlerimiz, aile yapımız, güzel ahlakımız onlarda çok iyi intiba uyandırıyor.

Olumsuz ~ bırakmak• Köylü, jandarmadan korkar; çünkü emniyet güçleri, köylü üzerinde böylesine olumsuz bir intiba bırakmışlardır.

~ **vermek**• Onur, vefasını devam ettirmeli, onun insan tecrübesine saygısı, olanı inkâr etmeyişi, her halükârda bizleri düşündüğü intibayı vermektedir.

İNTİHAL isim

~**e girmek**• Bunu hiç belirtmemiş; bu daha da beter çünkü intihale girer, yâni bilimsel apartma, aşırma!

İNTİHAR isim

~**a kalkışmak**• "Haberin yok mu, Leyla intihara kalkışmış, bileklerini kesmiş, gün boyu hastanedeydiler," dedi.

~**a sürüklemek**• (13 dakikalık bekleme sırasında, "normal" bir insanı bile 2 dakikada intihara sürükleyebilecek kadar sinir bozucu ve 20 saniyede bir tekrarlanan "klasik santral bekleme müziği" dinlenir.

~**a götürmek**• Araştırmamız çerçevesinde bizimde temel problemimiz ergeni intihara götüren sürecin temelde sosyal sistem kaynaklı bir sorun olarak ortaya konulup konulamayacağıdır.

İNTİKAM isim

~ **almak**• Kendisinden intikam almak için böyle davrandığımı biliyordu.

~**a kalkışmak**• Tahir'e karşı ne tür bir intikama kalkışmalıyım diye düşünmeye başladım.

İNTİZAM isim

~**a girmek**• Yani böyle hakikaten intizama girmek lâzım, ki mânen terakki edelim.

İNZİVA isim

~**ya çekilmek**• Bu semtte, yani Eyüb'de inzivaya çekilmiş, gönül sesini dinlemeye koyulmuş.

İP isim

~ **atlamak**• Top oynamak, ip atlamak, dilediği kadar uyumak onun da hakkı olmalıydı.

İPOTEK isim

~ **koymak**• Bizim paramızla, bizim geleceğimize ipotek koyan, çocuklarımızın hayatıyla oynayan, kendilerini anlaşılabilir bir şımarıklıkla herkesten ve yasalardan üstün gören,

İPUCU isim

~ **bulmak**• Tümünü değilse de önemli bir ipucu buldum.

~ **vermek**• Ülkesinde sekreter olarak çalışan Zapatou'nun şu sözleri alışverişten kimin daha kârlı çıktığına dâir ipucu veriyor:

~ **bırakmak**• Örneğin, kredi kartı kullananlar farkında bile olmadan kişilikleri ve özel yaşantıları Üe ilgili pek çok ipucu bırakmaktalar.

~ **toplamak**• Birinci adım olarak matematik dersi alan bazı öğrencilere tutum ifadelerinin yazılımında ipucu toplayabilmek için "Almakta olduğunuz matematik dersi hakkında ne düşünüyorsunuz?"

İRÂDE isim

~**yi zayıflatmak**• Dışarıyı yaşatmakla, iradeyi zayıflatmakla mimliydi bunlar.

~ **kullanmak**• İrade kullanmak zor iş ama yapıyoruz maşallah biraz evvel çikolata getirdiler yanıma yooo olmaz asla ben rejimdeyim dedim.

~ **buyurmak**• Sultan Mahmut, bir ramazan günü aniden, namazı Üsküdar'daki Yeni Cami'de kılacağını irade buyurmuş.

~**yi yitirmek, kaybetmek**• Mıknatıs gibi çekiyor insanı. İradeni yitiriyorsun.

~**yi kuvvetlendirmek, güçlendirmek**• Kişinin iradesini kuvvetlendirir, daha sabırlı, kararlarında daha isabetli, kendine güvenir ve cesur yapar.

İRİN isim

~ **bağlamak**• Mozaiği yosun tutmuş lavabolar, acı yağ ve çöp kokan, karafatmalarla dolu mutfaklar, deliği irin bağlamış yüznumaralar..

İRTİBAT isim

~**{I}nı kesmek**: Eskiden evine giren bir kimse artık dışla irtibatını keser, huzuru içerde arardı.

~ **kopmak**• Bu günden sonra Cahit ve benim Selçuk'la olan irtibatım koptu."

~ **kesilmek**• Zamanla da Rabb ile irtibat kesilir ve o günahzede kendini delalet ve inhirafların ağında bulur."

~ **kurmak**• Bu arada Filistin Örgütü'yle irtibat kurarak bu örgütten 'Demokratik Cephe kimliği' elde ettik.

İle ~ı kopartılmak• Bu unsurla etkin mücadele dağa çıkışları bitirdiği gibi, özellikle toplumsal olaylar bazında dağ kadrosu ile halkın irtibatı kopartılır.

~**ı sıkılaştırmak**• besinlerin (hele hele havucun) glisemik endeks değerlerindeki gelişmeleri ve değişimleri yakından izleyebilmek için diyetçinizle irtibatı sıkılaştırmak...

~**a geçememek**• Üst üste, defalarca çağrı yapılıyor ancak bir türlü timle irtibata geçilemiyordu.

İSHAL isim

~**i gidermek**• Yatak ıslatmayı ve mesane kasılmasını engelleyen turnayemişi iştah kaybını engellemekte, ishali gidermekte, gut hastalığını, böbrek ve pelvik iltihaplarını önlemektedir.

~**e yakalanmak**• Şigella bakterisi nedeniyle, Türkiye'ye dönerken, yolda çok şiddetli bir ishale yakalanmışım.

~**i kesmek**• Dizanteri ve ishali keser.

İSİM isim

~ **vermek**• İnsanlar çevrelerindeki nesnelere ve kendilerinin bunlarla olan ilişkilerine isim vererek dillerini geliştirdilerse, deneklerde bu gelişim nasıl sağlanabilecekti?

~ **takmak**• "Birbirinize isim takmış mıydınız peki?"

~ **koymak**• Bugün yeni yeni isimler koymaya başlandı çocuklara.

~ **önermek**• Konsey oluşturulurken her üniversite kendi bünyesi dışından isimler önerdi.

~ **almak**• Hollandez sos ise, Hollanda'ya sürgüne gönderilmiş olan Huguneot ailesi tarafından geliştirildiği için bu ismi almış.

~ **i geçmek**• O tabloda Havva ismi geçmiyor; ama eş ismi geçiyor bir defa nazik bir isim onu söyleyeyim.

~ **{İ}ni taşımak**• Gaziantepspor'un stadı, Adalet Partisi iktidarının unutulmaz Gençlik ve Spor Bakanı Kâmil Ocak'ın ismini taşıyor.

~ **{İ}ni saymak**• Şerif Hüseyin burada birkaç Arap liderinin isimlerini sayarak bunların idamlarını kınıyor.

Kitap ~i sıralamak• N. Uygur bunları diyor, ben de şimdi eskilerden başlayıp bir dizi yazar ve kitap ismi sıralamak, işte bunlar da "trivial" ürünlerdir diye damgalar vurmak istemiyorum.

~ **takılmak**• Kurum çalışanları ilk kez karşılaştıkları bu kadro insanlarını yadırgamış olmalı ki bunlara da isim takıldı.

~ **kullanmak**• Aziz Nesin, ekmek parasını yazarlıkla çıkarabilmek için kırk ayrı isim kullanıyordu.

~ **bulmak**• Sonra onlara ne isim bulayım diye düşünmeye başladım.

~ **{İ}ni lekelemek**• 1860-1861 yıllarında yaşanan mali kriz ve yıllardır yaşanan diğer olumsuz siyasal ve ekonomik makro nedenlere ek olarak, bankanın piyasadaki operasyonlarını engellemeyi ve hatta ismini lekelemeyi hedefleyen girişimlerin yanı sıra, yukarıda vurgulandığı üzere, Osmanlı Bankası'nın da bekleneni verememiş olması, yine, şubeler itibariyle karın %80'den fazlasının sadece İstanbul şubesinden sağlanması, Osmanlı Devleti'nin avans, kredi ve istikraz (borçlanma) gibi finansman ihtiyaçlarına da cevap verecek resmi bir devlet bankasının kurulmasını adeta şart kılıyordu.

İSKÂN isim

~ **a açmak**• İskana açılacakmış İlanlarda Ay yüzeyinde hava ve su olmadığı, gündüz ısının 107 derece, gece ise eksi 153 derece olduğu kaydediliyor.

İSKELET isim

~**e dönmek**• Ergenekon davasıyla ilgili gözaltına alınan ve aylarca neyle suçlandığını bilmeyen ve bize artık iskelete dönmüş gövdesiyle ve soru soran gözlerle bakan KuddisiOkkır'ın gözleri.

~**i andırmak**• Canlı bir iskeleti andırıyordu.

İSKEMLE *isim*

~**ye çökmek**• Çöktüm iskemleme.

~**ye kurulmak**• Bizim Şarkılarımız Vardı Eski bir külliye de şadırvanın yanı başındaki iskemleye kurulmuş, tarihî külliyenin mütevazı zenginliğine çayın buğusunu katarak kendinden geçmek saadetine erişmişim.

İSRAF

~**tan kaçınmak**• Milletin israftan kaçınarak kemer sıkmasını tavsiye eden Çiller'e de muhalefetin bir tavsiyesi var:

~**a kaçmak**• Hz. Peygamber, "Rengi hafif bozuldu, boyasını hafif attı." diye herhangi bir elbiseyi giymezlik etmez, israfa kaçmazdı.

~**a alıştırmak**• Çocuklarının ihtiyaçlarını karşılar ama israfa alıştırmaz.

İSTEK *isim*

~ **duymak**• Güley'e sarılmak için güçlü bir istek duydu, ama dokunamadı ona...

~**te bulunmak**• Hatta Maya, Murat'tan özür dileyerek ablasından bir istekte bulundu.

~ **uyandırmak**• Yani örneklem grubumuzun seyahat isteği olan kişiler olması ve dizinin seyahat etmeye istek uyandıracak unsurları içinde barındırması sonucu seyirciler dizi mekanını ziyaret etmektedirler.

~**{İ}ni aktarmak**• Dinlemesini Bilmek: Müşteriler isteklerini aktarırlarken, karşılarındaki kişinin kendilerini dinlemelerini; anlamalarını ve gerekli cevapları vermelerini beklerler.

~ **göndermek**• Bu, bilgisayarımızın sadece bir e-posta göndermek istediğinizde ya da bir web sayfasını yüklemek için istek gönderdiğinizde internete bağlandığı anlamına gelir.

~**{İ} ka[lma]mak**• Gücü yoktu. İsteği kalmamıştı.

İSTEKSİZLİK isim

~ **duymak**• Ondan nefret ettiğimi hissediyor, onunla görüşmeye gideceğim günler içimde büyük bir isteksizlik duyuyordum.

İSTİARE isim

~**ye yatmak**• Cemal Bey, Feyhameditasyon yapmak için kulesine çekildiğinde, "Bizimki yine istiareye yatmaya gitti," derdi.

~**ye çekilmek**• Papa, dairesine kapanmış, kapıları kilitlenmiş, istiareye çekilmiş...

İSTİFA isim

~**ya çağırarak**• Saadet Partisi Genel İdare Kurulu Üyesi Cemalettin Hınıslıoğlu, rektörü istifaya çağırdı.

~**yi basmak**• Hemen istifayı basmamış.

İSTİĞFAR isim

~**{I}nı çoğaltmak**• Öyle ise tövbe ve istiğfarını çoğalt.

~ **çekmek**• Abdest tazeleyip ezan-ı şerifi beklerken sakitane istiğfar çeker, dualar ederler...

~ **getirmek**• İşlemiş olabilecekleri günahlardan dolayı istiğfar getiriyor, Yasin-i Şerif okuyor,

İSTİHARE isim

~ **yatmak**• Cihan Hoca'nın siyasi tahminlerine göre AKP yüzde 25-30'u koruyacak, CHP yüzde 15'e çıkacak. İki hafta önce istihareye yatmış, bir de su falına bakmış Medyum Havva Hoca.

İSTİHBARAT isim

~ **almak**• "MİT'in gücü zayıf", "Başbakan Çiller MİT'ten yakındı, istihbarat alamıyorum", "Türkeş, devletin istihbarat yönünden zayıf olduğunu, kuvvetli bir haber almayla silahlı saldırın önlenebileceğini iddia etti."

~ **sızdırmak**• Fakat örgüte istihbarat sızdırılıyor içeriden.

~ **vermek**• Baranski, BKA'ya Polonyalı çetelerin Almanya'ya yaptıkları sigara ve uyuşturucu kaçakçılığı hakkında istihbarat veriyordu.

İSTİKAMET *isim*

~ **vermek**• Siyasete, idareye istikamet verdiler.

Kumburgaz ~inde seyretmek• Silivri istikametinden Kumburgaz istikametine seyreden sürücü E.T. idaresindeki 34 EZK plaka sayılı aracın sol yan kısımlarına çarpması sonucu yaralamalı ve hasarlı trafik kazasının meydana geldiğini ortaya koyar.

~ **tutturmak**• Dağevi herhalde şu yöndedir diyerek bir istikamet tutturduk ve yola koyulduk

İSTİKBAL *isim*

~{İ}ni **karartmak**• İkinci yanıt, O'nun istikbalini karartabilir:

~{İ}ni **görmek**• Bir milletin istikbalini görmek keramet değildir.

~{İ}ni **mahvetmek**• MUZAFFER: Herif koca partinin genel başkan yardımcısı be. Benim hayatımı, istikbalimi mahvetmek mi istiyorsun sen?

~{İ}yle **oynamak**• Bir dersin yazılı sınavından geçemeyince o dersin hocasının yanına giderek: "Hocam beni sınıfta bırakarak istikbalimle oynuyorsunuz.

~{İ} **kararmak**• ANAP'a katılmak isteyen milletvekillerine "Bize gelmeyin, istikbaliniz kararır" diyorlar.

İSTİKRAR *isim*

~**a kavuşturmak**• 2. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da barışın kalıcı tesisi, Almanya'nın istikrara kavuşturulması ve Batı Avrupa'nın geri kalanı ile bütünleşmesini sağlamak amacıyla 1951 Paris Antlaşması ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur.

~ **yakalamak**• Üyeler, Canaydın döneminde istikrar yakalanamadığı, kulüpte tek adamlığa gidildiği,

~{İ}ni **yitirmek, kaybetmek**• Bir süredir istikrarını yitiriyor.

İSTİKRARSIZLIK *isim*

~**göstermek, sergilemek**• Turizm gelirlerinin büyüme üzerindeki etkisi düşük olmakla birlikte, sektörde yaratılan gelir istikrarsızlık göstermiştir.

~ **sürmek**• 1990'ların başında kur bir bant içinde dalgalanmaya bırakılmış fakat bu politikadan da sonuç alınamamış ve ekonomideki istikrarsızlık sürmüştür.

İSTİLA isim

~**ya uğramak**• Anadolu oniki büyük istilaya uğramış ve bu topraklarda herbiri çağına yön vermiş on kadar büyük savaş gerçekleşmiştir:

İSTİRAHAT isim

~**a çekilmek**: “Hastalığı atlatıncaya kadar, istirahata çekilir.”

Yatak ~ı vermek• 10 gün yatak istirahati verilen Çelebi'nin sabit desteklerle yürüyebildiği ve 2 gündür çalışmalarını evinde sürdürdüğü, DTM ve DPT uzmanları ile sürekli toplantı yaptığı belirtildi.

Yatak ~ine almak• Akut perikarditli her hasta, aktivitenin semptomları artırabileceği göz önüne alınarak ağrı ve ateş kaybolana kadar yatak istirahatine alınır.

~**a çekmek**• Adamlarını burada istirahata çekti.

İSTİSMAR isim

~**a uğramak**• İstismara uğrayan kimi kadınlar da psikolojik yönden eşlerine bağımlı kimselerdir.

~**a girmek**• Pratikte bu kural fazla işlemese de 3 ay sonrasına gün vermek artık istismara giriyor.

İSTİŞARE isim

~**ye açmak**• eşi öldükten sonra ikinci kez evlenmesini GİK'te istişareye açmıştır.

İSYAN isim

~ **çıkmaq**• Hücreden çıktıktan birkaç ay sonra cezaevinde isyan çıktı.

~ **çıkarmak**• Çinlilere karşı irili ufaklı 100'den fazla isyan çıkarmış olan Doğu Türkistanlıların trajedisi devam etmektedir.

~**a sürüklemek**• "Ne yapalım; yavrumuzun istikbâli daha önemli!" bahâneleriyle evlâtlarımızı Hak katında günâha ve isyana sürüklüyor.

İŞ isim

~**e yaramak**• Tabii bu bazı yerlerde işe yaramıyor ve çelişkiye yol açıyordu.

~ **bitmek**• Gün ışıırken iş bitti.

~ **görmek**• Budama makası: Nitelikli ve keskin olması koşuluyla tek başına çok iş görür.

~**{İ}ni yürütmek**• Tarih işini yürütmek için bir hayalin itici gücüne ihtiyaç duyduğu zaman istediği büyük hayali yaratır ve bu büyük hayali en soğukkanlı kafalara bile sokar, yerleştirir, diyordu Marks.

~**i büyütmek**• Dedesinin dericilikle uğraştığını, babasının da bu işi büyüterek sucuk imalatı yaptığını anlatan Cafer İşler,

~**e dalmak**• Bir zamanlar tarlada çalışan ana yavrusunu yanbaşına otların üstüne oturtmuş, işine dalmış gitmiş.

~**e girmek**• Sonra bijuteri işine giriyor ve bugün de devam ettiriyor aynı işi.

~ **vermek**• Bu şekilde işi verip yaptırılan Müessese hangisi olursa olsun, sözleşmelerde adı daima İDARE diye geçer.

~**i üstlenmek**• 1983 yılında yapılması gereken dördüncü kongre A.GÜNAY'ın emekli olması, kendi mantar işletmesinde çalışması ve onun yerine bu işi üstlenecek bir kimsenin çıkmaması nedeniyle yapılamamıştır.

~**e koyulmak**• 1983 yılında yapılması gereken dördüncü kongre A.GÜNAY'ın emekli olması, kendi mantar işletmesinde çalışması ve onun yerine bu işi üstlenecek bir kimsenin çıkmaması nedeniyle yapılamamıştır.

~**e girişmek**• "Çek bir sandalye yanıma" dedi, böylece işe girişmiş oldum.

~**e almak**• Çocuğun bu durumuna gülen sihirbaz, "İşe alındın, içeri gel" diyerek kaybolur gözden.

~**e bulaşmak**• Herkes uzaktan ya da yakından bu çetenin bir parçası; bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek ya da istemeden herkes bu işe bulaşmış durumda.

~ **bulmak**• Açık göçmenlerin yanı sıra başka ülkelerde iş bulmak üzere buralara illegal ya da yasal giriş yapan milyonları da ekleyin.

~**i bırakmak**• Hazırlık iyi yapılmazsa, tam dikkat toplanıldığı zaman işi bırakıp o noksanlığı telafi etmek gerekir.

~**i bitirmek**• Yemek yemek aklına geldi ya, hele şu işi bitirelim de ağız tadıyla bir yemek yiyelim, diye düşündü.

~**{İ} düşmek**• Sana işimiz düşüyor yine canım.

~ **uzamak**• Eh, ne yapalım, iş uzadı, iş uzayınca yalnız çiçekler değil, çiçek sahipleri de eksildi.

~**ten çıkarılmak, çıkarmak, atmak, atılmak**• Ardından, 110 çalışan birer birer insan kaynakları ofisine çağrılıp 7'ser günlük ücretleri ödenerek işten çıkarıldı.

~ **görmek**• Bunun için küçük raflar iş görebilir, bunları evinizin yapısına uygun malzemeden (demir, ahşap ya da taş) yapmanız olası.

~ **aramak**• Herkes niçin iş aradığını, daha önce nerelerde çalıştığını anlatmaya başladı.

~ **çıkamak**• Bak şimdi sana daha da çok iş çıktı.

~**i kolaylaştırmak**• İş i kolaylaştırmak için bu soruya yanıt aramadan önce burada anlatılmak istenen "amaç" üzerinde biraz duralım isterseniz.

~**e soyunmak**• Bilhassa Batman, Şanlıurfa ve Hatay'dan bu işe soyunanlar çok artmış.

~**e sarılmak**• Tekneye adım atar atmaz herkes bir işe sarıldı.

~**e koymak**• Söz aldım, seni çıkarmadan önce bi işe koyacam..

~**e atılmak**• Erkeklerde yeni bir işe atılmak için para kazanma önemli iken kadınlarda bu güdü iş tatmini, başarı, fırsat ve son olarak da para kazanmak olarak kendisini gösterir.

~**e sürüklemek**• Herhalde nefisleriniz sizi aldatıp bir işe sürükledi.

İŞARET isim

~ **vermek**• Gözlerine inanamıyordu; bazı siviller, ellerinde işaret ışıkları ile gökyüzüne işaret veriyordu.

~ **çakmak**• Çetin hadi diye işaret çaktı Fransız kadına.

~ **koymak**• Yalnızca işaret koymak için bir kalem kullanarak vazonun içindeki su miktarını yarıya indirebilir misiniz?

~ **almak**• 1945'e kadar vazifesini Nazi korkusu olmadan icra ederken nisan ayının sonunda vuku bulan olayla çok daha büyük bir belanın kapısına dayanacağını işaretini aldı.

~ **taşımak**• Aslında namazlarımız hep O'nun miracından bir işaret taşır.

Değişikliğin ~i sayılmak• Bu yanıt, Türkiye'nin Çekiç Güç politikasındaki değişikliğin ilk işareti sayılabilirdi.

~**te bulunmak**• O da kenara çekilmesi yolunda bir işarete bulunur.

~ **çekmek**• Ömer, şöferle göz göze geldi, ona "gidelim" anlamında bir işaret çekti.

Soru ~i doğurmak• Bu noktada, sentetik katkıları gibi üretimi ve kullanımı oldukça ekonomik olan suni katkıların alternatiflerinin yine de doğada aranıyor olması soru işaretleri doğuruyor.

Soru ~i uyandırmak• Fakat diğer yandan son zamanlarda sahalarda ölüm haberlerini aldığımız genç sporcuların durumları, hâliyle zihinlerimizde bazı soru işaretleri uyandırıyor.

İŞBAŞI isim

~**na getirmek**• Sınıf başkanı, başkan yardımcısı ve eğitsel kolların üyeleri seçimle işbaşına getirilirdi.

~**na geçmek**• Bu prensibe başından sonuna kadar sadık kalan Mustafa Kemal Paşa hiçbir kongrede ve hiçbir mecliste seçimsiz işbaşına geçmemiştir.

İŞGAL isim

~**e uğramak**• Onu Anadolu'nun işgale uğramış yerlerinde, örgütlemeye kullanabilir miydi acaba?

İŞİTMEZLİK isim

~**ten gelmek**• Hadi geçmişle eğlenirelim kendimizi kayıtsız ve soğuk kanlı, kariyerimizi tekrar tekrar anlatalım ve sesimin sahte alçalıp yükselişlerini bu akşamlik işitmezlikten gelelim.

İŞKENCE isim

~ **görmek**• Bazı tanıdıkları kaybolmuş, bir daha haber alamamışlar, köylerinden birkaç kişi Rumlar tarafından kaçırılıp, işkence görmüş.

~**den geçirmek**• Pinochet diktasında en az 3 bin kişi öldü, 30 bine yakın kişi işkenceden geçirildi.

~**den yırtmak**• Ben pek makyaj meraklısı olmadığım için bu işkenceden yırtıyorum.

Konuşma ~sine çarptırmak• Andronikos bir zindana kapatılıp, uyumama ve sürekli konuşma işkencesine çarptırılmıştı.

İŞLEM isim

~**i yürütmek**• Hükümlü ve tutukluların çalıştırılmalarıyla ilgili her türlü işlemi yürütmek, küçüklerin çalışma şartları bakımından ilgili bakanlık ve kamu kuruluşları ile işbirliği yapmak,

~ **görmek**• Bankanız nezdinde işlem görmüş, bunlar adına ve bunlar tarafından ciro edilen çeklerin onaylı fotokopisi...

~**den geçirmek**• EVSEL ATIKSULARIN ARITILMASI Evsel atıksuların birçok ön işlemden geçirildikten sonra tarım alanlarında kullanılması birkaç yıldan beri geniş çapta gerçekleştirilmektedir.

~**e koymak**• Şimdi bunlar teker teker işleme konuluyor.

İŞLERLİK isim

~ **kazanmak**• Bu koşul, 03/09/1958 tarihinde yerine gelmiş ve Mahkeme de ancak 21/01/1959 tarihinden itibaren işlerlik kazanmıştır.

İŞLEV isim

~ **görmek**• Bu anlamlarda, Reformizm için "beceri" ancak ve ancak daha iyi bir yer edinme anlamında işlev görmektedir.

Didaktik ~ üstlenmek• Batı'da anıtsal resim, Papa I. Gregory'nin öğretisi doğrultusunda, hep "okur-yazar olmayanların İncil'i" olarak algılanmış ve bu anlamda didaktik bir işlev üstlenmiştir.

~**[İ]ni sürdürmek**• Okullarda geleneksel yönetim yapıları hâlâ işlevini sürdürmektedir.

~[İ]ni kaybetmek, yitirmek• Bir zaman için doğru ve yeterli olan kurallar, belirli bir zaman sonra işlevini kaybetmiş olabilir, hatta gereksiz bile olabilir.

İŞLEVSELLİK isim

~ **yüklemek**• Çünkü bu, iki devlet de ekonomi ve sosyal düzlemde son derece önemli benzerlikler taşımakta, dünya burjuvazisinin ulussuzlaşma aşamasında önemli benzerlikler kaynaştırıcı bir işlevsellik yüklenmektedir.

~ **taşı[ma]mak**• Bir işlevsellik taşıyor.

~[İ]ni korumak• Ocaklar geçmişten günümüze işlevselliğini korumaktadır.

İŞSİZLİK isim

~**ten kırılmak**• Oysa memleket işsizlikten kırılıyor.

~**ten gebermek**• Gözlerini tavana doğru dikip ellerini iki yana açarak, fesuphanallah, işsizlikten gebermedin ya be adam, maaşın tıkr tıkr işliyor nasılsa, daha ne istiyorsun Allah'tan, belanı mı, demişler.

~ **doğurmak**• Onlar da ucuz emek ile rekabetin ücret eşitsizlikleri ve işsizlik doğurduğundan yakınıyorlar.

~ **patlamak**• Mark değer kaybetmiş, hayat pahalılaşmış, işsizlik patlamıştı.

~ **yükselmek**• Görüldüğü gibi, İngiltere ve Almanya'da işsizlik sigortasının gelişim seyirinde ortak olan noktayı, işsizliğin yükseldiği kriz dönemlerinde işsizlik sigortasının çöküntüye uğraması oluşturmaktadır.

İŞTAH isim

~ **kabartmak**• 250 MİLYAR DOLARLIK HACMİ VAR İslami finans iştah kabartıyor Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, ~ı kaçmak: Aniden bütün iştahım kaçmıştı.

~{I} **kesilmek**• Doktor muayenesine gitmek için aldığı her randevunun ardından korkudan iştahı kesiliyor, gece uykuları kaçırıyordu.

~ı **kesmek**• Sigara iştahı keser.

~{I}ni **kaçırmak**• Ucuz bir dönercide personeli tarafından görülmesi Hasan Ali'nin iştahını kaçırılmıştı.

~{I} **kal[ma]mak**• Ama kimsede iştah kalmamış gibiydi.

~{I} açılmak• Korkusu geçmiş, iştahı açılmıştı.

~ duymak• Renginin sararıp, dermanının kesilmesine; midesinin bulanmasına ve şiddetli baş ağrısına rağmen yine de yemeğe iştah duymuyordu.

~{I}nı kapatmak• Gelen mesaj iştahımı kapatmıştı.

{I} kaçmak• "Bitiremedim," diyor, "iştahım kaçtı, tılandım."

~ açmak• Taptaze kirazlar, erikler, kaysılar, yenidünyalar, önce renkleriyle, sonra kokularıyla hepsinin iştahını açtı.

İTAAT isim

~ göstermek• Buna karşılık itaat gösterilen kimseler de itaat edenleri korurlar, onlardan sorumludurlar.

Kanunlara ~i zayıflatmak• Aynı zamanda kanunlara itaati zayıflattı, dirlik ve düzeni bozdu.

İTHALAT isim

~ı patlatmak• Yatırımlar da ithalatı patlatıyor Türkiye'nin ihracatta olduğu gibi yatırımlarda da ithalata olan yüksek bağımlılığı sürüyor.

~ı kısmak• Eğer ithalatımızı kısmayıp ihracatımızı teşvik ettiysek, bu sefer de ihracat rakiplerimiz bundan zarar görecek ve onların ödemeler bilançoları açık vermeye başlayacaktır.

İTİBAR isim

~{I}nı kaybetmek, yitirmek• Mesela Buşito (Cengaverin Yolu) inancındaki bir Japon, itibarını kaybettiği zaman özel bir meditasyonla hazırlandıktan sonra, özel bir palayla tek hamlede karın ve göğüs boşluklarını berhava ederek ölür!

~{I}nı zedelemek• "Ortak görüşümüz" NTV'nin haberine göre, geçen hafta yapılan görüşmede Özkök Erdoğan'a "Bu olay Silahlı Kuvvetler'in halkın gözündeki itibarını zedelemeye dönük bir girişimdir.

~{I} sarsılmak• Nispeten üretici konumdan tüketici pozisyonuna geçmesiyle toplumsal itibarı sarsılmıştır.

~{I}nı lekelemek• İsmimi, itibarımı lekelediğin yetmedi mi?

~ **görmek**• Bu ise, Hume'un tasvir ettiği gibi, zinanın her çeşidinin en yüksek itibar gördüğü; yakın arkadaşının hanımını metres olarak seçen tahsilli insanlara

İTİMAT isim

~ **vermek**• Tarihi kıskırtan asil elleri sahnenin önünde duran güvenlik görevlilerine Tanrısal bir itimat veriyordu.

~ **sarsılmak**• Böylece kolay kolay zayıf tarafını göstermez; eğer zayıf tarafını belli etme sık sık meydana gelirse itimat sarsılır; bu son derece tehlikelidir.

İTİMATSIZLIK isim

~ **göstermek**• Beyine herhangi bir mevzûda fikir ve tavsiyede bulunurken ona hürmetin dışına çıkmamalı, ona itimatsızlık göstermemeli veya ona nasihat vermek tavrına girmemelidir.

~ **uyandırmak**• Bu projeden Almanlar vasıtasıyla haberdar olan Osmanlı Hükümeti, bu teşebbüsün Türk kamuoyunda Rusya'ya karşı itimatsızlık uyandıracığını ve ıslahat programının tatbikinin Osmanlı Hükümeti'ne bırakılmasının da iyi olacağını bildirdi.

İTİNA isim

~ **göstermek**• Eski insanlar namazlarını vaktinde ve bilhassa cemaatle kılmaya dikkat ve itina gösterirlerdi.

İTTİFAK isim

~ **kurmak**• Ordusunu güçlendirmek isteyen Roma Gotları kendi saflarına katmak istedi ancak Roma komutanlarının yolsuzluklarına isyan eden Gotlar karışıklık çıkardılar ve Hunlar ile ittifak kurdular.

~ **a varmak**• Belki de, önümüzdeki birkaç gün içinde Malta sahillerinde gerçekleştirilecek plan Bush-Gorbaçev zirvesinde bu konuda ittifaka varılacaktır.

İVME isim

~ **kazanmak**• Bu durumda pek tabii Anadolu sermayesi önemli bir ivme kazandı ve bizim Selanik grubu da doğal olarak ve anlaşılır bir şekilde, fonksiyonunu tamamlamış oldu.

~ **vermek**• Kendime bir ivme verip, bu bitmek bilmez akışı durdurabilmek için, son zamanlarda üzerinde akıl yürütüp durduğum kimlikler meselesini zihnimde yeniden canlandırmaya çalıştım.

~ **sergilemek**• Türk-ABD ilişkileri Irak savaşının başından itibaren aşağı doğru bir ivme sergiliyordu.

İYİMSERLİK isim

~ **aşlamak**• Güneş-Jüpiter karşıtlığı bize iyimserlik aşılarken, daha önce yapmadığımız işler için cesaret verecek.

~ **taşımak**• GARSON DEVLETEN, PATRON DEVLETE Liberalizm, yola çıkarken büyük bir iyimserlik taşıyordu.

~ **göstermek**• Buradan kurtulmanın en kısa yolunun çok iyi, çok yumuşak davranmak olduğunu, her sorulda hiçbir şeyden yakınmamak olduğunu, uysallıkla iyimserlik göstermek gerektiğini biliyorum.

İZAH isim

~ **a kalkışmak**• Zira onlar, hadiseye kendi zihni yapılarıyla bakmış, bu anlayışlar arasındaki benzerlikten yola çıkarak tasavvufu kendi terimleriyle izaha kalkışmışlardır.

~ **getirmek**• Henüz bir izah getirilememiş olsa bile irisin her bölgesi belli bir organa tekabül eder" demektedir.

İZAHAT isim

~ **vermek**• "Refet Bey bana İttihat ve Terakki Cemiyeti hakkında izahat verdi.

~ **ta bulunmak**• Sonra da "Bak Nasreddin" dedi, "milattan önce 585 yılının 28 Mayıs gününde güneş tutulacak, bunu hesapladım" diye izahatta bulundu ve ardından bilmezmiş gibi sordu:

~ **almak**• İstasyon'a gidip, kendisini istikbal edelim; belki kendisinden, biraz izahat alırız."

İZDİHAM isim

~ **yaşamak**• Yeni yılın ilk dakikalarının ardından vatandaşların meydana ayrılması sırasında kısa süreli izdiham yaşandı.

~ **yaratmak**• Refet Paşa filmi, günün duygularına da hitap ettiğinden büyük izdiham yaratır.

~ **çıkmaq**• ArabNews'in haberine göre, bir hayırsever, bir park yerinde yardım dağıtırken izdiham çıktı.

İZDİVAÇ isim

~**tan soğutmak**• İşte tüm bunlar Ayla Hanım ile Ali Bey'i böyle bir izdivaçtan soğutmuştu.

İZİN isim

~ **vermek**• Annem izin vermedi.

~ **almak**• Bu anlaşmaya göre Apacheler'i takip eden her iki devletin askerleri birbirlerinden izin almaksızın sınırı geçebileceklerdir.

~**e gelmek**• Dut ağacının altındaki peykede nargile fokurdatan baba, gidip gelen karısına kızlarına bakarken, sevinçten gözleri ışıyordu; çünkü polis olan oğlu izne geliyordu.

~**e çıkmak, ayrılmak**• İzne çıkarsam o yazıyı yazamayacaktım.

~ **istemek**• İki ay çok sıkı tempoda bir çalışmayla geçiyor, Komutan'dan artık ayrılma izni istiyorum.

İZLENİM isim

~ **vermek**• Bu Günlük sayesinde şimdiki zamanla geçmiş zamanda anlatılan bir olay, sanki şimdi cereyan ediyormuş gibi bir izlenim verir.

~ **bırakmak**• Asım, halası ile eniştesi üzerinde iyi bir izlenim bırakır.

~**e kapılmak**• Ancak yine de sinemasındaki noksanları başka filmlerle kapatmaya çalışıyor gibi bir izlenime kapıldım.

~**{İ}ni aktarmak**• Bu nedenle ancak o zamandan şu ana kadar olan izlenimlerimizi aktarabilirim.

~ **uyandırmak**• Simsiyah gözler, yataktan kalktığı gibi evden çıktığı izlenimini uyandıran kısa siyah saçlar, ayakkabılarının görünmesine engel olacak uzunlukta siyah dar bir etek, üstten iki düğmesi açık beyaz bir gömlek, takı olarak sadece saat.

İZLEYİCİ *isim*

~**ye aktarmak**• Onun oyun kişileri haksızlığa karşı zafer kazanamamasalar da insanca değerler için savaşımlar vermek gerektiği inancını ve umudun her zaman olduğu görüşünü izleyiciye aktarırlar.

~**[ler]{İ}ni yitirmek, kaybetmek**• Tiyatro konulu toplantılarda iktidardan alınan bu küçük payı "demokratik kazanım" ilan etmekten geri durmayan bu topluluklar, süreç içinde izleyicilerini yitirdiler.

İZZET *isim*

~**{İ}ni zedelemek**• Muhtaçların gönüllerini birer yaralı kuş gibi görürler ve izzetlerini zedelememeye dikkat ederlerdi.

JEST

~ **yapmak**• Eh, işte gördün mü bak, gibisinden bir jest yaptı adam.

JETON

~ **atmak**• Atıf Beyin belediyede bir tanıdığı varmış, daha doğrusu oğlunun akkadaşı, ona telefon ettik ufak jeton atarak genel telefona.

JÜRİ

~**yi etkilemek**• Finalistler, bilgisayarda hazırladıkları ilgi çekici sunumlarla jüriyi etkilemeye çalıştı.

KABAHAT *isim*

~ **bulmak**• Sonunda, sokaktaki adama kabahat bulacaklar. Ama, bütün dertler idaresizlikten başlıyor.

KABİLİYET *isim*

~**{İ}ni kaybetmek, yitirmek**• Devamlı yüksek ökçeli ayakkabı giyilmesi ile bu tendonun boyu kısalır ve sonuç olarak ayak uyum kabiliyetini kaybederek normal yürüyüş şekli değişerek kişi katı,

KABİNE *isim*

~**yi toplamak**• Morales kabineyi topladı.

~**ye girmek**• Enver Paşa ve Cemal Bey kabineye girdi.

KABİR isim

~e **girmek**• Biz nasıl olsa ölüp dünya zindanından kurtulacak ve cennete açılan bir kapı hükmündeki kabre girecektik.

~e **koymak**• Resûlüllah Aleyhisselam, Abdullah'la Hamza'yı yan yana bir kabre koyduktan sonra ellerini açıp dua etti:

KABUK isim

~{U}na **çekilmek**• Dış işleri bu güç karşısında kendi kabuğuna çekilmiş gözükmetedir.

~ **bağlamak**• Yara kabuk bağlar ve iyileştikten sonra yerinde bir iz kalır.

KABUL isim

~ **görmek**• Bunun için ilk başta OTP'nın, tüm üyelerce kabul gören temel ilke ve hedefleri tanımlanacaktır.

KABUS isim

~ **görmek**• Öncesinde korkutucu düşler, kabuslar gördüm bir süre.

KADEH isim

Üç, beş ~ **atmak**• Kendimi koşuya saldıgım bir mevsimdir Yağmur beni kovalar, nen yüzümü yıkarım Kirliyim, arınmam, üç beş kadeh atarım Üstüne de bir cigara yakardım, ben adam olsam.

İki ~ **parlatmak**• Tunalı Hilmi Bey yatakhaneye gelmeden önce, içki yasağına rağmen harıl harıl çalışan Dayko'nun dükkânına uğrayıp iki kadeh parlatmıştı, köpürdü:

KADRO isim

~ya **girmek**• Sanırım yakında kadroya girip para da alacak.

~ya **almak**• Behçet Bey'i 1933 üniversite reformunda tekrar Edebiyat Fakültesi'nde kadroya almıyorlar.

~ **açmak**• Örneğin, İngilizler Dover yamaçlarından dürbünle Manş'ı gözleyip Napolyon'un beklenen istilasını görünce çanla alarm vermek için bir kadro açmışlardı.

KADEME isim

~ **almak** • Ben 6 yılda bir kademe almışım, okuldaki başarılarım hepsi ortada...

~ **atlamak** • Ve sizden istenen, duyuş ve tefekkürde bir kademe daha atlayarak elinizden akıp gidiveren o nimetin ardından eyvahlar savurarak suçlu aramanız değil,

KADER isim

~**i paylaşmak**• Ondandır ki; emin olun dünyada bir çok insan sizinle aynı kaderi paylaşıyor...

~**{İ}ni çizmek**• 12 Eylül 1980 tarihinde doğmuş olmak Deniz'in bütün kaderini çizecektir.

~**i zorlamak**• • Ama bahçemizde bu işleri doğaya bırakmak biraz kaderi zorlamak olmaz mı? **KAFA** isim

~**yı takmak**• İşte ben en çok bu yalanlara kafayı takmış durumdayım.

~**{İ}ni toparlamak**• "Kafamı toparlamak için oynuyorum, beni dinlendiriyor.

~**dan atmak**• Mutlaka bu Atıf Beyin konuştuğu kişi ilgili birimde değildi, tuttu kafadan attı.

~ **geçirmek**• Genç adam acıyla bükülürken karşısına çıkan bir başkasına kafayı geçirdi.

~**dan geçirmek**• Kapının ziline basmadan ne yapacaklarını tekrar kafasından geçirdi ve zile bastı.

~**{I}na kakmak**• İncir çekirdeğini doldurmayan şeyleri ballandırarak anlatanlar bir de dann efekti eşliğinde erkek sunucunun gür sesiyle kelime kelime kafanıza kakıyor.

~ **bulandırmak**• Eski defterleri yeniden açıp kafa bulandırmak niyetinde değilim.

KAĞIT isim

~**[lar]a dalmak**• Sema yeniden kağıtlara dalmıştı.

KAHIR isim

~**{I}ndan ölmek**• Kız birkaç ay sonra kahrından ölmüş...

~**{I}ni çekmek**• Valla zor bu yaşta devlet kapısının kahrını çekmek.

KAHKAHA isim

~ **atmak**• Demirel'in neşesi yerindeydi, kakhaha attı.

~ **patlatmak**• Jack Nicholson, aniden bir kakhaha patlattı.

~ **koyvermek**• Sonra garip, küçük bir gülümseyişle bana baktı, duygulu, insancıl bir kakhaha koyverdi.

~ **yükselmek**• Bu sözleri duyunca o korkunç adamdan koca bir kakhaha yükseldi.

~ **kopmak**• Sınıfta tüm kampüsü yerinden oynatacak bir kakhaha koptu.

~**yı basmak**• Tırtır yazdıklarını yüksek sesle okurken gözü birden Kıymık'a takıldı ve kakhahayı bastı.

~**dan kırılmak**• Emel kakhahadan kırılıyor.

~ **ya boğmak**• Reco, arkadaşının deniz kenarındaki dans eden evinden uçuran espriler patlatıp ortalığı kakhahaya boğuyordu.

~**[lar] savurmak**• Yine de mutluydu, yürüyüşe katılmıştı, Berlin'den kalkıp Frankfurt'a gelmişti, arkadaşlarıyla şakalaşiyor, kakhahalar savuruyordu.

KAHPELİK isim

~ **beklemek**• Dışarı çıktığımda büyük bir kahpelik bekliyordu beni.

KAHRAMANLIK isim

~ **göstermek**• Hatta, hikayenin sonunda gereken uzlaşmanın sağlanması için, bu anti kahraman, kendisinden beklenmeyecek bir kahramanlık gösterir.

KAHVE isim

~ **çekmek**• Şimdi bir de bu kahveyi çekmesi gerekiyordu, ama kahve değirmeninin nerede olduğunu bilmediği gibi bulacağını da sanmıyordu.

~**ye dayana[ma]mak**• Kahve mi dediniz, kahveye dayanamam!

~ **kaynatmak**• KADIN: Ne yapacak? Kahve kaynatıyor. ADAM: Hepi topu o kadar mı?

KALEM isim

~**{İ}nden aktarmak**• Sonrasını babası Halid Ziya Uşaklıgil'in kaleminden aktarıyorum.

KALIP isim

~{I}na tükürmek• Geçen gün televizyonlarda "valilerin kalıplarına tüküreyim" diye bağırın "Tekgıda-İş Genel Başkanının çocuk versiyonu" da bir daha ekranlara çıkartılmasın.

~a sokmak• Çocukları belirli bir kalıba sokmak, bu ana-baba için, çocuğun kendi olarak gelişmesinden daha önemlidir.

~{I}na uydurmak• Dağlarda, kırlarda başına buyruk yaşayan efeler hiç bir disiplin kuralına ve kalıbına uydurmak mümkün değildi.

KALORİ isim

~ yakılmak• Bir kilometre yürümekle ne kadar kalori yakılır?

~ yakmak, harcamak• Daha az kalori yakmak ise kilo kaybetmeyi zorlaştıran başlıca etkenlerden birisi olduğuna göre, rejim, istenilenin tam tersi sonuç vermiş olacaktır.

~ içermek, bulunmak• 1 orta boy (100 gr) şeftali 7 kalori, 1 top meyveli dondurma yaklaşık 60 kalori içeriyor.

~ saymak• Bunu yapmak için her gün kalori saymak ve yemek tartmak gereksiz ve sıkıcı olur.

~ almak• Eti-Form'da ise kaç kalori aldığınızı ve besin değerlerini ambalajda görebiliyorsunuz.

~ vermek• Alkollü içkiler vücuda ne miktarda dahil olursa, ne miktarda kalori verirse, o miktarda da vücut hücrelerine zarar vermektedir.

KALP isim

~{İ} sıkışmak• Sahi, ya babam duyarsa şubeye getirildiğimi, yandım o zaman, kalbim sıkışıyor, nefesim daralıyor, ateş başıma çıkıyor.

~ kırmak• Bir an için nefesine uyup onların kalbini kırma.

~{İ} katılaşmak• "İyi orunlara geçme tutkusu ise zihni bulandırır, kalbi katılaştırır, insanı ikiyüzlülüğe götürür.

~{İ} kırılmak• Böylece ne gençlerin, ne de annelerin kalpleri kırılır.

~**i güçlendirmek, kuvvetlendirmek**• Spor ve bilinçli egzersiz kalbi güçlendirir, solunumu düzenler ve kan dolaşımını düzene sokar.

~**{İ} dayanmak**• Gol sevincine kalbi dayanmadı.

~**{İ}nde yaşamak**• Sen ölmedin Müjde kalbimizde yaşıyorsun.

~**{İ}ne gömmek**• Biz, geçmişte ne varsa güzel olan, yanımıza aldık, kalbimize gömdük.

~**{İ} yumşamak**• O anda Karanlık'ın olduğu yerdeki gece de sabah olmaya başlamış ve Karanlık'ın kalbi yumuşamış.

~**{İ} ağrımak**• "Kalbim ağrıyor! Ben çok üzgünüm küçüğüm.

~**{İ} durmak**• Fatma Hanım'ın nefesi sıklaşıyor, kalbi duracak gibi oluyordu.

~**{İ}ni titretmek**• Bir "Allah" sözü kalblerimizi titretir, kendinden geçirir ve İsm-i Azamın verdiği aşktan kalblerimiz şevk ü târâbla Mevleviler gibi felek felek dönerdi ufuklarda.

~**{İ} acımak**• Fikrim acıyor ayrıca, kalbim acıyor...

~**{İ} sızlamak**• Ö'elün, oğulları arasında patlayan kavgalardan ve Cengiz'in biraz evvel Kasar'a mirasından bırakmış olduğu hisseyi geri almış olmasından kalbi sızlayarak ve kanayarak öldü.

~ **çalmak**• Yakın dostları Ayten Alpman ve Gönül Yazar'ın "Camel" diye kodladıkları ve bu kelimenin çağrıştırdığı Türkçe isme sahip bir bey, kalbini çalıyor Şeneş'in.

~**{İ} çarpmak**• Yanakçıkları ateş gibi olmuştu, kalbi çarpıyordu ve heyecandan elleri terlemişti.

~**den vurulmak**• 11 yaşındaki Filistinli bir çocuk kalbinden vuruldu.

KAMPANYA isim

~ **yürütmek**• Genelevler, meyhaneler, diskoteklerde de kampanya yürütüyor RP'liler.

~ **düzenlemek**• En akılda kalan eylemlerinden birisi; o sıralarda üniversitelerde yeni konulmuş harç sistemine karşı kampanya düzenleyerek bildirimler yayınlamasıydı.

~ **sürmek**• Üster'in "karakolların maviye boyanması" ve "siyaha hayır" kampanyaları sürüyor.

KAMP isim

~ **kurmak**• Maho'nun vadinin girişine kamp kurduğunu söyledi.

KAMUOYU isim

~ **yaratmak**• Kamuoyu yaratmak için devlet tüm araçlarını seferber etmeye karar vermişti.

~**nu oyalamak**• Operasyonun dolaylı amacı ise, kamuoyunu oyalamak, şoven duyguları cilalamak ve yeni saldırılar için "vatan elden gidiyor, fedakârlığın lafı mı olur" edebiyatına olanak yaratmaktı.

~**na aksetmek**• N. Üruğ, yolsuzlukları kamuoyuna aksetmiş olan Şükrü Balcı'ya ve eski İstanbul Blg.

KAN isim

~ **akıtmak**• Nusret Şakir'in gözlerine baktı; Namlı'nın yüreğindeki camlar bir ok gibi o gözlerin bebeklerine batmış ve korkak bir yüreğin kanını akıtmıştı.

~**{I}nı dondurmak**• Annesinin sözleri orada bulunan herkesin kanını dondurmıştı.

Şehitlerin ~ında boğulmak• Boğaz'ın çılgın sularından kurtulanlar, şehitlerin kanında boğulurlar.

~**a karışmak**• Belki virüs çoktan kanına karışmıştı!

Aybaşı ~ını söktürmek• Aybaşı kanını söktürür ve aybaşı kanamalarının normal olmasını sağlar.

~ **alınmak**• Kanlar alındıktan sonra testler yapılmış ve bir de görülmüş ki öğrencilerin yüzde 20'si HIV-pozitif.

~**{I}nı taşımak**• Dökeceğimiz kanlara iştirak edecek, bayrağımıza taç giydirecek, Âli Osman'ın kanını taşır, Orhan'ın, Ertuğrul'un bir oğlunu gönderiniz..."

~ **vermek**• Aşkına karşı, kanını veriyor.

KANAT isim

~ **vurmak**• Uzaklarda bir çift arı şahini havalanıp göz alıcı renkleriyle kanat vuruyor.

~ **çırpmak**• Çocuklar üşüyor, martılar gri gökyüzüne doğru kanat çırpıyordu...

~ **açmak**• Küçük Kız'ın evlerinin üstünden geçerek, vadi içine doğru kanat açtılar.

~ **takmak**• Güzel bir bisiklet Üstüne kurulunca afili afili Rüzgârdan kanat takıyorum Çın çın ötüyor zili Uçar gibi geçtiğim yerlere Dönüp şöyle bir bakıyorum.

KANI isim

~ **uyandırmak**• Bilmem sizde ne gibi bir kanı uyandırdı bu şiir!

KANUN isim

~ **çıkarmak**• KHK'lerle ortaya çıkan boşluğu gidermek üzere dört önemli Kanun çıkarılmıştır.

~ **u çiğnemek**• Anarşi hüküm sürerken kanunları çiğnemek kanun oluyor!

KAPARO isim

~ **yatırmak**• Hüseyin'in dediğine göre gümrükteki araçlar için birçok kişi kaparo yatırıp talip olmuş, ancak teslimat gerçekleşmeyince vazgeçmişti.

~ **vermek**• Sarı Avni daha önce de 35 milyon lira kapora vermişti.

KAPI isim

~ **çalmak**• Program bittikten sonra, gece saat üçte kapı çaldı...

~ **da dikilmek**• Mum gibi beyaz suratıyla Rafael de kapıda dikiliyordu.

~ **açmak**• Tehditler kapı açmak için doğru yöntem değildir.

~ **da beklemek**• Artık kimse kapıda beklemeyecek!

KAPİTALİZM isim

~ **çökmek**• "Bunalım derinleşiyor, çelişkiler had safhada, kapitalizm çöküyor..."

KAPLAN isim

~ **kesilmek**• Sıkıştı mı, ya kaplan kesilir, üstüne sıçrar; ya da boynunu büker, umarsız bakar.

KAPRİS isim

~ **çekmek**• Dünyanın en iyi 1000 şefi arasında olan Massimo, star kaprisi çekmekten yorulunca da Bice'nin teklifini kabul etmiş.

KÂR isim

~ **sağlamak**• Şirkete 400 bin lira net kâr sağladım.

~ **koymak**• Üretilen malı üzerine kâr koyarak satarlar ve elde ettikleri parayla daha çok insan tutarlar.

~ **getirmek**• Cumhuriyet yüzde 7.77 2006 yılını 193 YTL'den kapatan Cumhuriyet altını ise 208 YTL'ye çıkararak yatırımcısına yüzde 7.77'lik bir kâr getirdi.

KARGAŞA isim

~ **yaşanmak**• Ancak bugün insan kaynaklarının yönetimi kavramının tanımlanmasında kargaşa yaşanmaktadır.

~ **yaratmak**• Bu adların yerleşmelerde halen yaşatılmış olması da bir başka kavramsal kargaşa yaratmaktadır.

~**dan faydalanmak, yararlanmak**• Bizanslılar da kargaşadan faydalanarak, Hun ve Got ayırt etmeden, hepsini kılıçtan geçirdiler.

~ **çıkarmak**• Ancak, ÖSYS kaldırılıp ortada sadece ÖSS kalınca omuz silkilip geçilemeyecek kavram kargaşaları çıktı.

Kavram ~sı yaşamak• Resmi ideolojinin dışına çıktığımız zaman kavram kargaşası yaşıyoruz.

~ **doğmak**• Yoksa birisinin "görmek" dediği olguyu bir diğeri göz ile hiç ilgisi olmayan mesela "acı" gibi anlasaydı hemen kargaşa doğar ve insanlar birbirlerini anlamadıklarını derhal anarlardı.

KARAKOL isim

~ **basılmak**• Onlar da birkaç gün evvel bir karakol basmışlardı.

~**a dalmak**• Elimde üç kitabımla karakola daldım.

~**a almak**• Beni ve çocuklarımı, apar topar bizi karakola aldılar, resmi polis aldı.

~**da bitmek**• • Prens av merakı karakolda bitti.

KARAMSARLIK isim

~**a kapılmak**• Özgüvenimi yitiriyor, karamsarlığa kapılıyor, giderek obsesif bir kişiliğe dönüşüyordum.

~ **çökmek**• Ara sıra, güfteye uygun notalar bulamadığında veya ahengi tam tutturamadığında, ritim biraz bozuluyor ve yüreğine bir karamsarlık çöküyordu...

~**a sürüklemek**• Geleceği görmeye çalışmaksa insanı karamsarlığa sürüklüyor.

~**a düşmek**• Bunları yeni yaratılan mekânlarla, özellikle toplu konutlarla karşılaştırdığımda karamsarlığa düşmemek olanaksız.

KARANLIK isim

~ **çökmek**• Akşam karanlığı çökerken onlar rengarenk çiçeklerle bezeli kocaman bir bahçeden geçiyorlardı.

Akşam ~ına gömülmek• Bir an, bütün sokak ışık seline kapıldı, evler beyaza kesti, derken ışığın göğe doğru ağıdığını, mahallenin eski karanlığına gömüldüğünü gördüm.

Akşam ~ı bastırmak• Akşam karanlığı bastırdığında anlaşmışlardı.

Gecenin ~ına karışmak• Deniz Kurdu, Ambarlı Limanı'ndan hızla uzaklaşarak gecenin karanlığına karışmıştı.

KARANTİNA isim

~**ya almak**• Karantinaya alınmış öğeler bilgisayarınız için tehdit oluşturmaz ve tekrar geri alınabilir.

~**yı kaldırmak**• Dr. Nikol'ün yaptığı araştırmalar sonucunda, Yoda Avayo'nun kesinlikle veba olmadığı, halkın telaş duymasına gerek kalmadığı ve karantinaların kaldırılması gerektiği belirtilmektedir.

KARAR isim

~ **vermek**• İçindeki hapisneden çıkmaya karar verdi...

~ **almak** • Mintzberg'e göre, yöneticinin karar almaya ilişkin rolleri dört grupta toplanabilir.

~**{I}ndan dönmek**• Başbakan Bülent Ecevit'in liderler zirvesinden çıkan 3 Kasım'daki seçim kararından dönmeye çalışması, piyasaları tedirgin etti.

~**a bağlamak**• Bu husus Üst Kurul tarafından resen veya yapılacak müracaatın değerlendirilmesi sonunda karara bağlanır.

~ **kılmak**• Bütün bu olan bitenden sonra, oğlan yine taksi şoförlüğünde karar kıldı.

KARARLILIK isim

~ **göstermek**• Bu yüzden Doğa'nın yasaları zaman ve mekanda kararlılık gösterdiği, bilimsel düzeltmeler, gelişmeler dışında, çok az değişikliğe uğradığı halde, toplumsal yasalar toplumdan topluma, ve zaman içinde büyük değişimler, çelişkiler gösteriyordu.

~**{I}nı sürdürmek, korumak**• Türkiye bu konudaki kararlılığını sürdürecektir.

~**{I}nı vurgulamak**• Daha sonra Dışişleri Bakanlığı'nda gerçekleşen heyetler arası görüşmeleri izleyen basın toplantısında Papandreu ile Yakış, Türk-Yunan diyalogunun sürdürülmesi kararlılığını vurguladı.

KARARSIZLIK isim

~ **yaşamak**• Sarı-Kırmızılı yönetim bu sezon beklenen performansı gösteremeyen kaleci Mondragon ile yola devam etme konusunda büyük bir kararsızlık yaşıyor.

~ **geçirmek**• O noktada anlık bir kararsızlık geçirdi.

KARMAŞA isim

~ **yaşamak**• Kışlaya gelip, teslim olduğunda, korkunç bir karmaşa yaşar.

~ **yaratmak**• Beyinsel anlamda doyum vermez, vücutsal anlamda sentetik ve nevrotik bir karmaşa yaratır.

KARNE isim

~ **almak**• Her yıl iyi bir karne aldığımda annemler "Görevin bu senin!" derler.

~**ye bağlamak**• Bir de galiba o sıralarda ekmek karneye bağlanmıştı.

~ **dağıtmak**• İki hafta sonra karneler dağıtıldı ve okul yaz tatiline girdi.

KARŞILIK isim

~ **vermek**• Buna katılıyor musunuz?" sorusuna Adalet Bakanı şu karşılığı verdi: "O görüşte olanlara da saygı duyuyorum.

~ **gelmek**• Eşitlikteki u ekonometrik tahminlerdeki hata terimine karşılık gelmektedir.

~ **ala[ma]mak**• Beni rahatlatmak için sorular soruyor, karşılık alamayınca tekrar kendisi cevaplıyordu.

~ **bulmak**• Prof. Dr. Hamza Zülfikar, bilgisayarın beraberinde getirdiği yüzlerce kelimeye Türkçe karşılık bulunması gerektiğini belirtiyor.

KART isim

Kimlik ~ı çıkmak• Vedat Aydın'ın üzerinden kimlik kartı çıkmamıştı.

{I}nı tanı[ma]mak• Ancak program kurulu decoder kartını tanımıyor.

Kredi ~ı vermek• Şimdi bankalar gençler parasını çok harcasın diye kredi kartı veriyor.

KARTPOSTAL isim

~ **almak**• Kartpostallarını alıyorum.

~ **yollamak**• Birkaç kelimelik kartpostal yollamak, seni yalnız tatmin etmemle kalmaz, aynı zamanda hayrete düşürürdü.

~ **ı andırmak**• Kıvrık sarı saçları, iri mavi gözleri, kalkık bir burun ve küçük kırmızı dudaklarıyla bir kartpostalı andıran bebek, kadının şimdiye kadar gördüğü en cana yakın kız çocuğuydu.

KASET isim

~ **{İ} çıkmak**• Enteresan gelmedi bana ancak beni en çok şaşırtan şey; insanların, daha kaseti çıkmadan Mirkelam'ı çok müthiş bulmaları.

~ **doldurmak**• Hatta acaip "yoğun" çalışmalar yaparak, e-artık bir de kaset doldururdum.

~ **hazırlamak**• "Çamur" filminde birlikte çalıştığımız görüntü yönetmeni Feza Çaldıran'la birlikte stüdyo kirayıp bir kaset hazırladık.

~ **çıkartmak**• Şimdi, hayatımda yeni fırsatlar çıktı; şimdi bir kaset çıkartıyorum acaba diyorum da şöhret olduğumda acaba şöhret insanı değiştirebiliyor mu diye düşünüyorum.

KASKET isim

~ **takmak**• Başına evin içindeyken de çıkarmadığı bir kasket takmıştı.

KASIRGA isim

~ **patlamak**• Kasırğa patlıyor, kanatlarını kırıp bataklığa atıyor: Çırpınıyor...

KASIT isim

~**{I}nı aşmak**• (Kastını aşan ifadelerim için afvımı talep ediyorum, imzâ yerine...)

KASK isim

~ **takmak**• Çantamı koltuğun altındaki bagaja koyup kafama yedek kaskı taktım, böyle bacaklarımı açarak Patrick'in arkasına yerleştirdim ve hareket ettik.

KASVET isim

~**i dağıtmak**• Komiler, barmen, bar sahibi, kasveti dağıtmak için eğlence bekleyen, eğlence dilenen ilk müşteriler...

~ **vermek**• Yaşadığımız günler, afrodizyak, ve melatonizyak köşe yazarları ve yorumcular dışında herkese kasvet veriyor.

KAŞ isim

~**{I}nı kaldırmak**• Saçını yüzünün yanık tarafına bıraktı, parmağını tükürükleyip kaşını kaldırdı.

~**{I} kalkmak**• İbrahim'in kaşları kalktı.

~ **çatmak**• Kaşlarını çatarak askerlerine sert sert baktı.

KAŞIK isim

~ **sallamak**• İkizler burunlarını kıvrıp çorbaya kaşık sallarken, çocukça bir merakla sordu biri.

KAŞINTI isim

~ **tutmak**• Ay kaşintı tuttu.

KAT isim

İki ~ **çıkamak**• Bir koşu iki kat çıkıp, orta bölümün idare odasına daldım.

Rakamı iki ~**ına çıkarmak**• Bu yıl bu rakamı en az iki katına çıkarmayı planlıyorlar.

Altıncı ~**ta oturmak**• Söylemeye gerek yok, altıncı katta oturuyorum.

Beşinci ~a çıkarmak• Görevli polisler Festus'u beşinci kata çıkardı.

Beş ~ını geçmek• Banka, ödenmiş sermaye ve yedek akçelerinin 5 katını geçmemek üzere 120 gün ve 9 ay vadeli senetlerle devlet iç borçlanma belgelerini ve öz sermayeleri 500 milyon lirayı aşan anonim ortaklıkların kayıtlı tahvillerini alıp satabilir.

~ **attırmak**• Üçü de farklı tekniklerle çalışıyor, üçü de internete erişim hızını on kat artırıyor.

~**a ulaşmak, varmak**• Hızla merdivenlerden çıkıp üçüncü kata ulaştı.

~ **düşmek**• Lokanta, otel, ulaştırma ve mali kurumlarda bu farklılık 1.6 katına düşmektedir.

~ **büyüme**• İthalat rakamları ise 1999 yılı için 348 milyon dolar olurken, 2000'de yaklaşık iki kat büyüyerek 601 milyon dolara ulaştı.

Devlet ~ına yükselmek• Bu yanlış uygulama bugün Susurluk Zirvesi'nde "devlet katına" yükselmiştir.

KATKI isim

~**da bulunmak**• Vakıf, her yıl üniversite öğrencilerine katkıda bulunmak amacıyla burs veriyor.

~ **sağlamak**• Bu isimler birkaç örneklendirme ile sebep ve sonuç ilişkisinin kurulmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

KATEGORİ isim

~**ye girmek**• 960'lar öncesi ABD'nin kimi eyaletleri de bu kategoriye girer.

KATILIM isim

~ **sağlamak**• Kurullara valilerin başkanlık yapmaları ve valilik yönetiminden katılım sağlanması nedeniyle kurulların bağımsızlığı tereddüt yaratmaktadır.

KATLIAM isim

~**a girişmek**• Nitekim, Yunanistan kuvvetleri İzmir'e çıkar çıkmaz Türklere karşı büyük bir katliama girişmişlerdir.

~**a uğramak**• Fransa, İspanya, Portekiz, Polonya, Almanya ve Rusya'da defalarca katliama uğradılar.

KAVAL isim

~ **çalmak**• Ondan kaval çalmayı öğrendim ve ona sonsuza dek yasakladım kaval çalmayı.

KAVGA isim

~ **çıkarmak**• "Gelmem, geçen gün tavla oynadık zar tuttu, kavga çıktı," dedi.~ya tutuşmak: Mert ve Metin'in arkadaşları, kulübün önünde yeniden kavgaya tutuştular.

~ **çıkarmak**• Fırsat gözetken üç kafadar kavga çıkardı.

Hayat ~sı vermek• Birbirimizi tanımadan yan yana, omuz omuza, harala gürele hayat kavgası veriyoruz.

~**ya tutuşmak**• Mert ve Metin'in arkadaşları, kulübün önünde yeniden kavgaya tutuştular.

~ **sürmek**• Kirli bir kavga sürüyor her tarafta.

~ **çıkartmak**• Cumhurbaşkanlığı seçimi üzerinden çıkarılan vaveyla, bu yenişme ve yıkışma atmosferi ne hazindir ki, birbiriyle geçinmeye niyeti olmayan çiftlerin kavga çıkartmak için bahane aramasına benziyor.

~**ya çağırarak**• Radikal siyasi ideolojiler ise, militanlaştırır, öfkeye, kavgaya çağırır.

~**ya girişmek**• Bu iki Sivaslı arkadaşla araba parketme konusunda sosyal içerikli bir kavgaya giriştik.

~**yı önlemek**• Gelenlerden bazıları kavgayı önlemek istiyor, ama Osman'a engel olamıyorlardı.

~ **bitmek**• Bavullar gitti, kavga bitti!

~**ya girmek**• Bizi bozguna uğratanlar kendi aralarında Makedonya'nın nasıl bölüşüleceği konusunda kavgaya girmişlerdi.

~**ya karışmak**• Başlarında onca dert varken, bir de sokak kavgasına karışıp polise düşmek istemiyorlardı.

~ **kopmak**• (İki taraf zincir, sopa, tekme, yumruk birbirine girer, müthiş bir kavga kopar.

~**ya atılmak**• Çünkü Turgut, "Sonu belirsiz bir kavgaya atılıyoruz Olric." derken, Selim'in yanlışına düşmeyip Olric'i yaratmakta, böylece Selimlik'i Turgutluk'a dönüştürmektedir.

~ **kızıışmak**• Devlet Tiyatrosu'nda kavga kızışıyor.

~ **büyüemek**• Mazallah, kavga büyür proje iptal edilir, edilmese de mahkemelerde görüşülür, o da olmazsa yıllarca sürececek dargınlıklar yaşanır, bir daha yanyana gelinmez falan...

~**yı kazanmak**• Nasıl yaparsam bu kavgayı kazanırım?

KAYGI isim

~ **duymak**• Bazı devletler ise ülke içinde muhalefetle karşılaşacak askeri harekâtlara katılmak zorunda kalmalarından kaygı duyuyor.

~ **taşımak**• Hayatı oluşturan her neyse hiçbirini kaçırmamak gibi bir kaygı taşıyorum.

~ **gütmek**• Çıplak yakarışlardı bizimkisi hiç kaygı gütmekten hatalı, çatalı bazen.

~ **sarmak**• Şimdilerde yeni bir kaygı sardı ANAP'ın Özalıcı milletvekillerini.

Güvenli yer arama ~**sına düşmek**• Akşam güneş batarken, barınacak bir yer arama kaygısına düştüler.

~ **uyandırmak**• Chirac, "Çeçenistan'daki kriz Avrupa ve Fransa'da kaygı uyandırmaktadır" dedi ve siyasi çözüm çağrısını yineledi.

~**ya kapılmak**• Endişelenir, kaygıya kapılır, korkar.

KAYIP isim

Güç ~**ına uğramak**• PKK bitmese bile önemli ölçüde güç kaybına uğradı.

Su ~**ı artmak**• Yapraklar büyüdükçe su kaybı artar dolayısıyla su gereksinimi de çoğalır iğne yapraklı çamlar bu örneğin tam tersini gösterir, kaktüsler de.

KAYIT isim

~**[lar]a geçmek**• Öcalan'a karşı girişilen en önemli operasyonun adı "Mercedes" olarak kayıtlara geçti.

~**da geçirmek**• Özel eğitimle ilgili öğrencileri kayıda geçirmek üzere yerleştirilen uzman elemanlara ise okul psikologları ve okul psikometristi (school psychometrists) adları verilmiştir.

~ **tutmak**• Bunların kayıtlarını tutar, bir suretini Nakibü'l-eşrafa gönderirdi.

~ **almak**• Onlardan çok güzel kayıtlar aldıktan sonra ertesi günü Narlıkuyu ve Kızkalesi'nin yukarısında kışlayan Boynuinceli yörüklerine gitme kararı aldık.

~**[lar]ı bitirmek**• Kayıt günü ise saat 10 da buluştuk, iki saat 'sound check' yapıldı, daha sonra yemek arası dahil 6 saatte kayıtları bitirdik.

KAYNAK isim

~ **sağlamak**• Karşı taraftan daha çok kaynak sağlamak için bu çaba gerekli görülmektedir.

~ **göstermek**• Ben de dersi sizin İngilizce çalışmalarınızı kaynak göstererek anlatıyorum.

~**[lar]ı kurutmak**• Tefecilerin kol gezdiği feodal toplumda bol ve ucuz para kaynağı bulan monarşiler doğal olarak bu kaynakları kurutmak istemezlerdi.

KAZA isim

Trafik ~sı geçirmek• Üç gün önce de trafik kazası geçirdim.

KAZANIM isim

~ **sağlamak**• Talât yapısı gereği cesur ve atılgan olduğu için hapiste bulunduğu dönem içerisinde önemli kazanımlar sağladı.

KEDER isim

~**e boğmak**• Kalbi çatlatan, akıl ve mantığı durduran, insanı kedere boğan hâlinize yazıklar olsun!

~**e boğulmak**• Erzurum halkı da kederlere boğulmuş.

KEFARET isim

~**{İ}ni ödemek**• Şimdi ilk kefareti ödüyordu ama neyin kefaratını ödediğinin farkında bile varamayacak durumdaydı.

KEFEN isim

~ **giymek**• (Lokal ışık altında bir kâbus ortamında Cemal, kefen giymiş, ayakta durmaktadır.

KEFİL isim

~ **göstermek**• Daha önce alışverişimiz olmadı, ama Aydın'ın hatırına, bana bir kefil gösterirsen olur," cevabını verdi.

KELEPÇE isim

~ **vurmak**• Ellerime kelepçe vurup başıma kukuleta geçirerek gece yarısı dışarı çıkardılar.

~ **takmak**• Çocuk hükümlülere hiçbir şekilde kelepçe takılmayacak.

KELLE isim

Davaya ~ koymak• - "Öyle değil mi kardeşim, biz bu davaya kelle koyduk, kelle, dönmek yok!"

~ **vermek**• Doğu Anadolu için "Kellemi veririm; Doğu Anadolu'yu vermem!" diyerek ısrar etmiştir.

~ **uçurmak**• Ucu âşık kementle adam boğmak, baltayla kelle uçurmak, tokmakla eklem ve kemik kırmak, tentıraşla deri yüzmek, belkemiğini kırmamaya özen göstererek adam kırbaçlamak öyle her babayiğidin harcı olamazdı.

~{İ} **kurtarmak**• Bu sorunun yanıtı senin kelleni kurtaracak.

KEMAN isim

~ **çalmak**• Babam klasik keman çalardı.

KEMENT isim

~ **atmak**• Ağaç liflerinden ipler örüp, asil hayvana kemend atıyorlar ve onu insan hizmetine alıyorlar.

KEMOTERAPİ isim

~ **almak**• Bu çalışma Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Hematoloji Kliniğinde değişik hematolojik malignite nedeniyle kemoterapi almış ve nötropeni gelişmiş hastalarda uygulanmıştır.

KENAR isim

~**a çekmek**• Önce A.C. adlı çocuğu kenara çekip konuşuyorlar ve çocuk olayı anlatırken sesini kaydediyorlar.

~**a çekilmek**• Şükran kenara çekilip eşekle giden yaşlı kadına yol verirken selâmlaştı.

~**a koymak**• Ling, tohumu itinayla ekti, onu güneş ışığı görebileceği bir pencere kenarına koydu.

~**a atmak, fırlatmak**• Hemen atkılarını, montlarını kenara atıp kot ceketle çıktım dışarı.

~**da kalmak**• Varlığı ile yokluğu belirsiz, Külkedisi misali kenarda kalmış, zayıfçacık-ufacık, siyah örgü elbisesiyle diğerlerinden beş on yaş daha gençmiş gibi görünen kadın.

~**a tutunmak**• Kenara tutundu sıkıca, biraz çömeldi.

~**da tutmak**• Acaba hoca beni ilk altıya alacak mı, yoksa maç sonuna kadar kenarda tutup buharlaşana kadar ısındıracak mı?

~**da kıvrılmak**• Çileli adam, bir kenarda kıvrılıp uyuyan hasta gelininin yanında, mağaranın duvarına yaslanarak oturduğu yerden fırlayıp sevgili yavrusuna koşmamak için kendini zor tuttu.

~**a çökmek**• Tam çaresizliğin pençesindeki çırpınışıma son verip, çok uzaklardan buraya doğru yola çıkmış olan sabahı beklemek üzere bir kenara çökecektim ki, sessiz ve karanlık sokağın sonunda koyu mavi bir ışığın kımıldandığını fark ettim.

KENT isim

~**e göçmek**• Yurtdışına gidemeyenler, doğrudan batıya, işin aşın, daha kolay bulunduğu büyük kentlere göçtüler.

KERAMET isim

~ **göstermek**• Bir zatın şeyh mertebesine erişmesi için, ol zatın yedi keramet göstermesi emir olunmuştur.

KESİNLİK isim

~ **taşı[ma]mak**• Bir kararın gerektirdiği sonuç akılcı görünse de hiç bir zaman tam bir kesinlik taşımaz.

KESİNTİ isim

~**ye uğramak**• alta Konferansı ile Avrupa'nın bağımsız ve salt kendi çıkarlarına göre davranma özgürlüğü kesintiye uğradı.

~ **ye gitmek**• Raporda, bu durumdaki kurul mensuplarının maaşlarından kesintiye gidilmesi istendi.

Elektrik ~si yaşamak• Örneğin bir üretim biriminin devre dışı kalması sonucu, bazı tüketiciler elektrik kesintisi yaşayabilirler veya bir üreticinin malı tüketicilere ulaştırılamayabilir.

KESİT isim

Bir ~ aktarmak• Görüşmeden bir kesit aktaralım:

KET isim

~ **vurmak**• Bu okuyucunun hayal gücüne ket vurmak gibi bir şey değil mi?

KETUMLUK isim

~ **göstermek**• Agatha'nın ilk geldiği yıl, olanları tüm içtenliğiyle kaleme döken dayım, daha sonra bu konuda inanılmaz bir ketumluk gösteriyor.

KEYİF isim

~ **almak**• Bu sitede olmaktan çok keyif alıyorum...

~ **vermek**• Bu sağlıklı çocuk oyunu hepsine keyif veriyordu.

Manzaranın ~ini çıkarmak• Dedikoduyu bir kenara bırakıp şu manzaranın keyfini çıkarmak istiyorum.

~**{İ}ni kaçırmak**• Ömer keyfini kaçırmıştı Aslı'nın.

~ **çatmak**• Yahu bu dünyada tembellik kadar, keyif çatmak kadar güzel şey var mı?

~ **sürmek**• Paris'te sefa edip, keyf sürüyor.

~**{İ}ne bakmak**• Artık ben de keyfime bakarım, kendi çıkarıma bakarım" dediğini duydunuz mu?

Videoların ~ine varmak • "Bir parmak vuruşu, fiskesi ya da dokunuşuyla web sitelerinde gezinmek ya da fotoğraflar ve videoların keyfine varmak artık dizüstü bilgisayarda dijital içerikten yararlanmanın yepyeni bir yolu,

~ **duymak**• Meral yeni elde ettiği güçten büyük keyif duyarak, ortalığı nasıl kırana koyduğunu uzun uzun anlattı.

~**{İ} bozulmak**• Birden fark ettim mi bokluğumu, parmaklarımla kaslarımı yokluyorum, alçak ruh! Parmaklarım çukurlarda, aşağılara indim ama keyfim bozuldu.

~**{İ} kaçmak**• Yanımızdakiler duyduysa diye bütün keyfim kaçtı.

~**{İ}ni bozmak**• Keyfini bozup da evinden gözyaşlarıyla kaçmasına sebep, haberi alıp da feryat figan dövünmeye başlayan kadınlar güruhuydu.

KILIÇ isim

~ **kuşanmak**• Saltanat Kayığı ile Eyüp'e giderek "Kılıç Alayı" ile kılıç kuşandı.

~**tan geçirmek**• Çadırlarını, mallarını öyle aldılar ki bir ev kurtulmadı. Büyüklerin hepsini kılıçtan geçirdiler.

KILIF isim

~ **hazırlamak**• Tahakküm ilişkilerinin devamından başka birşey tanımayanların bu politik iddiasına, sosyobiyojoloji sözümüne bilimsel kılıf hazırladı.

~ **uydurmak, bulmak**• Hırsızlığa, yalana, şiddete kılıf uydurarak onları sevimli gösterir ama, insan, bütün bunlara rağmen iradesiyle kendini şeytanın tesirinden koruyabilir.

KINA isim

~ **yakmak**• Gelinlik kızlara kına yakarız, evine barkına sahip olsun diye.

~ **yakılmak**• Hareketten önceki gece, eğlenceler düzenlenir, oyunlar oynanır ve gençlerin ellerine askerlik görevinin kutsallığının simgesi olarak kına yakılır.

KIR isim

Şakaklarına ~ düşmek• Çocukluk böylece oda kapısında duran, şakaklarına kır düşmüş bir babayla koskocaman bir leylâk demetinden ayırıldı.

KIRK isim

~**a varmak**• Yaşınız en az kırka varmıştır.

KISKANÇLIK isim

~**tan çatlak**• "Kafa sayısı"nı sayısı"nı başarının tek ölçüsü haline getirişindeki pervasızlık, "milli egemenlik"ten egemenlik"ten çoğunluk diktasını anlayan sağcı politikacıları kıskançlıktan çatlatabilecek düzeydedir.

~ **beslemek**• Ramon Ruiz Alonso da tevkife katılmış ve şaire karşı homoseksüel bir kıskançlık beslemiştir, fakat esas ele veren Morcillo değildir.

~**a kapılmak**• Uzun cümleleriyle okuyucuyu bezdiren bendeniz bile teyzemizin açıklamalarını okurken bu yeni teknikler karşısında kıskançlığa kapılıyordum.

~ **duymak**• Geçmişin pasını üstünde taşıyan kör bir bıçak kasığına batmış gibi ateşli bir kıskançlık duydu Melike.

KISMET isim

~{**İ**} **çıkılmak**• İyi yerden kismet çıktı, verdim.

~ **açılmak**• Balıkesir ve çevresindeki yatırlarda görülen istenilen şeyin şeklini veya figürünü çizmek, kismet açmak için kişinin başında kilit açmak,

~{**İ**}**ni kapatılmak**• İmajımızı zedeler, kismetimizi kapatır.

~{**İ**} **kapanılmak**• "Sen yine de öyle sahipsiz bırakma. Kismetini kapanır, derler.

~{**İ**} **açılmak**• Orası İstanbul, hiçbir yere benzemez, çocuğun kismetini açılır, okur, eder, bir şeyler olur.

KIŞ isim

~**ı geçirmek**• Yazın üredikten sonra kışı geçirmek üzere güneye göçer.

~ **bitmek**• Aradan epey bir süre geçti; kış bitti, bahar girdi.

~ **girmek**• Kış girerken iki ay, kış biterken iki ay, çok erken kalkarız.

~**ı çıkara[ma]ılmak**• Bu iktidar bu kışı çıkaramaz.

~ **bastırmak**• Kış bastırmış, soğuğun şiddeti her yerde hissedilmeye başlamıştı.

KITLIK isim

~ **yaşanılmak**• Gerçi o zamandan sonra da pek çok kıtlık yaşandı, ama olsun.

~ **geçirmek**• Kıtlık geçirdik.

~ **bitmek**• Yeter artık, kıtlık bitti...

~ **yaşamak**• Birçok insanlar kıtlık yaşıyor ve bunlardan onlarca, yüzlercesi ölüyor.

İşgücü ~ı **çekmek**• Hong Kong'da işsizlik oranı son 15 yılın en yüksek düzeyine çıkarken yıllarca işgücü kıtlığı çektiği için göçmen işçi ithal eden Malezya'da bu yılki işsizlik oranının yüzde 7-8'e çıkması bekleniyor.

KIVANÇ isim

~ **duymak**• Gururlandım. Kıvanç duydum ve onlardan aldığım güçle Mağara'daki öteki öyküleri yazdım.

~ **vermek**• Yaşama karşı kazandığım zafer, bana da kıvanç veriyor.

KIVILCIM isim

Yüreğinde ~ **çakmak**• Yüreğinde bir kıvılcım çaktı; tüm bedenine yayıldı yavaş yavaş.

KIYAMET isim

~ **kopmak**• Ama, resmi olmayan bir futbol turnuvasını Rum, Türk takımlarıyla mücadele eden Ermeni ekibi Kayzak kazanınca kıyamet koptu:

KIYMET isim

~ **kazanmak**• Sevgiyi, muhabbeti sadece kendi nefesine yöneltenler, "Cânân'ın hatırına başka varlıklar nasıl sevilir, siyah küçük bir taş nasıl kıymet kazanır.

~ **vermek**• Seni sevenlerin oluşturduğu kalabalık, gıptaya şâyandı. Rabbim, kullarının zannına kıymet verir düşüncesiyle iyice değerlendirildi; "Mevtayı nasıl bilirsiniz?

KİBRİT isim

~ **çakmak**• Tüpü yakmak için kibriti çaktı, tüp gaz, hırıltılı bir ses çıkararak yanmaya başladı.

KİLİT isim

~ **vurmak**• Çolakoğlu, demir çelik sektöründe yaşanan sıkıntıların yıl sonunda asılacağını umut ettiklerini vurgulayarak, "Aksi halde pek çok firma kapısına kilit vurur.

KİLO isim

~ **çekmek**• Mekanik bir biçimde eğiliyor, ince ellerinden birini bavulun sapma doluyor, hafifçe kaldırıyor, yerçekimini öldürüyor ve yineliyor: Hımmmm, bu çekse çekse on kilo çeker.

~ **vermek**• "İki ayda beş kilo verdim, üç dört yaş gençleştim.

~ **almak**• Abartılı makyaj ve gösterişli kıyafetlere erken yaşta doyduğunu söylüyor: "Kilo aldım, insan oldum.

KİN isim

~ **duymak, gütmek, beslemek**• "Mesut Yılmaz, Çiller'e kin duyuyor.

~ **tutmak**• Birbirinize kin tutmayınız, hased etmeyiniz, sırt dönmeyiniz ve ilginizi kesmeyiniz.

~ **kusmak**• Bazılarının Hatıraları-1 12 Eylül'ün yıldönümüydü ya, fırsat bilen yılanlar yine deliklerinden başlarını çıkarıp kin kustular...

~ **aşılmak**• Sırp kilisesi Kosova hezimetlerini Sırp halkı üzerinde devamlı taze tutarak 610 yıldır Müslümanlara karşı kin aşıladılar.

~ **bağlamak**• "Kötü huy alışkanlıkla kuvvetlenince, seni ondan vazgeçirmek isteyene kızarsın, kin bağlarsın.

KİRA isim

~ **vermek**• Bu parayla yiyecek, içecek, karnını doyuracak, elektrik, su, yol parası ve pek çoğu da kira verecek.

~ **almak**• Evladım, 2006 yılında, iki evden toplam 18 bin YTL kira aldım.

~**ya vermek**• Şakir Paşa Apartmanı'ndaki tüm dairelerimizi kiraya vermiştik.

~**da oturmak**• Bir yıldır betonarme evde kirada oturuyoruz.

~**yı yatırmak**• Bu durumda kiracılar, iki ayrı havale ücreti ödememek için, hissedarların ortak hesabına veya birinin hesabına kirayı yatırabilirler.

~**ya çıkmak**• Evler de satıldı. Kiraya çıktık.

KOCA isim

~ **bulmak**• O yıllarda pek moda bir türkü vardı... "Ablanı alacağım, enişten olacağım... Sana koca bulacağım... Mış..." diye başlar "Mış mış mış mış..." diye devam ederdi...

~ **istemek**• Ve, "koca istedi diye doğurduğu" on beş çocuğundan, yitirdiği beşine, hayattaki onuna ve on dokuz torununa ağlıyor.

KOKU isim

~ **vermek, salmak**• Rüzgâra kapalı ve sıcak bir yerde çok güzel çiçek açar ve koku verir.

~ **duymak**• Haaa, anladım, dedi yüzünü yıkayan, havada birden başın dönünce tıngır mıngır yuvarlandın aşağıya! - Yo, dedi Süpermen, güç soluk alarak önce başım dönmedi havadayken ilkin bir koku duydum,

~ **sarmak**• Önce el sıkıştılar, sonra da birbirlerine hafifçe sarılarak öpüştüler. Uzome'nin yalnız burnunu değil, bütün vücudunu nefis bir koku sardı.

~ **almak**• Bilirsiniz, köpekler çok iyi koku alır.

KOL isim

~{U}na **girmek**• Apartmanın kapısında, Samet, Zerafet'in koluna giriyor.

~{U}na **takmak**• Akşamüzeri sepetini koluna takıp evden çıkmış.

~{U}ndan **kavramak**• Konuşması bittikten sonra Leyla'yı kaba bir şekilde kolundan kavradı ve kaldırmaya yeltendi.

~[lar]{I}na **atılmak**• Birden kollarıma atılmak istiyor, ama benim tepkimden ürküyor.

~{U} **kopmak**• O ağır gülleleri kaldırıp namluya sürmekten topçuların kolları koptu.

~{U}na **asılmak**• Merve, teyzesinin koluna asılıyor, onu çekiyor, pek neşeli gülüyordu.

~{U} **tut[ma]mak**• Yol vermeyen tekne yarışa devam ederken, yardım ekipleri telsizle yardım isteyen teknedeki yaralıyı uçarcasına kıyıya yetiştirdiler, boğazına dolanan halat ile nefes borusu ezilen yarışçı mucize eseri yaşama döndürüldü ancak halen bir kolu tutmuyor ve yoğun bakımdaki tedavisi sürüyor.

El ~ sallamak• Orada bizi dinlemekte olan ay bıyıklı genç görevli, bana duyuracak şekilde ortaya "Bu insanlara iyilik de yaramaz, yaparsan böyle olur" diyor, sinirli sinirli el kol sallayıp duruyordu.

KOLAYLIK isim

~ **göstermek**• Neyse ki görevlilerden biri Azeri Türk'ü çıktı. Adı Perviz. Benim Türk olduğumu öğrenince yardımcı oldu, kolaylık gösterdi.

~ **sağlamak**• Koroner Arter Hastalıklarının Tanısında EKG EKG bulgularını özellikle iskemi ve nekroz belirtileri olarak ikiye ayırmak tanı için kolaylık sağlar.

KOLEKSİYON isim

~ **hazırlamak**• Nokia tasarım ekibi uluslararası moda platformunda devrim yaratacak bir koleksiyon hazırladı.

~ **sergilemek**• Bu müzede Pamuk'un roman kahramanı Kemal'in, sevgilisi Füsun'un dokunduğu eşyalarla oluşturduğu koleksiyon sergilenecek.

KOLTUK isim

~**a gömülmek**• Koltuğa gömülüp gözlerini yumdu.

~**a yayılmak**• Peren koltuğa yayılmış, gazeteyi hızlı hızlı sallayarak serinlemeye çalışıyordu.

~ **a uzanmak**• Annem öbür ikili koltuğa uzanmış.

~**a kurulmak**• Koltuğa kurulmuş, bacak bacak üstüne atmıştı, elinde de kocaman bir bardak vardı.

~**a yığılmak**• Ondan sonra yüzü sarardı, kalbini tutarak oturduğu koltuğa yığıldı.

~**a ilişmek**• Arka sıralarda, kenardaki bir boş koltuğa ilişti.

~**{U}nu kaybetmek**• O tavır şiddetten, hiddetten, demokrasiyi ve hukuku içine sindirememekten ve koltuğunu kaybetmekten kaynaklanmaktadır.

~**a yapışmak**• Yarım metre dışarı fırlayıp geri dönen bir çift göz, bir metre uzunluğundaki dil, ağıza sığan bir deste dinamit seyircinin seyrettiği koltuğa yapışıp kalması için yetip de artıyor bile...

~{U}nu korumak• Ancak ordu içindeki sadık dostlarından bile sert eleştiriler alan Suharto'nun bu yeni politikayı, kendi koltuğunu korumak için değişik çevrelerle yeni ittifak arayışları aramasına bağlayanlar da oldu.

KOMA isim

~dan çıkmak• Günseli, komadan çıkamamış...

~ya girmek• Ablasının ölümünden kısa bir süre sonra komaya girdi.

~ya sokmak• "Pişman sapık" komaya soktu Tecavüz etmek istediği genç kız direnince kafasına demirle vurup sonra da bodruma atan sapık, "pişman olup" teslim oldu.

KOMUT isim

~ vermek• Çabuk doksan derece iskeleye dön. Sonra da tam yol ileri!" diye arka arkaya iki komut verdi ve sırtını koltuğuna dayayıp olacakları beklemeye başladı.

~ almak• Yine eskisi gibi komut vermek, komut almak, üniforma giymek ve uygun adım yürümek biricik emelleri olmuştu artık.

KOTA isim

Droop ~ını doldurmak• Bunlarla c partisi nihayet Droop kotasını doldurmuş, bir sandalye kazanırken, bir tane de oyu kalmıştır.

~yı tutturmak• Dolmamış sandalye mevcut oldukça bu aktarmalar sürecektir, ve her aktarma sonunda, kotayı tutturan yeni aday varsa, bu aday seçilecektir.

KONFERANS isim

~ vermek• Saat onbeş sularında yemek salonuna gelen Atatürk bir ara bana, "Çelebi Efendi, şimdi Ankara'da Reşit Galip Bey bir konferans verecek. Onu dinleyelim" dedi.

~ düzenlenmek• Tarife ve ticaret genel anlaşması çerçevesinde, anlaşmanın imzalandığı 1947 yılından, sona erdiği 1994 yılına kadar sekiz konferans düzenlenmiştir.

KONSER isim

~ vermek• Devlet Sanatçısı piyanist İdil Biret 8 Aralık saat 18.00'de Boğaziçi Üniversitesi Güney Kampüs BTS Binası'nda bir konser verecek.

KOPYA isim

~ **vermek**• Şimdi hangi parti daha gerçek Atatürkçü ve hangisi daha halkçı parti? Size bir kopya vereyim, biri tabii ki AKP diğerinin cevabını geçtiğimiz günlerde başbakanımız verdi.

~ **çekmek**• Öğretmen görmüştü, beni kopya çekiyor sandı.

~ **almak**• Bir taraftan da yine mumlu kâğıt üzerine iğne ucu gibi bir kalemle vurarak kopya alıyor.

KORKU isim

~ **duymak**• Belli belirsiz bir korku duydu.

~ **vermek**• Bu haliyle biraz da korku veriyor evimiz.

KORNA isim

~ **çalmak**• Her sürücü diğer arabaların şerit değiştirmesine bozuluyor ve korna çalıyor.

KOZ isim

~ **vermek**• Kavgacı ve hoşgörüsüz olduğunu savunanlara koz verdi.

KÖŞE isim

~**ye çekilmek, büzülmek**• Çaresiz bir şekilde köşeye çekilip ne yapacağımızı düşünmeye başladık.

~**ye itilmek**• Sahip olmak, tüketmek öylesine yapışmış ki bu kokuşmuş hayatın üzerine, üretmek hep köşeye itilmiş.

KÖTEK isim

~ **atmak**• Koğuşa girdiğinde Fatma Hanımın getirdiği kurabiye paketini Ağanın adamlarından Seringel'in aldığını öğrenmesi, Paytoncu Osman Ağaya temiz bir kötek atmasıyla sonuçlanır.

~ **yemek**• Şimdi ise iyi bir kötek yiyor kızgın köpeoğulları.

KRAVAT isim

~ **takmak**• O hanım arkadaşlarla gömleğimizi giyer, kravat takar pikniğe giderdik.

KRAMP isim

~ **girmek**• Mideme kramp girdi.

KREDİ isim

~ **açmak**• Şimdi Türkiye'nin dış ülkelere kredi açtığı, yakın bir geçmişte borç ararken günümüzde kredi verebilir bir ülke durumuna geldiği övünmesi başladı.

~ **vermek**• İkinci el otomobil içinde kredi vermektedirler.

~ **almak**• Krediyi aldığı halde yine vergiyi ödemezse, adı vergi vermeyenlerin listesine yazılıp, kiralık kasada saklanıyor.

~ **kullanmak**• Doğan, Petrol Ofisi'ni alırken kamusal özellikli Vakıfbank'tan kredi kullandığı iddiasını ise şöyle yanıtlıyordu:

~ **sağlamak**• Mali Protokol çerçevesinde 175 milyon ECU tutarında kredi sağlanmıştır.

~ **verilmek**• Kredi değerlemesinde müşteriye kredi verilirken işletme açısından karakter, kapasite ve sermayenin göz önünde bulundurulması gerekir.

~ **kullandırmak**• Halk Bankası, Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatifleri kefaletiyle kredi kullandırmaktadır.

~**den yararlanmak, faydalanmak**• Bu krediden yararlanmak isteyen firmalar, Çorum, Diyarbakır, Kahramanmaraş, Malatya, Samsun, Şanlıurfa, Trabzon ve Gaziantep'te bulunan Dışbank şubelerine Ağustos ayından itibaren başvuruda bulunabilecek.

~**[ler] dondurulmak**• Anatolia Air, yurt dışında kredili olarak çalışırken, krizin bir sonucu olarak var olan krediler dondurulmuştur.

KRİZ isim

Sinir ~i geçirmek• Nişanlısı sinir krizi geçirdi.

~**e girmek**• Bir yıl sonra sinema krize girdi.

~ **çıkma**• Sözünü ettiğim kriz çıktığında bu evdeydik.

~ **yaşamak**• Bütün dünyada sanat alanı, pazarı bu türden bir kriz yaşıyor.

Öksürük ~ine tutulmak• Önce içine çektiği dumanı Sadi Bey'in suratına doğru üflediğinde adam öksürük krizine tutuldu.

~**e sokmak**• Yoksunluk, krize sokar.

~ **büyüme**• Her fırsatta ABD'ye meydan okuyan Venezüella Devlet Başkanı Hugo Chavez'in Amerikalı askeri ataşe John Correa'yı casuslukla suçlayıp sınır dışı etmesiyle başlayan kriz büyüyor.

~ **atlatmak**• Gelgelelim, krizi atlatmak için uygulanan çözümlerin yeni krizlere yol açmış olduğunu öğreniyoruz çok geçmeden.

Hıçkırık ~i tutmak• Babaanneyi ara sıra kendisini çok sıkıntıya sokan sürekli bir hıçkırık krizi tutarmış.

~**e sürüklemek**• Süleyman Soylu (DP lideri): Türkiye'yi siyasi krize sürükleyecektir.

~**le boğuşmak**• Yıl boyunca krizle boğuşmak zorunda kalan şirketler, rakipleriyle mücadele etmekten ziyade, ayakta kalma savaşı verdiler.

Gülme ~ine yakalanmak• Ancak, düzgün cümle kuramadığını anlayıp gülme krizine yakalandı.

KUDRET isim

~ **kazanmak**• Öyleyse bütün özelliklerini kullanarak o kudret kazanır; bu kudretini de din yolunda kullanır.

Eski ~ini kaybetmek• ABD eski rekabet kudretini kaybetmiş bulunuyor ve gücü haza muazzam olsa da, geleceğin timsali olduğu hususunda artık kimseye ilham kaynağı olamıyor.

Dayanma ~i vermek• Onunla konuşmak, gezmek muhakkak ki moralimi düzeltiyor, tahammül edemeyeceğim birkaç şeye dayanma kudreti veriyordu.

KULAÇ isim

~ **atmak**• Bir ara, uzaktan gözüne kestirdiği bir kayalığa doğru kulaç attı.

KULP isim

Tencerenin ~undan yakalamak• Büyük tencerenin iki kulpundan yakalayarak sürüklemeye başladı.

KURA isim

~ **çekilmek**• Her gün kura çekilecek kurada kim çıkarsa aslana o gidecekti.

~ **çekmek**• Haydi, hazırla da çekelim kurayı.

KURAL isim

~**[lar]ı çiğnemek**• Yakalanmadığın sürece kuralları çiğnemek önemli değildir.

~**a bağlamak**• Tespit edilen miktarlarda mal teslimatı kurala bağlanmıştır.

~ **koymak**• Güzel kokmanın da temizlikle doğrudan ilişkisi olduğu muhakkak, dolayısıyla belki de namazlarda cemaatten yayılan kötü kokulardan rahatsız olan ve ümmetinin temiz olmasını isteyen Hazreti Muhammed, inanılmaz parlak bir kural koymuş ve cinsel ilişki sonrasında yıkanma zorunluluğu getirmiştir.

KURS isim

~ **vermek**• Hatta bu PKK'ya karşı daha hırslanmamız için albaylar kurs veriyor.

~ **açmak**• O sırada Nüsret Fişek sosyalizasyon bölgeleri için doktor yetiştirmek üzere kurslar açmış.

~ **görmek**• Görevli astsubayların yarısı yurt dışında kurs görmüş.

~**a katılmak**• Everest Tepesi tırmanış kursuna katılmak onu çok etkiledi.

~ **bitirmek**• Ben yirmi yıl kalecilik yaptım, on üç yıldır da antrenörlük yapıyorum, bütün kursları bitirdim.

~ **bitmek**• Kurs bittikten sonra Türkiye'ye geleceğim.

~ **almak**• Kamu kaynaklarının dengeli kullanılması amacıyla bir personel meslek yaşamı boyunca branşa aktarmaya esas teşkil edecek en fazla 2 kurs alabilecektir.

~ **düzenlemek**• AAFLI, kooperatifçilik konularında kurslar düzenledi ve çeşitli sendikaların yöneticilerini bir aylık programlar çerçevesinde ABD'ye götürdü.

KURŞUN isim

~ **sıkmak**• Bu kadar yakın olması beynime bir kurşun sıktı.

~ **yağdırmak**• Halime Türkan'ı tabancayla takip ederek sokakta kovalayan Ali Türkan, eşine arkasından kurşun yağdırdı.

~**a dizmek**• O gün 74 mahkûm kurşuna dizilecekti.

~ **atılmak**• Üzerimize doğru kayalıklardan yağmur gibi kurşun atılıyordu.

~ **döktürdüm**• Demet Akalın'ı Elele Nisan 2013 kapağında görünce önce bi besmele çıktım, sonra kurşun döktürdüm.

~ **yemek**• Bu umumi savaşlar sırasında zavallı Faik Paşa alnından bir kurşun yiyerek şeref meydanında *can* verdi.

KUSUR isim

~ **bulmak**• Hazine uzmanı işlemde muvazaa veya kusur buluyor ve mesele mahkemeye intikal ediyor.

KUVVET isim

~ **kullanmak**• Bu durumun Güvenlik Konseyi'nin alacağı kararın ardından ne gibi sonuçlara yol açacağı yaptırımlardan, kuvvet kullanmaya kadar uzanan seçeneklerin masaya yatırılacağı ve AB ülkelerinin bu yaptırım yelpazesinde nerede duracağı hâlâ soru işareti.

~ **vermek**• Acı olmasına karşın içilir, iştah açar ve kuvvet verir.

~**{İ}ni toplamak**• Kuvvetinizi toplayıp odak konunuza yöneltmenizle en verimli neticeyi alacaksınız.

~**{İ}ni kaybetmek**• Buna mukabil Müslümanlar günden güne kuvvetlerini kaybediyorlardı.

~ **bulmak**• Bundan sonra mezheblere sevgim daha çoğalacak, hürmetim daha kuvvet bulacaktır.

~ **almak**• Böyle birkaç dakika içinde, söylemeden, söylemeye lüzum bırakmayan bir duyuşla, yirmi dört saat yetecek kuvveti alırdık.

KUYRUK isim

~**ta beklemek**• Vilayetin birinde kuyrukta bekleyenler hükümet konağına götürülen bir tepsi baklavayı devirdiler.

~**a girmek**• Gezmenler aşağıda, anadamarları dolduran aşevlerinin, dükkânların kapısına üşüşmüş, minyatür trenin önünde şehir turu yapmak için kuyruğa girmiş —bu —bu sokaklardan bereket pek az insanla karşılaşarak geçebiliyoruz.

~**{U}ndan yakalamak**• Kertenkeleleri kuyruklarından yakalar, baş aşağı sallardım.

KÜFÜR isim

~ **savurmak**• Taşa çarptım, parmaklarımın acısı beynimi zonklattı, gözlerimin önünde kıvılcımlar uçtu, Tarık'a sunturlu bir küfür savurdum.

~ **yağdırmak**• Taraftarlar, futbolcuyu soyunma odasına giderken hem yuhaladı, hem de küfür yağdırdı...

KÜME isim

~ **düşmek**• Takım o yıl küme düştü.

KÜPE isim

~ **takmak**• Kızları da, oğlanları da küpe takar...

KÜREK isim

~ **çekmek**• O da benim gibi çok güzel kürek çekiyor dedeciğim!

LACİVERT isim

~ **e kaymak, ~i andırmak** • Gözlerinin mavi-gri-yeşili odanın alaca loşluğunda daha bir koyulaşmış, laciverte kaymıştı.

LADES isim

~ **tutuşmak**• Tavuk parçalanıp dağıtılırken lades kemiği ayrılır, yemekten sonra veya yemek sırasında iki kişi lades tutuşurdu.

LAF isim

~ **ı döndürmek**• Necmi, Anjelika kanalıyla lafı döndürüp dolaştırmadan anlattırdı.

~ **a dalmak**• Ben buraya, sana bir iş bulduğumu söylemeye gelmişim. Lafa daldık unuttum.

~ **ı yapıştırmak**• Tanju lafı yapıştırdı; akşam şerifleriniz hayırlı olsun efendim.

~ **ta kalmak**• Futbolun centilmenlik ve futbol kuralları içinde oynanması gerektiğini ifade eden Doğan, "Malesef bunlar hep lâfta kalıyor.

~ **kıvırmak**• FUNDA: Arada bir gelirmiş. Yine başladın laf kıvırmaya.

~ **{I}nı kesmek**• Lafımı kestim, "Gökşin, o mutsuz değil."

~ **sokmak**• "Abi, ağzını açıyorsun, araya başka bir laf sokuyor, konuşurmuyor adamı.

~ **çıkartmak**• Etraftan "Bitti adam, daha çocuğu filan olmaz; gencecik karısı bahtına küssün, yarım kocayla" lafını çıkarttılar...

~**a tutmak**• Hep senin yüzünden Cmuk kılıklı karı; tam kediyi kıstırmıştım, lafa tutun, kaçırdım ırz düşmanını.

~ **sıkıştırmak**• Ama Melis önce konuşmasının arasına İngilizce laflar sıkıştırmaya başladı:

~ **dokundurmak**• Kıbrıslı Rum solu ile olan ilişkilerinde (bazen ifrat ve tefrit mertebesine varan, yani kimi zaman AKEL'e hiç laf dokundurmayan, kimi zaman ise yerin dibine batıran) bir dağınıklık ve savruluk yaşadı.

~ **yaymak**• Belirsiz şahıslara atfen, etrafa dalga boyu laflar yayıyorum.

~ **dolaşmak**• Bir aydır evde, okulda, sokakta, parkta, yolda onun lafı dolaşıyor.

~**ı yedirmek**• Evlilik bile olmasa Orhan ile birlikte bir evi paylaşıp özellikle dış bilemediği Orhan'ın annesi Naciye Hanım'a söylediği tüm lafları yedirecekti.

~ **çarptırmak**• hiç olmazsa ramazanın bu son günlerinde oruç tutmasının iyi olacağı, tutmayıp öğleyin eve yemeğe gelirse, varsa akşamdan kalan bir tabak çorba, kurumuş bir dilim pideden başka bir şey ummaması konusunda laf çarptırıyor.

~**ı dolandırmak**• Lafı dolandırarak "ima" etmeye çalışıyor.

~**ı çevirmek**• 'Kaşarlanmış' diyecekken son anda tuttu kendini ve lâfı çevirdi: "...karı tutar, olmadık birşey yapar, hadii!

~**a bakmak**• Ama son anda doktorun birinin aklına parlak bir fikir geliyor: "Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.

~**ı dağıtmak**• Ne diyorduk, lafı dağıttık yine.

~**{I}nı sürdürmek**: Hasan Efendi, Şeyh Efendi'nin neye kızdığını anlamamış gibi lafını sürdürdü:

~**{I}na alınmak**• En çok ortada dolaşan "hançer" laflarına alınıyor.

~**{I}nı esirge[me]mek**• Fakat yeri geldiğinde de ölçüyü kaçırmayarak lafını esirgememiştir.

LAĞIM isim

~ **atılmak**• Gece gündüz lağım lar atıldı, siperler kazıldı.

~ **ateşlenmek**• Serdâr emir verdi, lağım ateşlendi.

LAİKLİK isim

~**ten soğutmak**• Cumhuriyeti ve laikliği, antidemokratik uygulamalara kalkan yaptıkça, kitleleri hem cumhuriyetten, hem laiklikten soğutursunuz.

~**ten kopmak**• Burjuva devriminin laikliğini "burjuva laikliği" diye eleştirebiliriz ve onu böyle yapan öğelerden kopabiliriz; ama bir kavram olarak laiklikten kopamayız.

~ **çiğnemek**• O küçük kitabın yazarı için, bir yandan "takıyye batağında kararmış" siyasal İslamcılarının avukatları "Laiklik çiğneniyor!" avazlarıyla suç duyurusu yaparken, ~tutmak: Açıkçası, eğer bu ülkede laiklik tutmazsa, demokrasi de tutmaz.

LAKAP isim

~ **takmak**• Bu nedenle Türk toplumu onlara herhangi bir lakap takmayı da uygun bulmuyor.

~**la anılmak**• Apollo Lykeios-Patroos Apollo birçok yerde farklı unvan ve lakaplarla anılıyordu.

~ **koymak**• "Yahya" adının yaygınlığı nedeniyle sık sık yanlışlıklar yaşandığını bildiren muhtar Bekir Ünal, "Köyde yaşayan 300 erkekte 145'nin adı Yahya olunca, bu adların önüne çeşitli lakaplar koyduk.

Jet Türk ~ı verilmek• Kendisine "Jet Türk" lakabı verilmiş...

LAMBA isim

~**yı yakmak**• Tarık, gecenin ilk müşterileri, iyi giyimli çiftin nasıl birileri olduğunu daha iyi görmek için, arabanın iç lambasını yaktı.

~ **yanmak**• Birinci indirildiği zaman küçük aynalı odanın ışığı yanıyor, projeksiyon yanıyor, ortadaki lamba yanıyor.

~ **patlamak**• Banyo kapısı nemden delinmiş, duvarlar kirden renk değiştirmiş, baca akıp duvarda post modern bir tablo oluşturmuş, lambalar patlamış, elektrikte unutulmuş ütü prizi yakmış.

~**yı söndürmek**• Ortalık enikonu aydınlanmıştı, elindeki kâğıdı haritanın üstüne bıraktı, lâmbayı söndürdü.

~ **sönmek**• Kasaba derin bir uykuya dalmış, bütün lambalar sönmüştü.

Gaz ~sı yakılmak• Gaz lambaları yakıldı ve her aileden bir kişi ne olup bittiğini anlamak için dışarıya çıktı.

LANET isim

~ **yağdırmak**• Korkuluk tipli, söylediklerinden bin pişman, kendi kendine lanetler yağdırıyordu.

~ **okumak**• Onun ardından, isteksiz adımlarla yürüyen Orhan ise, bu kötü rastlantıya içinden lanet okuyordu.

~**[ler] savurmak**• Şehrin piskoposu lanetler savurarak, Hunların üstüne yürüdü ve bir savaşçı tarafından öldürüldü.

LASTİK isim

Otomobilin ~ini patlamak• BİLMEM Kİ Çok güzel bir sarışının otomobilinin lastiği patlamıştı.

Bisikletin ~ini patlatmak• Bisikletin lastiklerini patlatmak isteyen çocuğu anımsayıp mırıldandı:

~ **yakmak**• İnsanların bahar bayramı olan bugünü kutlayıp doğanın ritmine ayak uydurması güzel, ama ben bu lastik yakıp üzerinden atlamayı çirkin buluyorum.

LAUBALİLİK isim

~ **göstermek**• "Hürriyetin ilânından beri kendilerini gösteren bu devlet kuvvetlerine karşı halk, eski zaptiyelere yaptığı gibi lâubalilik gösteremiyor.

LAVABO isim

~**yu kırklamak**• Halam, her çıkanın ardından giriyor tuvalete, klozeti, lavaboyu kırkıyor, dezenfekte ediyor.

LAZIMLIK isim

~ **sürmek**• Askerden geldiğinde adım atamıyor, tuvalete bile gidemiyordu, altına lazımlık sürüyordum.

LEBLEBİ isim

~ **otlanmak**• Bir de bağlantılı güvercin var, barın üstünde sekiyor, çerez tabağımdan ürkererek leblebi otluyor, kafayı yan çevirip beni kesiyor.

LEH isim

~**{İ}ne çevirmek**• Sanayi burjuvazisi ücretlerde yapmadığını tarım/sanayi ticaret hadlerinde yaptı, fiyat ilişkisini sanayi lehine çevirdi, başka bir deyişle fiyat makasını açtı.

~**{İ}ne dönmek**• Bugün bu bölgenin gücü zalimler lehine dönmüştür ve o zalimlerde kendilerini dünyanın efendisi sayan Yahudilerdir.

Zaman ~**{İ}ne işlemek**• Bu kez zaman bizim lehimize işliyor.

LEKE isim

İnatçı ~**[ler]i çıkarmak**• Mutfaklarda bulunan tahta dolaplardaki zamanla oluşan ve bir türlü çıkmayan inatçı lekeleri çıkarmak için pahalı ürünler kullanmaya gerek yok.

~ **tut[ma]mak**• "Leke tutmuyorsun ama; dokuna işlemiş parfümü de bırakmıyorsun anlaşılır."

LENS isim

~ **takmak**• Maskara, far ve kalem kullanılmış bir göze lens takmaya çalışmayın.

LEŞ isim

Kafirlerin ~**i serilmek**• Bu top sesleri kesilmeden, milletin namusu selâmete çıkmadan, kâfirlerin leşi serilmeden, bu camide namaz kılmak size haram olsun! Yüzbaşı yarın gene gelecek.

LEZZET isim

~ **vermek**• Bu hem kuvvetli kas içerir ve bu nedenle lezzetlidir, hem yağ içerir ve suludur ve ağıza tam dana lezzeti verir.

~ **almak**• Tıpkı soğuk algınlığında olduğu gibi yiyip içtiklerinden lezzet alamıyorlar.

~**{İ}ni bastırmak**• Üstüne koyacağınız her şey taze balığın kendi lezzetini bastıracaktır.

~**e erişmek, varmak**• Güzel sanatların hedefi, insanları bu yüksek lezzete eriştirmektir.

~**{İ}ni yitirmek, kaybetmek**• Her şey lezzetini yitiriyor.

~ **yakalamak**• Yazın üzerine dondurma koyarak da farklı bir lezzet yakalayabilirsiniz.

LİBAS isim

~**a girmek**• Netice; bütün renkler koyu kırmızı libasa girdi.

LİDER isim

~**i devirmek**• Ne olacak, parti içi muhalefet liderleri devirmek için harekete geçiyor ve normal yollardan olması gereken değişiklik, partinin daha da oy kaybetmesiyle gerçekleşiyor.

LİG isim

~**[ler]de tutuna[ma]mak** • Turuncu-beyazlı ekip İstanbul Mahalli Ligi'nde şampiyon olarak çıktığı 2. ve 3. liglerde tutunamadı.

LİKÖR isim

~ **tazelemek**• Kahveler içildi, kahvelerin yanında likör içildi, likör tazelandı, kahve yenilendi.

LİMİT isim

~ **koymak**• Bankanın anlaşma ile ne kadarlık bir kredi hacmini üyelere vermeyi öngördüğünün sorulması üzerine Kişmir, kredi hacmine bir limit koymadıklarını, ancak 6 aylık bir sürede 1-2 trilyon liralık bir rakamı yakalayacaklarını tahmin ettiklerini söyledi.

LİMONATA isim

~**ya bayılmak**• Başlangıçta yemeğimize eşlik eden limonataya bayılmıştık.

~ **söylemek**• Garsonlar tip tip baktığı için haybeye limonata söylemek zorunda kalmıştım.

LİNK isim

~**e tıklamak**• " TTnet sitesinde "Cezayir depremi nedeniyle meydana gelen kesinti ile ilgili yapılan basın açıklaması için bu linke tıklayınız."

~**ten ulaşmak**• Vaktiniz olursa aşağıdaki linkten ulaşacağınız bir saatlik filmi mutlaka izleyin.

~ **yollamak, göndermek**• Ferhan birkaç link yolladı, onları da bir not edelim:

LİRA isim

~ **bozdurmak**• Az önce bankacının, gazeteciden elli lira bozdurup bir Amerikan dergisi aldığını, elli liranın üstünü de ceketinin dış cebine koyduğunu görmüştü.

~ **aktarmak**• Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri'ne 2 trilyon 387 milyar 436 milyon lira aktarıldı.

LİSANS isim

~ **vermek**• Herkese lisans veremezsiniz, verdiğiniz lisansları da her bir firmada istenildiği şekilde kullanıramazsınız.

~ **çıkarmak**• Bank Asya 1. Lig'den TFF 2. Lig'e düşen Sakaryaspor ise geçmiş dönemde takımda görev alan futbolcu ve teknik heyete olan 5.5 milyon liralık borcu nedeniyle yeni transfer ettiği futbolculara lisans çıkaramadı.

~ **almak**• Lisans alarak kurulan işletmelerde bu husus oldukça büyük sıkıntılar yaratır.

LİSE isim

~**de okumak**• Uzun yılların ardından tekrar sokağımıza gittiğimde ben artık lisede okuyan genç bir kızdım.

LİSTE isim

~**ye girmek**• New York Belediyesi örneğinde olduğu gibi Afrika ülkeleri de artık listeye girdi.

~ **hazırlamak, çıkarmak**• Bu uyarıya rağmen komisyon 20'ye yakın "özel notlu personel" in terfisini kabul ederek ek liste hazırladı.

~**den düşmek**• Arızalanmaları halinde de kolayca listeden düşebiliyoruz."

~**ye almak**• CHP'nin "Milli Görüş terör listesine alınsın" teklifi AK Parti'yi kızdırdı CHP'liler, İçişleri Komisyonu'na "Milli Görüş terör listesine alınsın" teklifi getirince AK Partililer karşı çıktı.

~**ye koymak**• Merkez Bankası Başkanlığı'ndan ayrılan Yaman Törüner'le Emlak Bankası eski Genel Müdürü Aydın Ayaydın'ı seçilemeyecek yerlerden listeye koydu.

LOJMAN isim

~**da oturmak**• Naci Bey ve ailesi ise caminin biraz yukarısındaki lojmanda oturuyor.

LÖSEMİ isim

~**ye yakalanmak**• Birkaç çocuk çok fazla virüs almakta ve lösemiye yakalanmakta, kalan diğer çocuklar ise, az sayıda virüs alarak bu henüz bilinmeyen mikroba karşı bağışıklık kazanmaktadır.

LÜKS isim

~**e boğmak**• Hanedanın "Muhteşem" lakabıyla anılan Nicolaus Joseph Esterhazy adlı üyesi, tüm saltanat dönemi boyunca tam bir ihtişam siyaseti izlemiş, çok sayıda saray, kilise vb. yaptırmış, çevresini lükse boğmuştur.

~**e kaçmak**• Benim tavsiyem çok lükse kaçmayalım ve bu tesisin yanbaşıında şirketlerden gelecek paralarla Anadolu'da örnek ilkokullar yapalım ve bunları iyi çalıştırabilen Maarif vekaletine verelim.

LÜTUF isim

~ **duymak**• Ben hayatta bundan büyük bir lütuf duymadım.

~ **dilemek**• Orada Ermeni Patrikliğinin ve Ermeni Meclisinin delegeleri olarak, Grandük Nicholas'ın huzuruna çıktılar. Osmanlı Ermenilerinin Rus çarına bağlılığını bildirdiler ve Ruslardan lütuf dilediler.

~ **görmek**• "Şundan lütuf görmüşüm, bundan lütuf görmüşüm diyenler vardır.

LÜTÜFKÂRLIK

~ **göstermek**• Timur büyük bir lütufkârlık gösterdi ve onlara akranlarından ziyade iltifat etti; kendilerini hil'at, kemer ve külah ile mükâfatlandırdı.

LÜZUM isim

~ **görmek**• Merkez Yönetim Kurulu, bütün seçim çevrelerinde merkez yoklaması kararı alabileceği gibi, lüzum gördüğü seçim çevrelerinde de merkez yoklamasına karar verebilir.

MAAŞ isim

~ **bağlamak**• Esat Paşa'nın yeğenine bir de güzel maaş bağladılar.

~ **yatmak**• Bu kişilerin hesaplarına maaş yatmaya devam ettiği anlaşıldı.

~ **girmek**• Böylece eve dört maaş giriyordu.

~ **a yansımak**• Primler düşecek ama maaşa yansımayacak.

~ **almak**• 450 TL maaş alıyor ve sigortası yok.

~ **vermek**• Sanki devlete bozguncu anarşist yetiştirmek için maaş veriyoruz her ay başında.

MACERA isim

~ **ya sürüklenmek**• Konuşmasına, "Türkiye çok yönlü bir siyasi ve sosyal deprem yaşamaktadır." diye başlayan Çiçek, ülkenin maceraya sürüklenmek istendiğini söyledi.

~ **ya dalmak, atılmak**• Benim şimdi işim gücüm var, maceraya atılmaya hiç niyetim yok.

~ **ya soyunmak**• Çağdaş demokrasi masallarındaki rüzgârgülü medya tosuncuklarının sallabaş üflemeleriyle, "Türkiye seninle gurur duyuyor" sayıklamalarında yeniden bir maceraya soyunun parti otobüslerinin damında...

~ **yaşamak**• Doğada kendiyle baş başa kalmak da isteyebilir, kafa dengi arkadaşlarıyla küçük maceralar yaşamak da isteyebilir.

MAÇ isim

Final ~ **ına çıkmak**• Başına aldığı darbe sonucu geçici hafıza kaybına uğradı ve final maçına çıkamayarak gümüşte kaldı.

~ **çıkarmak**• Gomez'in iyi bir maç çıkardığını belirten Klitschko, "Kazanacağımı söylemişim" dedi.

MADALYA isim

~ **takmak**• Para da verdi, bir de madalya taktı boynuma..."

~ **almak**• Oğuzhan Tüzün, genç erkekler trapta altın madalya aldı.

~**yla dönmek**• Türkiye "komşu"dan üç altın, üç gümüş ve dört bronz madalyayla döndü.

~ **taşımak**• Orada Beyaz Ruslar çalışırdı, kapıda üniformalı bir adam vardı, yakasında Çarlık Rusya'sından kalma bir madalya taşırdı.

MADDE isim

~**de geçmek**• 124. maddede geçen "durdurma" kavramının, sınırlamayı aşan bir kavram olduğu üstü kapalı bir biçimde belirlenmiştir.

~ **salgılamak**• Dünyanın birçok yerinde yaygın olan Capsella bursa-pastoris'in tohumları islatıldığı zaman küçük sucul hayvanlara yapışan bir madde salgılar, yapışan hayvan zamanla ölür.

MAFYA isim

~ **çökertilmek**• İstanbul'da mafya çökertildi.

MAGAZİN isim

~**e dönüştürmek**• Diğer taraftan medyanın olayları magazine dönüştürüp, "hafifletmesi", "görsel kültür"ü ön plana çıkarıp, kimlikleri "imajlara" ve "markalarla özdeşleşmeye" indirgemektedir.

MAĞDURİYET isim

~**e uğramak**• Çünkü benim genel başkanım düşünce suçu nedeniyle hapiste yatmış, hak mağduriyetine uğramıştır.

MAĞFİRET isim

~ **dilemek**• Allah'tan mağfiret dilemek...

~ **eylemek**• Merhametlilerin en merhametlisi olan Rabbimiz ona rahmet ve mağfiret eylesin.

MAĞLUBİYET isim

~**e uğratmak**• İslamiyeti yeni bir mağlubiyete uğratan Hristiyan Avrupa (BATI) ve bu yenilgi karşısında beliren milliyetçilik...

~ **görmek**• Oynadığı 45 resmi maçta 29 galibiyet, 5 beraberlik, 11 mağlubiyet gördü.

MAHAL isim

~ **ver[me]mek**• Herhangi bir yanlış yorumlamaya mahal vermeyecek şekilde düzenlenmeli.

MAHARET isim

~{İ}ni sergilemek, göstermek• Cop kullanmadaki maharetini sergilemesine karşılık, basit denetim görevini yerine getirmede aynı ölçüde başarılı olamadığı da bir gerçek.

~ saymak• Başka birini aldatıp durumdan sıyrılmayı da maharet sayarız...

MAHCUBİYET *isim*

~ duymak• Hâlâ okumadığım için utanç duyduğum demeyeyim de, mahcubiyet duyduğum kitap Marcel Proust'un Geçmiş Zamanın İzinde başlıklı romanlarıdır.

MAHİYET *isim*

~{İ}ni göstermek• "Tayfun" adı, bu topraklarda yaşanan değişimin hızını ve mahiyetini gösterir!..

~ taşımak• Dejenere edecek bir mahiyet taşımaktadır.

~ kazanmak• Uluslararası bir mahiyet kazanmış olan ve sosyolojik-felsefi kökleri çok derinlerde olan bu denli bir sofistike problemler kümesinin..

MAHKEME *isim*

~ye vermek• Şu uzun boylu var ya, beni mahkemeye veren o işte.

~ye çıkarılmak• Mahkemeye çıkarıldığı sırada, gazetecilere nasıl yakalandığını şöyle anlatır.

~ye gitmek• Sonra yazıyla müracaat ettim ve şahit olarak mahkemeye gidip onun lehine ifade verdim.

~ye göndermek• Noyan Özkan da mahkemeye gönderdiği dilekçede davaya müdahil olarak katılmak istediğini bildirdi.

~ye sunmak• Görülmekte olan bir davada kanıt olarak mahkemeye sunduğu takdirde, bu bilgilerin yasal yollardan elde edilmediğini, gerçek olmadığını, eksik ya da abartılı bulunduğunu, ilgili kimse kanıtlayabilir.

~ye düşmek• Mahkemeye düşmelerine neden olacak bir risk taşıyan davranışlarda bulunan 18 yaşın altındaki kişileri kapsamaktadır.

~ye çağrılmak• Keza Parlamento üyesi tanık sıfatıyla mahkemelere çağrılabilir.

~ye sevk edilmek• Suçlular da yargılanmak üzere en yakın yetkili mahkemeye sevk edileceklerdir...

MAHKUM *isim*

~ kılmak• Bilgeliği değil ortak aklı egemen kılacak bu geçiş ne yazık ki bizi hayvan doğamıza mahkum kılan yoklukların sona ermesine bağlı görünüyor.

MAHKUMİYET isim

~**e çarptırılmak, vermek**• Batı karşısında Batı gibi düşünmediği sürece bilimsel olmamakla suçlanıp yok olma mahkumiyetine çarptırılacak.

MAHPUS isim

~ **yatmak**• Bir de gidip mahpus yatıyorsun bu uğurda...

~ **kalmak**• Burma'ya gittiğimde, on beş gün boyunca bir otel odasında adeta mahpus kaldım.

MAHPUSHANE isim

~**ye düşmek**• Kendini mahpushaneye düşmüş "kader mahkûmu" gibi görüyordu.

MAHREMİYET isim

~**i korumak**• Toplumun mahremiyeti korumak ve küresel erişimi sağlamak gibi tüm teknoloji problemlerini çözebileceği inancının anlamsızlığını ortaya koymaya çalışır.

~**e girmek**• Mahremiyete girmemeye çalıştım...

MAHSUL isim

~ **vermek**• Her öküzün altında sembol, her sembolün ardında tehlike vehmedilen bir evren, arızadan başka mahsul vermez.

~ **almak**• Fazlaca kurak yerlerde yılda bir-iki defa sulamak, verimli mahsul almak için yeterlidir.

MAHŞER isim

~**e kalmak, bırakmak**• Biz bu defteri mahşere bırakmayız.

MAHZUR isim

~ **görmemek**• Bu konularda Avrupa'ya uymama bir mahzur görmüyorum.

MAİYET isim

~**{İ}ne verilmek**• Rumeli Beylerbeyi küçük Hasan Paşa da maiyetine verilmişti.

MAKALE isim

~ **çıkarmak**•15 kadar makale çıkarmam lâzımdı.

MAKAM isim

~**a gelmek, ulaşmak**• O makamlara gelen birinin alçakgönüllü davranışlarını çok kez içtenlikli bulmaz.

~**a getirilmek**• Kendisinin o makama getirileceğini ummuştur.

~**{I}nda ağırlamak**• Pakistan Devlet Başkanı Pervez Müşerref tarafından dün makamında ağırlandı.

MAKAS isim

~ **atmak**• “Şöyle salkımın kütüğe yakın yerine bir makas attın mı, tamam” diyordu.

~ **almak**• Oğlanın direnmesine karşın, yanağından bir makas aldı.

MAKBUZ isim

~ **almak**• Parası ilgili nakit saymanlığına yatırılarak makbuzu alınır.

~ **vermek, kesmek**• Eşyayı alan daire ayniyat tesellüm makbuzu keserek söz konusu eşyayı kendi demirbaşına kaydedecektir.

MAKSAT isim

~ **gütmek**• Hiçbir önemli siyasi maksat gütmeyen çatışmalardır.

MAKYAJ isim

~ **tazelemek**• Ağlıyor anlatırken, bir yandan da akan makyajını tazeliyor.

MAL isim

~ **kaçırmak**• Doğal olarak onu da yangından mal kaçırır gibi yaşıyorlar.

MALİYET isim

~ **yüklemek, getirmek**• Türkiye ekonomisine 150-170 milyon dolarlık ek maliyet getirmektedir.

Yönetim ~leri katlanmak• Bunları sayısı arttığı için ürün filolarının yönetim maliyetleri katlanarak arttı.

MALUMAT isim

~ **vermek**• Cep telefonlarının melodileri yanı başımızdaki hiç tanımadığımız kişiler hakkında bize bazı malumatlar verir.

~ **almak**• Bu konularda lâyıkıyla malûmat alamamışım.

MALZEME isim

~**den çalmak**• Malzemedен çalarak yeni katlar çıkmayı düşünenler suçluydu.

MANA isim

~ **vermek, çıkarmak**• Konuşulanlardan bir mana çıkarmak için kıvranıp durmaktadırlar.

~**ya gelmek**• O yabancı yazıların ne mânâyaya geldiğini o insanlar biliyor mu?

~ **katmak**• Bakışlarına ölgün bir mana katan aldırıışsızlığın silindiğine tanık oldum.

MANASTIR isim

~**a kapanmak**• Aliye Dame de Sion'nun manastırına kapanmış.

MANEVRA isim

~ **yapmak**• Kadar kaygan bir zeminde manevra yapmaya çabalıyor.

MANGAL isim

~ **yakmak**• Kimileri mangal yakmaya çalışıyor.

MANİ isim

~ **döktürmek**• Gelip herkes yanık bir mani döktürdü.

~ **okumak**• Karagöz seyretmek ya da kına gecelerinde mani okumak sananlar.

MANKEN isim

~**i arat[ma]mak**• Babasına benzeyen iri siyah zeytin rengi gözleriyle mankenleri aratmayan bir güzelliği vardı.

MANŞET isim

~**[ler]e çıkmak**• Güzel kızlar manşetlere çıkıyor.

~ **ten vermek, duyurmak, girmek**• Sabah gazetesinin manşetten verdiği haber ortalığı altüst etti.

~ **atmak**• Şimdi bağımsızlık manşetini attı.

~**e taşınmak, yansımak**• Sıradan bir şantaj olarak değerlendireceği iddiaları manşetlere taşındı.

~ **ten düş[me]mek**• Gazetelerin manşetinden düşmeyen ve şimdiye dek hiç profesyonelliğe çıkmadığından dem vuran.

MANTAR isim

~ **bitmek**• Yerden mantar bitmiş gibi.

MANTIK isim

~ **yürütmek**• Diğer bilinen dillerle de ortak bir yönünü göremediğimizden mantık yürüterek çözümleme yapamıyorduk.

MANZARA *isim*

~ **canlanmak**• Hafızamda buna benzer bir manzara canlanıyor.

~**ya dalmak**• Manzaraya dalmıştı.

~ **sergilemek**• Dikit ve travertenleriyle seyrine doyum olmaz manzaralar sergiliyor.

MARATON *isim*

~ **başlamak**• Toplu görüşme maratonu başlıyor.

MARAZ *isim*

~ **doğmak**• Tıpkı "Merhametten maraz doğar" atasözünü doğrularcasına.

MARİFET *isim*

~ **saymak, sanmak**• Kurnazlığı marifet sayan alaturka siyasetçileri eleştirdi.

~**{İ}ni göstermek, sergilemek**• Taklabazlar ve hayalbazlar marifetlerini sergilerlerdi.

MARK *isim*

~ **tutmak**• Üç yüz mark tutmuştu o da.

MASKE *isim*

~ **takmak**• Bir karnaval coşkusu içinde, çeşit çeşit maskeler takmış, renk renk giysiler içindeki insanlardan oluşmuştur.

MASRAF *isim*

~**{I}ni karşılamak**• Karton masrafını karşılamak da güç oluyor.

~ **a girmek, açmak**• Bense daha fazla masraf açmamak ve sıkıntı çekmemek için Türkiye'de yapılmasını istiyorum.

~**{I}ni çıkartmak**• Kendi masraflarını çıkartmaya başladığını görmek zor değil.

~**[lar]{I}ni kısmak**• Bir yandan da masraflarını kısmayı hedefleyen şirketler.

~**a sokmak**• Mümkünse evdeki ayakkabı ve çantasıyla uyumlu olacak ve onu fazla masrafa sokmayacak.

~**tan yırtmak**• Benim tahminim masraftan yırtmak için!

MASTER isim

~ **yapmak**• Bunun doktorasını, "master"ını yapmış olsa gazeteci olamayacaktır.

MASUMİYET isim

~ **{İ}ni yitirmek**• İnsanlar için ne yazık ki ilk günler de masumiyetini yitirmiş olacak.

~ **taşımak**• Harap olmakla birlikte çocuksu bir masumiyet taşırdı.

MATEM isim

~ **tutmak**• Onu bir hayvana benzeterek mantıksız bir hayvanın bile kocası için daha çok matem tutacağım söyler.

~ **e boğmak**•7.5 ay sonra dünyayı mateme boğacak olan insan.

~ **çökmek**• Odaya bir matem çökmüştü.

MAYIN isim

~ **döşemek**• Üç İran gemisinin Hürmüz Boğazı'na mayın döşedi.

MAZERET isim

~ **göstermek, bildirmek**•12 kişiden oluşan kas gevşetme grup çalışmalarına bir katılımcı mazeret göstererek katılmamış.

~ **uydurmak, aramak, bulmak**• Yol düzeldiği ya da caddede karşıdan karşıya geçer geçmez bir mazeret bulup onun elini bırakın.

~ **sayıl[ma]mak**• Kanunu bilmemenin mazeret sayılamayacağı tarzındaki temel ilkeler öncelikle dikkate alınacaktır.

~ **üretmek**• Daha nitelikli mazeretler üretmek isteyenler için bulunmaz bir kaynak...

~ **{İ} kal[ma]mak**• Ama artık mazeretleri kalmadı.

MAZİ isim

~ **ye dalmak**• Gözlerin maziye dalarsa bir gün.

~ **den kopmak**• Onlar şanlı mazilerinden kopmadılar ve kopmayacaklar.

~ **e gömmek**• Madem kişisel konuları maziye gömdünüz.

MEBLAĞ isim

~ **ödemek**• Hatta bunun için çok yüksek meblağlar ödediğimizi hatırlıyorum.

~ **tutmak**• 80 000 lira gibi o zamanın parasıyla inanılmaz bir meblağ tutuyor.

MECAL isim

~{İ} **kal[ma]mak**• İşsizliği ve fakirleşmeyi kaldıracak mecali kalmadı.

MECLİS isim

~**e girmek**• Biz de Meclis'e girip ona oy verebiliriz" diye konuştu.

MEDET isim

~ **ummak, beklemek, aramak**• Çok kez yoksullar onlara sığınır ve ondan medet beklerler.

MEHİL isim

~ **ver[me]mek**• Mehil verilmeden doğrudan doğruya iflâs ettirilmektedirler.

MEKAN isim

~ **tutmak**• Dağları mekân tutmuş en asilere ulaşırdı.

MEKİK isim

~ **çekmek**• Bunların üstünde ters takla, düz takla atılır, köprü kurulur, mekik çekilirdi.

MEKTUP isim

~ **almak**• Müsaade buyurunuz, size haber vereyim ki hanımefendi ben de bu zattan her gün hiçbir mana ifade etmeyen mektuplar alıyorum.

~ **atmak**• Sana mektup atarım.

~ **göndermek, yollamak**• Eskiden aileme üç ayda bir mektup gönderiyordum.

MELODİ isim

~ **yükselmek**• Çok geçmeden kulağı okşayan harika bir melodi yükseldi frekansların birinden.

MEMLEKET isim

~**i batırmak**• Dinin elden gittiğini ve İttihatçı gâvurlarının memleketi batıracağını ileri süren muhalifler "Ahrar Partisi" içinde yuvalanıyor.

MENEJER isim

~ **tutmak**• Her kulüp kendine bir menejer tuttu.

MENENJİT isim

~ **geçirmek**• Küçük yaşta menenjit geçirmişsin.

~**e yakalanmak**• Doktor menenjite yakalanmış dedi.

MENFAAT isim

~ **sağlamak**• Menfaat sağlamak amacıyla kullanılıp kullanılmadığını denetlemelidir.

~ **gözetmek, beklemek**• Birbirimizden menfaat beklemiyorduk.

~**e dayanmak**• Karşılıklı menfaatlere dayanan sağlıklı ilişkiler kurmak.

~**{İ} bozulmak**• Kaçakçılığın önlenmesine yönelik icraatından dolayı menfaati bozulanlar vardı.

MENOPOZ isim

~**a girmek**• Bunun temel nedeni, menopoza giren bir kadının, âdet gören bir kadın kadar östrojen üretememesidir.

MERAK isim

~ **sarmak**• Beni de bir merak sardı.

~ **uyandırmak**• Bir kere merak uyandıran reklamlarıyla, her gün bir olayın çıkmasıyla merak güdüsünü harekete geçiriyor.

~**tan çatlamak**• Meraktan çatlıyorum O kim?

MERMİ isim

~ **sıkmak**• Ayakta tek bir canlı kalmayınca bu kez de yerde kıvranan karaltılara mermi sıkıyorlar.

~ **yağdırmak**• Yüzbaşıya durumu anlatıp İsraililere birden mermi yağdırmaya başlayacaklardı.

MERSİYE isim

~ **düzmek**• Önceden olduğu gibi yıllarca arkalarından mersiye düzmek yerine, sevinç gözyaşları içinde secdelere kapanıyor.

MERTEBE isim

Yüce insan ~**ine ulaşmak, erişmek, yükselmek**• Şimdilik Türkiye'deki klima satıcıları yüce insan mertebesine ulaşmış durumda.

MESAFE isim

~ **koymak**• Reel sosyalist geçmişleriyle aralarına mesafe koyan sol partiler ve hareketler.

~**yi korumak**• Lütfü aradaki mesafeyi koruyarak peşinde.

MESAI isim

~ **harcamak**• Ayrıca zaman ve mesai harcanmaksızın yürütülebilmesiyle kolaylaşır.

~ **yapmak**• Aylığına zam çifte mesai yapıyoruz.

~**ye kalmak**• Bu gece mesaiye kalmak istiyorum.

MESAJ isim

~ **vermek**• Dolayısıyla bu mesajı vermek gerekir.

~ **gelmek**• Yunanistan'dan ise piyasalara güven vermeye çalışan mesaj geldi.

~ **bırakmak, atmak, çekmek, göndermek**• Evden çıkmadan önce "glzcm bn çıkıym evdn geç klma olrmu cnm öpldün" diye mesaj attım.

MESELE isim

~ **kapanmak**• Böylece mesele kapanmış oldu.

~**yi büyütme**• Yoksa ufak-tefek meseleleri büyütüp içinden çıkılmaz büyük problemler hâline getirmemelidirler.

MESKEN isim

~ **tutmak**• Önce Anadolu'yu mesken tutmuş.

MESLEK isim

~ **edinmek**• Ressamlığı meslek edinmek için her çareye başvuracaktı.

MESUL isim

~ **tutmak**•

~ **tutulmak**• Kadın, ailenin geçiminden mesul tutulmamıştır.

MESULİYET isim

~ **almak**• Mesuliyet aldıkça bağımsız davranmayı öğrenir.

~ **vermek**• Hükümetin kolluk kuvvetlerinin mesuliyetine verilmişti.

~ **taşımak, duymak**• Yanı başımızdaki insanlardan mesuliyet duymamız gerektiğini hissettik.

MEŞALE isim

~ **tutmak**• Esra sefil arzulara, gözleri açık uyuyanlara, meş'alesini tutuyor, ışık saçıyor.

METANET isim

~{İ}ni **kaybetmek, yitirmek**• Metanetini kaybetmemiş, sürünerek biraz ilerisinde bulunan suya erişmek istemişti.

~{İ}ni **korumak**• Celal Bayar metanetlerini korumalarını söyledi.

~ **dilemek**• Allahtan rahmet, ailesine, yakınlarına ve bizlere de metanet diliyorum.

METHİYE isim

[ler] **düzmek, döktürmek**• Tam bir komünist dönemliğiyle bu defa da ona methiyeler döktürmüş.

METRES isim

~ **tutmak**• Biraz daha yoksullaşınca da, öbür kızını metres tutmuş olan evli bir avukatın kiraladığı eve yerleşip birlikte oturabiliyor.

MEVKİ isim

~e **gelmek, yükselmek**• Afrika'daki yıllarında öğrenci olanlar sonradan önemli mevkilere geldiler.

~ye **getirmek**• Anglosakson menşeli kişileri bu ülkenin kritik mevkilerine getirmek için çok çabaladı.

MEYDAN isim

~a **gelmek**• Çocuklarda kaza ile meydana gelen ölümler zannedildiğinden fazladır.

~ **okumak**• Yüz yıllarca yaşayacakmışçasına dünyaya meydan okuyan yapısı niçin toplumlarda da gerçekleştirilemiyordu?

~ **ver[me]mek**• Yeni bir tatsızlığa meydan vermemek için sakin olmaya çalışan bir sesle konuştu.

~a **çıkmaq**• İlk olarak babasının ölümüyle meydana çıkan bu bağımlılığın psikolojik nedenleri araştırılıyor.

MEYİL isim

~ **vermek**• Yollar balıksırtı yapılacak her metrede iki taraftan bir santimetre meyil verilecekti.

MEZAR isim

~**a girmek**• Yoksa ölmeden diri diri mezara girip yerin altını boylayacaktı.

~**dan çıkmak**• Babam mezardan çıkıp gelsin de üvey babamı evden kovsun diye.

~**a koymak**• Ölmeden mezara koyulmak bu olsa gerek.

MEZİYET isim

~ **göstermek**• O alanda bir meziyet göstererek kendi gayretleriyle elde etmelerine karşın.

MEZUN isim

~ **vermek**• Eğitim Fakültelerimiz sadece 58 mezun verdi.

MISRA isim

[lar] **dökülmek**• Hac yolculuğu esnasında Medine'ye yaklaştığında dudaklarından şu mısralar dökülür.

MİAT isim

~**ı dolmak**• Peşi peşine devriliyordu mîâdı dolmuş gibi her şey.

MİDE isim

~**{İ}ni bozmak**• Onu yemeyin, midenizi bozar.

~**{İ} kaldır[ma]mak**• Öykünün gerisini midem kaldırmıyor.

~**{İ}ni bastırmak**• Birkaç portakalla midesini bastırsın.

MİGREN isim

~**{İ}ni tutmak**• Migrenin tutmadan şu ilacı alsan iyi edersin.

MİKROFON isim

~**tutmak, uzatmak**• Şimdi sokakta kendi hallerinde yürüyenlere bile günün yirmi dört saati on iki kanaldan birer mikrofon uzatıp fikirlerini soruyorlar.

MİKROP isim

~ **kapmak, bulaşmak**• Gün boyunca çok çeşitli kaynaklardan ellerimize mikroplar bulaşır.

~ **saçmak**• Etrafa mikrop saçıyorlar.

~**[lar]ı kırmak**• Mikropları kırsın diye tuvaletlere, kanalizasyon çukurlarına kireç dökülürdü.

MİKSER isim

~**den geçirmek**• Sonra bu karışıma, kremayı da ekleyip mikserden geçirin.

MİMİK isim

~ **yapmak**• Aşağı yukarı yönlendirdiği ince bıyıklarıyla beni mutlu edip güldüreceğini sandığı mimikler yapacaktı.

MİNNET isim

~ **duymak**• Kendisine tanınan ve minnet duyduğu bu imkânın işareti olan (?) kuş, işte artık başına konmuştur.

MİNNETTAR isim

~ **kalmak**• Daima bağlı ve minnettar kalacağına ve ömrü boyunca O'ndan ayrılmayacağına yemin etti.

MİRAS isim

~ **kalmak**• Çocuğu tarafından tahtından indirilmek Zeus'a büyük babası Kronos'tan miras kalan bir yazgıdır.

~ **bırakmak**• Osmanlı'nın bize miras bıraktığı o eski musikiyi meczeden yeni dönemin önemli bestecilerinden biri.

~ **yemek**• Haram-helâl demeden mirası yiyorsunuz.

MİSAL isim

~ **vermek**• Taassubun ne derece kuvvetli bir engel teşkil ettiğine dair çok çeşitli misaller vermek mümkündür.

MİSİLLEME isim

~ **yapmak**• Düşmanları misilleme yapar.

MİSYON isim

~ **yüklemek**• Cevabımızı ise esas olarak, Geldof'un Blair'e "kurtarıcı" misyonu yüklediği şu cümlesinde buluyoruz.

~ **üstlenmek, edinmek**• Oyuncu olarak yönetmeni mutlu kılmayı sanki misyon edinmişti.

MODA isim

~**[I] geçmek**• İçleri herhalde, süslü püslü ama modası geçmiş giyeceklerle doluydu.

~**ya uymak**• Modaya uyararak verdiği açılış kokteyline, nasıl olduysa annem de gelmişti.

~ **yaratmak**• Eğer herkes kendi modasını yaratıyorsa, moda öldü.

MOLA isim

~ **vermek**• Tarlalarda mola verip uyuyacaklarını sanmıştı.

MONOTONLUK isim

Pençelerin ~unu kırmak• Pencereleerin monotonluğunu kırarak cepheye hareket kazandırmıştır.

MORAL isim

~ **vermek, aşılmak**• Cezaevinde herkese moral açılmaya çalışırdı.

~**{İ}ni bozmak**• Bu da onun moralini bozuyor, soru çözmelerini engelliyordu.

~ **bulmak, kazanmak**• Taraftarıyla bütünleşerek, büyük moral kazandı.

~ **depolamak**• Yolun geri kalan kısmını rahatça bitirebilmek için enerji ve moral depoladım.

MORG isim

~**a kaldırmak**• Morga kaldırılmadan az önce tanındı.

MUAMMA isim

~**ya dönüşmek**• Öldürüldüğü haberleri muammaya dönüştü.

MUAYENE isim

~**den geçmek**• Doktorlar beni sıkı bir muayeneden geçirdiler.

MUBAH isim

~ **saymak**• Amaca ulaşmak için her yolu mubah sayan yeni bir çağın insanıdır.

MUCİZE isim

~ **yaratmak**• Konuklardan biri mucizeler yaratan bir ottan söz ediyordu.

~**ye kalmak**• Olympiakos'un UEFA Kupası'na katılabilmesi mucizeye kaldı.

~ **beklemek**• Çocuk gibi mucize bekliyordum.

MUHABBET isim

~**e katılmak**• O da muhabbete katıldı.

~**i koyulaştırmak, kaynatmak**• Tarif edemediğim bir şekilde muhabbeti koyulaştırdık Tibet'le.

~ **beslemek, duymak**• Bir buluta sonsuz muhabbet beslemiş olan gâfil halkı ve halkın sözüyle kendini nimetten saymış bulutu gözlemekteydi.

~ **e girmek**• Bu tiplerle bir kere muhabbete girdiniz mi kurtulmanız çok zordur.

~ **sıkmak**• "Takıldığınız" arkadaşlarınız var ama hep aynı muhabbetler sıkıyor.

~ **e koyulmak, dalmak**• Onlar salonda muhabbete koyuldular.

~ **açılmak**• Profiline baktığımda "aradıkları" arasında Lisp teknolojileri de olduğu görünce muhabbet açıldı.

MUHASEBE isim

~ **tutmak**• Muhasebeciler, yalnız muhasebe tutmak ve beyanname düzenlemek yetkisine sahip.

MUHATAP isim

~ **almak**• AB Komisyonu izleme ve denetim işlevini bu kuruluşu muhatap olarak sürdürebilecektir.

~ **bula[ma]mak**• Aras, alacaklara ilişkin SSK'da muhatap bulamadıklarını belirtti.

MUM isim

~ **yakmak**• Hayvani büyük bir kilise ve içeride herkes mum yakıp, dua ediyordu.

MURAT isim

~ **{I}nı vermek**• Allah muradını versin oğul.

~ **{I}nı almak**• Yoksa, Eros'dan da muradımızı alamadık mı?

MURDAR isim

~ **gitmek**• Demek bıçak yemeden kasap eli değmeden böyle murdar gidecekmişim!

MUSKA isim

~ **taşımak, takmak**• Muskayı taşıyan kişinin adı ebcet hesabına göre bulunan bir sayı ile simgelenmiş.

MUTABAKAT isim

~ **a varmak, sağlanmak**• Derinlemesine bir araştırmadan sonra Mustafa Kemal Paşa üzerinde mutabakat sağlandı.

MUTABIK isim

~ **kalmak**• Bir buçuk ay önce ABD yetkilileri ile mutabık kalınan metin olduğunu söyledi.

MUTASYON isim

~ **a uğramak**• Mutasyona uğrayan bireye mutant adı verilir.

MUZAFFER isim

~ **kılmak, eylemek**• Allah Teâlâ Hazretleri cümlemizi muzaffer eylesin.

MÜCADELE isim

Boyunduruğundan kurtulma ~si vermek, sürmek, sergilemek• İngiliz emperyalizminin boyunduruğundan kurtulma mücadelesi veren Türkiye halkının başarısıdır.

~ **ye girişmek**• Eşiniz bir mücadeleye girişmiş çoğu zaman yanınızda yok.

MÜCEVHER isim

~ **takmak**• Mücevher takmadı, kürk giymedi ama söz konusu sahne olunca hep en iyisinin, en pahalısının peşinde koştu.

MÜFREDAT isim

~ **tan kaldırılmak, çıkarılmak**• Nasıl ki liselerde bir zamanlar felsefe dersini müfredattan kaldırdılarsa, bu tür derslere pek sıcak bakmadılar.

MÜHLET isim

~ **istemek**• Beş gün mühlet istedi.

~ **vermek**• Bir başka söyleyişle "mühlet verme" anlamını taşıyor.

MÜHÜR isim

~ **vurmak, basmak**• Boş vize sayfası üstüne, "Fransa'ya giremez" diye mühür vurdu.

İnşaatın ~ü sökülme• Karar, taraflara ulaşır ulaşmaz inşaatın mühürü söküldü.

~ **kırmak**• Sayıma, herkesin huzurunda, mühürler kırılarak başlanacaktır.

MÜJDE isim

~ **vermek**• Bana müjdeyi verdi.

~ **istemek**• Ayakkabıları sallayarak, "Müjdem i isterim!" dedim.

~ **almak**• Öğrenciler, bu müjdeyi alınca mutluluktan deliye dönüyorlar elbet.

MÜKAFAT *isim*

~{I}nı görmek• Mü'min son anında varacağı âhiret yurdunun güzellik ve mükâfatını görür.

MÜLAKAT *isim*

~a çağrılmak• Bence mülakata çağrılacak karakterlere fiziksel testlerin yanı sıra daha dikkatli sorular sorulmalı.

~a girmek• 15 gün önce başka bir askeri kurumun mülakatına girdim bizim sonuçlar haftasonuda dahil 3 günde açıklandı sizinkide bugün öğleden sonra açıklanır büyük ihtimalle.

~a çağırılmak• Bir kurumun İnsan Kaynağını oluştururken binler mertebesindeki adayların hepsini mülakata çağırılmak çok pahalı, zahmetli ve zaman alıcı bir iştir.

~ vermek• Ankara ile Amerikan sermayesi arasında İngiltere ve Fransa'yı kışkırtacak ilişkiler gelişirken Gazi Paşa siyasi girişimlerde de bulunuyor; 23 Ocak 1922'de "Amerikan Milletine Beyanname" yayımlıyor, The New York Herald gazetesine de mülakat veriyor.

MÜNASEBET *isim*

~te bulunmak• Gayrimeşru münasebette bulunan kimse sürgün cezasına çarptırılırdı.

MÜRACAAT *isim*

~ta bulunmak• Müracaatta bulunan toplam 546 bin 103 ortağın borçlarının yeniden yapılandırılacağı açıklandı.

MÜRİT *isim*

~ toplamak• Felsefe çalışmış bir insan olarak pek çok mürit topladı.

MÜRÜVVET *isim*

~{I}ni görmek• Elbette (başbakan da olsa) her anne gibi oğlunun ilk "mürüvvetini" görmek ister.

MÜSAADE *isim*

~ istemek• Üstad yemek için bizden müsaade istedi.

~ buyurmak• Efendim, müsaade buyurun, biz ödeyelim.

MÜSAMAHA *isim*

~ göstermek• Görüp de her daim müsamaha gösteren meyhane duvarlarına kulak vermeliydiler.

MÜSTAHAK *isim*

~{I}nı vermek• "Allah müstahakını versin Yusuf." demişti.

MÜZİK *isim*

~ indirmek• Siemens M2Y (Music2You) ile TV'de müzik İnternet'ten müzik indirmek artık daha kolay.

NAAŞ *isim*

~ı kaldırmak• İki kişinin naaşı kaldırılacaktı bugün...

NABİZ *isim*

~ alın[ma]mak• Kalp durmasında nabız alınamaz, göz bebekleri genişler, cilt solar, solunum belirtisi yoktur.

~{I} vurmak• Paşa'nın nabzına baktı, nabız vuruyor ve Paşa hafif nefes alıyordu, ama bilincini yitirmişti.

~ atmak• Nabız atmıyorsa kalp masajı yapılır.

~ durmak• "Nabız durmuş gibiydi." Panel yavaş yavaş dağıldı.

~{I}na bakmak• Nabzına bakıp, eğilip, bir nefes duymak üzere çabaladılar.

Toplumun ~ını tutmak• Görevim gereği toplumun nabzını tutuyordum ve içine düştüğü sıkıntıyı, çaresizliği çok net biçimde görebiliyordum.

~ zayıflamak• Elektrik akımı solunum ve kalp durmasına yol açar, nabız zayıflar.

~ düşmek• Tansiyon ve nabız düşüyor.

NAFAKA *isim*

~yı çıkarmak• Eski, gedikli müşterileri de olmasa nafakayı çıkarmak bile mümkün olmayacaktı.

Çocuğun ~sını sağlamak• Üstelik adam karısının, çocuğunun nafkasını sağlamak için ta nerelere kalkıp gitmiş...

~yı doğrultmak• Bir gün, nafakayı doğrultmuş -hem vangvang çalışıyor, hem de kendince bir türkü tutturmuş- eve dünüyormuş bizimki.

Çocuğun ~sından kesmek• Ereğime ulaşmak için çoluk çocuğumun nafakasından keserek avuç dolusu para harcamadım mı?

Hanımının ~sını karşılamak• Evlilik esnasında kadının ve çocukların nafakası erkeğin sorumluluğunda olduğu gibi, boşanmadan sonra da iddet bitene kadar, erkek, hanımının nafkasını karşılamak mecburiyetindedir.

~ **bağlamak**• " Boşanma sonunda çalışmayan kadına bir "nafaka" bağlanıyor, ama bu para bir insanı geçindiremeyecek kadar az oluyor.

~ **koparmak**• Sonra da, şu kadar nafaka koparamazsan o adamdan boşanmam, nakaratından başka laf yok.

NAĞME isim

~[ler] **okumak**• "Beni böyle sev, seveceksen" türünden nameler okuruz.

~ **çalmak**• Aslında bir tek nağme yerine iki eliyle iki farklı nağme çalıyordu ve aralarındaki uyum kusursuzdu. Âsım'ın gözleri parlamıştı.

NAKARAT isim

~**a sığınmak**• Korkularımı yenmek için, bağıra bağıra, bildiğim tek nakarata sığınyordum, "Ağlama deymezhayaaaat bu gözyaşlarına."

~ **tutturmak**• Onları da yemeli..." diye bir nakarat tutturarak dışarı çıktı.

~**a geçmek**• bir türkü tuttururdum "Urfa'nın etrafı dumanlı dağlar" diye ve nakarata geçmeden bir hoyrat patlatırdım kafa sesiyle.

NAKİL isim

~{İ} **çıkma**• Oysa televizyonda ya da yazılı basında, yani milyonlarca kişinin görebileceği şekilde isteselerdi, o vakit bu yasırım kapsamına girecek ve belki yarın, belki yarından da yakın, "içerdeki küçük hapisaneden dışardaki daha büyük hapisaneye" nakilleri çıkacaktı.

~ **gerçekleşmek**• Trafik kazasında hayatını kaybeden bir çocuğun ailesi tarafından organlarının bağışlanmasıyla iki yıl önce nakil gerçekleşmiş.

~ **gelmek**• Şimdi bunu yumuşatıyorlar, doktor denetimi kalkıyor, ceza olarak da başka okula nakil geliyor.

NAKİT isim

~**e çevirmek**• Finans yöneticisi, bu yatırım alternatifleri arasında, sağlanacak net gelir, risk derecelerini ve anında kayıpsız ve/veya enaz kayıpla nakite çevrilebilmesini göz önünde tutarak bir seçim yapmalıdır.

~ **ödemek**• Hatta bunlarda dahil olmak üzere, konut alımları çoğu zaman nakit ödenerek gerçekleşmemektedir.

~ **taşı[ma]mak**• Biz nakit taşımıyoruz.

~ **çekmek**• Kart sahibi çek keşide etmek suretiyle Eurochcque sistemine dahil ülkelerden sağladığı mal veya hizmet bedelini ödcyebtlidiği gibi bankalardan da nakit çekebilmektedir.

~**e sıkışmak**• Hazine Müsteşarlığı da ödemesi gereken 10 trilyon lirayı zamanında ödemediği için nakite sıkıştı.

~ **çalışmak**• Ne de olsa Serpil hep nakit çalışmıştır.

~ **vermek** ~• BDDK'nin açıklaması, Demirbank'ın portföyünde bono ve tahviller bulunmasına karşın bunlar karşılığında piyasadan nakit alamadığı, büyük bankaların nakit vermeyerek bu bankayı sıkıştırdıkları iddialarını doğruluyor.

~**e çevirmek**• Serbest ticaret bölgesindeki çek hamili bu çeki ülke içinde veya ABD'de nakde çevirmektedir.

NAM isim

~{I} **kalmak**• Denir bir gün gelir de saye-i feyz- i hamiyette Kemal'in seng-i kabri kalmamışsa namı kalmıştır."

NAMAZ isim

~ **kılmak**• Namaz kılmak için orada bulunan bir mescidin yanında toplandık.

~**a durmak**• Gidip abdest aldı ve namaza durdu.

~**ı kaçırmak**• Ne olursa olsun bu namazı kılmalılardı ne de olsa namaz kılmayı öğrendiklerinden beri hiçbir namazı kaçırmamışlardı.

~**ı bozulmak**• Başını uzun müddet secdede tuttuğu için namazı bozuldu mu, onu merak ediyordu.

~{I}nı **bozdurmak**• Anamın namazını bozdurdular.

~**dan soğutmak**• Namazın sahibi onlara süre tanır ve sabırlı davranırken, bizim aceleci olup ıslahı mümkün olan insanları namazdan soğutmamız doğru olmaz.

~**ı bitirmek**• Rabia hanım namazı bitirip geldiğinde Hayri bey yeni içeri girmişti.

~**a kalkmak**• Fakat frenk hayatının gecesinde sabah namazına kalkılır mı?

~**ı bozmak**• Hasan el Basrî'ye göre, Allah'ı herhangi bir biçimde anmak namazı bozmaz.

~ **bitmek**• Niye böyle yaptıklarını kendi kendime sorarken namaz bitti.

~**ı bırakmak**• Beyim hacca gitti, umreye gitti ama namazı bıraktı.

NAME isim

~**[ler] savurmak**• Pope elindeki çörek kutusunu bir seyyar satıcı edasıyla sallıyor, iştah açıcı nameler savuruyordu.

~**[ler] sallamak**• " Almanyada gördüklerimden nameler sallıyorum.

NAMLU isim

~ **takmak**• Bunun yerine bir namlu taktı.

NAMUS isim

~**{U}nu korumak**• Uruz da ana babasının' namusunu korumak için ölümü yeğlediğini belirtiyor.

~**{U}na saldırmak**• 15 yaşını bitiren mağdurun ise, cebir, şiddet veya tehdit veya hile kullanmak veya onun içinde bulunduğu bazı durumlardan faydalanmak suretiyle ırz ve namusa saldırmadır.

Erkeğin ~sunu çiğnemek• Onlar yapabilir, ama kadın yaparsa hem namussuzluktur hem de birlikte olduğu erkeğin namusunu çiğnemektir.

Ailesinin ~sunu kirletmek• Ayrıca kız evladın hayırlı olmaması ve ailesinin namusunu kirletmesi durumuna karşı da kız çocuğu doğunca bir süre sessizlikle kötü kader protesto edilir:

NANİK isim

~ **çekmek**• Masalların iyi yürekli dedesi Sirtında torbasıyla Geçiyor bacaların üstünden süzülerek Çocuklara şeker Yer çekimine nanik çekerek RÜZGÂR KUMLA ALDATIYOR ŞİİRİ

NANKÖRLÜK isim

~ **göstermek**• Ne övünme olsun! Ne de nankörlük gösterilsin.

NÂR isim

~**{I}na yanmak**• Narına yandığım, rüya değil bu gerçek imiş.

NARA isim

~ **atmak**• İnsanlar naralar atarak yaktıkları ateşin çevresinde duruyorlardı.

~ **patlatmak**• Ardından yüzündeki meraklı ifade alaycı bir gülümsemeye dönüşürken, bir nara patlattı: - "Heeeyt, babalar bee! Şunun zıpkınına da bakın ulan!"

~**[lar]ı yükselmek**• Avlu da ise uğultuların arasında "Odun isteriz" naraları yükseliyordu.

NARGİLE isim

~ **içmek**• Ortaköy'e ya da Tophane'ye gider, sohbet eder ve nargile içerdik.

NASİR isim

~**tutmak, bağlamak**• Çıplak ayakları çatlamış, daha bu yaşta nasır bağlamıştı.

NASİHAT isim

~ **vermek**• Yine bir sürü nasihatler verdi ve gitti.

~**tan arlanmak**• "Ne kadar yağmur yağsa taş üzerinde gelincik çiçeği bitmez, benlik sahibi insanlar, ilimden usanır, nasihattan arlanırlar!."

~ **almak**• Derdimi, tanımadığım bir kadına açmışım da, ondan yumuşak nasihatler alıyor gibiydim.

NASİHATÇİ isim

~ **kesilmek**• Son günler herkes nasihatçi kesildi başıma.

NASİP isim

~ **eylemek**• Allah gurbete düşen, vatan hasreti çekenleri vatanlarına kavuşturmayı nasip eylesin, amin.

~ **kılmak**• O da, Amerika'dan Uzak Doğu'ya geçmişti. Kader bu ya; Allah, izdivacını da oradan nasip kılmıştı.

NAZ isim

~{I}nı geçirmek• "Bu kafa" şunu anlamıyor: insan dokunabileceği, ilişebileceği, eleştirebileceği, nazını geçirebileceği insanları sever.

NAZAR isim

Başkalarının ~ına vermek• Kitap okumak veya bunları başkalarının nazarına vermek de önemli değildir.

~{I}ndan düşürmek• Öyle ise, dine karşı cehaletle birlikte, dini insanlar nazarından düşürmek maksadıyla dine karşı aleyhte propaganda da yapılacaktır.

~{I} çatlamak• Efendim, bir insana göz değdiği zaman, ebe gümecini kor üzerine dökün, çıkan gazları o kişiye koklatın, nazarı çatlar.

~ı bozmak• nazara gelip gelmediğinizi bir bakışta çözüyor, büyüü veya nazarı bozmak için gerekli terkipleri hazırlıyor, sonra da kargo vasıtasıyla adresinize ulaştırıyorlar

Kıskananların ~ına gelmek• Dostlarının uyarı ve eleştirilerini, "Kıskananların nazarına geldiği" yorumuyla karşıladı.

NAZİKLİK isim

~ göstermek• Camiadan farklı görüşler geldi. Halen kulübün asbaşkanlığını yürüten Erol Tuna, Sümer'in naziklik göstererek kendisini ön plana attığını ama asıl yönetim kurulu olarak Trabzonspor'un haklarını koruyamadıklarını itiraf etti.

NEDAMET isim

~ duymak• İnsan bu amaç doğrultusunda, büyük çabalar harcamış savaştan nedamet duymuş, barışı koruyacak milletlerarası kuruluşlar meydana getirmiştir.

NEFES isim

~ini tutmak• İkisi de sonunda halk kitlelerinin nefeslerini tutarak izledikleri, rakip takımların maçı kazanma mücadelesi değil mi?

~ almak• Şimdi üç kez daha derin nefes al.

~ kesmek• Görülebilen ışıkla değil, yeni oluşan yıldızların merkezlerindeki nükleer tepkimeler sonucu morötesi ışınlarla aydınlanan bu kozmik manzaralar nefes kesiyor.

Son ~ini vermek• “Allah da sizi sizi affetsin...” dedi ve son nefesini verdi.

NEFRET isim

~ **duymak**• Genel olarak Batı dünyasının ve özellikle ABD'nin İslamiyet'e karşı anlatılamaz bir kin ve nefret duyduğu açıkça görüldü" dedi.

~ **i körüklemek**• Bunun ebedi nefreti körüklemekten başka nasıl bir sonucu olabilir?

~ **le dolmak**• Tiksiniyorum. Nefretle doluyorum.

~ **doğurmak**• Laubalilik nefret doğurur.

NEŞE isim

~ **dolmak**• "Bugün 23 Nisan, neşe doluyor insan Kamutay bugün doğdu ve saltanatı boğdu" diye kuşlar gibi çığırırıldık.

~ **saçmak**• 'Peki öyleyse, neşe saçan bu hanıma küçük bir armağan vermek isterim,' dedi.

~ **ye boğmak**• Bu millete her şeyi öğrettim, fakat uşaklığı öğretemedim diye hem meseleyi kapattı, hem de ortalığı neşeye boğdu.

~ **vermek**• "Acep Hasan'a böyle neşe veren şey ne ola ki?"

~ **{İ}ni kaybetmek, yitirmek**• Neredeyse her gece bir başka şenliğin habercisi olarak gökyüzüne dağılan havai fişekler bile sıcaktan yorulmuş, neşesini kaybetmişti.

~ **katmak**• Köşküümüz olan dünyayı şenlendiren, neşe katan, renk katan kelebekler, kuşlar ve bülbüllere ne demeli?

~ **sarmak**• Tam bir neşe sarmıştı masayı.

~ **{İ} kaçmak**• Ben de, kızların neşesi kaçsın istemiyorum.

NETİCE isim

~ **almak**• Ondan da bir netice alamadık.

~ **doğurmak**• Keyfi ve kısa vadeli çıkarılara dayalı bir düzenleme zamanla o düzenlemeyi yapanların durumlarını tehlikeye sokar ve toplumdaki istikrarı yok eden neticeler doğurur.

~**ye varmak, ulaşmak, ermek**• Fakat, bence ikisini aynı hücreye koyarsak, neticeye varabiliriz amirim!

~ **çıkarmak**• Yıldızlara bakarak netice çıkarmak tahminden başka bir şey değildir.

~**ye götürmek**• Bu ise insanlığı son derece yanlış neticelere götürecektir ve götürmekte olduğunu görmekteyiz.

NETLİK isim

~ **kazanmak**• Uçağın düşüş nedeni karakutuların bulunmasıyla netlik kazanacak.

NEZAKET isim

~**{İ}ni takınmak**• KOMŞUSUZLUK Bütün efendiliğimi ve nezaketimi takınıp sesime nazik bir ton vererek komşuma "İyi akşamlar!" diyorum.

~ **göstermek**• Onlar büyük nezaket göstererek dümenlerini biraz kırdılar, yelken ıskotasını biraz gevşettiler, süzülerek tam yanımızdan geçerlerken yelkenliden biri seslendi.

NEZARET isim

~**te tutmak**• Altı ay süren bir soruşturma boyunca nezarete tuttular.

~**e atmak**• Duruşma saatimiz gelinceye kadar bizi nezarete attılar.

NEZARETHANE isim

~**ye atılmak**• Böylece Abuzer bu kez emniyet müdürlüğünün nezarethanesine atıldı.

~**ye konulmak**• Rusya ve Ukrayna uyruklu 85 kadın, gözaltına alınarak Emniyet Müdürlüğü'nün altında bulunan nezarethaneye konuldu.

NEZLE isim

~**ye yakalanmak**• Hiç unutmam, ağır bir nezleye yakalanmıştı.

NİKAH isim

~ **kıymak**• Üç yıl sonra nikâh kıydı.

~ **düşmek**• Nitekim ip kopmuş, nikah düşmüş, yuva yıkılmıştır.

~ **tazelemek**• Hasan Şaş'la şimdiden nikah tazelemek isteyen yöneticiler, yıldız oyuncularıyla pazarlık masasına oturdular.

~ **kıydırmak**• Aşağı kattan şahit getirdiler, ya nikahı kıydırırsın, ya elimizden kurtulamazsın dediler.

~**{I}na almak**• Ama Muhterem Hanım beni isterse kimsenin sözüne bakmam, nikahıma alırım.

NİMET isim

~**ten yararlanmak, faydalanmak**• Esen dalganın getirdiği tüm nimetlerden yararlandı.

~**i tepmek**• "Yurtdışındaki nimetleri tepip ülkesine hizmete gelen temiz teknokrat" söylemi

NİŞAN isim

~ **almak**• Sanki her biri yüreğe nişan almış ve onu delip geçer ve içeri ışığını sunar, aydınlığını zerkeder.

~ **koymak**• Padişah kızı babasına demiş ki: "Yediden yetmişe kadar ülkedeki bütün erkekleri sarayın önünden geçirin, ben onu bulurum, çünkü sırtına nişan koydum.

~ **bozulmak**• Ama o günden sonra o nişan bozulmuş, yeni bir nişanlılık başlamıştı.

NİŞANLI isim

~ **kalmak**• Daha sonra o kızla nişanlandılar ve bir süre de nişanlı kaldılar.

NİTELİK isim

~ **taşımak**• Eğitim daha ziyade geliştirici bir nitelik taşımaktadır.

~ **kazanmak**• Bir onarımla, bu yüce kişinin adına yaraşır bir nitelik kazanmıştır.

~ **göstermek**• Kararsız toplum yapılarının siyasal sistemleri, hegemonyaya dayalı, görünüşte güçlü ancak her zaman çözülmeye hazır bir nitelik gösterir.

~ **aramak**• Diğer taraftan ideal bir öğretmende; saygı, liderlik, dürüstlük ve insan tabiatını anlama gibi sosyal nitelikleri aradıkları görülmektedir.

~**{İ}ni korumak**• Bu nedenle erken seçimle saptanan gelecek ağaçlarının yönetim süresi sonuna kadar niteliklerini koruyabilmeleri ihtimali daha zayıftır.

NİYET isim

Kötü ~ taşımak• Hangi insan kötü niyet taşımadan gecenin bir vakti bu terasta dolaşır?

Art ~ aramak• Bu durumda hekimlerde art niyet aramak kadar doğal bir şey olamaz sanırım.

~{İ}ni gizlemek• AKP niyetini gizliyor Başbakan Bülent Ecevit, seçim sonucunu tahmin etmenin çok güç olduğunu söyledi.

~{İ}ni göstermek• Türk Silahlı Kuvvetleri de pratikte iyi niyetini göstermişti.

~ tutmak• Diğer bölgelerde olduğu gibi 22 Mart sabahı oldukça erken kalkılır, mezarlar ziyaret edilir, niyet tutulur.

NİZAM isim

~a sokmak• Birlikleri harp nizamına sokarak kontrole başladık.

~ vermek• Mesela Ali İhsan Bey Amerika'nın bugün dünyaya nizam verme pozisyonunda olmasını gündeme getirdi.

NOT isim

~ almak• Çalışkan öğrenciler soru yanıtlarını kara tahtaya yazarak açıklıyor, öbürleri not alıyor harıl harıl.

~ düşmek• Ama ola ki, birileri taraflar arasına bizi de katar diye çekindiğimizden bir iki not düşmek istedik.

~ bırakmak• Bir de Mimar Sinan sergisi için hazırlanmış bir not bıraktım.

Ahlâk ~u kırılmak• Bir talebe sınıfta gürültü yaptığı gibi çavuşuna karşı geldiğinden bir hafta başı izinsiz bırakılmış ve bir ahlâk notu kırılmıştır.

~ vermek• "Bilmiyorsun kızım," diyerek kırık not verdi bana.

~ tutmak• Türkiye'de lise eğitimi not tutmayı, dinleme ve raporlamayı öğretmelidir.

~ iliştiirmek• Ve bir de küçük not iliştiirmiştir bukete.

~ göndermek, yollamak• Bu sefer, tepsiye karşı çerçeve değış tokuşu yapalım diye not gönderdi.

~ çıkarmak• Otel odasında geceleri okyanusa karşı Cervantes okuyor, notlar çıkarıyorum.

NOTA isim

~**ya dökme**• Ayakkabının çekiçe kavuşurken çıkardığı o tuhaf inlemeden beste yapıyor, duyduklarını notaya döküyordu içinden.

~ **verme**• ABD, İngiltere ve Fransa, Irak'a derhal nota vererek SAM'ları çekmesini istediler.

NÖBET isim ~ **tutmak**• Abir komadayken yatağının başucunda El Fetih militanları ve İsrail askerleri birlikte nöbet tutuyor.

~**i almak**• Turgut Özatay'ın yerine, Kazım Kartal nöbeti alıyor.

~**[ler]i ağırlaşmak**• Nöbetleri ağırlaşıyordu. Elti ölmüştü.

NÖBETÇİ isim

~ **dikme**• post-modern tekinsizlik ormanında kendilerini azıcık olsun güvencede hissedebilecekleri biricik âlemin kapısına nöbetçiler dikmiş, halkın dinini sürekli tehdit altında tutmuştur.

NUTUK isim

~ **atmak**• Havaalanından beri bana dini nutuk atıyor.

~ **çekme**• Nasihat vermek, buyurmak, nutuk çekmek, yıkıcı eleştiri yapmak...

OBUA isim

~ **çalmak**• Bu adam Orkestra'da obua çalıyormuş, diyor İsmail, benim şaşırمامı bekleyerek.

OBURLUK isim

~ **çoğalmak**• Oluk oluk kan aktı, dizginlenemeyen oburluk çoğaldı.

OCAK isim

~**tan indirmek**• * Kıyma suyunu salıp da çektiği zaman, ocaktan indirelim.

~**ı yakmak**• Unueledi, ocağı yaktı, hamurunu hazırladı.

~**ı söndürmek**• Daha önceden haşladığımız taze bezelyeleri, yeterince tuzu, salçayı ve karabiberi tencereye ilave edelim ve 1-2 dakika daha kavurduktan sonra, ocağı söndürelim.

~ **tütmek**• Kızılay'ın dağıttığı çadırların yanısıra vatandaşların kendi imkanlarıyla yaptığı adeta evi andıran çadırlarda sobalar kurulu, ocaklar tütüyor, yemekler pişiyor.

~ **ı kapatmak**• Sosu ağırlaştığı zaman ocağı kapatıp sıcak servis yapın.

~ **a atmak**• Ocak yanıyordu, onları ocağa attı.

Baba ~ını bırakmak• "Kolay mı ana baba ocağını bırakıp gitmek?"

ODA isim

~ **ya çekilmek**• Sufi ile Pufi odalarına çekilip çalışmaya başladılar.

~ **ya kapanmak**• Ona derdimi anlatamayacağımı düşününce odama kapandım.

~ **ya süzülme**• Buyruğa uydu, terliklerini çıkarıp odaya süzüldü; dizlerinin üzerine çöküp babasının karşısına oturdu.

~ **ya sıvışmak**• Tek şansım vardı. Yavaşça odama sıvışmak.

~ **ya dalmak**• Hemen ardından annesiyle babası odaya dalmışlar...

~ **yı toplamak**• "Bu sabah, yani, o sabah kahvaltıyı o hazırlarken ben de odayı topladım, yatakları düzelttim.

~ **[lar]{I}na dağılmak**• Bir an önce dinlenebilmek için odalarına dağıldılar.

~ **ya yollanmak**• Kan bulaşmasın diye havluyla kurulanmadan, yaralı bereli, ıslak suratımla odaya yollandım.

OFSAYT isim

~ **a düşmek**• Gençlerbirliği karşılaşmasında 13 kez ofsayta düşmesinden sonra, kendisine pas atmayan Sommers'e tepki göstermesi endişe yarattı.

~ **ı bozmak**• Ama ilk golde ofsaytı bozdu.

OJE isim

~ **yi çıkarmak**• "Yarın mutlaka alalım; turnaklarımdaki ojeyi çıkarmak istiyorum."

OK isim

~ **fırlatmak**• Aşk tanrısı, öldürücü oklar fırlatan bir nişancı mıydı?

~ **yemek**• Ulubatlı Hasan, İstanbul'un fethi sırasında tam yüz on yedi ok yemiştir, fakat ölmemiştir!

OKEY isim

~ **vermek**• Aile de okey vermişti.

~ **den kalkmak**• Sayın Köse beni kapıda görür görmez okeyden kalktı, başka bir masaya geçtik.

OKKA isim

~ **çekmek**• Kumpirlerin her biri bir okka çekerdi.

OKSİJEN isim

~ **harcamak**• Çünkü şiddetli bir mikroorganizma faaliyeti sonucunda çok oksijen harcanır.

OKUL isim

~ **a göndermek, yollamak**• Çok küçük olduğumu öne sürerek beni yatılı okula göndermek istemeyen annemi onun suç ortaklığı sayesinde altetmeyi başardım.

Askeri ~ **da okumak**• Dedesi Türkiye'ye gelerek askeri okulda okumuş, subay çıkmış ve gelip Amasya'ya yerleşerek biri kız dört çocuk sahibi olmuştu.

~ **dan atılmak**• Okulda hocasını dövdü, okuldan atıldı.

OKYANUS isim

~ **a açılmak**• Hüzüncüyan ardında saklanan kalbimle, artık, okyanuslara açılmak geçmeli içimden.

~ **a ulaşmak, varmak**• Kanada'yı trenle doğudan batıya kat edip Büyük Okyanus'a ulaştı.

OLANAK isim

~ **sağlamak**• Bu avantaj, daha az işletim sermayesi ile çalışmaya olanak sağlar ve kârlılığını artırır.

~ **tanımak**• Eğlenceli bir hava içinde geçen bu kamplar genellikle Ankara dışında hem eğitim için uygun olan hem de boş zamanların değerlendirilmesine olanak tanıyan tesislerde yapılır.

~ **sunmak**• masraf ve harcamaların az, verimin de yüksek olması nedeniyle, geniş olanaklar sunduğu görülmektedir.

~ **vermek**• Buna uyulması, kuşkulu durumlarda savcılarının kovuşturma açmasına olanak verecek ve gerektiğinde son sözü mahkeme söyleyecektir.

~**tan yararlanmak, faydalanmak**• Daha sonraki devrimci sinemacılar da, Güney'in sağladığı bu olanaktan yararlanarak hazır bir seyirci kitlesi bulmuşlardır.

~ **bulmak**• her devlet gibi bizim de gelişme olanakları bulmamızda tam bağımsızlığa ve özgürlüğe sahip olmamız yaşamımızın ve varlığımızı sürdürebilmemizin...

~ **yaratmak**• Aynı şekilde Orta Doğu'daki siyasi uzlaşma da bölgenin coğrafi olarak en avantajlı konumdaki ülkesi olarak Türkiye'ye önemli olanaklar yaratmaktadır.

~ **doğmak**• İhracatçı için bir ihracat olanağı doğmuştur ve forfaiting finansmanı yoluna gitmek istemektedir.

OLAY isim

~[lar] **patlamak**• Buna antrenör düzeyinde gerekli eğitimin verilmemesi de eklenince Türkiye'de doping olayları patladı.

~ **çıkamak**• Üsküdü'da olay çıkmadı Sekiz yıl kesintisiz eğitimin Meclis'te kabul edilmesinin ardından,

~ **kapatılmak**• Bakanlıktan gelen talimat üzerine olay kapatıldı, malların geçişine izin verildi!

~ı **çarpıtmak**• Oysa annene olayı çarpıtarak yansıtıp onu buraya çağırdın.

~ı **büyütmek**• Selahattin Bey bir süre sonra yumuşadı. Belli ki o da bu olayı büyütmek istemiyordu.

~ **kapanmak**• Sonuçta TRT'den sorumlu Devlet Bakanı Mesut Yılmaz kuruma geldi, olaylı filmi izledi daha sonra da yarışmadan çekilmemizin sözkonusu olmadığını açıkladı, olay kapandı.

~ı **aktarmak, nakletmek**• Sizlere, beni çok etkilemiş bir olayı aktarmak istiyorum.

~ı **aydınlatmak**• Cinayeti kimin işlediğini bulacak ve olayı aydınlatacak olan ise Dedektif Marlow'dur.

~ı **deşmek**• Agatha ise ustaca sorularla olayı deşmeye çalışmış.

~ **çıkartmak**• Kendinin haklı olduğuna, diğerinin sudan bir sebeple olay çıkartmak, üstünlüğünü kanıtlamak istediğine inanıyordu, bunu biliyordu.

~ **yaratmak**• Madonna'dan Di'liklip POP dünyasının megastarı Madonna, Mevlevi Müziği'nden de esintiler taşıyan yeni albümünün ilk klibiyle olay yarattı.

OLTA isim

~**yı yutturmak**• Belki oltayı yutturabilirdim.

~ **atmak**• Onu lafa tutup kızdıran Dursun, salladığı gibi oltayı atmıştı uzaklara...

OLUMSUZLUK isim

~**u gidermek**• Bu olumsuzlukları gidermek için birlik ve beraberlik içinde çalışmalıyız.

~**[lar]a değinmek**• Ahmet Midhat, yine bu konuyla ilgili olarak yeri geldikçe kadınların serbestçe çalıştıkları zaman ortaya çıkan olumsuzluklara değinir.

OLUPBİTTİ isim

~**ye getirmek**• İşi olupbittiye getirmek, kararları kapalı kapılar ardında almak, yönetimde, kamuoyunu, halkı dışlamak, özellikle 1980 sonrasında daha da olağanlaşmıştır.

OLURU isim

~**na bırakmak**• Burada sessiz kalmak, oluş yönünü kendi oluruna bırakmak, başka bir oluş yönüne sürüklenmemize neden olabilir.

OMUZ isim

~ **silkmek**• Türkân, kaşlarını hafifçe çatıp omuz silkti.

~ **vermek**• Kuruçeşme toplantılarına sosyalizmin kendi kabuğunu çatlatması için gösterilecek ortak çabaya omuz vermek için katılma kararı almıştı.

~ **çekmek**• Bir şey deseler, onlar omuz çeker, sen omuz çekersin.

~**[lar]{I}nı kavramak**• Beklemediğim sarsıntı omuzlarımı kavradı, bekledim gevşesin.

~ **atmak**• Orada öylece dikilmiş dururken biri omuz attı; kalabalığın ortasında buldum kendimi.

~**[lar]{I} düşmek**• Omuzları düşmüş, başı önünde, ezik bir insan olarak çıkıp gidiyor kapıdan.

Ağırlığı ~**[lar]{I}nda duymak**• Görülemez bir ağırlığı omuzlarında duyarak, sıcak yağmurun altında yürüyordu.

~**[lar] çekilmek**• Korku, gerilim anında omuzlar çekilir; dudaklar gerilir, eller göğüste bariyer oluşturur.

ONARIM isim

~**dan geçirilmek**• İyi bir onarımdan geçirilip tekrar kapının önüne çekildiğinde "kız" gibi olmuştu.

~**dan geçirmek**• Ancak kitabesine göre 1863 yılında esaslı bir onarım geçirmişti.

~**a alınmak**• Uzunca bir süre hiç kullanılmadığı için onarıma muhtaç hale gelen tekne, Kuşadası Marinası'na çekilerek onarıma alınmıştır.

~ **görmek**• Günümüze gelinceye kadar birçok onarım görmüş.

ONAY isim

~ **almak**• Genelkurmay Başkanlığı ve CHP liderini onay almak amacıyla değil, siyasi nezaket gereği bilgilendirdik.

~ **vermek**• Her şeyden önce Birinci TBMM'nin bilinen yapısı ve güçlü muhalefetiyle cumhuriyetin ilanına onay vermesi kolay değildi.

Bakanlığın ~ına sunmak• Türk Devleti'nin milli güvenliğine ve menfaatlerine aykırı olmamak kayıt ve şartıyla durum idaresince hazırlanarak Bakanlığın onayına sunulur.

~ **gör[me]mek**• Kadının çalışması ve siyasi hayata katılması onay görmemektedir.

~ **çıkmaq**• Pakete Çankaya'dan onay çıktı, ancak geriye dönük düzenleme sıkıntısı yaşanıyor.

ORKESTRA isim

~ **kurmaq**• Son yıllarda "özel" orkestralar kuruldu ülkemizde.

ORMAN isim

~ **yetiştirmek**• Anayasanın 169. maddesine göre; "yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir."

~**a dalmak**• Daha sonra ötekiler de onun ardından ormana daldılar.

ORTAKLIK isim

~ **kurmaq**• 16 Mayıs 1998'de Kazak şirketi Investel CSJC ile KAR-TEL LLP adıyla ortak kurdu.

~ **göstermek**• Uygulamada yöresel farklılıklar olmakla birlikte takı olgusunun varlığı ve törenleri genel bir ortaklık göstermektedir.

ORTAM isim

~**a taşımak**• Restorasyon süreci, sermaye egemenliğini daha dengeli bir siyasal ortama taşımak gibi bir misyonu da üstlenmiş,

~**ı yumuşatmak**• Cemo ortamı yumuşatmak için muhabbeti değiştirdi:

~ **doğmak**• Rus orduları Almanları durduramamış ve Lenin'in ihtilali yapması için ortam doğmuştur.

~**ı ısıtmak**• Zaman zaman da ortamı ısıtarak bundan çıkacak gerginliklerden medet ummaktadır.

ORTAOKUL isim

~**da okumak**• Ben ortaokulda okuyordum.

ORUÇ isim

~ **tutmak**• Hristiyanlıkta çarşamba, cuma ve cumartesi günleri ile bazı yortuların arefe günlerinde oruç tutmak teşvik edilmiştir.

~ **açmak**• Oruç açılırken dinlediğimiz musikiyi, Arapça duaları, Kur'an okunurken duygularımı...

OTOSTOP isim

~ **çekmek**• Şehirlerarası yollarda o sıcakta yürümek zorunda kalan, otobanlardaki az sayıda arabaya otostop çeken insanların yaşadığı sıkıntı gerçekten iç burkucu.

OTOYOL isim

~**a çıkmak**• Otoyola çıktım. Araçlar hızla geçiyor yanımdan.

OTUZ isim

~**{U}na gelmek, varmak**• güzel dünyalar kuracaktık gençken sene iki bin on beş bir çok dostumuz otuzuna gelmeden öldü.

OY isim

~ **vermek**• "Bugün Afganistan'da kadınlar oy veriyor, Filistinliler eski şiddet çemberini kırıyor

~ **çıkılmak**• Bu üç turda Askeri Yargıtay kökenli üye Yalçın Acargün'e ise üç oy çıktı.

~ **almak**• Anketlere göre ilk sırada çıkacak ve yüzde 30 oranında oy alacak.

~ **kullanmak**• Paula Parkinson'un karşı çıktığı tarım sigortası yasası aleyhinde oy kullanarak, ona yardımcı olmuşlar

~{U}nu çekmek• Teksaslı Bush, nüfusa ağırlığını koyan Latin asıllıların oylarını çekebilmek için reklamlardan birinde İspanyolca konuşuyor.

Partinin ~[lar]{I} artmak• Demokratik Sol Parti'nin oyları artıyor ve DSP giderek yükselen bir grafik çiziyor.

~[lar]{I} yükselmek• DYP oyları yükselirse bu kez "Demirel, Çillerin üzerine gitti de ne oldu, bak oyları yükseliyor" diyeceklerdi.

~[lar]{I} düşmek• ANAP'ın oylarının düşmesi durumunda bu seçimin Yılmaz'ın son seçimi olacağı yorumları yapılıyor.

~[lar]{I}nı katlamak• Bazı partiler büyük oranda oy kaybetmelerine rağmen bu partilere mensup olup trendin aksine oylarını katlayan bir çok başkan var.

~ **kaybetmek**• Bazı partiler büyük oranda oy kaybetmelerine rağmen bu partilere mensup olup trendin aksine oylarını katlayan bir çok başkan var.

~ **kaybettirmek**• Bu kesim bir yandan "Türkçe ezan" diyerek bize oy kaybettirdi diye fesat yayarken,

OYNAŞ isim

~ **tutmak**• Kadın da mahallede bir oynaş tutmuş kendine.

OYUN isim

~ **çevirmek**• Misak-1 Milli sınırları içinde türlü oyunlar çevirerek ulusal devleti çökertme çabasındaki yeni dünyanın sözde çağdaş emperyalist güçleri ehlileşmeden..

ÖBEK isim

~**te toplamak**• Bu son durumda benimsenen tutumlar iki öbekte toplanabilir:

ÖÇ isim

~ **almak**• Kullandığımız nesnelere, hele hele giysileri değiştirip biçimlerini bozarız, ama onlar da öçlerini alırlar bizden.

ÖDEME isim

~**de bulunmak**• Ancak bir ülkeye her zaman o ülkenin ulusal parası ile ödemede bulunmak olanağı olmayabilir,

ÖDENEK isim

~ **koymak**• Bu amaçla 2001 yılı Bütçesi'ne 400 trilyon lira tutarında ödenek konulmuştur.

~ **düşmek**• diğer birimlerin ihtiyacını karşılamak için 60.000 YTL ödenek düşülerek yıl sonunda 268.500 YTL ödeneğe ulaşılmıştır.

~ **bağlamak**• Bu çalışmalarını için kendisine 150 lira aylık ek ödenek bağlanır.

~ **kaydetmek**• Bu ödeneklerin harcanmayan kısmı, ertesi yılın bütçesine devren gelir ve ödenek kaydedilir.

~ **sağlamak**• Yeni kurulmakta olan üniversitelere ise kütüphanenin alt yapısının oluşabilmesi için bir süre, daha yüksek ödenek sağlanmalıdır.

ÖDEV

~ **vermek**• Dramatik kurgu gereği, çocuklar bir yerde bir hayvanın resmine rastlamış, okulda öğretmenleri ödev vermiş ya da adını duymuş olurlar, varında ek ödenek alır.

ÖDÜL isim

~ **almak**• "Allah kavuştursun." Sesi, oğlu dünya çapında ödül almış bir baba gibi çınlıyordu.

~ **vermek**• "Birinciliğin için bir ödül verilecek olsa, ne verilsin isterdin?"

~ **e doymak**• Alişirin ödüle doymuyor Gazetemizin spor servisi muhabirlerinden Alişirin Gültekin, üstüste aldığı ödülleri medar-ı iftiharımız oldu.

ÖDÜN isim

~ **vermek**• O efendi çehrenin arkasında ödün vermez, gerektiğinde sertleşebilen bir savaşçının beklediğini tanıyanlar bilir.

ÖDÜNÇ isim

~ **vermek**• Ana kaynağı tasarruflar olan ödünç verilebilir fonlardan arz edilen miktarlar, faize karşı duyarlıdır.

~ **almak**• Zaten aynanın önünde tıraş olan adam da kocası değil, kocasının gözlerini ödünç almış elektrik şirketi elemanıydı.

ÖFKE isim

~ **duymak**• Yüzüyse, öfkeden kaskatıydı. Yalnız o mu, bütün kasabalı öfke duyuyordu müdüre

~**ye kapılmak**• Şiva uzun bir yolculuktan eve döndüğünde Parvati'yi genç bir erkekle aynı yatakta görür ve tarifsiz bir öfkeye kapılarak kılıcını sıyırdığı gibi yabancının kafasını uçurur.

~ **dönüşmek**• Kurt'un sesindeki tını bir anda öfkeye dönüştü.

~**{İ}ni yatıştırmak**• Onun öfkesini yatıştırmak için tatlı sözler söylemek ve havayı yumuşatmak gerekir.

~ **büyüme**• Yüreğim yanıyor bu manzarayı gördükçe ve içimdeki öfke büyüyor.

~**{İ}ni kusmak**• Burnundan soluduğu için öfkesini kusmak amacıyla bir de ağzını açıp küfür etmesine hiç gerek kalmıyor, sanki susarak bağıyor, çağırıyor ve sövüyordu.

~**den kudurmak**• Selçuk öfkeden kuduruyordu.

~**den köpürmek**• Müdür öfkesinden köpürüyor, gardiyanlara bağıyor: "Her yanı arayın!" diyordu.

~**yi tutuşturmak**• Ve bu "hayır", içimdeki öfkeyi tutuşturuyor.

Halkın ~si dinmek• 30 sivilin cesedini kamyonlarla Ferah valiliğinin önüne yığan halkın öfkesi "Amerika'ya ölüm" sloganları atan halkın öfkesi dinmiyor.

~**{İ}ni boşaltmak**• İlhan öfkesini boşaltmış, Birsen'se halıya yığılıp kalmıştı, İlhan durdu.

Sesine ~ dolmak• Sesine bir anda öfke dolmuştu.

~ **beslemek**• Kiraz'ın gördüğü öğrenim yüzünden kendisinden koptuğunu düşünüyor, bu nedenle ona karşı öfke besliyordu.

Gözünü ~ bürümek• Isırmış sağını solunu Kedi kaçmış, o yürümüş, Gözünü öfke bürümüş.

ÖĞRENCİ isim

~ **çekmek**• Kurtuba Üniversitesi, sadece Endeliisten değil, Avrupa, Afrika ve Asyanın diğer bölgelerinden kendine, müslüman olsun, hristiyan olsun, öğrenci çekebiliyordu.

ÖĞRENİM isim

~ **görmek**• Çuen adındaki bu bilgisayar mühendisi çocukluğunda Şahghay'daki çocuk sa~ini sürdürmek: Söylemişim, ağabeyim ortaokuldan sonra öğrenimini sürdürmemişti.

ÖĞÜN isim

~ **atlamak**• Yeme alışkanlığında yapılan değişiklikler, öğün atlama ya da aşırı miktarda yemek yemek ile bu krizlerde artışlar olduğunu tecrübe ediyoruz.

ÖĞÜT isim

~ **vermek**• Herkese öğüt verir, akıl dağıtır.

~ **almak**• Doğrusu ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.

~ **ü tutmak**• Bugüne kadar bu öğüdü tuttum.

ÖKSÜRÜK isim

~ **söktürmek**• Bronşları temizler, öksürük söktürür.

~ **görölmek**• vücut ateşinde 38 dereceye kadar yükselme, sırt ağrıları ve öksürük görülür.

ÖLÇÜ isim

~ **almak**• vücutta 13 olmak üzere toplam 20 antropometrik ölçü alınmıştır.

ÖLÇÜM isim

~ **yapmak**• Buna göre sürücünün alkollü olabileceğinden şüphe duyulduğunda ya da rutin alkol kontrolleri sırasında alkol metreyle ölçüm yapılır veya sürücünün davranışlarıyla ilgili gözlemlerin kaydedildiği bir alkol test raporu düzenlenir.

~ **almak**• Her bölgeden ikişer ölçüm alınmıştır.

ÖLÜM isim

~ **ü tatmak**• "Her nefis ölümü tadacaktır."

~ **le yüzleşmek**• Ölümle yüzleşmek bize hayatın anlamını sağlıyor.

~**ü beklemek**• "Burada namuslu insanlar arasında sakın, ölümü bekleyecektim."

~ **saçmak**• "Amerika yalnızca diğer ülkelerdeki insanlara değil, kendi insanlarına da ölüm saçmaktadır.

ÖMÜR isim

~ **biçmek**• Doktorlar yaklaşık bir yıl ömür biçmişlerdi bana.

~ **geçirmek**• insanlar sağlıklı bir ömür geçirmek için sportif aktivitelerde bulunmakta

~ **yet[me]mek**• Bir böyle zevke tek bir ömür yetmiyor, yazık!

~ **uzatmak**• Gençliği ve ömrü uzatmak için yapılan diğer bir çalışma ise, insanları kış uykusuna yatırma üzerinde durulmaktadır.

~**{Ü}nü doldurmak, tamamlamak**• Yalnızca ömrünü doldurmuş imparatorluklar değil, köklü yönetim sistemlerine sahip devletler de sarsıldılar.

~ **geçmek**• Her zaman daha iyisini bulmak isterken ömür geçer ve sen sonunda en kötüsüne bile razı olmak zorunda kalırsın.

~**{Ü} kısalması**• Yamaçlardan gelen malzeme göl alanına dolarsa, baraj kullanılmaz hale gelebilir; en azından ömrü kısalır.

Bir ~ **sürmek**• Sonra da pamuk tarlalarından çiçekçi dükkanlarına uzanan maceralı bir ömür sürmüş.

Bir ~**ü yak[ma]mak**• İntiharla yahut maceraya dalarak ya da hayata boşvererek uzun bir ömrü yakmamak...

~ **bitmek, tükenmek**• Koca bir tarihin, bir kültürün başkentinde, merkezi semtte konumlanmış köşkte ve yoğun ilginin ortasında yaşanmış bir ömür bitti.

~**{Ü}nü vermek**• Ona bütün ömrümü versem bile, sevgisinin altında kalacağımdan korkuyordum.

Fazla ~**ü kal[ma]mak**• Doktorlar fazla ömrü kalmadı demişlerdi.

~ **çürütmek**• Uğruna kan döktüğün, şehit verdiğin, işkenceler gördüğün, demir kapılar ardında ömür çürütüp prangalar eskittiğin Başbuğundan emanet.

ÖNCELİK isim

~ **vermek**• ahlaki davranışlara örgütsel öncelik verilmesi gerektiği de vurgulanmalıdır.

~ **tanımak**• 3. adımda ÖÖp önermesinin indirgemesine öncelik tanınarak bu önermenin doğruluğu ödev önermesinin indirgeme kuralı uyarınca Öp önermesinin

~ **kazanmak**• Bir başka deyişle tüketim miktarı fazla olan yerler öncelik kazanmaktadır.

~ **taşımak**• Ancak bütün yaşamında siyaset hep öncelik taşıdı.

ÖNEM isim

~ **taşımak**• Bu düşünce doğrultusunda insan kaynaklarının yönetimi de ayrı bir önem taşımaktadır.

~ **kazanmak**• Bu alanda da "devletin ekonomideki rolü" kavramının iyi tanımlanması önem kazanmaktadır.

~ **vermek**• Gençliğe önem verilmesi ve önünün açılması vakti gelmiştir.

~**{İ}ni kaybetmek, yitirmek**• Ona göre, atom bombalarının kullanılacağı gelecekteki bir savaşı hangi tarafın kazanacağı üzerinde durmak önemini kaybetmiştir.

~**{İ}ni kavramak**• Bir hafta sonra kızımız düşünmüş taşınmış, sözlerimin kendi geleceği için önemini kavramış.

~**{İ}ni korumak**• Öncelikle bölge dışı göçü durduracak ve göçün yönünü bölge içine çevirecek politika ve uygulamalar, bu bölgelerimiz için önemini korumaktadır.

ÖNERGE isim

~ **vermek**• Büyük Millet Meclisine "Uluslararası Sayı Birimlerinin Alınması ve Kullanılması" konusuna bir önerge verildi.

ÖNERİ isim

~**de bulunmak**• "Kiliseye yeni bir çan kulesi yapılmasını ne denli çok istediğinizi biliyorum," dedi ve ona bir öneride bulundu:

~ **sunmak**• Ayrıca uygulanan müfredat programı ve ilgili derslerde uygulanabilecek öneriler sunulmuştur.

~ **götürmek**• Dışişleri Bakanı İsmail Cem, bütün iyi niyetiyle Irak lideri Saddam Hüseyin'e 4 maddelik bir öneri götürdü.

~ **getirmek**• Bakarsınız, büsbütün yeni bir öneri getirebilir ya da kızabilir, şaşırabilir de...

ÖNGÖRÜ isim

~**de bulunmak**• İkinci sorundan kaynaklanan riski ise ancak kehanete varan bir öngöründe bulunmak kaydıyla ortadan kaldırabilir.

~ **oluşturmak**• Araştırmacılara göre, hareket etme deneyimimizi beynin niyeti ve bu niyetin nasıl sonuçlanacağına dair geliştirdiği öngörü oluşturuyor.

~**[ler] sunmak**• Bu bölümün amacı, Türkiye'de ücretlerin belirlenmesinde rol oynayan unsurları saptamak ve bu çerçevede esneklik konusunda da bazı öngörüler sunmaktır.

~**ye dayanmak**• Gereği duyulduğunda bunlar dışında da çok önemli araştırmalar yapılmış, öngörülere dayanılarak öngörü planları hazırlanmıştır.

ÖNLEM isim

~ **almak**• seçim yönteminin gerektirdiği bilginin eksik kalmaması, ve neticede seçim yönteminin işleyememesini önlemek için bir önlem almak gerekebilir.

ÖPÜCÜK isim

~**e boğmak**• Adam, başını dayadığı göğüs, sokulduğu boyun altında köprücük kemiklerini ısı derecesi çok daha yüksek öpücüklerle boğuyor.

~ **yollamak, göndermek**• Mersi diyorum, burdan Kars Arpaçay'a kocaman bir öpücük yolluyorum...

~ **atmak**• Aya bir öpücük atıp gece lambasını söndürdü.

Yanağına ~ **bırakmak**• Nadya'nın yanağına dudaklarının ucuyla ürkek bir öpücük bırakıyor.

~ **vermek**• Yanık yüzü tebessümle kaplandı, iki küçük çocuğunu kucakladı ve eşine kocaman bir öpücük verdi.

~ **almak**• Çantasını hazırlayan Yaprak'ın ensesinden bir öpücük alıp sarıldı.

ÖRGÜT isim

~ **kurmak**• Evcil, Kayapalı ve 44 arkadaşı silahlı suç örgütü kurmak, devleti zarara uğratmak ve evrakta sahtecilik suçlamasıyla perşembe günü gözaltına alınmıştı.

~ **e girmek**• Yıl 1992 ve fethullahçı istihbaratçıların, "bu örgüte girmeyenlerin veya girmiş olup ayrılmak isteyenlerin tehdit edildikleri, ihbar edilmek ve disiplin cezası verilmek suretiyle meslekten ilişkilerinin kesildiği, üstleri hakkında suç tasnii ve iftiraya dayalı gerçek dışı belge ve tutanak tanzim ettikleri" soruşturmayla sabit.

~ **[ler]i zayıflatmak**• Bütün bunlar da örgütleri zayıflatacak, örgütlerin ekonomiye katkısını azaltacaktır..

~ **yaratmak**• örgütün çıkarları kişisel çıkarlarının üzerinde tutan, kendisini sürekli yenileyen bireylerin bulunduğu örgütler yaratarak, dönüşüm için gerekli koşulları hazırlamaktadırlar.

ÖRNEK isim

~ **göstermek**• Ancak ona kendisi gibi fakir hayatı yaşayan bir kişi örnek gösterilebilir.

~ **vermek**• Mesela, basit bir örnek vereyim, izah edici olacak galiba.

~ **almak**• David Hume'un psikolojik çalışmalarını örnek aldı.

~ **alınmak**• Osmanlı Devletinde ise Anadolu'da daha önce yaşayan Türk devletlerinin yapmış oldukları medreseler örnek alınmıştır.

~ **bulunmak**• Şunu da belirtmek gerekir ki anlatımları destekleyen pek çok örnek bulunmaktadır.

~ **sergilemek**• İrlanda ise bazı ada ekonomileri veya küçük ekonomilerde (İsveç gibi) olduğu gibi ilginç bir örnek sergileyerek, GSYİH'nın neredeyse %90'ını ihracat gelirlerinden elde eden bir ülke konumuna ulaşmıştır.

~ **sıralamak**• İnsanın içine girip çıktığı durumların hepsini sıralamak için bu deniz manzaralı kitap yetmez ama, gerisini siz getirin diye birkaç örnek sıralayalım.

ÖRÜMCEK isim

~ **bağlamak**• Pencerenin üstü örümcek bağlamış

ÖVGÜ isim

~[ler] **yağdırmak**• "Ünal, büyük oyuncu" Maçtan sonra sevincini arkadaşları ve taraftarlarıyla paylaşan Campbell, maç içinde çok iyi anlaştığı Ünal'a ise övgüler yağdırdı. "

~[ler] **düzmek**• "Bekir Coşkun'unki Allah Vergisi" Yazısında Bekir'e ve gazeteye büyük tantanalarla aldığı Yılmaz Özdil'e övgüler düzüyor ve şöyle diyordu:

~[ler] **almak**• Böyle kariyerli ve başarılı oyuncuların övgüler almak benim adıma çok güzel.

~**de bulunmak**• Kapının koluna uzandığımda güzel bir övgüde bulundum.

~[ler] **dizmek**• Ama yine de Hamamcılar Kethudası Derviş İsmail'in hamamoğlanlarına övgüler dizdiği "Dellakname-i Dilkuşa"yı, "yumurta topuklu, yampiri yürüyüşlü" bıçkın külhanbeylerini,

ÖVÜNÇ isim

~ **duymak**• Ercan hemen benim hakkımda bilgiler vermeye, beni övmeye başladı.

ÖYKÜ isim

~ **karalamak**• Bir yandan da benimsediğim modern öykücülüğün çizgisinde öyküler karalıyordum.

ÖZ isim

~{Ü}nü **yitirmek**• Okuduğu metnin özünü yitirmeden kendi sözcükleriyle özetini söyleme/yazma

~{Ü}nü **vermek**• Bu tinsel içerik, halkın tını olduğu ölçüde aynı zamanda bireye özünü verir.

ÖZDEŞLİK isim

~ **kurmak**• Ancak anne arzusu tüm çocuklar için (ensest), anneyle bedensel bir özdeşlik kurmak ise erkek çocuklar için (transvestitizm) yasaktır.

ÖZELLİK isim

~ **göstermek**• Geçiş elementlerinin sülfürleri alaşım gibi davranır ve metalik özellik gösterirler.

~ **barındırmak**• Program Windows için kullanabileceğiniz elliye yakın özellik barındırıyor.

~{İ}ni kaybetmek, yitirmek• Bunlar, tekrar yüksek derecede ısıtılıp soğutulduklarında mekanik özelliklerini kaybetmezler ve kaynaklama için uygundurlar.

ÖZEN isim

~ göstermek• Ancak toprağın yeterince nemli olmasına özen gösterilmelidir.

ÖZERKLİK isim

~ tanımak• Yavru firmalara daha fazla özerklik tanınmıştır.

~ vermek• Görüşmelerde, Türk halkına özerklik verilmesi konusu tartışıldı.

~ kazanmak• Devlet denetimi daha az gelişmiş, buna karşın üniversiteler yetki ve özerklik kazanmış ve kendi denetim sistemlerini geliştirmiştir.

ÖZET isim

~ çıkarmak• Anoranza üzerine çalıştığı konuların özetlerini çıkarır, önemli şeyleri not eder.

ÖZGÜNLÜK isim

~{Ü}nü kaybetmek, yitirmek• yükseköğretim, dizginlerinden boşanmış bir popülizme baş eğerse, ruhunu yitirme tehlikesiyle yüz yüze gelir; özgünlüğünü kaybeder ve öyle olunca da,

~ü yakalamak• Özgünlüğü yakalamış ve bu anlamda kendi şiir yatağına oturmuştur.

ÖZGÜRLÜK isim

~ tanımak• Üçüncüsü, birçok özgürlük tanınmazken, bir, iki tanesinin tanınması, bunları özgürlük olmaktan çıkartır, yararlanamayanları köleleştiren ayrıcalıklar haline getirir.

~{Ü}ne kavuşturmak• Ya da tüm hukuk sistemini kapsayan geniş ve köklü bir reform yapıldığında, eski sistemin değişen kurallarına göre içerde olanları özgürlüklerine kavuşturmak için kullanılır.

~ götürmek• "Irak'a demokrasi götüreceğiz", "özgürlük götüreceğiz" gibi nedenlerin uyduruk olduğu apaçık ortada, ama -bilgisayarla ulaşabildiğim

ağlardan izleyebildiğim ölçüde- bütün Amerikan basını bu yalanları sanki gerçekmiş gibi yineleyip duruyor.

~ **vermek**• Bizde bazı özel kişilere özgürlük verilmesi yeterli görüldü.

ÖZLEM *isim*

~ **duymak**• Bu sözlerle Şinasi'nin, özlem duyduğu yönetim biçimi olan cumhuriyeti dile getirdiği düşünülebilir.

~ **gidermek**• Onlarla buluşup özlem gidermek istiyordu. Ama hiçbirini yerinde bulamadı.

Yılların ~i dinmek• O sis hiç dağılmaz, o yıldız düşmez miydi avuçlarına, bir gece yılların özlemi dinmez miydi?

~**le yanmak**• CHP'liler sürekli bu özlemle yanıyor.

ÖZVERİ *isim*

~**de bulunmak**• Kendimde bu gücü hissettim ama onlar sırf özveride bulunmak istemedikleri için benim bu işi bırakmamı istediler.

~ **göstermek**• Şunu da unutmadan eklemek isterim ki, uzun bir süredir de bazı kişisel problemler olmasına rağmen büyük bir özveri göstererek ağırlarına karşın takımını yalnız bırakmıyor.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bir dilin sözcük varlığında eşdizimli sözcükler önemli dil birimleridir. İnsanlar, iletişimin her alanında bu söz varlıklarını kullanırlar. Eşdizimli sözcükler dilin söz varlığının büyük bir kısmını oluşturmasına rağmen söz varlığının önemli öğelerinden biri olmasına karşın eşdizimlilik konusunun Türkçede pek dikkate alınmadığı söylenebilir. Hâlbuki eşdizimlilik; sözcük bilimi, sözlük bilimi, dil öğretimi ve çeviri bilimi açısından oldukça önemli bir kavramdır. Türkiye’de eşdizimlilik çalışmaları 2000’li yıllarda başlamıştır. Ancak yapılan çalışmalarda araştırma alanı oldukça sınırlıdır. Yapılan araştırmalarda, eşdizimli sözcükler daha çok sıklık temelli yaklaşıma göre değerlendirilmiş ve eşdizimli sözcükler anlam bilimsel, dil bilimsel, söz dizimsel ölçütlere göre değerlendirilmemiştir.

Türkçenin gerçek eşdizimsel söz varlığını belirleyebilmek ve eşdizim sözlüğünü hazırlayabilmek için uygun yöntemin belirlenmesiyle beraber uygun eşdizim yaklaşımının benimsenmesi gerekir. Derlem bilime dayalı anlam temelli eşdizim yaklaşımının Türkçenin gerçek eşdizimsel söz varlığını belirlemek için daha uygun olduğu söylenebilir.

Yaptığımız çalışmada, isim+fiil yapısındaki eşdizimler anlam temelli eşdizim yaklaşımına göre tespit edilmiştir. Bir sözcük birleşmesinin eşdizim sayılması için bileşenlerinden birinin mecaz anlamda ya da özel anlamda kullanılması gerekir. Ayrıca birleşmedeki bileşenlerin değiştirim sınırlılığının olması gerekir.

Çalışmamızda eşdizimlerin değiştirim sınırlılıklarını dikkate alarak isimlerin belirli bir fiil grubuyla kullanım kalıplarını ortaya çıkardık. Ancak çalışmamızda isim+fiil yapısında I-Ö aralığındaki isimlerin fiillerle kurduğu eşdizimler belirlenmesine karşın gözden kaçan ya da derlenemeyen isim+fiil eşdizim yapıları bulunabilir. Bunun sebebi kullandığımız veri tabanının (derlem) eksikliğinden kaynaklanabilir. Türkçenin eşdizim kalıplarını ve türlerini belirlemek için kullandığımız derlem (TUD) Türkçenin 24 yıllık bir dönemini (1990-2013) kapsayan veri kaynağından oluşmaktadır. 24 yıllık dönemi kapsayan ve 50 milyon sözcükten oluşan derlemin Türkçenin daha önceki yıllarını kapsayan metinlerde geçen farklı isim+fiil yapısında eşdizimleri içermeme olasılığı yüksektir.

Çalışmamızda I-Ö aralığında toplam dokuz bin sekiz yüz altmış (9860) ismin fiillerle kullanımı derlemeden kontrol edilmiş ve sınırlı eşdizim olanları tespit edilmiştir. Bu sınırlı eşdizimler tespitinde şu sonuçlar ortaya çıkmıştır: kimi isimler fiilin olumsuz şekliyle kullanılırken kimisi de fiilin olumlu ve olumsuz şekliyle kullanılmıştır. *İsraf* ismi *kaçmak* fiili ile hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde kullanılır: *israfa kaçmak* ve *israfa kaçmamak* şeklinde. Ancak *ısrar* ismi *dayanmak* fiili ile fiilin olumsuz biçimiyle kullanılmakta olup *ısrarına dayanmamak* şeklinde kullanılmıştır. Bazı yapılarda isim fiile iyelik eki ve ad durum ekiyle bağlanırken bazı yapılarda ise iyelik eki, ad durum eki kullanılmadan direk isme bağlanmakta ya da sadece ad durum eklerinden birini alarak isme bağlanmaktadır. *İhtişam* ismi *kaybetmek* fiili ile eşdizimlenirken *ihtişam* ismi iyelik eki ve belirtme durum eklerini alarak fiile bağlanır: *İhtişamını kaybetmek* şeklindedir. *Keder* ismi *boğulmak* fiili ile eşdizimlenirken *keder* ismi yönelme durum ekini alarak *boğulmak* fiiline bağlanmaktadır: *kedere boğulmak*. *Para* ismi *yatırmak* fiili eşdizimlenirken *para* ismi ad durum ekleri ve iyelik ekleri kullanılmadan *yatırmak* fiiline bağlanabilir: *para yatırmak*. Sınırlı eşdizimli yapılarda yapıyı oluşturan fiil unsurunda değiştirim kısıtlıdır, bazı birleşmeler de isim unsuru fiilin eş ya da yakın anlamlısıyla kullanılırken, bazı birleşmeler de ise kullanılmamaktadır. *İmkan* ismi *faydalanmak* fiili ile eşdizimlenirken, fiilin yakın anlamlısı *yararlanmak* fiiliyle de eşdizimlenir: *imkanlardan faydalanmak, imkanlardan yararlanmak*. Ancak *ilişik* ismi göndermek fiili ile eşdizimlenirken *ilişkide göndermek* şeklinde, *göndermek* fiili sözcüğün yakın anlamlısı *yollamak* fiili ile eşdizimlenmez. Türkçede sözlüksel eşdizim ile dil bilgisel eşdizimlik iç içedir. Sınırlı eşdizimli yapıların bazılarında dil bilgisel eşdizimlik bulunduğu için iç içe dizimlenen yapılar bulunmaktadır: *hayatını idealine adamak* gibi. Sınırlı eşdizimi diğer sözcük birleşmelerinden ayırt etmek için kullanılan ölçütler ise anlamasal açıklık ve kapalılık, değiştirebilirliktir. Türkçede eşdizimlilik sözcük birimleri arasında gerçekleştiği söylenebilir. Her yeni bağlamda eşdizimin anlamı farklılaşmaktadır. Kira vermek, kiraya vermek; ilan çıkmak, ilana çıkmak birleşmelerinde olduğu gibi.

Hazırladığımız bu çalışmada, Türkçede sözlük bilim, sözcük bilim ve Türkçe öğretimi için küçük bir bölüm tarafımızca oluşturulmuştur. Yapılacak çalışmalarda bu saydığımız alanlara daha faydalı olabilmek için Türkçede kullanılan diğer eşdizim kalıplarının tespit edilmesi gerekir. Türkçenin gerçek

eşdizimsel söz varlığını tespit edebilmek için daha önceki yılları da kapsayan metinlerin bulunduğu büyük veri tabanları oluşturmak gerekir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. (5. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Bozkurt, F. (1995). *Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Cem Yayınları.
- Bozkurt, F. (2017). *Sözlükselleşme: Genel Sözlükler İçin Sözlük Birim Seçimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Demirci, K. (2014). *Türkoloji İçin Dilbilim Konular Kavramlar Teoriler*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirci, K. (2015). *Kelime Bilgisi El Kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doğan, N. (2016). *Türkiye Türkçesinde Fiillerin Eşdizimleri*. Ankara: Yayınevi.
- Elçin, Ş. (1981). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara : Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Halliday, M.A. K. (Ed. M. A. K. Halliday vd.) (2004). *“Lexicology” Lexicology and Corpus Linguistic*. London and Newyork: Continuum.
- Hatipoğlu, V. (1971). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Özkan, B. (2011). *Türkiye Türkçesinde Belirteçlerle Fiillerin Birlikte Kullanılması ve Eş Dizimlilik*. Ankara: TDK Yayınları.
- Özkan, B. (Ed.) (2014). *Türkçe Üzerine Derlem Dilbilim Uygulamaları*. Adana : Karahan Kitabevi.
- Özmen, M. (2013). *Türkçenin Sözdizimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Sinclair, J. M. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.

Tez

- Alsarray, M. (2015). *Türkçe Ulusal Derlemi 'nde Yüksek Sıklıkta Kullanılan Adların Eşdizimlilikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.
- Aksu Kurtoğlu, Ö. (2015). *Türkçede Ad-Eylem Eşdizimliliği İçin İstatistiksel ve Anlamsal Ölçütler Temelinde Derlem Çıkışlı Bir Ulamlama*. (Yayımlanmamış Doktora tezi). Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.
- Ayabakan, M. (2015). *Türkçe Sözlük'te Eşdizimli Ögelerin Sunumu ve Görünümleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.
- Bağcı, N. D. (2014). *İngilizce 'yi 2. Dil Olarak Öğrenen Türk Üniversite Düzeyi Öğrencilerin Algılama ve Üretme Seviyesindeki Eşdizim Bilgisi*.

(Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Çürük, Y. (2017). *Türkçede Birleşik Sözcükler (İsimler)*. (Yayımlanmamış
Doktora tezi). Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Eken, N. T. (2015). *Anlatı Metinlerinde Sözcük Birliktelikleri: Türkçe Üzerine
Eğitim-Öğretim Ortamları Hedefli Gözlemler*. (Yayımlanmamış Doktora
tezi.) Ankara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

İnan, İ. (2016). *Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Deyim,
Atasözü ve Özdeyişlerin Analizi ve Türkçe Eğitimine Katkıları*.
(Yayımlanmamış Yüksek lisan tezi.) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim
Bilimleri Enstitüsü, İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Özkan, B. (2007). *Türkiye Türkçesinde Belirteçlerin Fiillerle Birliktelik
Kullanımları ve Eşdizimliliği*. (Yayımlanmamış Doktora tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Soyer, S. (2006). *Arapça- Türkçe Çevirilerde Sözcük ve Kalıplaşmış İfadeler
Düzeyinde Eşdizimlik Sorunları ve Çözüm Önerileri*. (Yayımlanmamış
Yüksek Lisans tezi). Gazi Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Süleymanova, G. (2018). *Oğuz Grubu Türk Lehçelerinde Organ İsimleri İle
Yapılan Deyimler (Rusça ve İngilizce ile Karşılaştırmalı Çözümlemesi)*.
(Yayımlanmamış Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>.

Makale ve Bildiri

Aksoy, Ö. A. (1962). Atasözleri, Deyimler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
Belleten*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 217, 131-166.

Aksu Kurtoğlu, Ö. (2016). Öğretim Düzleminde Bütünleyici Bir Yaklaşım
Savunusuyla Eşdizimliliğe Kuramsal Bir Bakış. *Mersin Üniversitesi Dil ve
Edebiyat Dergisi*, 13 (1), 39-70.

Aşçı, U. D. (2015). İngiltere'deki Türkçe Konuşan Toplumun Konuşma Dilinde
Rastlanılan İkilemeler Üzerine. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 37, 221-
246.

Doğan, N. (2015). Türkçe Sözlük'te Fiisel Eşdizimlilik. *Gazi Türkiyat*, 17, 67-84.

Doğan, N. (2016). Türkçe Sözlük'te Sıfatların Eşdizimlilik Bilgisi. *XI.
Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı*, 1-10. Budapeşte.

Doğan, N. (2018). Türkçede Dil Bilgisel Eşdizimlilik. *X. Uluslararası Dünya Dili
Türkçe Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Eskişehir: 2019, 535-544.

Eken, N. T. (2016). Eşdizimlerin Saptanmasına ve Betimlenmesine Yönelik
Kuram ve Yaklaşımlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler*

Enstitüsü Dergisi, 13 (33), 28-47.

Ercan, G. S. (2015). Deyimlerin Edimbilimsel Olarak Ulamlaştırılmasına İlişkin Bir Öneri: Türkçede “erkek” e gönderimde bulunan deyimler. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 26 (1), 63-83.

Firth, J. R. (1957). *Modes of Meaning, Papers in Linguistics 1934-1951*. Oxford: Oxford University Press, 190-228.

Gökdayı, H. (2008). Türkçede Kalıp Sözler. *Bilig Dergisi*, 44, 89-110.

Hirik, S. Eşdizimlilik ve Kiplik İlişkisi: Tahmin Kiplikleri Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 719-733.

Kuanyshbek, K. (2017). Türk Dünyasında Deyim Bilimi Çalışmaları. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 107-124.

Kumanlı, M. S. (2016). Türkçe Sözlük'te Eşdizimliliklerin Gösterilişi. *Gazi Türkiyat*, 195-204.

Müdürlüğü, M. K. (1997). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, 1. İstanbul Dergah Yayınları.

Yatsı, M. (2007). Türkçe Deyimlerde Geçen İkilemelerin Ses ve Şekil Özellikleri. *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 51-87.

Sözlükler

Aksoy, Ö. A. (2007). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- Deyimler Sözlüğü 2*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Korkmaz, Z. (2003). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Özkan, B. (2019). *Türkiye Türkçesinde Adlarla Önadların Birliktelik Kullanımı ve Eşdizim Sözlüğü Derlem Tabanlı Bir Uygulama*. İstanbul: Efeakademi Yayınları.

Parlatır, İ. (2010). *Deyimler*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Şükrü Haluk Akalın vd., (2011). *Türkçe Sözlük*, (11. Baskı). Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://www.google.com/search?q=google+%C3%A7eviri&oq=GOO&aqs=chrome.2.69i60j0l2j69i60j69i57j69i60.3682j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8/07.06.2019>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı-Soyadı	Özlem AKTAŞ
Doğum Yeri-Tarihi	Giresun-15.04.1988
Eğitim Durumu	
Lisans	Giresun Üniversitesi-Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans	Ordu Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Dili Bölümü
Bildiği Yabancı Diller (varsa)	İngilizce
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Giresun Üniversitesi, TÖMER (Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi)
İletişim	
E-Posta Adresi	ozlem282828@hotmail.com